

April 2022

Strategisk plan och budget 2023-2025

Nämndernas underlag till strategisk plan och budget

NÄMNDERNAS UNDERLAG TILL STRATEGISK PLAN OCH BUDGET 2023-2025

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Regionstyrelsen

Regionstyrelseförvaltningen

Räddningstjänsten

Tekniska nämnden

Miljö- och byggnämnden

Barn- och utbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Socialnämnden

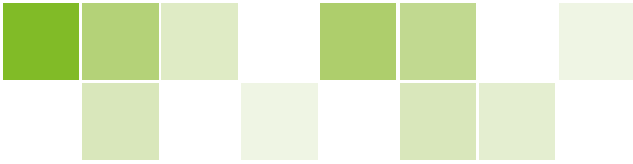
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Överförmyndarnämnden

Protokoll

Regionstyrelsen

Regionstyrelseförvaltningen

PLAN

Strategisk plan och budget 2023-2025

Regionstyrelseförvaltningen

Datum 2022-03-24
Gäller 2023-2025
Ärendenr RS 2022/312
Version 1.0

Strategisk plan och budget 2023-2025

Detta dokument anger regionstyrelseförvaltningens nuläge och strategiska planering för perioden samt ger underlag till regionens samlade budgetberedning. Resultatet av budgetberedningen blir sedan grunden för detaljerad verksamhetsplanering och ambitionsnivåer kommande år.

Innehåll

1	Övergripande beskrivning av verksamhet uppdrag och mål	3
2	Omvärldsanalys och förväntad utveckling	4
3	Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023-2025	5
4	Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	7
5	Bedömning av resurser 2023-2025	7
5.1	Driftbudget 2023-2025	7
5.2	Kompensation för externa avtal	10
5.3	Interna priser samt externa taxor och avgifter	11
6	Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	12
7	Politikerorganisationen	14
	Bilaga – driftäskanden i detalj	15

1 Övergripande beskrivning av verksamhet uppdrag och mål

Regionstyrelseförvaltningen stödjer regionstyrelsen och regiondirektören i uppsiktsplikten och helhetsansvaret för regionens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Detta med syftet att vara en drivande och sammanhållande kraft som skapar värde och nytta för hela Region Gotland och för platsen Gotland samt att ge goda förutsättningar för kvalitetssäkrade och hållbara politiska beslut och arbetet mot vår vision och de 18 målen i styrkortet.

Förvaltningen har 465 medarbetare som tillsammans medverkar till att skapa värde för såväl boende och besökare, företag, föreningar och organisationer samt övriga förvaltningar. Kontinuerligt sker förbättringsarbete som tar avstamp i regionens grundläggande värderingar *delaktighet, förtroende och omtanke*.

För att hantera förvaltningens uppdrag organiseras verksamheten i åtta avdelningar: digitalisering, ekonomi, HR, kommunikation, kvalitet och kansli, kultur och fritid, måltid och regional utveckling.

På övergripande nivå har Region Gotland tre uppdrag; demokratiuppdraget, samhällsutvecklingsuppdraget och serviceuppdraget där de första omsluter, genomsyrar och styr det senare i Region Gotland som helhet. Nedan beskrivs hur det ser ut i regionstyrelseförvaltningen.

Demokratiuppdraget innebär att de förtroendevalda tillvaratar invånarnas intressen. Detta uppdrag handlar om att säkra insyn och transparens, rättssäkerhet, effektivitet och medborgerliga rättigheter tillsammans med styrning och ledningsfunktioner. Därtill ingår ansvar för stödprocesser vars syfte är att underlätta för samtliga förvaltningar i deras kärnverksamhet. Regionstyrelseförvaltningen ansvarar för koncernstyrning och samordning i relation till region Gotlands förvaltningar, utifrån av regionfullmäktige eller regionstyrelse fattade beslut. Styrning och stöd finns inom till exempel juridik, ärendebereidning, IT, informationsförvaltning, kvalitet, HR, ekonomi och kommunikation.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att hållbart utveckla samhället inom det geografiska territoriet. Unikt med detta uppdrag är att regionen inte har egen rådighet över alla insatser som behöver göras, utan arbetet måste ske tillsammans med flera olika aktörer som verkar i detta territorium. Regionstyrelseförvaltningen ansvarar inom detta område för det regionala utvecklingsuppdraget, samverkan med andra gotländska aktörer till exempel näringsliv, kultur- och fritidsliv, civilsamhälle och andra myndigheter. Koncernstyrning och intern samverkan mellan förvaltningarna säkrar att samma hållbara utveckling också sker i organisationen Region Gotland.

Serviceuppdraget betyder att ansvaret för invånarnas utbildning, trygghet, hälsa med mera så långt som möjligt tillgodoses genom insatser av de verksamheter som de förtroendevalda ansvarar för. Dessa verksamheter fyller en viktig funktion i att bygga ett hållbart samhälle. Regionstyrelseförvaltningen ansvarar inom detta uppdrag bland annat för bibliotek, badhus, uthyrning av anläggningar, turistbyrå, måltidsverksamhet och budget- och skuldrådgivning. Därtill har förvaltningen ett ansvar för internt stöd och service till övriga förvaltningar. Tillsammans med uppdraget att hålla samman förvaltningsövergripande processer i samverkan.

2 Omvärldsanalys och förväntad utveckling

De övergripande förändringsmönstren i omvärlden inom klimat och miljö, globalisering, digitalisering, demografi, livskvalitet och demokrati, beskrivna i rapport beställd från Kairos Future till Region Gotlands Omvärldsrapport 2022, kommer ha påverkan på förvaltningens förutsättningar att forma en långsiktigt hållbar verksamhet och är frågor som förvaltningen behöver förhålla sig till i både ett kortare och längre perspektiv.

Hållbarhet

Med utgångspunkt i ny regional utvecklingsstrategi där de 17 globala målen i Agenda 2030 är nedbrutna och ”regionaliserade” till 12 effektmål kommer insatser att göras inom samtliga hållbarhetsperspektiv. De globala målen är odelbara och behöver hållas samman och vägas i relation till varandra i olika processer och beslut. Genomförandeprogrammen ger driv för frågor som klimat, miljö och energi, näringslivets förutsättningar och innovation samt social välfärd. Även strategin för smart specialisering kommer att påverka utvecklingen framåt. Samverkan och samarbete har tidigare haft ett mer externt fokus men framåt kommer även det interna perspektivet på hållbarhet att behöva förstärkas för att nå effekt i måluppfyllelse. Den nya styrmodellen, det samlade ledningssystemet, arbetet för god och nära vård samt modellen för medborgardialog blir viktiga faktorer för framgång. Viktiga för den interna utvecklingen är också det pågående organisationskultursarbetet och förbättring av chefers förutsättningar med grund i ledarstrategin.

Globalisering

Ökad oro i världen skapar osäkerheter framåt. Effekter och konsekvenser av pandemin måste fortsatt bevakas och hanteras ett tag till för att mildra negativ utveckling inom områden som ekonomi, arbetsmarknad, näringslivsutveckling och folkhälsa. God omvärldsbevakning och intern faktainsamling, analys, kommunikation och dialoger är viktiga förmågor att utveckla i förvaltningen och Region Gotland för att kunna förhålla sig till omvärlden på ett resilient sätt. Beredskap måste byggas upp för att kunna hantera åtgärder, behov av snabba förändringar och till exempel flyktingströmmar. Förändringar i lagstiftning och statlig styrning förväntas och förvaltningen behöver särskilt beakta utvecklingen inom brottsförebyggande arbete och säkerhetsskydd. Här väntas striktare styrning också på organisationsnivå samt ökade statliga bidrag vilket behöver hanteras.

Digitalisering

Ökad digitalisering förutsätter såväl tillgång till teknik som processarbete, verksamhetsutveckling och förändringsledning. Lagstiftningen ställer höga krav och viktiga beslut måste fattas kring hantering av data i molntjänster. Pandemin har bland annat inneburit att tillgången på halvledare och andra komponenter minskat. För Region Gotland innebär detta att det är svårt att få tag i den tekniska utrustning som behövs. Praktiskt innebär detta att vi under 2022 kommer behöva prioritera hårdare. Utvecklingen inom informationsförvaltningsområdet fortsätter med e-arkiv, informationssäkerhetsarbetet inklusive personuppgiftshanteringen, systemförvaltningen.

Demografi

Den demografiska utvecklingen med fler äldre och yngre och färre i arbetsför ålder skapar utmaningar för kompetensförsörjning vilket redan i dag är en svårighet inom flera yrkesgrupper inom förvaltningen. Nya arbetssätt och andra erfarenheter efter pandemin behöver tas omhand. Frågor om livskvalitet och hur och var medborgarna framåt kommer att bosätta sig och leva kan också påverka. Dessutom ökar medborgarnas förväntningar på

delaktighet, kommunikation, tillgänglighet, snabbhet och flexibilitet. Kommunikationerna till och från ön är en avgörande fråga framåt. De gotländska ståndpunkterna på utredningen ”Uppdrag att analysera alternativa modeller för färjetrafik till Gotland” är att trafiken till och från Gotland ska vara enkel, hållbar, prisvärd och snabb. Dessa parametrar kan var för sig och tillsammans ge förutsättningar för att människor i högre grad kommer att vilja besöka och bosätta sig på Gotland.

Livskvalitet

Inom kultur och fritidsområdet sker en rad satsningar kommande år. Beslut kring nytt badhus i Visby medför aktiviteter. Dagens arbete inom biblioteken ger kraft för fortsatt framtida utvecklingsarbete. Arbete med bidragsöversyn och ny fritidsplan kommer ske. Det finns behov av utveckling av utökad isyta i Visby, vidare finns behov av att fortsätta ge återstartsstöd inom kultur och fritidssektorn till följd av pandemin. Tidigare krisstöd och framtida återstartsstöd kommer även behöva analyseras och lyftas in i bidragsöversynen. Inom måltidsverksamheten har ökade och förändrade krav från medborgare vad gäller utbud, flexibilitet och individuella kostnader påverkan på måltidsverksamheten med alternativa produktionslösningar och behov av kompetensutveckling genom hela måltidkedjan. Ett orosmoment är ökade livsmedelspriser.

Demokrati

Såväl EU som Sveriges regering och SKR lyfter i strategier fram hur avgörande det är att värna demokratin. Demokrati beskrivs även som en viktig utgångspunkt i arbetet med Agenda 2030 både som ett mål i sig (mål 16) och som en avgörande förutsättning i lokal förankring och ansvarstagande för samtliga mål (mål 17). Förutsättningar Region Gotland tagit fasta på i den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040, där de 17 globala målen konkretiserats. Målen är i grunden odelbara och behöver därför hållas samman och vägas i relation till varandra i olika processer och beslut. Det handlar både om att utveckla förmågan till dialog med medborgarna och i att säkra transparens, ärendebereidning, informationsförvaltning och säkerhet samt ledning och styrning. Förnyelse av Almedalsveckan är också en viktig del i detta arbete.

3 Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023-2025

I det följande beskrivs först resultatet 2021, sedan förutsättningarna 2022 för att därefter se framåt mot 2023-2025.

Resultat 2021

Regionstyrelseförvaltningen har under perioden bedrivit ett aktivt arbete för att bidra till regionens måluppfyllelse. Sedan den nya regionala utvecklingsstrategin antagits har arbete drivits för att ta fram genomförandeprogram för klimat, miljö och energi, näringslivets förutsättningar och innovation samt social välfärd. Arbete pågår med att ta fram en ny styrmodell med syfte att skapa en röd tråd från den regionala utvecklingsstrategin till koncernstyrningen. Vidare har insatser gjorts för att stärka digitaliseringen i såväl regionen som förvaltningen, digitaliseringsplaner är fastställda. Aktuellt under perioden och även framåt är bland annat Almedalsveckans förnyelse, organisationskultursarbete, framtidens måltidsverksamhet, nytt badhus, utveckling av biblioteken samt arbetet med ärendeprocess och informationsförvaltning/e-arkiv.

Sjuktalet för 2021 var 4,2 vilket är betydligt lägre jämfört med föregående år då sjuktalet var 5,8. Det är framför allt korta sjukskrivningar, upp till dag 14 som sjunkit. Pandemin har fortsatt påverka på verksamheten, bland annat arbetar ännu vissa yrkeskategorier på distans i olika omfattning av arbetstiden. Den 1 januari 2021 trädde Heltid som norm i kraft, vilket inneburit att cirka 25 medarbetare sökt och också erhållit utökad sysselsättningsgrad.

Årets resultat uppgår till +24,6 mnkr. Årets överskott förklaras främst av överskott i centrala anslag avseende bidrag, fackliga företrädare, samt förseningar i investeringar som medfört överskott inom kapitalkostnads- och hyresbudgeten. Stora överskott redovisas även vad gäller anslaget för förstudier av exploateringsprojekt. Vidare återfinns överskott i verksamheten i form av personalrelaterade orsaker och övriga kostnader.

De angelägna utvecklingsområden vi ser utifrån 2021 års resultat är ekonomistyrning, systematiskt kvalitetsarbete och ärendebereidning i den egna förvaltningen och ytterligare arbete för att ge chefer hållbara förutsättningar.

Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2022

I den antagna verksamhetsplanen för innevarande år (2022) har förvaltningen tagit med erfarenheter och behov av utveckling identifierade föregående år. Förvaltningen har förutsättningar att år 2022 klara uppdraget att vara en drivande och sammanhållande kraft som i hög grad bidrar till att stärka måluppfyllelsen i Region Gotlands vision och i de 18 målen i styrkortet.

Men inom två områden ser vi sannolika behov av åtgärd redan i år. Det gäller dels avdelningen måltid där vi med oro ser kraftigt ökande livsmedelspriser i världen och dels den nya lagstiftningen om ”Visselblåsarfunktion” som medför för året oplanerade kostnader. Dessa förutsättningar stäms av i samband med delår 1 och hanteras därefter.

Förvaltningen ser stora utmaningar i att balansera målsättningar, förväntningar, ambitionsnivåer och behovsbeskrivningar med nuvarande resurser och krav på ytterligare kostnadsänkningar kommande år givet de omvärldsfaktorer som behöver tas höjd för som beskrivs i avsnitt 2.

Behov och prioriteringar 2023-2025

Med utgångspunkt i dagens balans mellan uppdrag, mål och resurser och med sikte på framtidens mål och utmaningar inom **hållbarhet, globalisering, digitalisering, demografi, livskvalitet och demokrati** görs bedömningen att regionstyrelseförvaltningen är i behov av resursförstärkningar.

Region Gotland har i och med den beslutade regionala utvecklingsstrategin ett särskilt ansvar för hållbar omställning av samhället och regionstyrelsen via regionstyrelseförvaltningen har ett särskilt samordnande och ledande ansvar vilket ställer nya krav resursmässigt. Inte bara i samhällsutvecklande resurser utan lika mycket för att den demokratiska organisationens kapacitet ska balansera utvecklingen och den service invånare, besökare, näringsliv och organisationer förväntar sig.

Förvaltningen ska leva upp till uppdraget som drivande och sammanhållande kraft och verksamhet som ger goda förutsättningar för kvalitetssäkrade och hållbara politiska beslut. Dessutom görs bedömningen att förvaltningens verksamhet är en avgörande förutsättning

för demokrati, styrning, stöd, kvalitet, effektivitet och kostnadsänkningar i övriga förvaltningar i regionen.

4 Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Enligt tidigare utredning kring effektiviseringar redovisade förvaltning möjligheter att effektivisera inom områdena lokaler, bemanning samt digitalisering. I fullmäktiges inriktningsbeslut riktades 9 mnkr till förvaltningen över åren 2022-2024. Till budget 2022 inarbetades en besparing på 3,1 mnkr kopplad till digitaliseringseffekter. Enligt anvisningarna har förvaltningen nu att konsekvensbeskriva effekter av totalt 7,5 mnkr i kostnadsminskning för åren 2023-2024.

Även framöver gör förvaltningen bedömningen att framtida kostnadsminskningar kan göras genom a) sänkta lokalkostnader, b) digitalisering och c) genom att minska personalkostnader/bemanningsplanering. Dock ser fördelningen och tidsaspekten annorlunda ut idag.

Genom beslutet att effektivisera lokalutnyttjandet på Visborg bedöms förvaltningen få en betydande minskad lokalkostnad redan till 2023.

Digitalisering av förvaltningens verksamheter pågår men realiseringen av effekterna ligger några fler år framåt i tiden mot vad som tidigare bedömts. De mönster som ses i till exempel arkiv och registratur är att digitalisering och automatisering ökar tillgängligheten för invånarna och medarbetare vilket i sin tur ökar efterfrågan. Data visar i dessa verksamheter på kraftigt ökat antal handlingar och ärenden som handläggs.

Ett ingångsvärde för bedömningen av möjligheten till besparing inom bemanningsområdet var effekter av ny inriktning för måltidsverksamheten. Beslut om måltidsverksamhetens inriktning framåt är dock inte tagen utan utredning pågår. Eventuella ytterligare besparingar kommande år handlar då i stället om utbudsminskningar. Dessa kan åstadkommas på olika sätt men kräver aktiva beslut och prioriteringar. Det går inte att med för få resurser upprätthålla stöd till den demokratiska organisationen eller centralt chefsstöd med kvalitet. Förändringar i regionstyrelseförvaltningen kommer då behöva hanteras även i övriga förvaltningar.

5 Bedömning av resurser 2023-2025

Med utgångspunkt i dagens balans mellan uppdrag, mål och resurser och med sikte på framtidens mål och utmaningar görs bedömningen att regionstyrelseförvaltningen är i behov av resursförstärkningar. Detta för att kunna leva upp till sitt uppdrag som drivande och sammanhållande kraft och verksamhet som ger goda förutsättningar för kvalitetssäkrade och hållbara politiska beslut. Dessutom görs bedömningen att förvaltningens verksamhet är en avgörande förutsättning för kvalitet, effektivitet och kostnadsänkningar i övriga förvaltningar i regionen.

5.1 Driftbudget 2023-2025

Demokratiuppdraget (behov 8,6 mnkr 2023)

För att bättre kunna svara upp på krav och förväntningar inom uppdraget för demokrati och styrning och stöd behöver en del områden förstärkas. Det handlar om områdena juridik, upphandling, kommunikation och kvalitet och verksamhetsutveckling.

Beslut har nu fattats om att inrätta en visselblåsarfunktion. Tidigare har beslut fattats om gemensamt dataskyddsombud och utökningar av utskott och beredningar till regionstyrelsen. Detta har krävt ökade juridik- och kansliresurser som förvaltningen inte kan hantera inom befintlig budgetram.

Vidare ser förvaltningen stora behov av en utveckling inom upphandlingsområdet. Inom perioden föreslås en resursförstärkning av antalet egna upphandlare. Vidare rekommenderas resursförstärkning av kategoriledare för att kunna etablera kategoristyrning samt avtalsförvaltare för att vidareutveckla och upprätthålla avtalsuppföljning.

Efterfrågan på och förståelsen för kommunikation som ett strategiskt verktyg, ökar. Denna efterfrågan kan idag inte tillgodoses fullt ut. Om kommunikationsarbetet ska kunna vara ett strategisk och operativt ledningsverktyg i prioriterade frågor och projekt där proaktiv kommunikation behövs måste resurser tillföras.

Förvaltningen behöver också stärka förmågan att skapa strategiska förutsättningar för arbete med förändring och förnyelse i Region Gotland. Sammantaget ska förvaltningens arbete bidra till att stärka regionens förmåga att leda verksamheten mot ökad kvalitet. Regionen bedriver en rad större utvecklingsprojekt och en ständigt återkommande fråga är process- och projektledningskapacitet samt resurser för att ta både kortare och längre utvecklingsuppdrag.

Det samlade behovet av förstärkning motsvarande 8,6 mnkr 2023. För 2024 är behovet ytterligare 2,8 mnkr och för 2025 beräknas behovet öka med 2,0 mnkr till.

Samhällsutvecklingsuppdraget (behov 5,7 mnkr 2023)

Vårt Gotland 2040, den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för en långsiktig hållbar regional utveckling för Gotland förutsätter samverkan med det omgivande samhällets aktörer tillsammans med omställning av organisationen Region Gotland. Förvaltningen har stor kompetens kring de olika hållbarhetsperspektiven. Det finns dock ett behov av ett utveckla hållbarhetsarbetet inom hela Region Gotland för att nå uppsatta mål.

Förstärkning krävs bland annat inom områdena innovation och smart specialisering, samverkan med Uppsala Universitet och andra externa aktörer, brottsförebyggande arbete samt ökat fokus på beredskap och säkerhet. Kultur- och fritidsverksamheten är också en viktig kraft i arbetet för en hållbar samhällsutveckling. Här finns också behov av förstärkning särskilt inom kulturstödet.

Från och med 2021 kräver EU-kommissionen att det finns en smart specialiseringsstrategi för att få tillgång till medel från EU:s fonder och program. Regionfullmäktige beslutade hösten 2021 om en sådan strategi. Strategin lägger grunden för en process för aktörssamverkan kring att bygga innovationskapacitet och att stärka tillgängligheten till innovationskompetens för näringslivet på Gotland. Strategin är en tydlig ambitionshöjning för att kraftsamla för innovation och tillväxt inom Gotlands tre beslutade styrkeområden, besöksnäring, mat och livsmedel samt näringslivets energiomställning. Arbetet med att implementera och utveckla processer och aktörssamverkan enligt beslutad strategi är inte resurssatt och behöver de närmaste åren kompletteras med en strategisk samordnande resurs.

Samverkansledarrollen inom partnerskapet med Uppsala Universitet har sedan start varit projektfinansierad. Finansieringen via innovationsprojektet upphör våren 2023. För att värna om partnerskapet framgent behöver rollen som samverkansledare permanentas.

Region Gotland fick under senare delen av 2021 tillfälle att yttra sig över ”SOU 2021:49 Kommuner mot brott”. Utredningen föreslog ett utökat lagstadgat kommunalt ansvar för ett antal grundläggande byggstenar i det brottsförebyggande arbetet. I praktiken innebär det ökade krav på vår förmåga att samordna intern och extern samverkan, ta fram lägesbilder, orsaksanalyser och åtgärdsplaner med tillhörande uppföljning. För att möjliggöra detta utökade ansvar ingår även ekonomisk förstärkning som i så fall kommer regionen till del genom ett utökat statsbidrag. Detta bör tillföras förvaltningen för att kunna leva upp till de utökade kraven.

Förvaltningens budget behöver också förstärkas med medel för drift av ledningsplats. Statsbidraget som utgör krisberedskapens budget får inte användas för detta.

En av målformuleringarna i Gotlands Kulturplan är att främja företagande inom de kulturella och kreativa näringarna. En annan är att förbättra möjligheterna för professionella kulturskapare att kunna försörja sig på sin konstnärliga verksamhet. Idag finns ett glapp mellan den regionalt och statligt finansierade kulturen och den primärkommunala kulturbudgeten. Det som saknas är utvecklingsstöd gentemot fria professionella kulturskapare i form av utvecklingsstöd som möjliggör sökande att kunna få samfinansiering från andra stödgivare för idé- och projektutveckling såsom Arvsfonden.

Vidare har verksamhetsstöden till kulturorganisationer på Gotland under lång tid inte blivit indexuppräknade. Vid varje söktillfälle övergår behovet befintliga stödmöjligheter med en väldigt hög nivå. Samtidigt har nya aktörer tagits in såsom Svensk Form och Stiftelsen Körsbärgården utan extra ramförstärkning. Förvaltningen ser därför ett stort behov att tillskjuta medel till bidragsformen.

Gotland har goda kulturella och sociala möjligheter och förutsättningar för att bli en fristad för förföljda konstnärer och författare detta inom ramen för fristadsprogrammet ICORN. Det finns dock inte utrymme för nya kostnader inom budgetramar för att garantera ett långsiktigt hållbart åtagande. Även om en god samverkan och lokala överenskommelser kan utvecklas, till exempel mellan förvaltningarna och mellan kulturenheten, centrumbildningarna och länsinstitutionerna måste medel tillföras för satsningen.

Det samlade behovet av förstärkning för området uppgår till 5,7 mnkr 2023.

Serviceuppdraget (behov 4,2 mnkr 2023)

För att från regionstyrelseförvaltningens sida stärka regionens möjligheter att lyckas inom serviceuppdraget behöver de gemensamma systemresurserna utvecklas till förvaltningarna. För att förbättra chefers förutsättningar behöver system utvecklas och det projektfinansierade bemanningsarbetet permanentas. Dessutom saknar förvaltningen resurs för intern verksamhetsutveckling.

För att lyckas effektivisera, ge chefer bättre förutsättningar, skapa högre kvalitet och bättre uppföljning behöver förvaltningen dels utöka antal moduler i befintliga verksamhetssystem och komplettera med nya verksamhetssystem och dels fortsätta med strategisk hållbar bemanning. I projektet strategisk bemanningsplanering ses tydliga kopplingar till att ett

aktivt kvalitetsarbete och personalekonomi leder till effekter. Med rätt satsade pengar kan effektivisering ske i hela Region Gotland.

Digitala tidskrifter och dagstidningar behöver erbjudas på fler bibliotek än Almedalsbiblioteket. Det finns också behov av att skaffa en e-tjänst för strömmande film. Biblioteken måste ofta köpa in och erbjuda samma bok i flera format. Fler digitala medier ökar utbudet och tillgängligheten för användarna väsentligt och ökar också möjligheten för biblioteken att nå fler. Biblioteken behöver ökat medianslag.

Egna resurser för kvalitet och verksamhetsutveckling är funktioner som saknas i regionstyrelseförvaltningen. I den jämförelse mellan Region Gotlands förvaltningar som skett inom kvalitetsområdet framgår med tydlighet att resurser behövs, inte minst med tanke på de omställningskrav som finns framåt.

Förvaltningen har ett behov av förstärkning inom området med motsvarande 4,2 mkr 2023.

Övrig driftpåverkan som kommer hanteras i separata ärenden

- Hansedagarna (äskande)
- Utökat uppdrag Almedalsveckan (äskande)
- Trygghetsboende (äskande och flytt till SON)
- Regionen som arbetsgivare (beredningsunderlag)
- Studieförbund (äskande koppling mot GVN)
- Konstområdesöversyn
- Nuvarande Solbergabadet

5.2 Kompensation för externa avtal

Partistöd

Anslag för partistöd beräknas enligt följande, antal mandat i fullmäktige*2*prisbasbeloppet året före budgetåret. Till detta tillkommer en avsättning motsvarande 10 procent av partistödet till ungdomsförbunden. Då prisbasbeloppet höjts med 700 kronor jmf med föregående år innebär detta att budgeten för 2023 behöver ökas med 109 tkr.

Medlemsavgifter och avtal

Medlemsavgiften till Sveriges kommuner och regioner beräknas öka med ca två procent. Det innebär för 2023 cirka 60 tkr. Försäkringsavtal beräknas öka med ca 45 tkr. För diverse nationella och internationella medlemskap, studentkår etc uppskattas det ökade behovet till ca 55 tkr.

Avtalen för central system som ekonomi, HR, W3D3, Docpoint, Flexite med flera har klausuler som innebär ökning uppgående till ca 500 tkr årligen.

Kultursamverkansmodellen

För länsinstitutionerna som omfattas av Kultursamverkansmodellen begärs en uppräknings med 2 procent av regionbidraget 22 772 tkr, vilket innebär 455 tkr.

Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet

För avtal med övriga externa utförare inom kultur- fritidsområdet begärs en uppräknings med 2 procent, vilket innebär 357 tkr. Avser RF Sisu Gotland, Kustparksbadet, föreningsdrivna anläggningar, köp av verksamhet idrottsanläggningar och konsthanterare

samt verksamhetsbidrag till kulturaktörer. Vad gäller resestöd till idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar räknas med en kostnadsökning på 31 tkr.

Tabell: Kompensation externa avtal 2023-2025 (tkr)

	2022	2023	2024
Partistöd	109	109	109
Medlemskap och avtal	660	660	660
Kultursamverkansmodellen	455	455	455
Övriga avtal inom kultur- och fritidsområdet	388	388	388
TOTALT behov av kompensation	1 612	1 612	1 612

5.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Interna priser

Måltid

För resultatenheten måltid föreslås följande prisjusteringar. Efter fastställd uppräknings återkommer förvaltningen med förslag på hur prishöjningen fördelas på olika tjänster och hur kompensation ska fördelas till respektive köpande förvaltning.

En löneökning på 2,5 procent innebär för måltidsverksamheten en kostnadsökning på ca 1,4 mnkr. Den totala personalbudgeten uppgår till 55,5 mnkr.

En hyresförändring på 1 procent innebär för måltid en ökning/minskning på 0,15 mnkr. Den totala budgeten för lokalhyror uppgår till 14,9 mnkr. Som en följd av planerad anpassning samt om- och tillbyggnad av lokaler ökar kostnaderna för lokalhyror under planeringsperioden. Förvaltningen har schablonmässigt räknat på en ökad hyra med 10 % av investeringsutgiften året efter investeringsåret. Hyreskompensation med 1,0 mnkr begärs därmed för 2023 (10% på investeringsvolym 10 mnkr).

Det senaste året var ökningen av Statiska centralbyråns livsmedelsprisindex 0,4 procent. Måltidsverksamheten köper livsmedel för ca 31 mnkr ett normalår för aktuella tjänster. Detta motsvarar en årlig kostnadsökning på 125 tkr.

Livsmedelspriserna har ökat drastiskt under den senaste tiden, vid en avstämning i verksamhetssystemen landar utvecklingen initialt för 2022 på ca 10 % vilket motsvarar ca 3,1 mnkr. Vart detta tar vägen är osäkert idag men utifrån dialog med grossister och annan kunskapsinhämtning så är bedömningen att priserna inte kommer att sjunka, troligtvis tvärtom. För att behålla likvärdig kvalitet behöver måltidspriserna höjas i motsvarande grad.

En justering av menyn för att möjliggöra lägre kostnader skulle ge negativa effekter på kvalitet i form av bland annat utbud, variation och upplevd kvalitet. Mer konkret skulle det till exempel innebära fler sopp- och korvmåltider, färre måltider med fet fisk, begränsningar i råkost- och grönsaksutbud eller standartillbehör så som mjölk och knäckebröd liksom lägre andel ekologiska livsmedel. Det finns också en möjlig risk att de offentliga måltiderna med dessa justeringar inte skulle leva upp till de nationella rekommendationerna gällande variation och näringsinnehåll och inte heller skollagen om att erbjuda näringsriktiga måltider.

Måltidsorganisationen köper även transporter för ca 5,5 mnkr årligen, beräknad kostnadshöjning blir 110 tkr. Städkostnaderna uppgår till 1,2 mnkr och prisutveckling beräknas uppgå till ca 25 tkr.

Kostnader för heltidsresan har hittills genom effektiviseringar i form av bland annat förändrad produktionsplanering kunnat pareras inom avdelningen. Kommande utveckling ses som svår att hantera utan här bedöms kompensation krävas med minst 1 tjänst/år. Ytterligare faktorer som kan komma att påverka prissättningen framåt är större volymförändringar där stordriftsfördelar förloras.

Tabell: Justeringsbelopp internpriser måltid 2023-2025 (tkr)

	2023	2024	2025
Löneökningar måltid (2,5%)	1 400	1 400	1 400
<i>Hyresförändring (1%) = 150 tkr</i>			
Ökad hyreskostnad kök (inv 2022)	1 000	1 000	1 000
Indexuppr. Livsmedel, städ och transport	260	260	260
<i>Skenande livsmedelspriser 10% (3 100)</i>			
Heltidsresan (1 tjänst)	500	500	500
TOTALT internpriser			

Kanslier

En löneökning på 2,5 procent innebär för kanslierna en kostnadsökning på 115 tkr. Den totala personalbudgeten uppgår till 4,6 mnkr. En hyresförändring på 1 procent innebär för kanslierna en ökning/minskning på 3 tkr. Den totala budgeten för lokalhyror uppgår till 368 tkr.

Tabell: Justeringsbelopp internpriser kanslier 2023-2025 (tkr)

	2023	2024	2025
Löneökningar kanslier (2,5%)	115	115	115
<i>Hyresförändring (1%) = 3 tkr</i>			
TOTALT internpriser*	115	115	115

*ÖF 81 och PAN 34

Taxor och avgifter - externa

Ingen förändring föreslås avseende externa taxor och avgifter.

6 Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

Nedan följer en sammanställning av investeringsbehovet för planperioden. Några projekt kommer att redovisas i särskild ordning.

Tabell: Förslag till investeringsutgifter 2023-2027 (tkr)

	2023 enligt budget	2023 nytt förslag	2024	2025	2026	2027
Lokaler, byggnads- och anläggning (inkl pott)	86 000	86 000	87 000	87 000	12 000	12 000
IT-investeringar (inkl pott)	17 000	17 000	32 000	41 000	22 000	22 000
Maskiner, inventarier, mindre ombyggnationer (inkl pott)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
TOTALT	108 000	108 000	124 000	133 000	39 000	39 000
<i>Gällande budget 2023 samt plan 2024-2026</i>		<i>108 000</i>	<i>109 000</i>	<i>109 000</i>	<i>34 000</i>	

Investeringsprojekt per område redovisas nedan:

Lokaler, byggnads- och anläggning

Nytt badhus Visby

Projektet beräknas starta 2022 med en utgift om 1 mnkr, 2023 finns 74 mnkr avsatt och för åren 2024 och 2025 75 mnkr per år. Totalt 225 mnkr. Aktivitetsplan är under upprättande och mer detaljerad planering för projektet kommer redovisas i särskilt ärende till budgetberedningen. Kompensation för ökad hyra behövs från 2026.

Isyta i Visby – eget ärende till BAS

Verksamheten i Visby ishall blir mer och mer omfattande för varje år som går. Avvägningen i investeringen är att se om man ska tillgodose en ny anläggning som ser till både elitverksamhet och bredd, eller bara bredd. Olika ingångsvärden ger olika investeringar och detta behov behöver utredas. Investering i ny isyta är nödvändig inom fem till tio år. Just nu startar avdelningen upp en förstudie som kommer ligga till grund för investeringsbehov och tidsplan. Åtterrappport kring detta beräknas kunna ske till budgetavstämning i oktober.

Ridanläggning Rävåsen – eget ärende

På Rävåsen, som är ett av Visbys två idrottsområden finns även en utvecklad ridverksamhet. Denna kommer på sikt behöva utvecklas med en ny kompletterande, anpassad yta för ridsporten. Beroende på vägval påverkas kostnadsbilden. Uppdrag finns för avdelningen att till budgetberedningen återkomma med underlag.

Lokalinvesteringar kök

Pott erhållen med 10 mnkr per år.

Kyldmatsproduktion – hanteras i särskild ordning

Vid eventuell investering kök för kyldmatsproduktion kommer investeringsbehovet för just det året ligga på minst 30 mnkr till.

Landsbygdsutveckling

I planen ligger 2,0 mnkr årligen.

IT-investeringar

IT-pott

17 mnkr är upptaget som pott per år för investering. Från och med år 2024 begärs en utökning med 5 mnkr årligen, för ökade kostnader bland annat utifrån prisökningar, för

utbyten av datorer och annan utrustning som når end-of-life. Utökningen innebär ökad kapitalkostnad som inte ryms inom befintlig ram.

Redundant server och lagring

Idag har Region Gotland inte en fullt ut redundant IT miljö. För att öka tillgänglighet och säkerhet skulle en sådan behöva byggas upp. För detta upptas 10 mnkr år 2020 och 15 mnkr 2025. Denna satsning innebär ökad kapitalkostnad som inte ryms inom befintlig ram.

Ersättning Office 2016

Officeprodukterna når end-of-life 14 oktober 2025, då upphör Microsoft med säkerhetsuppdateringar och då måste vi ha bytt ut produkterna. De alternativa vägar som då kommer finnas är idag inte möjligt att överblicka, bland annat med hänvisning till blandade tolkningar av GDPR lagstiftningen. Om bytet kommer hanteras som en driftkostnad eller om det krävs en investering är således oklart. Förvaltningen har erhållit budgetmedel för att hantera detta inom drift. 4,0 mnkr upptas 2025 som investering.

Maskiner, inventarier, mindre ombyggnationer

Inventarier nytt badhus

När nytt badhus byggs i Visby behöver nya inventarier inköpas. Behovet kommer uppstå 2025 och belopp kommer framgå av kommande projektredovisningar. Detta kommer inte inrymmas i förvaltningens investeringspott om 5,0 mnkr.

Exploateringsbudget

Hanteras i särskild ordning.

7 Politikerorganisationen

Under begreppet politikerorganisationen redovisas anslagen för regionfullmäktige, regionstyrelse, revision, valnämnd, överförmyndarnämnd samt patientnämnd. De fyra sistnämnda svarar för sina egna underlag till budgetberedningen. I detta underlag framgår endast den indexkompensation för arvoden nämnderna behöver enligt gällande regelverk. Detta brukar hanteras i kommande ärende kring fördelning av löneutrymme. Det pågår för närvarande en översyn av regelverket som kan innebära behov av ytterligare justeringar.

En fördelning per nämnd ser ut som följer:

Nämnd	Budget 2022, tkr	Uppräkning index arvoden till 2023
Regionfullmäktige	3 401	55
Regionstyrelsen	14 305	258
Revision	3 885	10
Valnämnd*	1 809	0
Överförmyndarnämnd	8 514	71
Patientnämnd	1 901	3
Totalt	33 815	397

*) 1 700 tkr avser val 2022 tas bort i ram 2023

Budgetposterna handlar i huvudsak om arvoden för politiska möten, ersättningar till godemän, politiska sekreterare, revisionstjänster samt köp av kanslitjänster.

Bilaga – driftäskanden i detalj

Behov (tkr)	Belopp 2023	Belopp 2024	Belopp 2025
<i>Demokratiuppdraget</i>			
Visselblåsarfunktion	1 250	1 250	1 250
Ärendehantering/GDPR	1 800	1 800	1 800
Regionjurist	0	1 000	1 000
Upphandling, avtalsuppföljning, kategoristyrning	2 000	3 000	5 000
Kommunikationstjänster	1 600	2 400	2 400
Förändringsledare	2 000	2 000	2 000
<i>Delsumma</i>	8 650	11 450	13 450
<i>Samhällsutvecklingsuppdraget</i>			
Innovation och smart specialisering	1 000	1 000	1 000
Samverkansledare UU	1 000	1 000	1 000
Brottsförebyggande arbete	1 200	1 200	1 200
Drift ledningsplats	200	200	200
Stöd till professionella kulturskapare	1 000	1 000	1 000
Verksamhetsstöd kulturorganisationer	500	500	500
Deltagande i fristadsprogram	800	800	800
<i>Delsumma</i>	5 700	5 700	5 700
<i>Serviceuppdraget</i>			
Medel för att hantera systemansvar	1 100	1 100	1 100
Strategisk hållbar bemanning	2 000	2 000	2 000
E-medier bibliotek	300	300	300
Verksamhetsutvecklare RSF	800	800	800
<i>Delsumma</i>	4 200	4 200	4 200
SUMMA	18 550	21 350	23 350

Regionstyrelsen

Räddningstjänst

RAPPORT

Strategisk plan & Budget

Räddningstjänst
2023-2025

Fastställt av regionstyrelsen

Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2022-02-28

Gäller 2023-2025

Ärendenr RS 2022/326

Version 1.1

Strategisk plan & Budget

Innehåll

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	3
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	3
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025	3
3. Bedömning av resurser 2023-2025	Fel! Bokmärket är inte definierat.
3.1 Driftbudget 2023.....	5
3.2 Driftbudget 2024-2025	6
3.3 Kompensation för externa avtal.....	6
4. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2025	6
Investeringsplan 2023-2025	7
4.1 Brand- och räddningsmateriel (prioritet 1).....	7
4.2 Släckbilar (prioritet 1).....	7
4.4 Lokalanpassning (prioritet 1).....	7
Finansiering av driftkonsekvenser.....	7

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

Räddningstjänsten ansvarar för uttryckande- och förebyggande verksamhet.

Räddningstjänsten ska genom förebyggande arbete och skadeavhjälpande åtgärder skydda, rädda människor, egendom och miljö. I förebyggande syfte genomförs tillsyn, utbildningar och informationsinsatser. Genom detta arbete bidrar räddningstjänsten till att skapa en trygg och säker miljö. De övergripande målen för räddningstjänsten definieras i handlingsprogrammet samtidigt som det operativa och förebyggande arbetet styrs enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Räddningstjänsten tillämpar myndighetsutövning bland annat genom tillsyn, samråd och genom att avge yttranden vid bland annat plan- och bygglovsärenden samt remissinstans för polis och andra myndigheter.

Förebyggande arbete bedrivs inte enbart mot brand, utan även mot andra olyckor. Tjänster som restvärdes- och serviceuppdrag, vilket exempelvis innefattar städning av vägbanor efter olyckor, lyfthjälp och ”i väntan på ambulans” ingår även i arbetsuppgifterna. Räddningstjänsten hjälper även till med viss utbildning, information och rådgivning.

Rekrytering av ny räddningschef pågår och ska vara klar under våren och hen är troligen i tjänst någon gång under sommarmånaderna 2022.

I december 2021 antogs räddningstjänstens handlingsprogram som sträcker sig över två år. Ett stort arbete med att ta fram nästa handlingsprogram kommer att startas upp under hösten 2022. Det kommer att sträcka sig över en fyraårsperiod, från år 2024 till och med 2028. I och med ett nytt handlingsprogram kan räddningstjänsten anpassa sin verksamhet och resurser utifrån det givna uppdraget samt den politiska ambitionsnivån.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

Trots att RiB personal (räddningstjänstpersonal i beredskap) är ryggraden i de flesta räddningstjänster så har svårigheterna med att rekrytera och bibehålla personal ökat i hela riket de senaste åren. Flera räddningstjänster uppger att de inte klarar av att upprätthålla den politiskt beslutade beredskapen.

Ett problem som är extra tydligt på den svenska landsbygden och därmed medför ojämlika förhållanden avseende skydd mot olyckor. Det krävs ett medgivande från huvudarbetsgivare innan anställningsavtal som RiB kan tecknas. RiB-tjänsten medför att den anställda under sin beredskapsvecka när som helst kan avvika från sin ordinarie arbetsplats för att genomföra en räddningsinsats. Utöver detta måste även den RiB-anställda söka ledigt för den obligatoriska utbildnings- och övningsverksamhet som krävs för att uppfylla de lagkrav som ställs i tjänsten som brandman.

I Region Gotland har rekrytering av RiB fungerat bra förutom i Slite där ett rekryteringsarbete gjorts i omgångar. Arbetet med rekryteringen kommer att fortsätta under 2022.

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025

Målen har inte varit uppfyllda då räddningstjänsten inte har haft en ekonomi i balans. Årets resultat för 2020 slutade ett underskott med -4,7 mnkr. Under 2020 var den största differensens lägre intäkter och högre övriga kostnader än budgeterad nivå.

Utifrån en granskning av rambudget från tidigare år var den 2020 på samma nivå som 2016. Vidare synliggör nedanstående tabeller att det funnits svårigheter att klara tilldelad budget på fler nivåer sedan 2016. Vilket i sig inte medför ett behov av en utökad ram. Nivåskillnaden mellan 2019 och 2020 är medel som fanns i MBN och som flyttades till RS vilket medförde att det endast synliggjordes i ramen.

Tabellen visar budgetram, förändring av ramen samt resultat.

År	Budgetram	Förändr. i %	Res i tkr
2016	54 394	3,4%	355
2017	55 011	1,1%	-2 933
2018	53 609	-2,5%	-2 689
2019	52 148	-2,7%	-2 360
2020	54 493	4,5%	-4 718
2021	55 484	1,8%	-6 537

Tabellen visar budgeterade personalkostnader samt utfall och resultat

ÅR	PK BU	PK utfall	Res i tkr
2016	38 470	39 976	-1 506
2017	39 482	42 276	-2 794
2018	40 816	42 894	-2 078
2019	38 348	40 315	-1 967
2020	44 230	44 873	-643
2021	46 257	47 902	-1 645

Tabellen visar budget för kostnader exklusive personalkostnader samt utfall och resultat

ÅR	Kostn.exkl PK bude	Kostn.exl PK utfa	Res i tkr
2016	18 329	22 185	-3 856
2017	17 932	18 023	-91
2018	15 144	17 306	-2 162
2019	15 113	16 525	-1 412
2020	16 359	18 274	-1 915
2021	13 258	18 621	-5 363

Under 2021 blev underskottet -6,5 mnkr och då var den största differensen mot budget fasta kostnader och personalkostnader.

- Underskottet i verksamheten beror bland annat på att räddningstjänsten inte lyckats rekrytera RiB (räddningstjänst i beredskap) personal till Slite enligt uppdrag från regionstyrelsen (RS§181). Arbetet med att rekrytera RiB personal till Slite fortsätter under 2022.
- Övertidskostnaderna har varit högre än normalt samt kostnader för timvikarier.
- Budget för utbildning är för låg för att klara utbildningen av sommarvikarier och nyanställd RiB personal 2022.
- Obligatorisk årligen återkommande hälsoundersökningar för rök- och vattendykare har inte rymts inom budget för hälso- och sjukvård under 2021 och gör ej så under 2022.

Cirka 84 procent av räddningstjänsten budgetram 2021 var personalkostnader, utfallet blev större och uppgick till cirka 86 procent. Under 2022 är budget för personalkostnader beräknad efter att Slite bemannas fullt ut av RiB anställd personal. Även i årets budget är det ett mycket begränsat utrymme för mer än personal- och fasta kostnader.

För att säkerställa räddningstjänsten förmåga behövs en ramjustering. Nästa fyraåriga handlingsprogram som antas kommer att gälla åren 2024-2028 och vara vägledande för hur ramen ska beräknas för 2024 och framåt. Under budget 2022 kommer tilläggsanslag att läggas fram för bland annat

- bemanningskostnader för Slite
- utbildningsplatser
- obligatoriska hälsoundersökningar
- anpassning av Klintehamns brandstation med dusch och omklädningsrum

Sammantaget är det ca 6,0 mnkr i driftkostnader samt ca 2,5-3,0 mnkr för lokalanpassningar av Klintehamns brandstation. Först när Slite bemannas av RiB personal kan personalkostandsnivån justeras utefter gällande handlingsprogram ambitioner. Med tanke på historiskt höga kostnader för timvikarier och övertid är det inte troligt att kunna minska det totala antalet heltidstjänster i samma utsträckning. Bemanningfaktorn är i lägsta nivå för att klara uppdraget, den är även låg i jämförelse med övriga riket.

För att kunna rekrytera och behålla personalen behöver regionen erbjuda marknadsmässiga löner. Idag ligger brandmännen drygt fyra tusen kronor under medianlönen i riket.

Den absolut viktigaste delen för att få en budget i balans är att rekrytera och behålla personal både inom RiB- och heltidsorganisationen. Utbildning av ny räddningstjänstpersonal är kostnadskrävande samt att en för stor omsättning av personal inte ger den goda arbetsmiljö som eftersträvas.

3.1 Driftbudget 2023

Resultatet för räddningstjänsten har de senaste fem åren slutat med underskott. Det har gällt både personalkostnader och övriga kostnader. Dock har det svängt mellan de dessa kostnadsslag.

Nedanstående tabell visar förslag till en höjning av ramen inför 2023 och som framgent kommer att utgå från denna nivåhöjning. Budgeten för 2023 är beräknad utifrån att Slite bemannas av RiB personal.

Tabell med förslag till ramjustering

	2023
Lönesatsning för utjämning mot riket	2 700
Hälsoundersökningar	500
Utbildning	1 000
Systemstöd Daedalos	200
Nivåökning av övriga kostnader	1 000
Högre avskrivningskostnader tunga fordon	40
Nya avskrivningskostnader för om- och tillbyggnader	200
Summa	5 640

- Brandmännens löner ligger under medianlön i riket med 4 000-4 500 kr per månad, vilket gör en höjning med 2 700 tkr för att komma i nivå med riket på ett år.

- Obligatoriska hälsoundersökningar för vatten- och rökdykare bör ökas 500 tkr då dessa inte har varit finansierade de senaste åren.
- Utbildningskostnader för nyanställda samt upprätthållande av kompetenser. Detta gäller framförallt utbildningsplatser från MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap). Denna post har inte varit tillräckligt högt budgeterad.
- Årligen återkommande uppdateringar för räddningstjänsten specifika datasystem. Denna post har inte varit upptagen i budget tidigare.
- Nivåökning för övriga kostnader som mindre verktyg, reparationer, förbrukningsmaterial, bränsle mm. Budgeterade övriga kostnader har under en längre tid varit för låg.
- Längre avskrivningsplaner för tunga fordon. Idag är de utrustade med mer avancerad teknik vilket gör att de inte har det ekonomiska värdet efter 25 år som tidigare. Förslaget är att korta ner avskrivningstiden från och med 2023 och framåt vid nya inköp.
- Ökade avskrivningskostnader då fler fastigheter behöver anpassas till alla tjänstgörande personal. Idag saknas omklädningsrum och duschar. Denna kostnad kommer att ökas linjärt fyra närmaste åren. I tabellen är endast 2023 visualiserat.

3.2 Driftbudget 2024-2025

Framtagande av ett nytt handlingsprogram påbörjas under hösten 2022 vilket kommer att gälla från 2024 till och med 2028. Räddningstjänstens ram bör antingen anpassas till handlingsprogrammet eller så bör handlingsprogrammet och de operativa riktlinjerna anpassas utifrån rådande ekonomiskt läge dvs den givna ramen 2024 och framåt.

Investeringsplanen framåt för verksamheten är omfattande och kommer medföra ökade kapitalkostnader år 2022. Medel för detta kommer att äskas se under 3.1.

3.3 Kompensation för externa avtal

Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar. För följande externa avtal beräknas indexhöjningar som innebär kostnadsökningar, vilket följaktligen räddningstjänsten skall få kompensation för.

Avtal	Kostnad 2022, tkr	Kompensation, tkr
Storstockholms brandförvarsförbund	1 224	41
<i>Total kompensation</i>		<i>41</i>

4. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2025

I nedanstående tabell redovisas räddningstjänstens investeringsförslag under planperioden. Räddningstjänsten har en beslutad investeringsram på 6 mnkr per år fram till 2022. Då anpassningarna av lokalerna är nödvändig för att skapa omklädningsrum och duschar till all personal på fem av RiB stationerna, äskas en utökad investeringsbudget och avskrivningskostnader för detta med start under 2022 men då som ett tilläggsanslag innevarande år.

Investeringsplan 2023-2025

Kategori av investering	Investeringsbudget, brutto tkr				Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr. kostnader) tkr		
	2023-2025				2023	2024	2025
Investeringar	2023	2024	2025	Totalt	2023	2024	2025
Brand- o räddningsmateriel	1 000	1 000	1 000	3 000	337	224	150
Släckbil Bas 4 (vart 25:e år)	4 000	4 000	4 000	12 000	202	192	182
Verkstadsbil	500			500	51	45	41
Lokalanpassningar	3 000	3 000	3 000	9 000	202	189	176
	8 500	8 000	8 000	24 500	792	650	549

4.1 Brand- och räddningsmateriel (prioritet 1)

För materielanskaffning upptas totalt 3 000 tkr under planperioden. Syftet med investeringen är att följa utvecklingen och förnya utrustat materiel.

4.2 Släckbilar (prioritet 1)

Målsättningen är att stora släckbilar ska vara i bruk max 25 år. Övriga brandbilar beräknas en livslängd om ca 15 år. För att klara omsättningen av de stora fordonen behöver räddningstjänsten i god tid få beställa stora fordon eftersom det tar ca 1-2 år från beställning till leverans. Nästa tillfälle enligt fordonsplan är åren 2023-2025. Dagens avskrivningstid på 25 år borde justeras till 20 år då den avancerade tekniken som bilarna är utrustade med idag inte har en livslängd på 25 år. Detta medför en fördyrning gällande avskrivningskostnader med 40 tkr per bil och år exklusive räntekostnad vilket äskas i tabellen under 3.1.

4.4 Lokalanpassning (prioritet 1)

Fem av regionens brandstationer har inte omklädningsrum och duschar för både män och kvinnor. När det är svårt att rekrytera RiB personal är det viktigt att vi kan erbjuda båda könen en likvärdig möjlighet för omklädning och dusch efter insatser.

Brandstationen i Dalhem är i behov av en omfattande renovering och stort markarbete alternativt behövs ny brandstation byggas. Kostnadsförslag kommer att tas fram under 2022.

Finansiering av driftkonsekvenser

Om nämnden antar ovanstående investeringsplan så medför det ökade kapitalkostnader. I enlighet med beslut i regionfullmäktige (RF §135) som gäller från och med 2018, utgår ingen kompensation i ram för kapitalkostnader gällande investeringar. Framtida investeringar ryms inte inom befintliga ramen för kapitalkostnader därför äskas det även för detta under 3.1.

Tekniska nämnden

Strategisk plan och budget 2023-2025

Teknikförvaltningen

Fastställd av tekniska nämnden

Framtagen av teknikförvaltningen

Datum 2022-03-30

Gäller 2025-2027

Ärendenr TN 2022/426

Version [1.0]

Strategisk plan och budget 2023-2025

Innehåll

1. Tekniska nämndens uppdrag	4
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	4
Digitalisering	5
Globalisering	5
Turism.....	6
Hållbarhet.....	6
Demografi.....	7
3. Strategisk plan	7
3.1 Övergripande strategier	8
Social hållbarhet	8
Ekonomisk hållbarhet	8
Ekologisk hållbarhet	8
Kvalitet	9
Medarbetare.....	9
Ekonomi.....	9
3.2 Verksamhetsanknutna strategier	10
Våra fastigheter	10
Vårt vatten	10
Våra hamnar	10
Vårt avfall	11
Våra gator och vägar.....	11
Vår stadsmiljö.....	11
Våra besöksplatser, parker och skogar	11
Vår kollektivtrafik	12
Vår försörjningsverksamhet	12
4. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023-2025.....	12
5. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	14
6. Bedömning av resurser 2023-2025	16
6.1 Driftbudget 2023-2025	16
6.1.1 Förslag till ramjusteringar.....	16
6.2 Kompensation för externa avtal.....	21
6.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden	22
6.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	22
6.4.1 Försörjningsverksamhet	22
6.4.2 Interna lokalhyror.....	23
6.4.3 Externa taxor och avgifter	24
7. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	25
7.1 Investeringar inom skattefinansierad verksamhet.....	26
7.1.1 Investeringsspott	26
7.1.2 Investeringar mark- och stadsmiljö, gator och vägar	27
7.1.3 Investeringar fastigheter	31
7.1.4 Investeringar hamnar	33
7.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	35

7.2.1 Investeringar VA.....	35
7.2.2 Investeringar avfall.....	39
7.2.3 Investeringar linjehamn	42
7.3 Investeringar för exploatering	44
7.4 Särskilda projekt	44

1. Tekniska nämndens uppdrag

Med medborgare och näringsliv i centrum förvaltar och utvecklar teknikförvaltningen infrastruktur med hög driftsäkerhet med inriktning mot ett hållbart samhälle. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar teknikförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökares och företagares behov idag och i framtiden.

På uppdrag från **tekniska** nämnden svarar förvaltningen för drift, underhåll och utveckling av verksamheter inom områdena fastigheter, vatten- och avlopp, avfall, gata- väg och stadsmiljö samt hamnar och kollektivtrafik. Förvaltningen tillhandahåller försörjningstjänster för Region Gotlands verksamheter och ansvarar för hjälpmedelscentralen.

Förvaltningen har cirka 535 medarbetare som medverkar till att yttre och inre miljöer och viktiga samhällsfunktioner inom en mängd områden sköts på bästa möjliga sätt inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt utifrån beslutade mål och med målsättningen att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Teknikförvaltningens verksamheter finansieras genom avgifter, hyresintäkter och skattemedel med en beräknad totalomsättning på drygt 1,5 miljarder kronor för 2022 med målsättning om ett nettoresultat i balans.

Med avstamp i Region Gotlands värderingar; delaktighet, förtroende och omtanke utvecklar teknikförvaltningen löpande verksamheten i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta görs med fokus på våra kunder, effektivitet i våra uppdrag samt genom proaktivitet och tydlighet. Förvaltningen arbetar strukturerat med att utveckla och förbättra kontakten med medborgare och näringsliv bland annat genom dialoger, enkäter och workshops och samverkar och hittar nya samarbetsytter över förvaltningsgränsen. Förvaltningens kunder är boende och besökare på ön samt Region Gotlands övriga förvaltningar, näringslivet och andra aktörer i det gotländska samhället.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

Rysslands invasion av Ukraina påverkar hela världen. Teknikförvaltningen följer händelseutvecklingen noggrant och vet att framtiden kommer att påverka Sverige, Gotland och Teknikförvaltningen. Hur och till vilken grad vet ingen ännu men ett arbete har påbörjats med att se över förråd och se till att dessa fylls på med nödvändigt materiel för att kunna vara uthålliga om leveranser till Gotland skulle störas eller utebli. Förvaltningen bidrar också med bostäder till de flyktingar som kommer.

Kairos Future har tagit fram en omvärldsrappport till Region Gotlands Omvärldsdag 2022 där de beskriver fyra stycken megatrender. De flesta förändringar i omvärlden (trender) drivs ofta av andra mer övergripande trender, så kallade megatrender. Fyra megatrender som utgör drivkrafter för andra trender samt för hur Gotland utvecklas och därmed skapar förutsättningar för Region Gotlands möjligheter att forma en önskvärd framtid mot 2040 är *Digitalisering*, *Globalisering*, *Hållbarhet* och *Demografi*.

Teknikförvaltningens ledningsgrupp har årligen i februari månad strategidagar. Inför dessa två dagar tar respektive avdelningschef fram en omvärldsanalys inom sitt område. Det är en sammanfattning av samtliga avdelningars omvärldsanalyser som ligger till grund för detta

avsnitt. När Teknikförvaltningens omvärldsanalys gjordes i februari såg världen annorlunda ut.

Digitalisering

Utvecklingen mot ett mer digitaliserat samhälle har fått en skjuts av Coronapandemin. Medarbetare har arbetat till stor del hemifrån vilket har ställt nya krav på arbetsgivare runt hela världen men också gett medarbetare ökad kompetens när det gäller att arbeta digitalt. Studier visar att 8 av 10 vill fortsätta att göra det efter pandemin. Den största andelen (37%) vill jobba hemifrån 40-60% av arbetstiden.

Tillgången till ny teknik och nya kommunikationssätt skapar förutsättningar att tänka mer serviceinriktat. Med medborgaren i fokus leder förvaltningen Digital Dialog som är ett stort utvecklingsprojekt inom samhällsbyggnadsprocessen och som syftar till att göra det lätt att göra rätt för medborgare i såväl ärendehantering som i medskapande. För att möta behoven från företag, boende och besökare när det gäller samhällsbyggnadsfrågor (allt från att söka bygglov till att kunna lämna synpunkter under ett samråd) ska projektet ta fram tjänster och arbetssätt som bidrar till mer transparent och effektiv ärendehantering, tydlig och tillgänglig information och ökad delaktighet i samhällsplaneringen.

Teknikförvaltningen kommer att fortsätta ta fram fler digitala tjänster under de kommande åren. Samtidigt som den större tillgången till ny teknik skapar stora förutsättningar kommer den också med utmaningar, såsom dataskydd och IT-säkerhet. Förvaltningen ser att vissa satsningar kommer att kräva initiala merkostnader för att man ska kunna uppnå en effektivare verksamhet. Det kommer också ställas högre krav på att vara närvarande i olika kanaler och forum och där en struktur för arbetssätt och informationsflöde är av stor vikt. Kairos Future lyfter i sin omvärldsrappport att en utmaning kan vara att Gotland inte förmår hänga med i att nyttja möjligheterna och att andra regioner och bygder är bättre på att snabbt fånga möjligheterna så att Gotland hamnar i bakvattnet.

Globalisering

Pandemin och det just nu oroliga läget i Europa har tydliggjort vikten av att ha en god beredskap i olika verksamheter. Försörjning av olika material har under pandemiåren visat sig vara skör. Bristen på elektroniska komponenter har slagit hårt mot stora delar av industrin, inte minst fordonsindustrin som dragits med betydande problem. Halvledarbristen har orsakat produktionsstörningar och bristen på halvledarna har också blivit ett maktmedel i den internationella samvaron.

När Ever given gick på grund och blockerade Suezkanalen ett antal veckor med stora störningar i materialförsörjningen till Europa. Att JIT (Just In Time) inte alltid är att lita på blev uppenbart.

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (S 2018:09) kan komma att förändra försörjningsavdelningens uppdrag. Regeringen beslutade den 9 augusti 2018 kommittédirektiv om hälso- och sjukvårdens beredskap och förmåga inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap (dir. 2018:77). Utredningen lämnar konkreta förslag om ett system för lagerhållning av sjukvårdsprodukter i Sverige indelat i fyra nivåer och en ny lag om lagerhållningsskyldighet. Det bör enligt utredningens förslag införas krav i hälso- och sjukvårdslagen på kommuner och regioner i egenskap av huvudmän för hälso- och sjukvården att ha en utökad lagerhållning av sjukvårdsprodukter. Den som är skyldig att lagerhålla en sjukvårdsprodukt ska från och med den 1 januari varje kalenderår lagerhålla färdigställda sjukvårdsprodukter i en mängd som motsvarar sex månaders förbrukning av produkten i Sverige. Lagerhållna produkter ska motsvara de produkter som har sålts det föregående kalenderåret. Går detta förslag om lagerskyldighet igenom kommer det sannolikt att medföra

en rad förändringar för hur varuförsörjningen jobbar idag. Det kommer att ställas krav på större lokaler och ändrade arbetssätt då dessa lager ska vara omsättningslager för att skapa en större ekonomisk rimlighet och undvika kassationer.

Turism

Teknikförvaltningen förbereder sig för att besöksmängden sommaren 2022 kommer att bli liknade eller ännu större än förra årets. Förvaltningen ser nu på nya lösningar som kan underlätta för såväl teknikförvaltningens egen personal såsom boende och besökare. I dagsläget är 144 kryssningsanlöp planerade och drygt 200 000 passagerare kommer att besöka ön under 2022. Destination Gotland har som mål att till 2027 öka antalet resenärer från normalår 1,7 miljoner till 2 miljoner. Det kommer att ställa fortsatt höga krav på infrastrukturen i framförallt Visby hamn med bland annat en större hamnterminal och ökade logistikytor. Trafikverkets upphandling av linjetrafiken för perioden 2027-2037 kommer att kunna få en stor påverkan på hamnens utveckling. Det kommer bli korta tidsförhållanden för infrastrukturutvecklingen och det måste finnas färdiga planer för Visby hamn som kan startas upp snabbt.

Coronapandemin har ökat intresset för friluftslivet och det rörliga friluftslivet är en möjlighet men det medför också utmaningar, möjligheterna att lämna avfall på campingar och uppställningsplatser bör ses över för att minska nedskräpningen i naturen. Region Gotland och teknikförvaltningen har som utmaning att nå både öbor och besökare när det kommer till denna fråga där tydliga kommunikationsplaner behöver tas fram genom det material som finns att använda från Avfall Sverige.

Hållbarhet

Klimat effekterna kommer att bli allt tydligare vilket kommer att kräva att våra verksamheter är uppmärksamma på förändringarna och agerar i god tid innan effekterna blir för stora och svåra att hantera. Ett fortsatt arbete med att minska vårt klimatavtryck och effekterna av detta står högt upp på dagordningen, det finns dock utmaningar att klara det inom nuvarande ekonomiska ramar. En utbyggnad av laddinfrastrukturen för elfordon kommer att vara nödvändig liksom att på olika sätt minska våra koldioxidutsläpp.

Sveriges riksdag röstade 2017 igenom ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige, som innefattar en klimatlag, ett klimatpolitiskt råd och nya klimatmål om att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet är att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

LNG (flytande naturgas) har funnits i färjetrafiken i ett par år och på kort sikt är nästa steg att blanda in en mindre mängd LBG (flytande biogas), viljan att en del av biogasen skulle vara gotländsk finns och att den då måste hanteras i Visby hamn via pipeline eller fordon. Marknadskrafterna kommer lösa en del av dessa frågor men regionen bör ha ett strategiskt tänk för detta. Teknikutvecklingen går snabbt och redan nu arbetas det med nästa steg i en fossilfri linjetrafik som skulle kunna vara möjlig i en framtid som inte är särskilt långt borta, 2030. Vilka krav en sådan teknik ställer på infrastruktur och hamnen måste särskilt klargöras under de närmaste åren. Gotland har förutsättningar för att gå i täten för en sådan här utveckling både nationellt och internationellt.

Långsiktig hållbar planering är viktig då vattensituationen på Gotland är mer allvarlig än någonsin. Samtidigt blir vi fler invånare på ön och det är fler som vill bygga på platser som har dålig eller ingen VA-försörjning. Att säkra en god vattenförsörjning och kvalitet är och kommer vara en av de stora frågorna för samhällsbyggnadsprocessen framöver och det finns tydliga konflikter mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur

samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas är däremot förhållandevis unik.

Kollektivtrafiken på Gotland drivs sedan sommaren 2020 till 100 procent med fossilfria drivmedel. 70 procent av bussarna är biogasbussar, de övriga drivs med andra biodrivmedel, främst HVO. Målet att öka det hållbara resandet på Gotland samtidigt som en tydlig minskning av resande med kollektivtrafiken skett i samband med pandemin är en utmaning. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska. Det minskade resandet påverkar också kollektivtrafikens ekonomi negativt då intäktsnivån kommer att vara lägre än förut en längre tid framöver. Detta försvårar också införandet av utbudsökningar, som kan bidra till ett ökat hållbart resande.

Demografi

Andelen äldre ökar samtidigt som andelen i yrkesaktiv ålder minskar, en utveckling som kommer att förstärkas framöver. Det påverkar möjligheterna att klara kompetensförsörjningen och ökar behoven av välfärdstjänster. Framför allt är det den stora mängden äldre som blir en utmaning på sikt. Inom de grupper med hög utbildningsnivå där det idag råder brist kommer det fortsatt vara svårt att få tag på arbetskraft. Genom att öka attraktiviteten, bland annat genom att kunna erbjuda individuella lösningar i form av hög flexibilitet och distansarbetslösningar eller att anställa medarbetare som har sin arbetsplats på andra ställen än på Gotland kan man attrahera nya grupper av medarbetare.

3. Strategisk plan

Teknikförvaltningens strategiska plan är ett verktyg som syftar till att långsiktigt skapa en kontinuitet i arbetet med förvaltningens verksamhetsplan. Den strategiska planen utgör en ledstång i arbetet med att sätta aktiviteterna i de årliga verksamhetsplanerna så att de gemensamt drar mot Region Gotlands övergripande mål.

Teknikförvaltningens strategiska plan omfattar strategier för styrkortets målområden, indelade i övergripande strategier som är gemensamma för hela förvaltningen och av verksamhetsspecifika strategier för respektive verksamhetsområde.

Den strategiska planen styr arbetet med verksamhetsplanen som i sin tur utgör basen för avdelningarnas aktivitetsplaner. Aktiviteterna bryts sedan ner och fördelas mellan medarbetarna och blir synliga i respektive medarbetares medarbetarkontrakt.

Strategierna har en horisont på fem år och revideras årligen inför budgetarbetet där de utgör en bas för nästkommande års budgetar. Den strategiska planen ingår även som en del i dokumentet ”Strategisk plan och budget”.

Bilden nedan visar styrkedjan från regionens styrkort till medarbetarkontrakten.

3.1 Övergripande strategier

Social hållbarhet

För Region Gotland innebär social hållbarhet att bygga ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare. Ett jämlikt och jämställt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa. Gotland är en ö som präglas av en mångfald av uttryck och ett rikt kulturliv. En plats där människor känner tillit och förtroende för samhället och varandra samt känner sig delaktiga i samhällsutvecklingen. Ett socialt hållbart samhälle som tål påfrestringar, är anpassningsbart och förändringsbenäget. Samhället ska tillgodose alla människors grundläggande behov, säkerställa de mänskliga rättigheterna, bidra till att alla människor är inkluderade samt anpassas och utformas utifrån de grupper som har störst behov. Teknikförvaltningen bidrar i hög utsträckning till Gotlands sociala hållbarhet. Som ett direkt resultat av vår verksamhet skapas trygghet på hela Gotland. Genom ett proaktivt kommunikativt arbete skapas delaktighet.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska utveckla, driva och underhålla en infrastruktur som skapar säkerhet och trygghet i stad och på landsbygd.
- Teknikförvaltningen ska i dialog skapa förutsättningar för medborgare, företag och organisationer att vara delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet

För Region Gotland innebär ekonomisk hållbarhet att skapa tillväxt på ett balanserat sätt i nyttjandet av resurser. Genom ökad attraktionskraft, höjd utbildningsnivå, innovativa idéer och samverkan skapas förutsättningar för tillgång till arbetskraft med rätt kompetens på lång sikt och därmed en ekonomisk tillväxt. Vidare är ett bra näringslivsklimat, goda kommunikationer, tillgång till ett varierat utbud av bostäder och en väl utbyggd infrastruktur viktiga förutsättningar för att hela Gotland ska fortsätta att utvecklas positivt och nå en ökad befolkningensmängd. Det gotländska samhället kräver, liksom alla andra samhällsbildningar, en långvarig ekonomisk hållbarhet. Teknikförvaltningens verksamhet bidrar till detta genom att skapa goda relationer med det gotländska näringslivet.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska samverka med det gotländska näringslivet i tidiga skeden där så är möjligt.
- Teknikförvaltningen ska bidra till en väl fungerande samhällsbyggnadsprocess.

Ekologisk hållbarhet

Region Gotlands arbete ska möjliggöra för boende, besökare och verksamheter på Gotland att bli klimatneutrala, i linje med nationella mål baserade på FN:s Parisavtal. Det innebär kontinuerliga utsläppsminskningar av växthusgaser genom omställning till förnybar energi och energieffektivisering. Vidare ska Region Gotland arbeta för ett rent grundvatten och en levande Östersjö samt bidra till giftfria kretslopp. Den cirkulära ekonomins betydelse ska öka och naturen ska brukas så att ekosystemtjänsterna värnas och öns biologiska mångfald säkras. 2020-10-26 erkände Region Gotland klimatnödläge. Det är uppenbart att vårt klimat genomgår kraftiga negativa förändringar med fara för framtida generationer. Teknikförvaltningen har verksamheter som är belastande för miljön och klimatet och det är därför extra viktigt att förvaltningen gör rätt vägval för att minska miljö- och klimatpåverkan.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska genom sitt agerande sträva efter att vara ett föredöme på miljö- och klimatområdet.
- Teknikförvaltningen följer klimatutvecklingen och agerar proaktivt för att minska Region Gotlands miljö- och klimatavtryck.
- Teknikförvaltningen ska följa utvecklingen på energieffektiviseringsområdet och arbeta med kostnadseffektiva energibesparingsåtgärder.

Kvalitet

Medborgare, näringsliv, media, externa och interna kunder ska alltid uppleva att de i kontakt med teknikförvaltningen blir korrekt bemötta samt att de får svar på sina frågor. Oavsett om det är ett personligt möte, via telefon eller via digitala kanaler ska man ha en positiv upplevelse från kontakten.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska föra en tydlig och proaktiv dialog och sträva efter att samordna frågor för att ge bästa möjliga mervärde.
- Teknikförvaltningen ska ta vara på digitaliseringens möjligheter.

Medarbetare

Teknikförvaltningen har en tillitsfull organisationskultur och ett hållbart medarbetar- och ledarskap vilket är en förutsättning för att kunna utvecklas och vara en attraktiv arbetsgivare. Våra engagerade medarbetare är vår största tillgång.

Strategier:

- Teknikförvaltningens alla medarbetare ska trivas på jobbet, utvecklas och bidra till samverkan och utvecklingen av Region Gotland.
- Teknikförvaltningens chefer ska ges goda förutsättningar att styra och leda verksamheten.
- Teknikförvaltningen ska skapa förutsättningar för ett aktivt och utvecklande medarbetarskap.
- Teknikförvaltningen skapar förutsättningar för flexibla arbetssätt för att öka attraktiviteten.

Ekonomi

Region Gotlands förmåga att långsiktigt leverera en god välfärd förutsätter en god ekonomistyrning med en budget i balans. För teknikförvaltningens samtliga verksamheter är ett kostnadskritiskt agerande därför absolut nödvändigt.

Strategier:

- Teknikförvaltningens medarbetare ska ha kunskap och förståelse för ekonomin.
- Teknikförvaltningens samtliga verksamheter och projekt ska vara långsiktigt finansierade.

- Teknikförvaltningen ska uppnå en hög grad avtalstrohet genom ökad kunskap och löpande uppföljning.
- Teknikförvaltningen ska långsiktigt säkra ekonomiska konsekvenser av fattade beslut.

3.2 Verksamhetsanknutna strategier

Våra fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd svarar för en betydande del av Region Gotlands realkapital. En långsiktig och väl fungerande fastighetsförvaltning är en förutsättning för att vårda och utveckla värdet i fastigheterna.

Strategier:

- Drift och underhåll av byggnader och anläggningar ska ske planerat, med långsiktighet och energieffektivitet.
- Teknikförvaltningens hyresgäster/kunder ska känna en hög grad av kundnöjdhet.
- Byggnadernas skick och funktion ska vara ändamålsenligt och uppfylla gällande krav.

Vårt vatten

VA-verksamheten har sex tydliga strategier hämtade från den av Regionfullmäktige beslutade VA-strategin.

Strategier:

- Boende och verksamhetsutövare på Gotland ska veta var VA-försörjningen skavara enskild och var den ska vara allmän.
- Gotland ska ha en robust försörjning av dricksvatten.
- Region Gotland, boende och verksamhetsutövare på Gotland ska ta hänsyn till klimatet och vårda recipienterna.
- Region Gotland, boende, besökare och verksamhetsutövare ska värna om Gotlands vattenresurser.
- Region Gotland ska fatta långsiktigt ekonomiskt hållbara beslut avseende dricksvatten, spillvatten och dagvatten.
- Region Gotland ska ha god kommunikation om dricksvatten spillvatten och dagvatten.

Våra hamnar

Hamnarna i Visby, Slite och Klintehamn är strategiska för Gotlands välfärd och utveckling. De ska ha full kapacitet för sina uppdrag gällande färjetrafik, gods, fritids- och kryssnings- trafik. Hamnarna ska ses som en helhet där man separerar och delar upp verksamheterna och fartygstrafiken.

Strategier:

- Regionen ska fokusera på de strategiska hamnarna samt de hamnar som behövs för den gotländska näringen. Övriga hamnar försäljs då de utvecklas bäst av lokala föreningar och företag.
- Hamnavdelningen ska genomföra regelbundna kundmöten i syfte att tillgodose våra kunders behov av hamnkapacitet på kort och lång sikt.

Vårt avfall

Region Gotlands avfallsverksamhet utgör en del av den cirkulära ekonomin. Verksamheten står inför nya och förändrade avfallsströmmar vilket skapar nya möjligheter, där effektiv insamling och behandling av avfallets alla fraktioner gör avfallet till en resurs.

Strategier:

- Utveckling av verksamheten ska ske genom nära samarbete med våra kunder, entreprenörer och partners.
- Alla fraktioner ska ses som tillgångar och behandlas som sådana.
- Teknikförvaltningen ska skapa förutsättningar för ett rent Gotland.

Våra gator och vägar

Hela Gotland ska leva och vara inbjudande för såväl boende som besökare. Region Gotland ansvarar för att en betydande del av Gotlands gator, vägar, gång- och cykelvägar hålls i ett gott skick oavsett årstid och väderlek samt att alla kan förflytta sig på ett tryggt och säkert sätt under årets alla dagar och nätter.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska arbeta utifrån en långsiktig och systematisk drifts- och underhållsplan för att på så sätt hållbart bidra till en god driftsekonomi.
- Underhållsinsatser ska sättas in tidigt så att tillgångarnas värde säkras.

Vår stadsmiljö

Region Gotland vårdar stad och tätorter så att de förblir trivsamma, trygga och välkomnande för boende och besökare. I samband med att nya områden exploateras tas också hänsyn till ett väl fungerande kretslopp med en långsiktigt hållbar utveckling i fokus.

Strategier:

- Stadsmiljön ska vara inbjudande, locka till boende och återbesök.
- Ny exploatering ska genomföras med fokus på hållbarhet.
- Teknikförvaltningen ska främja hållbart resande.

Våra besöksplatser, parker och skogar

Gotlands besöksplatser och parkmiljöer är vackra och värdefulla inslag i bebyggelsen. Naturresevatnen är uppskattade liksom övriga rekreatiomsområden och förtjänar att vårdas

med omsorg. Rekreatiomsområden ska vara en plats med välskötta, trygga och tillgängliga miljöer i syfte att vara en attraktiv miljö för både boende och besökare.

Strategier:

- Teknikförvaltningen ska bidra till välskötta, trygga och tillgängliga parkmiljöer och rekreatiomskogarsom bjuder in till umgänge, lek och friluftsliv.
- Teknikförvaltningen ska vårda och utveckla miljöerna på bästa sätt utifrån behov och användning.
- Naturreservat och övriga rekreatiomsområden ska vårdas varsamt för att långsiktigt skapa glädje och upplevelser.
- Teknikförvaltningen ska vara en föregångare inom hållbart skogsbruk.

Vår kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik är en förutsättning för en hållbar utveckling av såväl landsbygd som stad. Dagens och morgondagens kollektivtrafiksystem bygger på en effektiv planering som möter ett behov av att snabbt och säkert kunna förflytta sig till arbete, skola och serviceorter.

Strategier:

- Utveckling av kollektivtrafiken ska ske med beaktande av resenärernas nuvarande och framtida resmönster och vanor.
- Teknikförvaltningen ska aktivt arbeta med att göra kollektivtrafiken och dess förutsättningar mer kända.
- Kollektivtrafiken ska bidra till ett hållbart resande.

Vår försörjningsverksamhet

Med möjlighet att avropa interna tjänster av hög kvalitet inom städ, vaktmästeri och transporter, hjälpmedel och varuförsörjning skapas möjlighet för Region Gotlands verksamheter att fokusera på sina kärnuppdrag.

Strategier:

- Tjänsterna som tillhandahålls ska vara kända och levereras till överenskommet pris, kvalitet och omfattning.
- Genom omvärldsbevakning, medarbetarnas kompetens och dialog med våra kunder ska tjänsteutbudet ständigt vidareutvecklas och effektiviseras.

4. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023-2025

Under 2021 har förvaltningen bedrivit ett aktivt arbete för att bidra till regionens måluppfyllelse och bedömningen var att förvaltningens måluppfyllnad för 2021 var god. Det finns en god samverkan över förvaltningsgränsen och flera gemensamma processer startades under 2021 men de finns fortfarande utmaningar som vi behöver jobba med för att ytterligare närma oss de prioriterade områdena inom de olika perspektiven. Vattenfrågan är av stor

vikt att fortsätta lyfta över förvaltningsgränserna liksom att fortsätta arbetet med att säkerställa att Gotland är väl rustat inför kommande sommarsäsonger.

Resultatet av 2021 års medarbetarenkät var en markant förbättring på alla områden och visar på att förvaltningens medarbetare trivs allt bättre med sina arbetsuppgifter, sina chefer och med att verka inom Region Gotland. Att utveckla organisationen mot en mer tillitsbaserad kultur är ett ständigt pågående arbete, och även om medarbetarundersökningen visar på goda och årligen ökande resultat inom de områden som handlar om tillit, utveckling, samverkan och helhetsförståelse, finns det mer kvar att göra. Ledarskapet är en avgörande faktor för att utveckla organisationskulturen och ge förutsättningar för medarbetare att utvecklas och ta större ansvar i sina roller. Detta är en viktig förutsättning för att förvaltningen ska lyckas med sitt uppdrag och nå uppsatta mål.

Förvaltningens resultat 2021 uppgick till -11,6 miljoner kronor där -1,9 miljoner kronor avser de skattefinansierade verksamheterna och -9,7 miljoner kronor de avgiftsfinansierade. Pandemin hade stor påverkan på förvaltningens ekonomi och skapade osäkerhet när prognoser för årsutfallet skulle göras under första halvan av 2021. Ett antal genomförda besparingar och bättre intäktsutveckling samt ett antal beviljade tilläggsanslag bidrog slutligen till ett bättre resultat än vad som prognostiserades.

De effektiviseringskrav som ställts genom åren har inneburit ett allt snävare utrymme, främst för de anslagsfinansierade verksamheterna. Samtidigt finns stor efterfrågan på de tjänster som förvaltningen levererar. Att verka för att minska verksamhetens klimatavtryck är centralt framöver och där finns utmaningar att klara det inom nuvarande ekonomiska ramar. Vissa satsningar kräver också initiala merkostnader för att kunna uppnå en effektivare verksamhet, vilket är särskilt tydligt när det kommer till digitalisering. Inom VA- och avfallsverksamheterna krävs investeringar och satsningar för att leva upp till ställda krav inom VA- respektive avfallsplanen. Stor investeringsverksamhet innebär högre drift- och kapitalkostnader som kräver kostnadstäckning inom ramen för en godtagbar taxa. Ett stort tryck på nyutveckling får inte ske med bekostnad på att förvalta, bibehålla och vidareutveckla sådant som investerats i sedan tidigare.

Närmare hälften av anslaget inom förvaltningens anslagsfinansierade del avser kollektivtrafiken. Verksamheten är idag underfinansierad och har inte de förutsättningar som krävs för att utveckla verksamheten enligt intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet. Upphandling av ny operatör ser ut att innebära lägre kostnader från halvårsskiftet 2023. Men hela kostnadsminskningen kan inte hämtas hem om förutsättningarna för både den allmänna och särskilda kollektivtrafiken ska kunna förbättras. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska.

En central fråga för Region Gotland är hur den framtida vattenförsörjningen långsiktigt ska säkras. Inom VA-området är konflikten tydlig mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men förhållandevis unik är Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas. Exploateringen av Visborgsområdet är utmanande vad gäller VA-delarna. Området ligger nära vattenskyddsområden och grundvatten finns i nära anslutning till marknivån. Stora investeringar kommer att krävas för att förverkliga den nya stadsdelen.

5. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Samtliga nämnder har i uppdrag att återrapportera konsekvenser av föreslagna besparingar gällande lokaler, inköp, digitalisering och bemanning.

I underlaget till regionfullmäktiges beslut presenterades följande möjliga effektiviseringar per nämnd.

	Lokaler	Bemanning*	Inköp**	Digitalisering***	Avrundad summa
HSN	-----	2%=22,5 mnkr	1%=10 mnkr	1,5%=17 mnkr	50 mnkr
SON	-----	2%=17,5 mnkr	-----	1,5%=13,1 mnkr	31 mnkr
BUN	-----	1%=8,6 mnkr	-----	1,5%=12,9 mnkr	22 mnkr
GVN	-----	1%=2,3 mnkr	-----	1,5%=3,4 mnkr	6 mnkr
MBN	-----	-----	-----	3%=2,1 mnkr	2 mnkr
TN	18 mnkr	-----	2%=18 mnkr	1,5%=1,1 mnkr	37 mnkr
RS/RSF	-----	1%=2,3 mnkr	-----	3%=6,9 mnkr	9 mnkr
Summa	18 mnkr	53,2 mnkr	28 mnkr	56,5 mnkr	157 mnkr

* procent av personalkostnad

** procent av inköpskostnad

*** procent av personalkostnad

Av underlaget framgår också att de möjliga kostnadssänkningar för åren 2023-2024 för tekniska nämnden är 9 miljoner kronor för vardera år vilket kan hänvisas till lägre inköpskostnader. Effektivisering och minskning av regionens lokalkostnader bedömdes då inte vara möjliga att få genomslag för förrän tidigast 2025.

Lägre inköpskostnader har i beslutet beräknats som möjlig med 2 procent av de totala inköpskostnaderna. Det innebär att man har räknat på teknikförvaltningens hela inköpsvolym som inkluderar inköp till såväl skattefinansierad som avgiftsfinansierad verksamhet och även upphandling till de investeringsprojekt i ny infrastruktur med mera som förvaltningen driver och som i nästa led genererar kapitalkostnader och i många fall täcks av internhyror. Lägre kostnader inom den avgiftsfinansierade verksamheten kommer leda till lägre taxor och avgifter och inte direkt ge effekt inom regionens skattefinansierade verksamhet. Ett riktat besparingskrav mot teknikförvaltningens skattefinansierade verksamheter skulle få stora effekter på förmågan att leverera enligt dagens uppdrag och mål. 18 miljoner på motsvarar drygt 8 procent av nettobudgeten för den anslagsfinansierade delen som inkluderar verksamheter såsom mark- och trafik, gata/park, kollektivtrafik, projektledning med mera.

Arbetet med att utveckla regionens arbete kring upphandling och inköp kopplat till det centralt drivna effektiviseringsarbetet har hittills inte bidragit med verktyg som kan, i någon högre utsträckning, bidra till att inköpskostnaderna kan sänkas. Vid varje upphandling görs ett gediget arbete med behovskartläggning och kravställning som på bästa sätt ska resultera i att verksamhetens behov uppfylls till bästa möjliga pris. Utvecklingen på marknaden avseende materialpriser och byggentreprenader i övrigt ser nu och framöver ut att ge motsatt verkan gentemot vår strävan till lägre kostnader. Under pandemin har priserna på byggmaterial skjutit i höjden högst påtagligt. Det höga trycket på bostadsmarknaden driver upp priserna för de byggprojekt regionen upphandlar. Det är möjligt att i vissa fall sänka inköpskostnaderna men då måste också kraven sänkas betydligt. Ambitionerna att minska Region Gotlands klimatavtryck verkar också kostnadsdrivande då mer miljöanpassade lösningar som regel innebär högre priser. Teknikförvaltningen menar att besparingskrav på dessa nivåer kommer att innebära påtagligt försämrade förutsättningar att nå satta mål och att utbudet då kännbart måste minska.

Kollektivtrafiken

Under hösten 2021 genomfördes upphandling av ny operatör för Gotlands kollektivtrafik med en löptid om tio år med start sommaren 2023. Upphandlingen har överklagats men priserna i anbudet som antogs indikerar ändå den kommande kostnaden och har använts vid beräkningar av kostnaden framöver som visar att kostnaden per levererad kilometer kommer att minska. Förvaltningen ser det inte som möjligt att räkna med att besparingen som det nya avtalet kommer att innebära en besparing i motsvarande grad då kollektivtrafiken idag är underfinansierad. Ska verksamheten framöver få förutsättningar att nå målen trafikförsörjningsprogrammet måste delar av de resurser som frigörs i och med det nya avtalet användas till att förstärka kollektivtrafikenheten.

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att i samråd med hälso- och sjukvårdsnämnden, barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden ta fram förslag på och genomföra organisationsförändring för samlad organisation av den allmänna och särskilda kollektivtrafiken till budgetberedningen¹. Organisationsförslaget presenteras i ärende TN 2021/3185. Förslaget innebär bland annat att kollektivtrafikenheten utökas med tre tjänster. Därtill kommer behov att satsa på ökad digitalisering inom verksamheten som av resursbrist blivit eftersatt de senaste åren. Detsamma gäller investeringar i och underhåll av hållplatser. Stora behov finns även av kommunikations- och marknadsföringsinsatser för att öka resandet med kollektivtrafiken. Sammantaget kan dessa behov av resursförstärkning för den allmänna kollektivtrafiken finansieras av den lägre trafikeringskostnaden. Förvaltningens kollektivtrafik-enhet ansvarar också för den särskilda kollektivtrafiken, det vill säga sjukresor och färd-tjänst. Ökat sjukresande och lägre självfinansieringsgrad till följd av mer ensamåkande resulterar i avsevärt högre nettokostnad. Den lägre kostnaden för produktionen av den allmänna kollektivtrafiken behöver därför täcka även de ökade kostnaderna inom den särskilda kollektivtrafiken. Sammantaget innebär det här en minskad nettokostnad om cirka 3 miljoner kronor först 2024.

Lägre lokalkostnader

Ett nytt avtal har tecknats med fastighetsägaren Vacse för lokalerna vid Visborg i Visby som löper från 2022-05-01 till 2037-04-30. Avtalet innebär en minskning av den förhyrda ytan med 1 372 kvadratmeter samtidigt som kvadratmeterpriset sänks. Effekten blir att den årliga grundhyran sänks från 29 miljoner kronor till 20 miljoner kronor. Kostnadsminskningen innebär att målsättningen att minska lokalkostnaden för Region Gotland med 18 miljoner uppfylls dock med viss förskjutning då kostnadssänkningen avser del av 2022 och med helårseffekt först från 2023.

¹ RF 2021-06-21, §92.

6. Bedömning av resurser 2023-2025

6.1 Driftbudget 2023-2025

Teknikförvaltningens verksamhet är omfattande. Dagens driftåtagande samsas med en stor investerings- och utvecklingsverksamhet. Högt ställda krav såväl internt som externt stora krav på prioriteringsförmåga och ekonomistyrning. Detta till trots lämnas nedan en rad förslag till ramjusteringar från 2023 för att möjliggöra leverans i enlighet med inriktning och planer.

Tabell 1: Budget och utfall 2020-2022 (tkr)

	Budget 2021	Utfall 2021	Avvikelse 2021	Utfall 2020	Budget 2022
Intäkter	1 252 111	1 341 662	-11 623	1 088 001	1 308 380
Kostnader	-1 456 968	-1 558 142	89 551	-1 285 226	-1 520 959
Årets resultat	-204 857	-216 480	-101 174	-197 225	-212 579

Teknikförvaltningens ekonomi består av anslagsenheter, resultatenheter och avgiftsfinansierade verksamheter. Det innebär att endast en del av ekonomin finansieras direkt med skattemedel. Av 2022 års budgeterade kostnader om 1 521 mnkr finansieras 213 mnkr direkt av skattemedel vilket motsvarar 14 procent. 25 procent finansieras med intäkter i den avgiftsfinansierade verksamheten som är verksamheter som direkt finansieras med, i huvudsak, externa taxor och avgifter. Resultatenheterna finansieras med intäkter från Region Gotlands övriga verksamheter och intäkterna där finansierar 48 procent av 2022 års kostnader. Resterande 13 procent är övriga intäkter i den anslagsfinansierade verksamheten och utgörs av bland annat av externa intäkter såsom exempelvis markupplåtelser, biljettintäkter i kollektivtrafiken, egenavgifter för färdtjänst och sjukresor, hamnavgifter men även interna intäkter för sålda tjänster såsom intern samordning för fordon och maskiner, projektledning med mera.

En effekt av pandemin har varit att priserna på byggmaterial ökat påtagligt. Detta påverkar dels teknikförvaltningens verksamhet direkt men också regionens verksamhet framöver då materialpriserna innebär högre investeringsutgifter och därmed högre hyreskostnader för fastighetsförvaltningens hyresgäster. Även de ökade bränsle- och elkostnaderna innebär att det ekonomiska handlingsutrymmet minskar. Säkerhetsläget i Europa kommer med all säkerhet ha påverkan på ekonomin på en rad olika sätt och kommer att innebära att prioriteringar måste göras utifrån nya förutsättningar.

6.1.1 Förslag till ramjusteringar

Ramtillskott till följd av nya redovisningsriktlinjer för exploatering

Regionstyrelsen har tagit beslut om nya riktlinjer för redovisning och budgetering av mark-exploatering. En konsekvens av riktlinjerna är att stora delar av kostnaden av ett exploateringsprojekt framgent ska tas via driftsmedel. Personalkostnader ska i fortsättningen vara anslagsfinansierade. Men anledning av det krävs ett ramtillskott till mark- och exploateringsverksamheten. Teknikförvaltningen erhöll en ramutökning 2022 om 5 miljoner kronor för stadsutveckling och 3 miljoner kronor för ökat bostadsbyggande, från 2023 minskar medlen för bostadsbyggande till 2 miljoner kronor. Dessa medel är borträknade i kalkylen för siffrorna i tabell 2 som redovisar de ramtillskott som behövs 2022 och 2023 för att kompensera för ändrade redovisningsriktlinjer för exploateringsverksamhet.

Tabell 2: Behov av ramförstärkning exploateringsverksamhet 2022-2023 (tkr)

	Kostnad 2022	Kostnad 2023
Visborg ¹	11 250	10 600
Gråbo	1 100	1 600
Järnvägen	800	800
Annelund	500	500
Sotaren	500	500
Industrimark	500	500
Visby hamn	500	500
Nedlagd tid specialister ²	5 220	5 220
Totalt	20 370	20 220
Tilldelad ramförstärkning	-6 270	-5 270
Behov av tilläggsanslag/ramtillskott	14 100	14 950

¹ Avser direkt personal, utredningar, plankostnader.

² Avser kostnad för den tid som specialister tidigare redovisat mot exploateringsprojekt.

Totalt krävs tilläggsanslag om 14,1 miljoner kronor år 2022 och ramförstärkning om 15 miljoner kronor år 2023 till följd av de nya redovisningsriktlinjerna. Med anledning av att riktlinjerna är nya och att de inte tillämpats tidigare finns en viss osäkerhet i beräkningarna. Utvärdering behöver genomföras efterhand. Ramjusteringar kommer även krävas framgent för att anpassa budget till de mark- och exploateringsprojekt som ska genomföras. Exploateringsplan och budget för 2023 och framåt är ännu inte framtagen när strategisk plan och budget beslutas av tekniska nämnden.

Till följd av exploateringsekonomins komplexitet finns behov av en allokerad ekonomiresurs för exploatering. När exploateringsverksamheten omorganiserats framöver krävs att en sådan resurs rekryteras och att kostnaden inkluderas i kalkylen för den nya enheten.

Utökade personella resurser i mark- och exploateringsprojekt

I takt med att antalet mark- och exploateringsprojekt ökat och att vi står inför stora stadsutvecklingsprojekt vid Östercentrum och inre hamnen samt att regionen har en stor orderstock på 120 planuppdrag att hantera så krävs förstärkning av två mark- och exploateringsingenjörer, en landskapsarkitekt och en trafikplanerare/trafikingenjörer. Det är viktigt att resurser allokeras till mark- och exploateringsprojekt och detaljplaner. I dagsläget ser vi att de personella resurserna inte räcker till följd av det höga ärendetryck vi har in till teknikförvaltningen. En ramförstärkning skulle behövas för fyra tjänster vilket motsvarar cirka 4 miljoner kronor.

Rekrytering av trainees

Att kompetensförsörja mark- och exploateringsverksamheten innebär en stor utmaning. Under 2021-2022 har teknikförvaltningen ansvarat för en trainee och samhällsbyggnadsförvaltningen för en. Det här har varit en lyckad satsning och förslagsvis rekryteras två nya trainees för funktioner inom samhällsbyggnadsprocessen även 2022-2023 på vardera teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Ett ramtillskott på vardera förvaltning skulle erfordras om 1,2 miljoner kronor.

Åtgärder för minskning av skadliga partiklar i luften

Enligt beslut i Regionfullmäktige 2019-09-23, § 222, ”Åtgärdsprogram för minskning av halten skadliga partiklar i luften (PM10) i Visby” ska åtgärdsprogrammet genomföras. Teknikförvaltningen påverkas då det är metoder och material som måste ändras för halkbekämpning och sandupptagning på de kommunala gatorna och vägarna. För att teknikför-

valtningen ska kunna fullfölja åtgärdsprogrammet krävs resursförstärkning. Halkbekämpning med granitkross innebär en årlig merkostnad om 1,5 miljoner kronor. Under 2021 anskaffades en ny sopmaskin godkänd för PM10. Kostnaden för maskinen ryms inom befintlig ram. För att uppfylla kravet om mer frekvent sopning och sandupptagning krävs utökade personalresurser med en årsanställd till en kostnad om 0,65 miljoner kronor.

Ökade drivmedels- och materialkostnader

Kostnaderna inom gata- och parkverksamheten har påtagligt ökat avseende material och drivmedel de senaste åren. Prisökningen avseende drivmedel 2021 ökade med cirka 30 procent och materialkostnaderna har, i vissa fall, ökat mellan 50 och 300 procent. Ett ramtillskott begärs för att kompensera för ökade drivmedels- och kapitalkostnader om 1 miljoner kronor.

Uppdrag att öka antalet arbetsplatser för personer utanför den reguljära arbetsmarknaden
Den 21 juni 2021 fattade regionfullmäktige beslut att ge i uppdrag till alla nämnder att öka antalet arbetsplatser för personer utanför den reguljära arbetsmarknaden i enlighet med den arbetsmarknadsutredning som regionstyrelseförvaltningen fick i uppdrag att genomföra den 26 oktober 2020. För att möta uppdraget om att öka antalet arbetsplatser för personer utanför den reguljära arbetsmarknaden ser teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ett gemensamt behov av en förvaltningsövergripande resurs som kan arbeta aktivt och strategiskt med breddad rekrytering, som är en av Region Gotlands strategier för att möta kompetensutmaningen. Båda förvaltningarna står inför stora rekryteringsutmaningar inom teknikområdet, varför en samordning av denna funktion skulle öka möjligheten att kunna attrahera och rekrytera. Att ha en gemensam funktion för två förvaltningar ger också goda möjligheter till lärande utveckling och samarbete över förvaltningsgränserna.

I dialog mellan teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen föreslås att funktionen är organisatoriskt placerad på avdelning verksamhetsstöd, på teknikförvaltningen och finansieras 60 procent av teknikförvaltningen och 40 procent av samhällsbyggnadsförvaltningen. Då detta blir en nyetablerad funktion i förvaltningarna föreslås att uppdraget blir tidsbegränsat och omfattar ett år, 2023. Under 2023 utvärderas funktionen, för att fatta beslut om eventuell permanent tillsättning. Kostnaden för teknikförvaltningen beräknas till 0,375 miljoner kronor.

Verksamhetsutvecklare med inriktning hållbarhet

Teknikförvaltningen har en verksamhet som gör ett klimatavtryck. I syfte att kunna arbeta strukturerat och målmedvetet med att minska detta föreslår vi att en ny tjänst med benämningen "Verksamhetsutvecklare hållbarhet" inrättas. Uppdraget innebär att föreslå hållbarhetsmål, stötta organisationens arbete och följa effekterna av vidtagna åtgärder. I rollen ingår även en aktiv omvärldsbevakning och nätverkande. Tillkommande årlig kostnad beräknas till 0,45 miljoner kronor.

Förstärkning av projektledarresurser

Teknikförvaltningens projektavdelning projektleder Region Gotlands alla större infrastrukturinvesteringar. Under de senaste åren har efterfrågan av projektledarresurser ökat påtagligt i takt med ökade krav och högre investeringstakt. Stadsutvecklingsprojektet Visborg kommer efter en period av intensiv förprojektering övergå till att planerna på den nya stadsdelen ska omsättas till praktisk handling. För att kunna bemanna dessa projekt krävs att ytterligare två projektledare kan anställas. Huvuddelen av kostnaderna för projektledare

finansieras genom att den tid som läggs ner i projekten bygger upp investeringarnas anskaffningsvärde. Resterande del finansieras med anslag. För att möjliggöra denna utökning krävs utökad ram om 0,56 miljoner kronor.

Förstärkning av projektledaresurser

Teknikförvaltningens projektavdelning leder Region Gotlands alla större infrastrukturinvesteringar. Under de senaste åren har efterfrågan av projektledaresurser ökat påtagligt i takt med ökade krav och högre investeringstakt. Stadsutvecklingsprojektet Visborg kommer efter en period av intensiv förprojektering övergå till att planerna på den nya stadsdelen ska omsättas till praktisk handling. För att kunna bemanna dessa projekt krävs att ytterligare två projektledare kan anställas. Huvuddelen av kostnaderna för projektledare finansieras genom att den tid som läggs ner i projekten bygger upp investeringarnas anskaffningsvärde. Resterande del finansieras med anslag. För att möjliggöra denna utökning krävs utökad ram om 0,56 miljoner kronor.

Allmän kollektivtrafik

Ramtillskott från 2023 är inte nödvändig då nya avtalet ger betydligt billigare produktion. 2023 beräknas totalkostnaderna jämfört med budgeterad kostnad för 2022 minska med cirka 6 miljoner kronor och 2024 blir skillnaden cirka 13 miljoner kronor. Redovisade belopp tar hänsyn till kommande organisationsförändring och övriga höjda driftskostnader i samband med digitalisering inom enheten. 2023 ska byte av biljett- och affärssystem genomföras vilket kommer att kräva ett tilläggsanslag om cirka 4,1 miljoner kronor för att täcka de engångskostnader som uppsättning av systemet medför.

Särskild kollektivtrafik

Till följd av ökade produktionskostnader genom ökat nyttjande av sjukresor och färdtjänst i kombination med låga intäkter (egenavgifter) krävs ramtillskott om 9,3 miljoner kronor för år 2023 och ytterligare 1 miljoner kronor för år 2024. Åskade belopp tar hänsyn till kommande föreslagna organisationsförändring och övriga höjda driftskostnader i samband med digitalisering inom enheten.

Omorganisation kollektivtrafiken

Förslag till ny organisation för kollektivtrafiken har tagits fram enligt uppdrag från regionstyrelsen². Förslaget innebär att organisationen på teknikförvaltningen utökas från nuvarande 6,6 årsanställda till 11,5 årsanställda. Förslaget innebär att resurser från barn- och utbildningsnämnden flyttas till teknikförvaltningen samt att verksamhetsutvecklare, kommunikatör och koordinator rekryteras. Dessa nya tjänster beräknas öka personalkostnaderna med 3 miljoner kronor årligen och effekten av detta är inkluderat i ovan redovisade behov för allmän och särskild kollektivtrafik.

Skötsel kvarnar

Idag saknas driftbudget för att sköta kvarnarna Lågan och Kärringen i Visby samt kvarnen i Slite. Under 2021 renoverades kvarnarna vilket finansierades av reavinsten vid försäljning av kvarnen Plågan samt med bidragsmedel från Länsstyrelsen på Gotland. För att löpande skötsel av våra kvarnar genom exempelvis tillsyn, reparationer och för att klottersanering ska kunna genomföras krävs ett ramtillskott om 100 tusen kronor.

² Regionfullmäktige 2021-06-21, § 92.

Skötsel markreserv

Det saknas en budget för driftkostnader kopplad till Region Gotlands markreserv som inte avser skogsfastighet. För att marken ska kunna skötas på ett bra vis fordras ett ramtillskott om 250 tusen kronor.

Toalettavtal

Förvaltningen får en mängd önskemål om att skriva avtal med näringsidkare på landsbygden för att öppna upp toaletter under högsäsong liknande det avtal som finns mellan Region Gotland och Visby centrum. Totalt finns 140 tusen kronor budgeterade för Visby. Om liknande avtal ska kunna ordnas bör en liknande budget avsättas för landsbygden. Kostnaden för liknande avtal med utvecklingsbolag på landsbygden beräknas till 140 tusen kronor.

Permanent gångtrafiklösning Kryssningskajen

Teknikförvaltningen har i en förstudie av möjliga alternativ tagit fram två förslag till permanent trafiklösning i anslutning till kryssningskajen för oskyddade trafikanter. Förslagen baseras båda på att en gångbro byggs men skiljer sig i utformning och därmed i kostnad, risk och påverkan i stadsbilden med mera. Förvaltningen förordar det alternativ som beräknas innebära en investeringsutgift om 60 miljoner kronor. Ramtillskott erfordras för kapitalkostnader, 2 miljoner kronor, och driftkostnader, 200 tusen kronor, från 2024.

Ökade kapitalkostnad för beläggningsprogram och enskilda vägar

Våra investeringar i beläggningsprogram och enskilda vägar genererar ökade kapitalkostnader som inte ryms i dagens anslagsram. Ramtillskott erfordras med 1,5 miljoner för 2023, 2,8 miljoner kronor för 2024 och 4 miljoner för 2025.

Ökade kapitalkostnad investeringar till landsbygdsutveckling

Under perioden 2018-2024 avsätter Region Gotland, 2 miljoner kronor per år i investeringsmedel till landsbygdsutveckling. Totalt finns år 2022 10 miljoner kronor tillgängliga. Dessa medel kan användas till att investera i Region Gotlands egendom runt om på Gotland. För att genomföra detta krävs samverkan mellan regionstyrelseförvaltningen och teknikförvaltningen. Regionstyrelsen överlämnar beställning och budget till tekniska nämnden för genomförande. Insatserna ligger utanför ordinarie uppdrag 2022 hos teknikförvaltningen. De 2 miljoner kronor som avsattes 2018 är sedan tidigare beslutade till Hemse ishall (RS 2018/783). Därför finns ett utrymme på 8 mnkr som förs över till teknikförvaltningen år 2022. Ramtillskott erfordras för kapitalkostnader med 0,48 miljoner kronor år 2023, 0,45 miljoner kronor för 2024 och 0,42 miljoner kronor för 2025.

Parkering och trafikåtgärder Visby lasarett

Förvaltningen har i uppdrag att öka antalet parkeringar samt se över trafiksäkerheten och tillgängligheten i anslutning till Visby lasarett. Föreslagna lösningar innebär en investeringsutgift om 6,8 mnkr. Ett ramtillskott om 145 tusen kronor behövs från 2023 för kapitalkostnaderna.

Tabell 3: Begäran om ramtillskott (tkr)

Ändamål	2023	2024	2025
Driftskostnader			
Exploateringsverksamhet som driftskostnader	14 950	14 950	14 950
Utökade resurser mark- och exploateringsprojekt	4 000	4 000	2 500
Rekrytering av trainees	1 200	1 200	1 200
Åtgärder för minskning av skadliga partiklar i luften	2 150	2 150	2 150
Ökade drivmedels- och materialkostnader	1 000	1 000	1 000
Resurs uppdrag arbetsmarknad	375		
Verksamhetsutvecklare med inriktning hållbarhet	450	450	450
Förstärkning projektledarresurser	560	560	560
Allmän kollektivtrafik, nytt biljettsystem (ettårigt ramtillskott)	4 100		
Särskild kollektivtrafik (nettobehov)	3 200		
Skötsel kvarnar	100	100	100
Skötsel markreserv	250	250	250
Toalettavtal	140	140	140
Driftkostnader permanent gångtrafiklösning Kryssningskajen		200	200
Kapitalkostnader			
Beläggningsprogram och enskilda vägar	1 500	2 800	4 000
Landsbygdsutveckling	480	450	430
Permanent gångtrafiklösning Kryssningskajen		2 000	2 000
Parkering & trafikåtgärder Visby lasarett	145	145	145
Summa	34 600	30 395	30 075

6.2 Kompensation för externa avtal

Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknning. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar. I tabell 4 nedan redovisas beräknade effekter av de externa avtal som indexuppräknas.

Kollektivtrafikoperatör

Externt avtal finns med Bergkvarabuss för den allmänna kollektivtrafiken från och med tidtabellsskiftet sommaren 2020. I avtalet med Bergkvarabuss finns en indexklausul för årlig reglering av det avtalade priset. Indexjustering enligt branschindex beräknas innebära ökade kostnader 2023 med 2,5 procent vilket motsvarar 2,5 miljoner kronor.

Särskild kollektivtrafik

Externt avtal finns med DRT Solutions för samhällsbetalda resor vilket årligen regleras med index. För indexjusteringar avseende beställningscentralen tas 500 tusen kronor upp.

Maskiner Gata/Väg/Park

Teknikförvaltningen har externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata/väg/park uppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Ökade kostnader till följd av indexuppräknning beräknas till 150 tusen kronor från år 2023.

Tabell 4: Kompensation för externa avtal 2023-2025 (tkr)

Avtal	2023	2024	2025
Kollektivtrafikoperatör, Bergkvarabuss	2 500	2 500	2 500
Särskild kollektivtrafik, DRT Solutions	500	500	500
Maskiner Gata/Väg/Park	150	150	150
Summa	3 150	3 150	3 150

6.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden

Driftkostnader Honnörsparken

Exploateringen av A7-området omfattade anläggandet av Honnörsparken. Parken är nu Gotlands största och omfattar cirka 3,4 hektar med lekplats, graffittivägg, ängsytor, gräsmattor, parkeringar med tillhörande planteringar, 81 träd, 1 010 buskar samt papperskorgar. Parken innebär att ansvaret för regionens parkförvaltning påtagligt utökats. För att klara detta behövs utökade driftsmedel tillföras parkverksamheten. Driftsmedel avser utökning av bemanningen med en årsanställd samt kostnader för utrustning med mera som behövs i parkförvaltningen. Ramtillskott begärs om 900 tusen kronor.

Driftkostnader banvallsstråket Visborg

Inom ramen för stadsutvecklingsprojektet Visborg ska en ny gång- och cykelväg anläggas under 2022. Den nya gång- och cykelvägen kommer förbinda Visborg med cykelväg vid rondellen mellan Söderväg, Visbyleden och väg 140. Detta kommer innebära utökad driftansvar och tillkommande årlig kostnad om 40 tusen kronor.

Ökade kapitalkostnader

Ett antal genomförda exploaterings genererar ökade kapitalkostnader från 2023. Dessa projekt är Artilleriet, Visborg, Järnvägen och Såpsjudaren. Belopp presenteras i tabell 5.

Tabell 5: Kompensation för driftkostnadskonsekvenser exploateringsverksamhet 2023-2025 (tkr)

	2023	2024	2025
Drift Honnörsparken	900	900	900
Drift banvallstråket, Visborg	40	40	40
Kapitalkostnader			
- Artilleriet	230	230	230
- Visborg	341	341	341
- Järnvägen	42	42	42
- Såpsjudaren	21	21	21
Summa	1 574	1 574	1 574

6.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

6.4.1 Försörjningsverksamhet

För försörjningsverksamheten föreslås prisjusteringar för att kompensera för löneökningar, hyreshöjning och ökning av övriga kostnader. Efter fastställd uppräknings återkommer förvaltningen med förslag på hur prishöjningen fördelas på olika tjänster och hur kompensation ska fördelas till respektive köpande förvaltning.

- Löneökning - En beräknad löneökning på 2,5 procent på den totala lönekostnaden om 89 miljoner kronor innebär en kostnadsökning hos försörjningsavdelningen om 2,3 miljoner kronor.
- Hyreskostnadsökning – En hyreshöjning på 1 procent innebär en kostnadsökning om 40 tusen kronor.
- Teknikförvaltningen och Regionstyrelseförvaltningen har inte samma princip gällande OH-kostnadernas finansiering. När avdelningen omorganiserades till teknikförvaltningen så har man belastats med en OH-kostnad om 873 tusen kronor. Denna behöver man nu kompensation för att avdelningen inte ska påbörja ett besparingsarbete på motsvarande summa. Årlig indexuppräknings av dessa OH-kostnader ingår i beräkningen av kostnader 2023.
- Övriga kostnadsökningar – Försörjningsverksamheten har kostnader motsvarande 5,6 miljoner kronor för fordon, drivmedel, material m.m. Kostnaderna ökar år från år och kostnadsökning motsvarande konsumentprisindex om 3,9 procent innebär en kostnadsökning med 220 tusen kronor 2023.

Tabell 6: Kostnadsökningar försörjningsverksamheten (tkr)

	2023	2024	2025
Löneökningar 2,5 %	2 225	2 280	2 340
Hyreshöjning 1 %	40	40	40
Ökade kostnader förbrukningsmaterial 3,9 %	220	230	240
OH-kostnad ¹	873		
OH-kostnader indexuppräknings 2,5 %	20	20	20
Summa	3 378	2 570	2 640

¹ Inom TKF fördelas kostnad för ledning och verksamhetsstöd enligt fördelningsmodell ut på samtliga verksamheter inom förvaltningen.

6.4.2 Interna lokalhyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på behov av att öka internhyrorna inför 2023. En motverkande effekt på behovet av hyreshöjning är de lägre kostnaderna för lokalerna vid Visborg efter omförhandling av avtal som träder i kraft under 2022. Nettokostnaden innebär dock att det finns ett behov av att höja internhyrorna med 0,4 procent från 2022 års nivå vilket motsvarar 1,8 miljoner kronor.

Fastighetsförvaltningsavdelningen har sedan tidigare justerat internhyran efter kostnadsläget. Det som förutspås är kostnadsökningar samt en förväntad inflation på 2 procent.

En stor post som bidrar till behovet av hyreshöjning är ökningen är kapitalkostnader. Det som påverkar dessa kostnader är komponentavskrivningsreglerna som infördes för några år sedan samt ett ökat investeringsbehov om 10 miljoner kronor avseende fastighetsägaransvar och satsning på solceller. Den totala ökningen av kapitalkostnaderna beräknas till cirka 3,3 miljoner kronor.

Kostnaderna för reparationer har blivit högre än budgeterat de senaste åren till följd av tidigare eftersatt underhåll och prisökning på material. Den högre kostnadsnivån bedöms bestå och beräknas till 3 miljoner kronor. Kostnaderna för de inhyrda lokalerna på Visborg minskar med 9,1 miljoner kronor men hyrorna för övriga inhyrda lokaler väntas stiga med 2,3 miljoner kronor.

Tabell 7: Förändrade intäkter & kostnader fastighetsförvaltning 2023 (tkr)

	2023
Personalkostnader	300
Kostnader för uppvärmning, el, underhåll	5 900
Kapitalkostnader	3 300
Lokalhyra Visborg	-9 100
Lokalhyra övriga inhyrda objekt	2 300
Strategisk vakans	2 000
Summa förändrade kostnader	4 700
Intäkter externa hyror och investeringsbidrag	2 900
Summa förändrade intäkter	2 900
Nettokostnadsförändring = behov av höjd internhyra	1 800

Konsekvenserna av oförändrad internhyra innebär bland annat färre utförda reparationer och att viss del av planerat underhåll inte kan genomföras (de som inte räknas som investeringar). Fastighetsförvaltningsavdelningen får således använda driftbudgeten för att täcka upp för ökade kostnader man inte kan påverka. Fastighetsförvaltningsavdelningen prognostiserar då att redovisa ett underskott. Förvaltningarnas lokalkostnader blir även missvisande om internhyran inte speglar den verkliga kostnaden för lokalerna de disponerar.

6.4.3 Externa taxor och avgifter

Teknikförvaltningen använder nio taxor och två prislister.

- Taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning, VA-taxa - årlig indexuppräknning sker. VA-taxan för bruksavgifter höjdes 1 januari 2022 med 10 procent inklusive indexuppräknning samtidigt som anläggningsavgiften lämnades oförändrad. En simulering av intäkter och kostnader för 2023 och framåt visar att taxan avseende bruksavgiften behöver höjas med 3 procent de kommande åren inklusive indexuppräknning. Beräkningen visar att anläggningsavgifterna bör höjas enligt årlig indexuppräknning med konsumentprisindex.
- Avfallstaxa –avfallstaxan reviderades och höjdes med 10 procent avseende hushållsavfall för ett standardabonnemang och 10 procent på slamtaxan från 1 februari 2021. Taxan innehåller indexklausul.
Utfallet av de verksamheter inom avfallsverksamheten vilka ska finansieras av avfallstaxan har under de senaste två åren haft en negativ utveckling. En översyn av verksamheterna och deras kostnader kommer ske kontinuerligt. Modellen för taxans konstruktion kommer även att ses över för att ta med de ökade kostnaderna inom verksamheten. Verksamheten kring Gotlands återvinningscentraler var den verksamhet inom avdelningen som 2021 stod för den största avvikelserna mot budget om -4,8 mnkr (motsvarande avvikelse 2020 uppgick till -3,7 mnkr). Den negativa avvikelserna 2021 förklaras i huvudsak av ökade kostnader för entreprenörsarvoden, tippavgifter, personal samt transportmedel och kapitalkostnader.
- Avgifter för vissa transportdispenser s.k. transporttillstånd - årlig indexuppräknning görs.
- Avgifter för parkering på offentlig plats - indexparagraf saknas. Inom landets kommuner tillämpas inte indexreglering av parkeringsavgifter. Det går inte att använda indexreglering på parkeringsavgifter eftersom det leder till ojämna avgifter. Om en indexklausul införs måste de lokala trafikföreskrifterna skrivas om, vilket bedöms som administrativt tungt.

- Felparkeringsavgifter - indexparagraf saknas. Taxan höjdes 2019.
- Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor - årlig indexuppräknning görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor.
- Taxa för upplåtelse på offentlig plats (torghandelstaxa) - årlig indexuppräknning görs. Taxan för utveckling av markupplåtelse Almedalsveckan justerades under 2021.
- Nyttoparkeringstillstånd - taxa för kommunala dispenser - årlig indexuppräknning sker. Taxan reviderades senast 2019.
- Taxa för grävstillstånd reviderades senast 2020. Taxan innehåller en indexklausul för årlig uppräknning.
- Hamntaxan – gällande Region Gotlands hamnar reviderades och uppräknades till 1 januari 2022. Årlig indexuppräknning görs.

7. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

Teknikförvaltningens totala investeringsbehov, exklusive infrastrukturinvesteringar i exploateringsverksamhet, för planperioden uppgår till 1 633 miljoner kronor. 797 miljoner kronor avser den skattefinansierade verksamheten och 836 miljoner kronor den avgiftsfinansierade.

Beslutad investeringsbudget för 2023 uppgår till totalt 261,5 miljoner kronor för teknikförvaltningens verksamhet. Nedan redovisas investeringsbehov för 2023 om totalt 345,5 miljoner kronor. De största avvikelserna finns inom fastighetsförvaltningen där behov finns av utökad investeringsram för fastighetsägaransvar om 10 miljoner kronor samt för förvaltningens egna behov av verksamhetsanpassning av hamnkontoret samt uppförande av solceller med mera. Till följd av stormskador på linjehamnens fenderverk finns behov av att tidigarelägga planerade investeringar till 2023-2024 istället för 2025-2026. Beviljad budget för investeringar i nytt biljettsystem finns men posten utgår då system kommer köpas som tjänst och därmed belastar driftbudgeten. Även för perioden 2024-2026 redovisas större investeringsbehov än vad som finns i beslutad plan. Den enskilt största posten avser permanent lösning för gångtrafikanter till och från kryssningsbron som inte finns i den beviljade planen för 2024.

Tabell 8: Sammanställning investeringar 2023-2027 (tkr)

	2023 enl. budget	2023 nytt förslag budget	2024 Budget	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Skattefinansierad verksamhet						
Investeringspott	6 560	10 750	10 750	10 750	10 750	10 750
Mark- & stadsmiljö, gator & vägar	30 000	30 000	48 850	43 850	40 000	35 200
Biljettsystem kollektivtrafik	5 000					
Fastigheter	75 000	99 500	86 500	86 500	86 500	86 500
Hamnar	8 000	8 000	8 000	7 800	8 000	8 000
Permanent gångtrafiklösning kryssningskajen		40 000	20 000			
Summa skattefinansierad verksamhet	124 560	188 250	174 100	148 900	145 250	140 450
Avgiftsfinansierad verksamhet						
VA	125 440	125 400	125 900	125 300	125 800	125 000
Avfall	7 500	6 200	8 000	8 700	8 600	6 000
Linjehamnen	4 000	25 600	35 700	23 800	28 000	58 000
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	136 940	157 200	169 600	157 800	162 400	189 000
Totalt teknikförvaltningen	261 500	345 450	343 700	306 700	307 650	329 450

De belopp som redovisas på raden ”Fastställd budget/plan” i tabellerna för respektive investeringsgrupp avser de belopp som beslutats av Regionfullmäktige 2021-11-22, § 182 Strategisk plan och budget 2022-2024.

7.1 Investeringar inom skattefinansierad verksamhet

7.1.1 Investeringspott

Investeringspotten inom den skattefinansierade verksamheten används för anskaffning av fordon och maskiner, investeringar inom kollektivtrafiken samt inventarier.

Kollektivtrafikens investeringsbehov avser tillgänglighetsanpassningar, förbättring av hållplatser, pendlarparkeringar samt övriga investeringar som redovisas i trafikförsörjningsprogrammet. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden.

Behov finns av utökning av investeringspotten till följd av prisökningar avseende maskiner och fordon samt för att tillgodose övriga investeringsbehov under perioden.

Tabell 9: Förslag till investeringspott, skattefinansierad verksamhet (tkr)

	2023	2024	2025	2026	2027
	Förslag	Förslag	Plan	Plan	Plan
	budget	budget			
Fordon och maskiner	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Inventarier m.m.	300	300	300	300	300
Maskiner försörjningsverksamhet	250	250	250	250	250
Möbler Visborg	200	200	200	200	200
Kollektivtrafik, utveckling Visby	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Kollektivtrafik, utveckling serviceorter inkl. hållplatser	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
TOTALT investeringspott	10 750	10 750	10 750	10 750	10 750
Fastställd budget/plan	6 560	6 560	6 560	6 560	-

7.1.2 Investeringar mark- och stadsmiljö, gator och vägar

Investeringsutrymmet enligt plan rymmer inte de faktiska investeringsbehoven avseende mark- och stadsmiljö, gator och vägar och därför begärs utökad ram enligt nedan redovisade behov.

Beläggningsprogrammet

Investeringar för beläggningsprogram tas upp med 10 miljoner kronor för 2023 och 12 miljoner kronor för 2024 år till och med 2024, därefter 10 miljoner kronor per år. Syftet med investeringarna är att standarden inte ska sänkas ytterligare på våra gator och vägar och för att öka trafiksäkerheten. I dagsläget kommer förvaltningen inte ifatt med enbart felavhjälpande underhåll utan måste investera i syfte att inte bygga på redan befintlig underhållsskuld. De ökade kapitalkostnaderna finansieras via begärt ramtillskott.

Enskilda vägar med statsbidrag

Investeringsbudget för förbättringar av enskilda vägar 2023 tas upp med 1,5 miljoner kronor per år under planperioden. Investeringarna syftar till att bibehålla standarden på enskilda vägar med statsbidrag. Vid dessa vägar bor fast boende och de ägs av privata fastighetsägare samt av regionen. Att utföra förbättringar på enskilda vägar är ett frivilligt åtagande för regionen. De ökade kapitalkostnaderna finansieras via begärt ramtillskott.

Ospecificerade projekt gator och vägar

Under planperioden 2023-2027 begärs totalt 2,5 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att bibehålla standarden på våra gator samt att trafiksäkra och tillgängliggöra våra gator och vägar. Medlen används främst för mindre åtgärder som exempelvis består av särskilda önskemål på förbättringar från våra medborgare.

Trafiksäkerhetsåtgärder enligt länstrafikplanen

Under perioden 2023-2027 tas totalt 12,1 miljoner kronor upp. Syftet med anslaget är att öka trafiksäkerheten på våra gator och vägar. Region Gotland arbetar mot nollvisionens mål som innebär att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden för trafiksäkerhetsåtgärder.

Enkelt avhjälpna hinder

Under planperioden 2023-2027 tas totalt 4 miljoner kronor upp. Syftet med anslaget är att öka tillgängligheten av tätortsmiljöer för bland annat personer med funktionsvariationer.

En tillgänglighetsstrategi har tagits fram för enkelt avhjälpna hinder i utemiljö under 2016. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden för trafiksäkerhetsåtgärder.

Säkra skolvägar

Under planperioden 2023-2027 tas 5 miljoner kronor upp. Syftet med anslaget är att öka trafiksäkerheten för barn och ungdomar på våra gator och vägar. Region Gotland arbetar mot nollvisionens mål som innebär att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden för trafiksäkerhetsåtgärder.

Cykelplan Visby

Under planperioden 2023-2027 tas totalt 16 miljoner kronor upp. Investeringarna syftar till att både öka trafiksäkerheten på befintliga gång- och cykelvägar och till att utveckla och bygga ut nya cykelvägar i och omkring tätorterna. Antagen cykelplan ligger till grund för investeringarna. En ny cykelplan för Gotland tas fram när en ny översiktsplan tagits fram. Enligt vision 2025 ska cykelåkandet öka med 30 procent över en 15-årsperiod. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden för trafiksäkerhetsåtgärder.

Innerstadsutveckling Visby

Under planperioden 2023-2027 tas totalt 5 miljoner kronor upp. Investeringarna syftar till att stärka och utveckla världsarvsstaden och dess närområden som en attraktiv besöksplats men också för att öka attraktiviteten för boende på Gotland. En ny strategi och plan för världsarvet finns framtaget och kommer medföra investeringsbehov framöver. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden för trafiksäkerhetsåtgärder.

Utveckling av serviceorter

Under planperioden 2023-2027 upptas totalt 10,5 miljoner kronor. Investeringarna syftar till att utveckla gång- och cykelmöjligheter samt trafiksäkerhetsåtgärder, parker och lekplatser vid serviceorter på landsbygden. Länsplanen gör det möjligt för Region att ansöka om statlig medfinansiering för trafiksäkerhetsåtgärder.

Upprustning parker

Under planperioden 2023-2027 upptas totalt 5 miljoner kronor. Syftet med investeringarna är att öka besöksvärdet för fast boende och besökare samt att renovera och restaurera platser i parkerna så att förutsättningarna för driften blir bättre. Med anledning av pandemin har behovet hos våra medborgare av uteaktiviteter ökat och vi ser en efterfrågan av gröna områden.

Lekutrustning

På Gotland finns 32 kommunala lekplatser och fyra utomhusgym på allmän platsmark. I dokumentet ”Strategi för lekplatser och utomhusgym” (antagen av tekniska nämnden 2016-11-16) åskådliggörs hur Region Gotland arbetar med att förvalta, underhålla och utveckla sina lekplatser och utomhusgym. Lekplatserna på Gotland ska vara stimulerande, säkra, varierade och även i viss mån tillgänglighetsanpassade. De ska ses som träffpunkter över generationsgränser och helst vara nåbara inom 500 meter från bostaden. Detta är endast möjligt att uppnå i Visby. I övriga tätorter är målet att det ska erbjudas en större lekplats i ett välvalt och centralt läge.

Det finns också en handlingsplan som utgår från, och är ett komplement till strategin, genom att beskriva nödvändiga och önskade framtida åtgärder. Planen består av en nulägesbedömning och analys av respektive lekplats och utomhusgym. Nulägesbedömningarna är framtagna utifrån inventeringar och besiktningar av lekplatser och utegym. Här redogörs också för de kompletterings- och upprustningsåtgärder som behöver göras inom de närmaste åren. Den aktualiserade planen sträcker sig över tio år, 2021-2030. Den samlade bedömningen av lekplatsernas status visar att det finns stora behov av investeringar till följd av många års låga investeringsnivå och avsaknad av underhållsbudget för parkdriften. Under planperioden 2023-2027 tas totalt 17,3 miljoner kronor upp.

Bad och besöksplatser

Under planperioden 2023-2027 tas totalt 5 miljoner kronor upp. Investeringarna syftar till att öka tillgängligheten, säkra och/eller byta bryggor vid badplatserna samt utbyte av toaletter. Framtagen badplatsstrategi ligger till grund för vilka investeringar som ska göras i bad och besöksplatser under planperioden.

Reinvesteringar belysning

Under planperioden 2023-2027 tas totalt 15 miljoner kronor. Syftet är att möjliggöra reinvesteringar och förbättringar i befintlig infrastruktur. I projektet för armaturbyten kvarstår ca 1 400 armaturbyten och avser främst i Visby. Investering för detta beräknas till cirka 6 miljoner kronor. Därutöver krävs en årlig budget för reinvesteringar samt utbyte av stolpar.

Upprustning parkeringshuset Dovhjorten

Investeringsanslaget ska användas till reinvesteringar vid parkeringshuset Dovhjorten. Det är bärighetsåtgärder för parkeringsdäcket som behöver genomföras. För planperioden 2023-2027 tas totalt 8 miljoner kronor upp. En arkitektävling har genomförts avseende utveckling av Östercentrum. Nästa steg är en förstudie där även parkeringsfrågan ska belysas. Utfallet av utvecklingsarbetet kan påverka investeringsbehovet.

Parkering

Under planperioden 2023-2027 tas 4,5 miljoner kronor upp. Den beslutade parkeringsstrategin kräver investeringar framöver. Hållbara parkeringslösningar som exempelvis parkeringsplatser med laddinfrastruktur för elfordon kan komma kräva investeringar. Investeringsbehov kan även uppkomma utifrån andra parkeringsfrågor och parkeringsytor som Region Gotland äger.

Klintehamn 2030

Regionfullmäktige beslutade 2019-09-30 att godkänna ”Program för Klintehamn 2030”. Nästa steg är att en förstudie för genomförande ska tas fram. De åtgärder som beskrivs i det godkända programmet gällande bland annat trafiksäkerhet, tillgänglighet och framkomlighet kommer kräva stora investeringar fram till 2030. I förstudien för genomförande kommer framtida investeringsbehov att verifieras närmare. För planperioden 2023-2027 tas 7,5 miljoner kronor upp. Investeringsplanen kommer behöva revideras när förstudien är genomförd. Länsplanen gör det möjligt för regionen att ansöka om statlig medfinansiering för trafiksäkerhetsåtgärder.

Trädplan

Ett arbete pågår med trädinventering och framtagandet av en trädplan. Investeringsanslag kommer behövas framöver för att kunna genomföra åtgärder utifrån trädplanen. Under planperioden 2023-2027 tas 2,5 miljoner kronor upp.

Trafiksignaler

Det finns ett stort behov av upprustning av Region Gotlands trafiksignaler. Under planperioden 2023-2027 tas totalt 9 miljoner kronor upp. Investeringsanslag kommer att behövas även efter planperioden. Korsningen Söderväg/Gutevägen samt Solbergagatan/Peder Hardingsväg bör prioriteras först. Behov av åtgärder i ytterligare korsningar längs Solbergagatan, vid korsningarna med Skolportsgatan, Östra Hansegatan samt Österväg/Norra Hansegatan. Behov finns också i korsningen Norra Hansegatan/Jägargatan/Birkagatan.

Aktivitetsytor

Vi ser ett alltmer ökat behov av aktivitetsytor för alla åldersgrupper att mötas på. Viktiga frågor att beakta är barnperspektivet i barnkonventionen, jämställdhetsperspektivet och tillgänglighet för olika grupper i samhället. Det är tydligt att fler barn och ungdomar blir sittande mer inomhus och ur ett folkhälsoperspektiv behöver åtgärder vidtas för att motverka detta. Pandemin har inneburit att behovet av aktivitetsytor i utemiljöer har ökat. Dialog förs i dessa frågor med kultur- och fritidsavdelningen. Under planperioden 2023-2027 tas totalt 3 miljoner kronor upp.

Broar

Investeringar i ett antal broar kommer behöva genomföras under planperioden. Det gäller först och främst broar i Klintehamn och Slite där Klintehamn behöver prioriteras först. Under planperioden 2023-2027 tas 6 miljoner kronor upp.

Kvarnar

Våra kvarnar är i behov av mindre investeringar framöver. Bland annat behövs nyinvestering i vingar. Under planperioden behövs investeringsanslag om totalt 0,5 miljoner kronor.

Tabell 10: Förslag till investeringar i mark- och stadsmiljö, gator och vägar (tkr)

	2023 Förslag budget	2024 Förslag budget	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Beläggningsprogrammet	10 000	12 000	10 000	10 000	10 000
Enskilda vägar	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Ospect gator o vägar		500	500	500	1 000
Trafiksäkerhetsåtgärder enligt Länstrafikplanen	1 300	2 400	2 400	3 000	3 000
Enkelt avhjälpna hinder	500	1 000	500	1 500	500
Säkra skolvägar	500	1 500	1 000	1 000	1 000
Cykelplan Visby	1 000	5 000	4 000	3 000	3 000
Innerstadsutveckling	500	1 000	1 000	1 500	1 000
Utveckling serviceorter	500	3 500	3 500	1 500	1 500
Upprustning parker	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Lekutrustning	5 900	4 650	3 150	1 500	2 100
Bad & besöksplatser, upprustning & förändring	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Reinvestering belysning	2 000	4 000	4 000	2 000	3 000
Dovhjorten parkeringshus	200	700	1 700	5 400	
Parkering	500	1 000	1 000	1 000	1 000
Klintehamn 2030	1 000	1 500	2 000	1 500	1 500
Trädplan	500	500	500	500	500
Trafiksignaler	1 000	2 500	2 000	1 500	2 000
Aktivitetsytor	500	500	500	1 000	500
Åtgärdsplan broar	500	3 000	2 500		
Kvarnar	100	100	100	100	100
TOTALT mark- och statsmiljö, gator & vägar	30 000	48 850	43 850	40 000	32 200
Fastställd budget/plan	30 000	30 000	30 000	30 000	-

7.1.3 Investeringar fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd består av cirka 170 fastigheter med cirka 500 byggnader där huvuddelen är byggda under 50- till 70-talen. Investeringsbehovet för fastighetsförvaltningen är under planperioden totalt cirka 445 miljoner kronor.

Investeringsutgifter fastighetsägaransvar och planerat underhåll

Rollen som fastighetsägare medför ansvar för att fastigheterna uppfyller myndighets- och lagkrav. Ett årligt investeringsanslag behövs för att kunna agera och för att säkerställa att regionens fastighetsbestånd förvaltas enligt de krav som ställs. Investeringsanslaget omfattar även investeringar för planerat underhåll. Planerat underhåll utförs med periodicitet längre än ett år och syftar till att återställa en byggdelsfunktion. Åtgärder avser såväl inre- som yttre underhåll.

Behov finns av ett flertal större underhållsåtgärder av bland annat tak och fasader där även tekniska system behöver ersättas. Ökade krav avseende driftsäkerhet innebär att system måste bytas ut då nuvarande lösningar har uppnått eller börjar uppnå slutet av sin tekniska livslängd.

Vissa av underhållsåtgärder innebär att verksamheter måste evakueras till andra tillfälliga lokaler. Åtgärder som måste genomföras är renoveringar av fasader, fönster och tak, utbyte av avloppsstammar, dräneringar av husgrunder samt utbyte av brandlarm, passagesystem, hissar, pelletspannor, kylanläggningar med mera. Fastighetsförvaltningen äskar om utökning det årliga investeringsanslaget från 60 till 70 miljoner kronor eftersom flera större underhållsåtgärder avseende elsystem såsom utbyte av ett antal låg- och högspänningsställverk föreligger. Därutöver finns behov av ökat investeringsutrymme till följd av ökningen för materialpriser.

För perioden 2023-2027 bedöms ett årligt behov om 70 miljoner kronor för fastighetsägaransvar och planerat underhåll. Totalt investeringsbehov under perioden bedöms till 350 miljoner kronor. Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyte av befintlig ventilation.

Det finns idag lagkrav i Plan- och bygglagen som reglerar hur lokalers ventilationssystem ska utformas för att uppfylla ett tillfredställande inomhusklimat. Ventilationsanläggningar kontrolleras regelbundet, enligt bestämmelserna för obligatorisk ventilationskontroll (OVK). Det finns ett ökat behov av att verksamhetsanpassa och förändra våra lokaler vilket ofta innebär att ventilationen behöver anpassas för de nya förutsättningarna. Det handlar vanligtvis om att byta ut kanalisation och fläktar med tillhörande styr och reglerutrustning. De åtgärder som utförs medför generellt att energi- och miljöbesparingar görs vilket leder till lägre belastning på miljön.

Totalt investeringsbehov under planperioden beräknas till 75 miljoner kronor. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Uppförande av solceller

I arbetet med att minska Region Gotlands klimatavtryck har teknikförvaltningen fått i uppdrag att ta fram en solcellsstrategi. En möjlighet är att öka Region Gotlands egenproduktion av el exempelvis genom att investera i solceller. Vid framtagandet av denna motion har man tittat på det arbete som fastighetsförvaltningen genomfört med energieffektiviseringar i fastigheter (EPC) och man föreslår ett liknande arbetssätt med solceller. Om strategin antas av regionfullmäktige och den innebär satsning på solceller enligt EPC-modellen betyder det att investeringsmedel måste tillskjutas årligen. Storleken på dessa investeringsmedel är beroende av den inventering som behöver göras i lämpliga fastigheter att investera solceller i.

Totalt investeringsbehov under planperioden beräknas till 5 miljoner kronor. De ökade kapitalkostnaderna finansieras solidariskt av regionens verksamheter genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyggnad matsal Lövsta

Gotland Grönt Centrum driver skoljordbruk, restaurang, konferens, uthyrning av kontorslokaler och utbildningsverksamhet. Gotland Grönt center är Region Gotlands hyresgäst på Lövsta och de önskar en utbyggnad av befintlig matsal för att kunna ta emot fler konferens- och matgäster. Utbyggnaden beräknas innebära en investering om 3 miljoner kronor. Ökade kapitalkostnader för investeringen finansieras med en ökad hyra för Gotland Grönt Centrum.

Investeringar för utveckling av fastigheter

Nya lagar och krav på miljöeffektiva fastigheter kommer att medföra behov av investering i nya system för att möta kraven. Exempel på sådana åtgärder är att verksamheterna önskar trafiksäkerhetsåtgärder, asfalterade ytor, cykelgarage/cykelställ, sopbodar/förråd och ladd-infrastruktur för cyklar och bilar. Fastighetsförvaltningsavdelningen ser även ett behov av investeringar för att möta konsekvenserna av klimatförändringar och högre ställda krav på inomhusklimat. För att möta dessa önskemål och krav behöver investeringsmedel tilldelas om 0,5 miljoner kronor årligen under planperioden. De ökade kapitalkostnaderna ska finansieras via internhyran på fastigheter där investeringen sker.

Verksamhetsanpassning av hamnkontoret

Syftet med anslaget är att verksamhetsanpassa hamnkontoret som idag rymmer hamn- och VA-avdelningarnas personal. Investeringsbehovet avser arbetsmiljöförbättringar med värme och ventilation samt ombyggnad av omklädningsrum. Projektering pågår och en

initial uppskattning är att projektet bedöms innebära en investeringsutgift om 10 miljoner kronor.

Tabell 11: Förslag till investeringar i fastigheter (tkr)

	2023 Förslag budget	2024 Förslag- budget	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Fastighetsförvaltning					
Utbyte av ventilation	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Fastställd budget/plan	15 000	15 000	15 000	15 000	-
Fastighetsansvar	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Fastställd budget/plan	60 000	60 000	60 000	60 000	-
Uppförande av solceller	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500
Utbyggnad matsal Lövsta	3 000				
Verksamhetsanpassning hamnkontoret	10 000				
TOTALT fastighetsförvaltning	99 500	86 500	86 500	86 500	86 500
Fastställd budget/plan	75 000	75 000	75 000	75 000	-

7.1.4 Investeringar hamnar

De kapitalkostnader som blir resultatet av de investeringar som genomförs inom ramen för den skattefinansierade hamnverksamheten finansieras via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna.

Rensmuddring Klintehamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra rensmuddring av främst vändzonen för lastfartyg samt farleden till och längs med kajerna vid Karlsöpiren. Vid egenkontroll av vattendjupet kan det konstateras att det finns en betydande sandvandring i området. År 2026 tas 2 miljoner kronor upp.

Logistiktor Klintehamn

Klintehamns hamn har utvecklats och är Region Gotlands största godshamn främst för de gröna näringarna med jordbruks- och skogsprodukter. Det krävs ett kontinuerligt iordningställande av mer och bättre logistiktor för att möta kundernas behov. Det kommer även krävas att logistikflöden ses över i sin helhet och effektiviseras inom hamnområdet. Investeringsanslag upptas med totalt 3 miljoner kronor för logistiktor på hamnområdet i Klintehamn.

Beläggning Karlsöpiren

Karlsöpiren i Klintehamns hamn är i behov av ny asfalt då befintlig är uttjänt. Reinvesteringsmedel upptas till 4 000 tkr år 2024 för toppning av hela ytan.

Hantering av dagvatten logistiktor Klintehamn

Klintehamns hamn med sina logistikområden behöver en funktionell, robust och klimatanpassad dagvattenhantering som lever upp till regionens dagvattenstrategi. År 2027 tas 2 miljoner kronor upp.

Sjövägen Klintehamn ytbeläggning

Sjövägen är huvudvägen på hamnområdet och är hårt trafikerad och nyttjas även av bandgående hamnkranar. Under senaste åren har delar av vägen fått ytbeläggning vilket bidragit till en bättre miljö för våra kunder främst genom att mindre körskador uppstår samt att damningen minskat. Huvudvägnätet inom hamnområdet behöver fortsatt utvecklas och en del av detta är att körvägar ska ytbeläggas. År 2023 tas 3 miljoner kronor upp.

Rensmuddring övriga hamnar

Reinvesteringsmedel upptas med 3 miljoner kronor för rensmuddring av övriga hamnar år 2023. Utförda egenkontroller av hamnarnas vattendjup visar på att rensmuddring är nödvändigt i flertalet av våra hamnar.

Utveckling Visby Gästhamn

Investerings- och reinvesteringsmedel upptas till totalt 8 miljoner kronor under planperioden. Visby gästhamn behöver utvecklas, främst behöver flytbryggorna ersättas med nya. Det behövs även fler flytbryggor för att möta kundernas behov när båtarna blir allt större. Flytbryggorna ska även utrustas för att vara vågbrytande.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Holmens nock och östra sida. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Driftkonsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl inom affärsverksamhet som inom övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. De ökade kapitalkostnaderna via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna. Investeringen har delats upp på affärsdrivande- respektive skattefinansierad verksamhet. Inom ramen för den skattefinansierade verksamheten tas investeringsanslag om totalt 4,8 miljoner kronor upp under planperioden.

Förbättringsåtgärder övriga hamnar

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar i övriga hamnar. Investeringsanslag tas upp med totalt 10 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i övriga hamnar.

Tabell 12: Förslag till investeringar i hamnar (tkr)

	2023 Förslag budget	2024 Förslag budget	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Rensmuddring Klintehamn				2 000	
Logistiktor Klintehamn				1 000	2 000
Beläggning Karlsöpiren, Klintehamn		4 000			
Dagvatten logistiktor, Klintehamn					2 000
Sjövägen Klintehamn ytbeläggning	3 000				
Rensmuddring övriga hamnar	3 000				
Utveckling Visby gästhamn		2 000	2 000	2 000	2 000
Renovering spont Holmen			3 800	1 000	
Förbättringsåtgärder övriga hamnar	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
TOTALT hamnverksamhet	8 000	8 000	7 800	8 000	8 000
Fastställd budget/plan	8 000	12 500	7 000	8 000	-

7.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

7.2.1 Investeringar VA

Under perioden 2023-2027 kommer ett antal projekt genomföras som är nödvändiga för att säkra och delvis utöka Gotlands allmänna vatten- och avloppsförsörjning. De största behoven finns till följd av ett gammalt ledningsnät och gamla verk samtidigt som klimatförändring och nya regler ökar kraven på finansiering, kompetens och kapacitet. Redan när VA-planen 2018-2030 antogs hade VA-organisationens planerings- och beställarfunktion otillräckliga resurser. Förutom reinvesteringar innehåller planen flera utbyggnadsprojekt för regional utveckling och stora nya komplicerade verk kräver mera personal som kommer kräva höjningar av VA-taxan.

Förslaget för perioden 2023-2027 innebär ett par justeringar av projekt i jämförelse med de som presenterades i investeringsplanen för 2023-2032. Höstens utredningar visar att bas-säng nummer två i Klintehamn avloppsreningsverk kan flyttas till efter perioden. Ombyggnation av Tofta vattenverk flyttas fram ett år, nytt projekt för råvattenledning mellan vattentäkten på Ava och vattenverk är tillagt. Det är en utmaning att takta investeringsprojektens genomförande med en godtagbar taxeutveckling och utmaningen riskerar bli alltför stor om planen ska forceras mer än vad som presenteras för perioden.

Ett investeringsutrymme på cirka 125 miljoner kronor kommer årligen att tas upp under åren 2023-2027 för investeringar inom VA-verksamheten. Totalt investeringsbehov exklusive exploatering uppgår till 627 miljoner kronor under åren 2023-2027.

I den 2018 antagna VA-planen föreslås ett antal åtgärder utifrån det bedömda VA-läget på Gotland. Dessa åtgärder och önskat exploateringsbehov måste anpassas till VA-verksamhetens resurser, vilka har till huvuduppgift att säkerställa den dagliga driften och leveransen av dricksvatten samt rening av avloppsvatten. Flera projekt har fått senareläggas för att färdigställa bräckvattenverket och två prioriterade områden, Visby och nordöstra Gotland

Reinvestering VA-anläggningar

Sanering VA-ledningsnät

Syftet med anslaget är att kunna åtgärda läckande vatten- och avloppsledningsnät genom ett fortlöpande arbete med sanering. Region Gotland behöver sanera mellan 0,6-0,7 procent årligen för att uppnå en hållbar förnyelsetakt. Omräknat först till ledningssträcka och sen till pengar, behövs 30 miljoner kronor årligen och ytterligare en planeringsingenjörssurs. För att underhålla ledningsnätet behöver verksamheten förstärkning med en spolbil och chaufför. Investering i en spolbil inkluderas i "Fordon och maskiner VA". Kostnad för ytterligare personalresurser har inkluderats i driftsbudgeten. Totalt tas 105 miljoner kronor upp för planperioden.

Reinvesteringsprojekt i befintlig VA-anläggning

De gotländska kommunala vatten- och avloppsanläggningarna börjar till stora delar nå slutet av sin tekniska livslängd och tidigare besparingar på underhållssidan har resulterat i större investeringsbehov. Både vatten- och avloppsverk behöver moderniseras men framförallt är ledningsnäten i behov av reovering. För inte öka på underhållsskulden behövs enligt VA-planen 50 miljoner kronor årligen. Nyinvesteringar och exploateringar tar de flesta resurser i både personal och pengar. Utrymmet för reinvesteringar varierar beroende

på hur övriga investeringar planeras. Under planperioden 2023-2027 upptas totalt 77 miljoner kronor.

Ombyggnad av vattenverk

Syftet med anslaget är att uppdatera vattenverken till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika anpassningar. Totalt 25 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Ombyggnad av avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är att uppdatera avloppsreningsverken till gällande krav avseende om och tillbyggnader samt olika anpassningar. Totalt 25 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Nyinvestering VA-anläggningar

I rubriktexten för VA- investeringarna anges referenser till VA-planen med benämning DUFPP (Drift och underhåll samt förnyelseplan).

Ledningsutbyte ospecificerat

Syftet med anslaget är att möjliggöra förtätning av VA-nätet. Under planperioden tas totalt 20 miljoner kronor upp.

Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)

Syftet med anslaget är bygga ut verksamhetsområden inom befintlig bebyggelse enligt VA-utbyggnadsplanen. För planperioden tas 20 miljoner kronor upp.

Visby råvattenledning

(VA-Plan 2018, Sidan 47) Syftet med investeringen är att säkerställa vattenförsörjningen till Visby genom att sanera en råvattenledning från en av grundvattentäkterna. Projektet är försenat varför anslag först tas upp från 2023 med 5 miljoner kronor årligen till och med 2026.

Råvattenledning från Ava vattentäkt

Syftet med anslaget är att bygga en råvattenledning från Ava vattentäkt, som fick tillstånd till vattenverksamhet under 2022. För råvattenledning och pumpstation tas upp 15 miljoner kronor år 2024.

VA-ledningar Norra Linan (DUFPP26, DUFPP27)

Syftet med anslaget är möjliggöra sammankopplingar av både vatten- och avloppsvattenanläggningar på norra Gotland. Satsningen innehåller tre delprojekt. Del ett avser ledning mellan Slite och Othem, vilket är genomfört. Del två är en kortare sträcka mellan Lickershamn och Stenkyrka. Del tre avser en sträcka mellan Stenkyrka och Martebo. För perioden 2023-2026 tas investeringsanslag upp med 4,5 miljoner kronor.

Ledning Alva-Stånga

(VA-Plan 2018, Sidan 71) Syftet med anslaget är att säkerställa vattenförsörjningen till Ljugarn. Reningsverket är utbyggt, vilket innebär att det öppnas för nyanslutningar efter anslutningsstoppet i Ljugarn. Detta understryker behovet av att stärka upp så att tillräckligt med vatten når reservoarerna i Ljugarns vattenverk. Förstärkning för delar av ledningssträckan mellan Garda-Ljugarn och tryckstegringsstation i Alskog genomförs under 2021-2022. Projektering av ledningssträckan mellan från Alva via Hemse till Stånga pågår under 2022. Investeringsmedel för det projekt omprioriteras från reinvesteringsprojekt VA, varför endast investeringsanslag på 2,5 miljoner kronor tas upp för perioden.

Ledning Västergarn-Tofta

Syftet med anslaget är att bygga överföringsledningen mellan Västergarn och Tofta för att området norr om Västergarn till norr om Tofta får dricksvatten från bräckvattenverket på södra Gotland. Samtidigt läggs ny överföringsledning för avlopp till Klintehamn avloppsreningsverk. Den totala investeringsutgiften är beräknad till 45 miljoner kronor och är tidigarelagd med början 2022 och anslag för 2023 tas upp med 30 miljoner kronor.

Ledningar Valleviken (DUF25)

Syftet med investeringsanslaget är att säkra medel för reinvesteringar i ledningsnätet vid Valleviken. Projektet senareläggs och för planperioden 2025-2027 tas totalt 20 miljoner kronor upp. Färdigställande beräknas bli år 2027-2028.

Dagvatten

Syftet med anslaget är marknadsföra problematiken avseende kommande dagvattenhantering, både internt och externt. Under planperioden tas investeringsanslag om 3 miljoner kronor upp.

Vattenverk Lärbro (DUF26)

Syftet med anslaget är att möjliggöra sammankoppling mellan ett framtida verk som får sitt råvatten från Nordkalks täkter och Lärbro vattenverk, för att kunna blanda vatten innan distribution till abonnenter. Det planeras en sammankoppling med Othem vattenverk och Lärbro vattenverk med befintlig vattenledning som inte används idag. Inkoppling med befintlig vattenledning är att betrakta som en nödvattenförsörjning norrut till Lärbro, men även söderut till Othem vid behov. Innan investeringsprojekt kan startas måste en genomgripande förstudie göras. Kostnader för förstudien kommer att redovisas som driftsutgift. Det är först efter genomförd förstudie som investeringsutgiften slutligen kan beräknas och en tidplan för projektet kan presenteras. Investeringsanslag om 2 miljoner kronor per år tas upp.

Visby vattenverk alt. Tingstäde (DUF29, DUF31)

Försörjningen av det allmänna dricksvatten på Gotland är en komplicerad process där många delar måste samverka för att allt ska fungera. För att kunna säkerställa dricksvattentillgången i Visby för kommande utbyggnader måste vattenfrågan snarast lösas. För att möjliggöra en lösning bildas en utredningsgrupp bestående av cirka fyra tjänster, varav två är nya tjänster och kommer anställas under 2022. År 2023 och 2024 tas 18,8 miljoner kronor upp årligen. Under planperioden 2025-2027 tas investeringsanslag upp 98 miljoner kronor. När lösning finns för ett eller två nya vattenverk, behövs investeringsanslag i storleken som bräckvattenverket på södra Gotland och färdigställande beräknas bli under perioden 2027 till 2030.

Fårösund avloppsreningsverk

År 2018 byggdes ett nytt kemiskt reningssteg för 4000 pe³ och det planerades att göra en mindre ombyggnad för den biologiska delen när nytt tillstånd finns för 4000 pe. Under tillståndsprocessen har konstaterat att det kan komma att krävs bästa möjliga teknik för att få tillstånd till 4000 pe, varför det tas upp investeringsanslag år 2023 med 10 miljoner kronor och år 2024 med 5 miljoner kronor.

³ Personekvivalenter – avser den mängd BOD som motsvarar den genomsnittliga dagliga BOD-utsläppet per person.
BOD – Biokemisk syreförbrukning. Används för att mäta mängden (kg) syreförbrukande organiskt material i vatten.

Förstärkning Vallevikens avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är att klara lovade nyanslutningar tills överföringsledning från Slite avloppsreningsverk är byggt. Samtidigt testas ny teknik som sen ska användas i Fårösund avloppsreningsverk om tillståndet kommer att kräva det. År 2023 tas upp 2,5 miljoner kronor.

Ombyggnad Eskelhem avloppsreningsverk

Under år 2022 pågår utredning om Eskelhem avloppsreningsverk ska vara kvar eller om spillvattnet kopplas på överföringsledningen till Klintehamn. För år 2025 tas 5 miljoner kronor upp.

Roma vattenverk förstärkning

Syftet med anslaget är att säkra vattenförsörjningen i Roma med vattentäkten vid Akebäck. Grundvattnet kräver annan rening och anslag tas upp till ombyggnad/tillbyggnad av Roma vattenverk. För år 2023-2024 tas 5 miljoner kronor upp i investeringsanslag per år. Under planperioden 2025-2027 tas investeringsanslag upp med totalt 15 miljoner kronor.

Ombyggnad av Tofta vattenverk

Syftet med anslaget är en ombyggnad av Tofta vattenverk, så att verket kan ta emot vatten från bräckvattenverket och blanda med vatten från grundvattentäkten i Tofta. I ombyggnaden finns även en extra mikrobiologiskbarriär för grundvattnet från Tofta vattentäkt. Distributionspumpar ska bytas ut för att även kunna distribuera en del vatten mot Visby. Den totala investeringsutgiften är beräknad till 24 miljoner kronor fördelad lika mellan år 2024 och 2025.

Vattenskydd VA-plan

Investeringsanslag upptas för planperioden med totalt 9 miljoner kronor. Syftet med investeringen är att ta ett samlat grepp kring hur Region Gotland ska arbeta för att säkerställa skyddet för sina allmänna vattentäkter, både kvantitativt och kvalitativt. Flertal vattentäkter saknar rådighet, tillstånd och/eller vattenskyddsområde.

Innovation

Syftet med anslaget är underlätta utvecklingsidéer exempelvis via olika forum/digitala plattformar för olika hållbara perspektiv avseende vattenanvändning med mera. 1,3 miljoner kronor tas upp för planperioden.

Fordons- och maskinanskaffning

Syftet med anslaget är att kunna göra reinvesteringar enligt maskinanskaffningsplan. För planperioden tas investeringslag om 17,5 miljoner kronor upp.

Nytt verksamhetssystem

Syftet med anslaget är att kunna investera i nytt verksamhetssystem om behovet finns. Investeringen delas mellan avfalls- och VA-avdelningarna. Den totala investeringskostnaden är 5 miljoner kronor och anskaffningen beräknas ske under 2025.

Tabell 13: Förslag till investeringar VA (tkr)

	2023 Budget förslag	2024 Budget förslag	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Reinvesteringar					
Sanering VA-ledningar	15 000	20 000	20 000	20 000	30 000
Reinvestering i befintlig VA-anläggning	14 000	20 000	10 000	13 000	20 000
Ombyggnad vattenverk	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Ombyggnad avloppsreningsverk	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Nyinvesteringar					
Ledningsutbyggnad/serviser	2 500	2 500	5 000	5 000	5 000
Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)	2 500	2 500	5 000	5 000	5 000
Visby råvattenledning	5 000	5 000	5 000	5 000	
Råvattenledning Ava-verk och pumpstation		15 000			
Ledningsutbyggn. Norra linan (Martebo & Stenkyrka)	500	500	500	3 000	
Ledning Alva-Stånga	2 500				
Ledning Västergarn-Tofta	30 000				
Ledning Valleviken (till/från Slite)			5 000	10 000	10 000
Dagvatten	500	500	500	500	1 000
Vattenverk Lärbro	2 000	2 000	2 000	2 000	10 000
Vattenverk Visby alt. Tingstäde	18 800	18 800	33 000	40 000	25 000
Avloppsreningsverk Fårösund	10 000	5 000			
Förstärkning Valleviken avloppsreningsverk	2 500				
Ombyggnad Eskelhem avloppsreningsverk			5 000		
Roma vattenverk	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Tofta vattenverk		12 000	12 000		
Vattenskydd VA-plan	2 000	2 000	2 000	2 000	1 000
Innovation	100	100	300	300	500
Fordon och maskiner VA	2 500	5 000	2 500	5 000	2 500
Nytt verksamhetssystem (Future)			2 500		
TOTALT VA-verksamhet	125 400	125 900	125 300	125 800	125 000
Fastställd budget/plan	125 440	125 940	125 350	125 800	-

7.2.2 Investeringar avfall

Att göra avfall till en resurs är en viktig ledstjärna för avfallsverksamheten. Att utveckla verksamheten i den riktningen och genomföra erforderliga reinvesteringar i anläggningar och utrustning innebär en stor utmaning. Utmaningen ligger i att finansiera de investeringsbehov som hittills framkommit inom ramen för en godtagbar nivå för avfallstaxan. Det totala investeringsbehovet för perioden beräknas till 37 miljoner kronor.

Med det ändrade världsläget tillsammans med kraftigt ökade kostnader för bland annat drivmedel finns det risk att den verksamhet som bedrivs idag kommer behöva fokusera mer på kärnverksamheten medan projekt och investeringar får skjutas till framtiden.

Slite deponi

Ett aktivt arbete pågår för att minska behovet av deponering och huvudinriktningen är att resurser ska återvinnas i allt högre utsträckning. Slite deponi är Gotlands enda aktiva deponi. Syftet med investeringen i Slite deponi är att säkra och utveckla avfallsanläggningen

och målet är en långsiktigt hållbar avfallshantering. Investeringen rymmer utbyggnad av deponi inom anläggningen för ett långsiktigt behov av deponering av avfall som inte är möjligt eller lämpligt att behandlas på annat sätt. Investeringsprojekt pågår sen 2020 och ska avslutas under 2025. Investeringen för de pågående investeringsprojekten beräknas till cirka 30 miljoner kronor. Investeringsbehovet för planperioden är idag svår att beräkna men uppskattas till 13,5 miljoner kronor.

En effekt av investeringarna är möjligheten att öppna deponin för externt mottagande av avfall. Idag tas enbart avfall från interna verksamheter emot. Investeringen kommer att innebära ökade kapitalkostnader och behov av nya medarbetare för att kunna sköta driften av den nya anläggningen. De ökade driftskostnaderna för att ta emot externt avfall ska finansieras med mottagningsavgifter på deponin.

Avfallsplan 2020-2030

Avfallstrappan, eller avfallshierarkin, är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och styr hur avfallet ska tas om hand. Det är den som är utgångspunkten gällande avfallshanteringen i hela landet och avfallsplanens grundsten.

De juridiska och politiska utgångspunkterna för avfallsplanen är flera. De som avfallsplanen baseras på är följande:

- FN:s Agenda 2030 (FN:s globala hållbarhetsmål)
- EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) inkl. avfallshierarkin)
- Miljöbalken (1998:808)

Avfallsplanen ska enligt regelverket revideras vart fjärde år. Kommande revidering ska ske under 2023. Kostnaderna för genomförandet av aktiviteterna i avfallsplanen är inte beräknade och en ny version av planen kommer innefatta sådana beräkningar.

Huvudmålet med avfallsplanen och avfallshierarkin är att förebygga uppkomsten av avfall. Under perioden 2022-2032 kommer ett antal projekt, i enlighet med den 2021 antagna avfallsplanen, att genomföras. Arbete i enlighet med avfallsplanens mål att förebygga avfall kommer att innebära investeringar under planperioden i följande projekt :

- Återvinningscentraler
Återvinningscentralerna är en viktig motor inom avfallsverksamheten. Ett genomgripande arbete har gjorts under 2021 i syfte att utreda antal, placering och driftsformer för framtida återvinningscentraler. Utredningen visar att det finns ett omfattande förnyelsebehov till följd av nya lagkrav och kommande verksamhetsförändringar. Reinvesteringstakten i anläggningarna har varit för låg under ett antal år. Under 2021/2022 har en upphandling gjorts av fortsatt extern drift av fem återvinningscentraler med liknande upplägg som dagens. Avtalet sträcker sig från 2022 till 2024. Under den tiden ska förvaltningen fortsätta arbetet med hur framtidens återvinningscentraler ska utformas och placeras. Framtida driftsformer och övriga vägval kommer att påverka investeringsbehoven. Investeringar kommer sannolikt avse sorteringsytor, ramper, personalutrymmen med mera. Utredningen visar på investeringsbehov på mellan 22 och 41 miljoner kronor beroende på vilket alternativ för framtida drift som väljs. Då utredning om framtida driftsform fortfarande pågår bedöms investeringar till följd av detta beslut påbörjas först under 2024.

- **Containers**
Under planperioden finns därutöver ett behov av att reinvestera containers till återvinningscentralerna. Behovet är dels ersättning men även för nya fraktioner. Reinvesteringsbehovet under planperioden beräknas till 3,7 miljoner kronor men kan komma att ändras beroende på nämndens beslut avseende framtidens återvinningscentraler.
- **Öka andelen återbruk**
Enligt avfallsplanens mål 2 ska det 2025 vara enklare för Gotlands invånare och besökare att återanvända/återbruka begagnade varor samt att återanvändning av bygg- och rivningsavfall har ökat. Återbruk ska implementeras först och främst i avfallshanteringen på Gotlands återvinningscentraler. Återvinningscentraler på Gotland ska utvecklas till mötesplatser för återbruk och kommunikation kring kretslopp och hållbarhet. Beräknad kostnad 1 miljon kronor.
- **Minska andelen till avfallsförbränning**
Av mål 4 i avfallsplanen framgår att resurserna i det avfall som uppstår ska tas tillvara på Gotland. Målet är att år 2025 har återvinningen av energi och näring från avfall ökat. Sverige har ställt ett indirekt krav på att minska andelen avfall som går till energiåtervinning ska minska, en skatt på avfallsförbränning har därför införts hos medlemsländerna. Kraven på utsortering från det brännbara avfallet ökar och således ska matavfall och olika material sorteras ut för återvinning istället för att energi utvinns. Källsortering måste underlättas, vilket kräver stora insatser i samtliga hanteringssteg som är kostnadsdrivande. Utökad antal sorteringsfraktioner på återvinningscentralerna beräknas innebära investeringsutgifter om cirka 0,9 miljoner kronor.

Ny lagstiftning med utökad avfallsansvar

Från 2022 har Regionen ansvar (och kostnad) för att omhänderta tidningar där insamling sker som idag på återvinningsstationerna men i utökad volym. Producentansvar för insamling av förpackningar utreds igen och kommer påverka hanteringen framöver. Det utökade regionala ansvaret medger en utökad kostnad för avfallsverksamheten som i dagsläget inte går att uppskatta då förändring inte är beslutad.

Maskiner och fordon inom avfallsverksamheten

Investeringsbehov vad gäller maskin- och fordonsanskaffning till avfallsverksamheten påverkas av vilka framtida vägval som görs för drift av återvinningscentraler, förändringsarbete inom slamverksamheten och igångsättningen av masshanteringscentrum inom Region Gotland. Samtidigt finns, oavsett vägvalen, löpande behov av reinvesteringar för att bibehålla godtagbar driftstandard och driftsäkerhet. Investeringsbehoven avser slambilar, lastmaskiner, flakväxlare, grävmaskin, sopmaskin med mera. Behovet har beräknats till 3,1 miljoner kronor per år under planperioden. På grund av fördröjda leveranser genom brister på halvledare, svåra leveransförhållanden samt den ekonomiska osäkerheten gör att investeringarna kontinuerligt behöver omprioriteras och i vissa fall tidigare läggas och i andra fall senareläggas.

Tabell 14: Förslag till investeringar avfall (tkr)

	Budget förslag 2023	Budget förslag 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Slite deponi	2 000	3 500	3 600	3 500	900
Återvinningscentraler	300	400	1 000	1 000	1 000
Avfallsplan, öka andelen återbruk	200	200	200	200	200
Avfallsplan, minska andel avfall till förbränning	100	200	200	200	200
Containers	500	600	600	600	600
Fordon och maskiner avfall	3 100	3 100	3 100	3 100	3 100
TOTALT avfallsverksamhet	6 200	8 000	8 700	8 600	6 000
Fastställd budget/plan	7 500	7 500	7 500	7 500	-

7.2.3 Investeringar linjehamn

Den affärsdrivande linjehamnsverksamheten är fullt ut finansierad med externa taxor och avgifter. Samtliga investeringsbehov som presenteras för perioden innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras inom ramen för affärsverksamheten. Det totala investeringsbehovet inom linjehamnens verksamhet under planperioden beräknas till totalt 171 miljoner kronor.

Förbättringsåtgärder Visby hamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar. Investeringsanslag tas upp med totalt 20 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i Visby hamn.

Reinvestering reparation av sponter kajanläggningar

Reinvesteringen avser reparation av sponter vid kajanläggningar vid färjeläge 5, 6 och 7. Reinvesteringsmedel tas upp med totalt 10,8 miljoner kronor under perioden 2023-2024. Installation av en ny spont-linje budgeteras till 265 000 kronor per meter. För att skydda den befintliga sponten från korrosion och på så sätt få en ökad livslängd budgeteras 42 000 kronor per meter. Det ligger ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd.

Tullkontrollbyggnad personbilar

Visby hamn har numera även en internationell linjetrafik, till Tyskland med Hansa Destinations, vilket innebär att Tullverkets krav på utrymmen för kontroll måste uppfyllas. Tullverket har temporärt och tidsbegränsat godkänt de provisoriska arrangemangen som iordningställt för att starta upp trafiken. Utrymmena som iordningställt i terminalen bedöms vara tillfredsställande minst till den kommande reoveringen av hela hamnterminalen som planeras under perioden 2024-2026. För fordon, personbilar och husbilar, måste dock nuvarande tält ersättas med en permanent kontrollbyggnad på terminalområdet. Kontrollbyggnaden måste även inredas med utrustning exempelvis billyft för att uppfylla Tullverkets krav. Investeringsanslag tas upp med totalt 6 miljoner kronor för tullkontrollbyggnad personbilar.

Rensmuddring Visby hamn

Reinvesteringsmedel upptas med 8 miljoner kronor för rensmuddring av Visby hamn. År 2026 och 2027 tas 4 miljoner kronor upp vardera år. Efter genomförd djupmätning kan

konstateras att det finns ett ackumulerat behov av rensuddring i Visby hamn för att er- hålla hamnens avsedda djup. För att säkerställa linjetrafiken vid lågvattenförhållanden är det av yttersta vikt att hålla djupen enligt sjökorten.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Hol- mensnock och östra sida. Reinvesteringsmedel tas upp med totalt 10,1 miljoner kronor varav 0,5 miljoner kronor år 2023 och 9,6 miljoner kronor åren 2025-2026. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Drift- konsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl av affärsverksamhet som i övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. Inve- steringen har delats upp på affärsdrivande- respektive skattefinansierad verksamhet.

Fenderverk färjeläge 7

Investeringsprojektet med fenderverk i färjeläge 7 har sedan tidigare varit planerat till 2025- 2026 men behöver tidigareläggas två år till följd av de stormskador som uppstått under hösten och vintern 2021/2022. För att kunna ha färjeläget i drift har tillfälliga reparationer fått göras och provisoriska fendrar nyttjas vilket inte är en långsiktigt hållbar lösning. Det finns ett behov av att investera i nya fenderverk i färjeläge 7 då linjetrafiken numer trafike- rar Visby hamn med tre stora fartyg och nyttjandegraden av färjeläget ökat. Investeringsme- del om 33 miljoner kronor för reinvestering i fenderverken i FL7 tas.

Ombyggnad av hamnterminalen

Hamnterminalen, byggd 1982 då den dimensionerades för 800 000 passagerare per år, är i behov av modernisering och om-/tillbyggnad för att hantera dagens stora mängd passage- rare (2019 ~1,8 miljoner passagerare). Hamnterminalen behöver också ha möjlighet att hantera trafik av eventuellt ytterligare rederier och även internationell trafik, det innebär att funktionella tullfaciliteter för passagerare måste säkerställas. Projektet beräknas pågå under perioden 2024-2026 då terminalen behöver vara i drift under hela projekttiden. Investe- ringsanslag tas upp med totalt 38,5 miljoner kronor.

Muddring och ny logistikyta nordost om oljekajen Visby

Nyttjandegraden av färjeläge 7 har ökat de senaste åren. Därför finns behov av att skapa ny logistikyta nordost om oljekajen. För att skapa ytan krävs muddring och utfyllnad av ytan. I det längre perspektivet behövs det även skapas mer redundans för att hantera det stora an- talet fartyg i hamnen. För att möta behovet ska anpassning göras så att passagerarfärjorna kan förtöja vid oljekajen. Oljekajen behöver därför förses med nya fenderverk med mera. Investeringsanslag tas upp med totalt 50 miljoner kronor år 2027. Under projekteringen ska det undersökas om projektet kan delas upp och utfyllnadsområdet kan användas som de- poni i samband med stadsutvecklingsprojekten i framförallt Visby och därmed vinna syner- gier mellan projekten.

Tabell 15: Förslag till investeringar i linjehamn (tkr)

	2023 Budget förslag	2024 Budget förslag	2025 Plan	2026 Plan	2027 Plan
Förbättringsåtgärder Visby hamn	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Visby reparation sponter & kajanläggning.	5 400	5 400			
Tullkontrollbyggnad personbilar	3 000	3 000			
Rensmuddring Visby hamn				4 000	4 000
Renovering spont Holmen			4 800		
TOTALT hamnverksamhet	12 400	12 400	8 800	8 000	8 000
Fastställd budget/plan	4 000	8 000	12 500	12 500	-
Fenderverk färjeläge 7	13 200	19 800			
Fastställd budget/plan			11 000	16 500	
Ombyggnad av terminal		3 500	15 000	20 000	
Fastställd budget/plan		3 500	15 000	20 000	
Muddring och ny logistikyta NO oljekajen					50 000
Fastställd budget/plan					-

7.3 Investeringar för exploatering

Exploateringsplan och exploateringsbudget upprättas av regionstyrelseförvaltningen. Budgetens utgiftssida omfattar såväl utgifter för att iordningsställa tomtmark för försäljning som investeringsutgifter för infrastruktur som skapas inom ramen för exploateringsverksamheten.

Beslut om nya riktlinjer för redovisning och budgetering av markexploatering fattades av regionstyrelsen den 15 december 2021 (§ 382). Exploateringsplan och exploateringsbudget ska samordnas med investeringsbudgeten. Meningen är att de investeringar som görs i infrastruktur inom ramen för exploateringsverksamheten också ska redovisas i teknikförvaltningens strategiska plan och budget i syfte att visa den totala investeringsvolymen inom respektive område. Då nödvändiga förberedelser inte har hunnit vidtas vare sig hos teknikförvaltningen eller hos regionstyrelseförvaltningen kommer investeringar för exploatering inte kunna redovisas här i årets upplaga av budgeten. Exploateringsbudgeten, där även investeringar i infrastruktur redovisas, kommer att sammanställas av regionstyrelseförvaltningen och redovisas för regionstyrelsen i april.

7.4 Särskilda projekt

Permanent gångtrafiklösning Kryssningskajen

Teknikförvaltningen har av regionfullmäktige fått i uppdrag att redovisa nytt underlag för beslut om trafiklösning för gångtrafikanter till och från kryssningskajen. En förstudie har genomförts och tagit fram två förslag till permanent trafiklösning. Inför tillståndsprövning måste beslut fattas vilket av de båda alternativen som ska vara förstahandsval. Båda alternativen innebär byggnation av gångbro men skiljer sig åt avseende utformning, påverkan på stadsbilden och kostnad. Teknikförvaltningen förordar förslag 1 med motiveringen att det innebär ett helt skilt gångstråk och det mest naturliga vägvalet såväl till som från inre hamnen.

Förslag 1 är en 300 meter lång gångbro längs med Färjeledens västra sida och innebär en investeringsutgift om 60 mnkr. Den årliga kapitalkostnaden beräknas till cirka 2 mnkr samt en driftskostnad om 200 tkr per år.

Förslag 2 är en 70 meter lång gångbro som korsar Färjeleden i anslutning till kryssningskajen. Gångtrafiken ska därefter följa den östra sidan av färjeleden in mot inre hamnen. Förslaget innebär en investeringsutgift om 30 mnkr med en årlig kapitalkostnad om 600 tkr samt driftkostnad om 95 tkr.

Se fullständig rapportering av uppdraget i ärendet TN 2021/4190.

Särskilda projekt inom ramen för linjehamnens verksamhet redovisas under avsnitt 7.2.3.

Investeringsäskanden 2023-2027		Tekniskförvaltningen, hamnveksamhet										(Kapitalkostnader tas upp året efter gjord investering) 1% Internränta. Ev. driftkonsekvenser är med här.				
Nämnd/Förvaltning: Kategori av investering 1-5 se nedan		Projekttext		Prioritet		Investeringsbudget, brutto ikr					Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) ikr					
1-5 se nedan		Projekttext		1,2	2023	2024	2025	2026	2027	2023	2024	2025	2026	2027		
Investeringar																
Avgiftfinansierade (proj) I2803)		Förbättringsåtgärder Visby hamn (20 år)	1	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	20 000		238	474	708	940	2 360	
Avgiftfinansierade (proj) I2839)		Rensmuddring Visby hamn (30 år)	2					4 000	4 000					238	238	
Avgiftfinansierade (proj) I2812)		Rep av sponter kajanläggningar, FL1,5,6,7 samt oljekaj (30 år)	1	5 400	5 400				10 800	232	463	459	455	1 609		
Avgiftfinansierade (proj) I2840)		Renovering sport Holmen (30 år)	1			4 800			4 800			206	205	411		
Avgiftfinansierade (proj) I2835)		Fenderverk FL7 (20 år)	1	13 200	19 800				33 000	785	1 957	1 940	1 924	6 607		
Avgiftfinansierade (proj) I2808)		Ombyggnad av terminal maa nytt hamnavtal 2017-2027 (20 år)	1		3 500	15 000	20 000		38 500		208	1 099	2 280	3 587		
Avgiftfinansierade (proj)		Muddring o ny logistikyta NO om oljekajen (50 år)	1						50 000							
Avgiftfinansierade (proj)		Tullkontrollbyggnad personbilar (20 år)	1	3 000	3 000				6 000	179	356	353	350	1 236		
Summa avgiftsfinansierad hamnveksamhet				25 600	35 700	23 800	28 000	58 000	171 100	1 434	3 457	4 765	6 391	16 048		
Skattefinansierade (proj) I2868)		Klinterhamn rensmuddring (20 år)	1				2 000		2 000					86	86	
Skattefinansierade (proj) I2872)		Logistiktor hamnorådet (30 år)	1				1 000	2 000	3 000					62	62	
skattefinansierade (proj)		Topping Karlsöpiren (20 år)	2		4 000				4 000			238	236	234	708	
Skattefinansierade (proj) I2870)		Dagvatten Logyta (30 år)	1						2 000							
Skattefinansierade (proj)		Sjövägen ytbeläggning (10 år)	1	3 000					3 000	327	324	321	318	1 290		
Skattefinansierade (proj)		Rensmuddring övriga hamnar (30 år)	1	3 000					3 000	129	128	127	126	510		
Skattefinansierade (proj)		Utveckling Visby Gästhamn (20 år)	2		2000	2000	2000	2000	8 000		119	237	354	710		
Skattefinansierade (proj) I2850)		Förbättringsåtgärder övriga hamnar (20 år)	1	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	10 000	119	237	354	470	1 180		
Skattefinansierade (proj) I2874)		Renovering sport Holmen (30 år) Skattefin.	1				3 800	1 000	4 800				164	205	369	
Summa skattefinansierad hamnveksamhet				8 000	8 000	7 800	8 000	8 000	39 800	575	1 046	1 439	1 855	4 915		
Totalt investeringar				33 600	43 700	31 600	36 000	66 000	210 900	2 009	4 503	6 204	8 246	20 963		

Särskilt projekt
Särskilt projekt

- Lokaler, byggnads- och anläggningsinvesteringar – prioriteras
varan reinvesteringar och planerat underhåll
- Investeringar i V/A och avfall – prioriteras
varan reinvesteringar och planerat underhåll
- Investeringar i hamnar, både skattefinansierade och affärsdrivande
varan reinvesteringar och planerat underhåll
- Investeringar i större maskiner och inventarier utöver potten
- IT-investeringar som berör gemensam infra-struktur – prioriteras

Avskrivningar för 2022

Affärsdrivande: 10 200

Skattefinansierade: 8 000

18 200

**Investeringsäskanden
2023-2027**

Nämnd/Förvaltning: Teknikförvaltningen -avfall

Inkl kompletteringsbudget

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Prio 1,2	Investeringsbudget, brutto lkr					Total 2023- 2027	Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr kostnader) lkr					Ant med projektavdelningen		
			2023	2024	2025	2026	2027		2023	2024	2025	2026	2027			
Investeringar																
Avgiftsfinansierade investeringar	Slite deponi		2 053	3 500	3 600	3 500	900	13 500	123	236	432	622	794			
Avgiftsfinansierade investeringar	Återvinningcentraler		300	400	1 000	1 000	2 700	33	62	100	199	287				
Avgiftsfinansierade investeringar	Avfallsplan, öka andelen återbruk		0	200	200	200	1 000	0	42	75	101	122				75% 5 år, 25 % 20
Avgiftsfinansierade investeringar	Avfallsplan, miniska andel avfall till förbränning		200	200	200	200	900	22	31	49	66	81				75% 5 år, 25 % 20
Avgiftsfinansierade investeringar	Containers		50	600	600	600	2 900	6	60	119	172	219				
Avgiftsfinansierade investeringar	Fordon o maskiner avfall		0	3 100	3 100	3 100	15 500	0	341	644	915	1 155				
Avgiftsfinansierade investeringar	Väg för masshantering		400	0	0	0	0	44	39	35	31	28				
Totalt investeringar			6 200	8 000	8 700	8 600	6 000	37 500	262	890	1 587	2 281	2 896			

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringar för maskiner, inventarer, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äiskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastrukturer
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

Strategiska investeringar

Särskilda projekt

**Investeringsökanden
2023-2027**

Nämnd/Förvaltning: Tekniskförvaltningen - mark- och stadsmiljö, gator och vägar

Antagande: Investeringsbeloppet aktiveras, fullt ut året efter upparbetning enligt budget

Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Prio 1,2	Investeringsbudget, brutto ikr					Total 2023- 2027	Driftkostnads, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr					Kommentar	
			2023	2024	2025	2026	2027		2023	2023K	2024	2025	2026		2027
			Investeringar	Benämning											
	Beläggingsprogram		10 000	12 000	10 000	10 000	10 000	52 000	1 320	72	2 338	3 401	4 127	4 773	
	Enskilda vägar förbättring		1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	7 500	102	0	256	392	514	623	Ramillskott krävs.
	Övriga byggnads- och anläggning		0	500	500	500	1 000	2 500	55	11	59	107	151	189	
	Övriga byggnads- och anläggning		1 300	2 400	2 400	3 000	3 000	12 100	24	264	101	239	368	526	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		500	1 000	500	1 500	500	4 000	0	110	30	88	113	196	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		500	1 500	1 000	1 000	1 000	5 000	0	90	30	118	171	221	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		1 000	5 000	4 000	3 000	3 000	16 000	0	120	60	356	575	721	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		500	1 000	1 000	1 500	1 000	5 000	0	29	30	88	143	224	Investeringsbidrag om 25% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		500	3 500	3 500	1 500	1 500	10 500	0	138	157	324	483	533	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	5 000	0	20	79	134	186	235	Investeringsbidrag om 50% på kapitalkostna
	Övriga byggnads- och anläggning		5 900	4 650	3 150	1 500	2 100	17 300	429	87	839	1 067	1 192	1 211	
	Övriga byggnads- och anläggning		1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	5 000	60	156	263	307	349	388	
	Övriga byggnads- och anläggning		2 000	4 000	4 000	2 000	3 000	15 000	102	0	216	443	656	737	
	Övriga byggnads- och anläggning		200	700	1 700	5 400	0	8 000	0	0	12	53	152	467	
	Övriga byggnads- och anläggning		500	1 000	1 000	1 000	1 000	4 500	12	0	41	99	153	204	
	Övriga byggnads- och anläggning		1 000	1 500	2 000	1 500	7 500	44	44	0	149	298	485	597	
	Övriga byggnads- och anläggning		500	500	500	500	2 500	33	33	0	84	130	171	207	
	Övriga byggnads- och anläggning		1 000	2 500	2 000	1 500	2 000	9 000	0	0	110	373	552	656	
	Övriga byggnads- och anläggning		500	500	500	1 000	500	3 000	0	0	55	104	148	241	
	Övriga byggnads- och anläggning		500	3 000	2 500	100	0	6 000	0	0	30	208	346	325	
	Övriga byggnads- och anläggning		100	100	100	100	100	500	0	0	6	12	17	22	
Totalt investeringar			30 000	48 850	43 850	40 000	35 200	197 900	2 181	1 097	4 944	8 343	11 051	13 295	

"Stimuleringen bygger på allt som är inlagt i AR för perioden, dvs befintliga värden i AR"

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

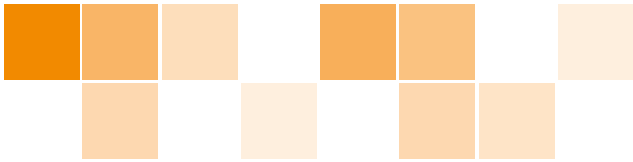
1. Investeringspott för maskiner, inventarier, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behövs inte äskas
2. Lokalinvesteringar
3. IT-investeringar i gemensam infrastruktur
4. Investeringar i hamnar
5. Investeringar i mark- stadsmiljö, gator och vägar

Avgiftsfinansierade investeringar

Strategiska investeringar

Särskilda projekt

Miljö- och byggnämnden

RAPPORT

Strategisk plan och Budget 2023-2025

Fastställd av Miljö- och byggnämnden
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum 2022-03-23
Gäller 2023-2025
Ärendenr MBN 2022/7
Version [1.0]

Strategisk plan och Budget 2023-2025

Innehållsförteckning

Strategisk plan & Budget 2023-2025	1
1. Samhällsbyggnadsnämndens uppdrag	3
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	3
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025	5
4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	7
5. Bedömning av resurser 2023-2025	9
Stadsarkitekt	10
Bygglov	10
Plan	10
Trainee	11
Geografisk information	11
Livsmedel	11
Miljö- och hälsoskydd	11
5.1 Driftbudget 2023-2025	11
Stadsarkitekt	11
Bygglov	11
Plan	12
Trainee	12
Geografisk Information	12
Livsmedel	12
Miljö- och hälsoskydd	12
Förvaltningsstöd	13
5.2 Kompensation för externa avtal	13
5.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter	13
6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	13
7. Uppdrag	14
8. Medarbetarperspektiv	14

Gotland – en kreativ ö med plats för hela livet

Övergripande mål i Vårt Gotland 2040

- Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla
- Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen
- Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft

1. Samhällsbyggnadsnämndens uppdrag

De övergripande målen i Vårt Region Gotland 2040 ska ses som en helhet som tillsammans ger en hållbar regional utveckling och som leder mot Gotlands vision.

Region Gotlands vision och mål ska göra Gotland till en ännu mer attraktiv plats att bo och leva på. Det innebär fler nya invånare varje år vilket naturligtvis påverkar arbetsbelastningen för verksamheterna inom Miljö- och byggnämndens område. Miljö- och byggnämndens ansvarsområden hanteras av enhet Stadsarkitekt, enhet Bygglov, enhet Plan, enhet Geografisk information, enhet Livsmedel & Alkohol och enhet Miljö- och hälsoskytt. Ansökningar och remisser för nya bostadshus, en stor ökad mängd ansökta planbesked, fler tillstånd och tillsyner för räddningstjänsten, tillsyn på nya verksamheter har inneburit att det nu är en obalans mellan resurser och krav i förvaltningen.

Samhällsbyggnadsförvaltningens arbete bidrar till en god livsmiljö på Gotland. Genom att hantera frågor om stadsarkitekt, bygglov, översikts- och detaljplaner, geografisk information, livsmedelsinspektion, alkoholtillstånd, miljö- och hälsoskydd och räddningstjänst på ett rättssäkert och förtroendeingivande sätt skapar förvaltningen förutsättningar för långsiktigt hållbar samhällsutveckling inom regionen. Tillsammans med Regionstyrelseförvaltningen och Teknikförvaltningen arbetar Samhällsbyggnadsförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökares och företagares behov idag och i framtiden. För att lyckas i vårt uppdrag är service och kvalitet centrala begrepp.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

Nämndens ambition är att arbeta för en hållbar och dynamisk landsbygd. Nämndens arbete ska bidra till en nytänkande tillväxtkommun och med ett aktivt arbete med energi- och klimatomställningen. En växande stad ger goda förutsättningar för en levande landsbygd, samtidigt som landsbygden är central för en hållbar samhällsutveckling. För en hållbar samhällsutveckling, ska ett jämställdhetsperspektiv och ungas rätt till delaktighet och utveckling genomsyra arbetet.

Klimat- och miljöfrågorna är alltid aktuella. Nämnden står inför stora miljöutmaningar. Det ställs större krav på snabbare och bättre informationsflöde i samhället, samtidigt som lagstiftningen inom miljöområdet ständigt förändras och ställer stora krav på den enskilde medarbetaren. Genom en fortsatt satsning på digitalisering och effektivare processer, vill nämnden se att klimatavtrycket minskar på Region Gotland.

Tillgången på dricksvatten av tillräcklig kvantitet och kvalitet är en utmaning och stor en framtidsfråga för Gotland. Detta har under lång tid varit och fortsätter att vara ett fokusområde inom Miljö- och byggnämndens verksamheter. Inflyttning och turismen ökar på Gotland, fritidshus och tillfälliga boenden nyttjas längre tid och under större delar av året och med det ökar inströmningen av bygglovsansökningar, vilket ställer högre krav på infrastruktur. För nyetablering av bebyggelse och verksamheter är det viktigt att platser med rätt förutsättningar används, så det inte byggs in problematik för framtiden. Klimatet förändras och kommer att fortsätta förändras under en lång tid vilket påverkar arbetet med avlopp, dagvatten och vattenförsörjning.

Förvaltningen har kontinuerligt arbetat med att förbättra sina processer och öka effektiviseringen bland annat genom digitalisering. Förvaltningen medverkar i flera utvecklingsprojekt. Samarbetsprojekt Digital dialog, mellan teknikförvaltningen, regionstyrelseförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen startade upp under 2021 är en förlängning av projekt DiSa (digital samhällsbyggnadsprocess) som avslutades 2021. Projekt DiSa och projekt FramSam har gått över i implementeringsfaser. När det gäller FramSams resultat är extra viktigt att enhet Plans delaktighet i dessa övergripande processer taktar med ramtilldelningen. Övriga utvecklingsprojekt som förvaltningen är delaktig i är Hållbara kartan och Bättre vatten. I skrivande stund samlas uppgifter in för ännu en ansökan om medel från tillväxtverket för ett projekt som gäller ”Hållbar turism i världsarvet Hansastaden Visby”. Geografisk Information fortsätter arbetet med ytterligare digitalisering och automatisering av processer och produkter. Dels inom den egna verksamheten men också inom samhällsbyggnadsprocessen i stort.

Region Gotland vill ha en snabb och rättssäker förmåga att hantera viktiga frågor som bostadsbyggande och företagsetableringar. Det ökar behovet av att utveckla samarbetet mellan olika förvaltningar men även inom den egna förvaltningen. Kunderna ställer högre krav på enklare och snabbare hantering samtidigt som den ska vara likvärdig och rättssäker. Parallellt som komplexiteten i ärendena och kraven på kvaliteten i besluten har ökat så har även lagstiftaren ställt allt större krav på att handläggningen av ansökningar om förhandsbesked och bygglov ska gå snabbare. Kunderna har önskemål om att det ska vara enkelt att få kontakt med Samhällsbyggnadsförvaltningen och att det ska finnas olika sätt att följa sina ärenden. För att möjliggöra detta finns ett behov av ett nytt verksamhetssystem som stödjer detta. En faktor som ger ytterligare en fördröjning är att fler medborgare väljer att lämna in synpunkter eller att överklaga beslut. Detta påverkar hela samhällsbyggnadsprocessen genom att den blir mer resurs- och tidskrävande.

Fler utmaningar inom digitaliseringen under perioden kommer att vara övergången till e-arkivering från dagens arkivering i pärmar och till det kopplat elektronisk signering. För att öka förståelsen av konsekvenser av detaljplaner och översiktsplan utvecklas möjligheten att kunna illustrera nya byggnader genom till exempel 3d-visualisering och modellering av volymer. Införande av programvara för 3d-visualisering påbörjades i januari 2022.

För att klara det nya lagkravet från 1 januari 2022 med att antagna detaljplaner ska ha en digital planbeskrivning behövs ett nytt datasystem upphandlas. Systemet kommer sannolikt även att kunna hjälpa till i arbetet med att effektivisera processen eftersom dagens system innehåller många smarta inbyggda funktioner.

Under 2020 ökade inströmningen av ärenden exceptionellt gällande bygglov, bygganmälan och tillsynsärende. I början av 2022 har inflödet av ärenden varit ännu större och Samhällsbyggnadsförvaltningen har därför all anledning att tro att detta kommer att hålla i sig men kanske inte öka i samma takt som det göra idag.

Stadsarkitektenheten ansvarar för framtagandet av en arkitekturstrategi för Region Gotland, ett uppdrag som givits av regionfullmäktige hösten 2018. Arbetet påbörjades under hösten 2020 och involverade fler enheter inom Samhällsbyggnadsförvaltningen. Bedömningen är att arkitekturstrategin även bör bli ett vägledande dokument för beskrivningen av den framtida stadsarkitektrollen inom Region Gotland. Om Region Gotlands ambition framdeles är att rekrytera en kvalificerad stadsarkitekt, måste funktionen och tjänsten som stadsarkitekt innehålla ett tydligt uppdrag, ett tydligt ansvar och ett tydligt inflytande över utformningen av principerna för den framtida gestaltade livsmiljön på Gotland.

Nämnden bör ligga på självfinansieringsgrad på ca 70 procent, vilket är en rimlig nivå med hänsyn till vad myndigheten enligt lag får ta ut i avgifter. Resterande del av arbetet, som nämnden bedriver, behöver finansieras av skattemedel genom en ramfördelning. Stor del av arbetet inom enhet Livsmedel & Alkohol har en högre grad av självfinansiering. Dock kommer Livsmedelsverket under 2023 införa en ny modell för riskklassningen av samtliga livsmedelsverksamheter vilket inte ökar intäkterna utan ger ett merarbete som motsvarar en heltidstjänst.

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025

Miljö- och byggnämnden äskade inför 2021 4 mnkr för att uppnå en balans mellan uppdrag och ekonomi. Nämnden fick inför 2021 ett ramtillskott på 3 mnkr. Detta innebar att nämnden fick en ökad ramtilldelning för att bedriva de skattefinansierade delarna av verksamheten. Trots ramtillskottet blev resultatet för 2021 ett underskott med -5 993 tkr. Budgetramen till 2022 har också medfört en höjning med 2 800 tkr samt ett tillskott endast för 2022 med 1 000 tkr för ett ökat bostadsbyggande. Utifrån 2021 års resultat som till största delen kan kopplas till arbetet med översiktsplaner och därmed lägre intäkter för detaljplaner samt att enhet bygg inte klarade att hålla den lagstadgade tio veckors gräns för bygglov som gäller innan reducering sker med 20 procent per vecka.

Under 2021 har det varit en exceptionellt stor ökning av inströmmande ärenden gällande bygglov. Under denna korta tid av 2022 som passerat ser tendenserna ut att vara det samma under 2022. Förutom att enhet Plan och enhet Bygg behöver ytterligare förstärkning så påverkar mängden ärenden även enhet Geografisk Information samt enhet Miljö- och hälsoskydd och även enhet Stadsarkitekt som är remissinstans avseende kulturvärden i den byggda miljö samt bistår enhet Bygg med rådgivning och expertis inom områdena gestaltning, kulturvärden i den byggda miljö och plan- och bygglagen.

Tjänsten som världsarvsamordnare flyttades till enhet Stadsarkitekt under 2021 men till reducerad budget med 200 tkr. Bedömningen är att världsarvsamordnaren inte kan nå sina mål för tjänsten utan dessa medel. Dessa medel har använts för att arrangera och delta i möten och konferenser, betala medlemsavgifter, köpa in litteratur och att lämna bidrag till aktiviteter kopplade till världsarvet. En ansökan om ett tilläggsanslag görs redan till 2022 men även justering av ramen görs till 2023.

Enhet bygglov har en stor obalans mellan uppdrag och de personella resurser som finns att tillgå. Resultatet 2021 visade -3 600 tkr på intäktssidan på grund av att medarbetarna inte

hunnit hantera ärendena i den takt de strömmat in i. För att enheten skall lyckas med sitt uppdrag kommer en rejäl resursförstärkning behövas. Enheten bedömer att det redan under 2022 kommer att behövas tilläggsanslag på 1 750 tkr för att klara av uppdraget. Tilläggsanslaget 2022 beräknas ska användas till nyanställd personal samt inhyrda konsulter.

Enhet Bygglov ser ett behov av att upphandla ett nytt handläggarsystem som stöder den interna processen samt kan kopplas ihop med övriga digitala plattformar inom regionen. Detta innebär på sikt att förbättra för enhetens kunder att få information.

Dagens handläggarsystem är ett gammalt system som delvis är egenutvecklat och inte anpassat för de nya regler som infördes 2019. Dessutom är det svårt att underhålla då det är delvis egenutvecklat. Uppskattningen till detta uppgår till 750 tkr. Detta belopp finns inte med i något äskande i detta dokument.

Enhet Plans kärnuppdrag är att handlägga de planuppdrag som beslutas i miljö- och byggnämnden och regionstyrelsen samt att på uppdrag från regionstyrelsen leda arbetet med att ta fram översiktsplan Gotland 2040. Det finns ett stort behov av planresurser till de större exploateringsprojekten så som projekt Visborg, arbetet med Östercentrum och inre hamnen. Det är en kraftig obalans mellan de uppdrag som enheten får och de resurser som finns tillgängliga. Det finns i dagsläget inte tillräckligt med säkerställda resurser för planarbete, deltagande i projekt etc. Inflödet av nya planansökningar är fortsatt högt.

Många av enhetens medarbetare behövs för insatser i översiktsplanen och dessa insatser ingen finansiering. En följd effekt av detta blir att arbetsinsatsen vid detaljplaner som kan ge intäkter minskar. Ytterligare ett stort frågetecken finns kring om vi har täckning för arbetsinsatsen vid detaljplaner genom plankostnadsnivåerna.

Vidare behövs det upphandlas ett nytt system för att klara det nya lagkravet på att antagna detaljplaner ska ha en digital planbeskrivning. För att ha täckning för de medarbetare som finansieras via ramen äskas redan under 2022 ett tilläggsanslag för att täcka kostnaderna om 500 tkr.

Pandemin har givit upphov till ökad efterfrågan på Geografisk Informations olika tjänster. Dels har beställningar på kart- och mätuppdrag ökat externt men även internt finns en allt större efterfrågan på Geografisk Information och digitala kartmaterial. Det finns inga tecken på att efterfrågan kommer att mattas av utan istället tyder allt på att den ökar. Enhet plan som kart- och mätningsingenjörerna förser med digitala kartmaterial och 3d-visualiseringar har rekryterats för att öka produktionen av detaljplaner vilket ökar belastningen på enhet Geografisk Information. Även GIS-ingenjörernas tjänster efterfrågas allt mer då lagstiftningen ställer krav på digitala detaljplaner.

Den ökade arbetsbelastningen på mätningsingenjörerna har delvis lösts med mer avancerad mätningsutrustning som effektiviserar mätningsarbetet. Även kartingenjörernas ökade arbetsbelastning löses med vidareutveckling av våra processer i kartproduktionen främst genom ökad digitalisering.

Bedömningen är att enhet Geografisk Information kommer att behöva tillföras resurser i form av ytterligare en GIS-ingenjör under 2024.

Inom enhet Livsmedel & Alkohol fanns det även innan pandemin svårigheter att nå kontrollmålet för livsmedelskontrollen vilket påverkade intäkterna negativt. Det har tidigare

påtalats att livsmedelskontrollen varit underfinansierad vilket även påpekats av Länsstyrelsen vid tidigare genomförda revision. För att klara detta behövs det rekryteras en livsmedelskontrollant som till 35 procent måste finansieras genom ram 2022.

Tillsynsarbetet inom Miljö-och hälsoskydd styrs av lagstiftning bland annat av miljöbalken 26 kap. och miljötillsynsförordningen (2011:13 har goda möjligheter att finansieras av taxan som är beslutat för verksamheten under 2022. Inom tillsynsuppdraget ses ingen större kvantitetskillnad utan snarare en ny prioritering.

Enligt VA-planen ska enhet Miljö-och hälsoskydd ansvara för delar av den enskilda vattenförsörjningen. Som ett led i detta infördes under 2021 anmälningsskyldighet för inrättande och drift av enskilda vattentäkter. Denna del av verksamheten är delvis avgiftsfinansierad, men det kvarstår alltid en del som inte är debiterbar. Vid utredningar inför beslutet om införande av tillståndsskyldighet för vattentäkt uppskattades merkostnaden till 300 tkr.

4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Beskrivning enligt regionfullmäktiges uppdrag 2021-11-22 § 185. Effektiviseringar 2023-2025

	Lokaler	Bemanning*	Inköp**	Digitalisering***	Avrundad summa
HSN	-----	2%=22,5 mnkr	1%=10 mnkr	1,5%=17 mnkr	50 mnkr
SON	-----	2%=17,5 mnkr	-----	1,5%=13,1 mnkr	31 mnkr
BUN	-----	1%=8,6 mnkr	-----	1,5%=12,9 mnkr	22 mnkr
GVN	-----	1%=2,3 mnkr	-----	1,5%=3,4 mnkr	6 mnkr
MBN	-----	-----	-----	3%=2,1 mnkr	2 mnkr
TN	18 mnkr	-----	2%=18 mnkr	1,5%=1,1 mnkr	37 mnkr
RS/RSF	-----	1%=2,3 mnkr	-----	3%=6,9 mnkr	9 mnkr
Summa	18 mnkr	53,2 mnkr	28 mnkr	56,5 mnkr	157 mnkr

* procent av personalkostnad

** procent av inköpskostnad

*** procent av personalkostnad

Sammantaget för samhällsbyggnadsförvaltningen finns ytterst små möjligheter till rena besparingar. Effektiviteten inom förvaltningen finns genom satsningar för att öka produktiviteten. Med en större personalstyrka inom fler enheter finns möjligheten att klara av arbetet inom lagstadgade ramar och därmed ha möjlighet till full fakturering, minska ”flaskhalsarna” i arbetet, öka faktureringen med antagna detaljplaner, genomföra fler tillsyner mm. Genom detta används den digitalisering som redan implementerats och incitamentet att fortsätta det arbete ökar. Den rena besparingen syns genom minskandet av papper, porto vid brevutskick, kopieutskrift i och med införandet av digital översiktsplan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har en ambitiös digitaliseringsagenda. Projektet DiSa avslutas under slutet av 2021 och har byggt en digital grund för samhällsbyggnadsprocessen på Gotland. Under kommande år kommer den fullständiga implementeringen av de tjänster som DiSa tagit fram vara en prioriterad punkt. Likaså kommer fortsättningen, det EU-finansierade projektet Digital dialog vara i produktionsfas under 2022. Samhällsbyggnadsförvaltningen har också sökt ytterligare och erhållit medel för innovationsidén Hållbara Kartan

och kommer att vara delaktiga i det digitala kompetensutvecklingsprojektet DigiGrow, båda finansierade av Smart Built Environment.

Ett mer digitaliserat arbetssätt för våra medarbetare frigör tid till arbetet med ärenden som inkommer till Samhällsbyggnadsförvaltningen, vilket sannolikt ger en positiv effekt på ekonomin och en ökad nöjdhet för våra kunder.

Åren framåt kommer arbetet att formas mycket av att använda digitaliseringens möjligheter för att få till effektivare processer. En effektiv ärendehantering ska även präglas av rättssäkerhet och bidra till genomförandet av övergripande mål som att säkerställa ett offensivt bostadsbyggande över hela ön. Digitaliseringsutmaningar under perioden kommer att vara att helt övergå till e-arkivering och till det kopplat elektronisk signering.

För att öka förståelsen av konsekvenser av detaljplaner och översiktsplan har enhet Plan startat arbetet med att utveckla möjligheten att illustrera nya byggnader genom 3d-visualisering och modellering av volymer. På gotland.se pågår arbetet med att samla allt om planarbete så att det blir enklare att hitta kartor och få aktuell information. Allt för att förenkla för kunden gör också att det blir lättare för tjänstemännen. Denna utveckling kommer att fortgå i takt med att de tekniska förutsättningarna förbättras.

Ett nytt datasystem behöver upphandlas inom enhet Plan under 2022-2023 för att klara det nya lagkravet på att antagna detaljplaner ska ha en digital planbeskrivning. Kostnader för detta beräknas uppgå till 500 tkr årligen under sex år. Detta inkluderar abonnemang, etablering, utbildning och support. Då detta tillför extra funktioner som ökar effektiviteten torde detta rymmas inom ram.

Den demokratiska processen stärks genom tidiga, visuella, medborgardialoger. Medborgardialogerna inkluderar fler grupper av människor och tjänsterna är tillgängliga för fler personer som eventuellt exkluderats från den pappersbaserade processen. Informationen tillgängliggörs på ett sätt, som gör att även små företag och entreprenörer kan få bättre villkor, vilket i sin tur förbättrar deras möjligheter att använda informationen för att skapa nationella innovationer.

För förvaltningens handläggare stärks beslutsstödet för att säkerställa långsiktigt hållbara lösningar genom faktabaserade analyser. Det skapas förutsättningar för automatiska processer och återanvändbarheten av information stärks, vilket bidrar till större rättssäkerhet, då den geografiska grundinformationen är korrekt och all kommunikation i samhällsbyggnadsprocessen blir spårbar.

Det finns svårigheter att räkna fram en summa som digitaliseringsutvecklingen kan generera. Eftersom arbetet samtidigt inom Samhällsbyggnadsförvaltningen ökar i en enorm hastighet. Genom utvecklingen av de digitala verktygen ökar effektiviteten hos varje enskild medarbetare parallellt som fler överklaganden och synpunkter strömmar in. Detta i sin tur upptar medarbetarnas arbetstid. En minskning av ramen ter sig inte möjlig under 2023 och 2024 eftersom arbetsbelastningen i dagsläget är på maximal nivå på fler av enheterna.

Nedan finns enheternas beskrivning av rena besparingsåtgärder.

För enhet Stadsarkitekt finns ingen större effekt på ekonomi gällande lokaler, inköp, digitalisering och bemanning. En orsak till detta är att enheten består av få personer och är en stödenhet till övriga enheter inom förvaltningen.

En ekonomisk effektivisering skulle innebära att läget på enhet Bygglov blir än mer ansträngd än idag. Effekten skulle medföra att bygglovsintäkter minskar i större utsträckning än under 2021. Effektiviseringen erhålls genom ökade resurser i form av medarbetare och konsulter. Denna åtgärd anses vara enda möjliga väg för att klara av att hålla den lagstadgade tio veckors gräns för bygglov som gäller innan reducereing sker med 20 procent per vecka och därmed öka intäkterna.

Inom enhet Plan kvarstår en stor utmaning i att få en budget i balans då många av enhetens medarbetare fortsatt kommer att behövas för insatser i arbetet med översiktsplanen och dessa insatser inte har någon finansiering. En följd effekt av detta blir att arbetsinsatsen vid detaljplaner som kan ge intäkter minskar.

Nyrekrytering som genomförs 2023 av planarkitekter kommer först 2024 ha en egenfinansiering som motsvarar det äskande av ram som görs till 2023.

Det inget utrymme för besparingar inom enhet Geografisk Information. De medarbetare som arbetare inom enheten är till stor del avgiftsfinansierade. Möjligheten till förbättrat resultat finns i en effektivare interndebitering inom regionen, men detta skulle troligen missgynna målet med digitaliseringen i stort.

Effektiviseringar för enhet Livsmedel & Alkohol och alkoholtillstånd kan förutom besparingar på kompetensutveckling endast åstadkommas genom höjda intäkter. Enheten genomförde ett förändringsarbete inför 2020 som borde ha genererat höjda intäkter genom fler genomförda livsmedelskontroller men kontrollmålet och det ekonomiska resultatet såväl 2020 som 2021 påverkades mycket negativt av pandemin.

I enheten Miljö- och hälsoskydd har det införts e-tjänster och en övergång till digitalhantering i ärendehandläggning har genomförts. Nya arbetssätt hur systemen används frigör tid används till kvalitetshöjande insatser.

5. Bedömning av resurser 2023-2025

Tabell 1: Budget och utfall 2021-2022 (tkr)

Tkr	Budget 2021	Utfall 2021	Avvikelse 2021	Budget 2022
Intäkter	73 551	65 569	7 982	76 448
Driftkostnader	-107 800	-105 811	-1 989	-111 771
Netto	-34 249	-40 242	5 993	-35 323

Redan under 2022 äskas om tilläggsanslag för att klara arbetet samt att starta upp den rekrytering som behövs framgent. Tilläggsanslag äskas även för världssamordnarens budget och en resurs för att klara av den nya riskklassningen av livsmedelsverksamheterna på Gotland.

Tabell: Förslag tilläggsanslag 2022 och 2023 (ej ramhöjande)

	2022	2023
Ramökning för arbetet inom världsarvsarbetet	200	
Nyrekrytering på enhet Bygglov	1 750	
Full finansiering av befintlig personal inom översiktsplanarbetet	500	
Resurs för riskklassning av livsmedelsverksamheterna		600
	2 450	600

Kraven är högt ställda såväl internt som externt. Det finns ett effektivitetskrav inom digitaliseringsområdet för Samhällsbyggnadsförvaltning på 1 000 tkr 2023 och 2024. Trots detta lämnas en rad förslag till ramjustering för 2023 och 2024 för att möjliggöra leverans i enlighet med mål, inriktning och planer.

Tabell: Förslag till ramjustering 2023-2025 (tkr)

	2023	2024	2025
Ramökning för arbetet inom världsarvsarbetet	200		
Nyrekrytering på enhet Bygglov	1 750		
Nyrekrytering av fyra planarkitekter	1 500		
Full finansiering av befintlig personal inom översiktsplanarbetet	500		
Upphörande av interndebering för Visborg	700		
Rekrytering av nya trainees	1 200		
Nyrekrytering av GIS ingenjör		600	
Resurs för nyrekrytering av livsmedelskontrollant	210		
Ökad tillsyn av buller och ny anmälningsskyldighet av vattentäkt	450		
Medverkan i arbetet med bygglov och plan	350		
	6 860	600	0

Totalt krävs ramförstärkning om 6 860 tkr år 2023 till följd av bland annat en exceptionellt stor inströmning av ärenden, nya regler inom livsmedel och arbetet med detalj- och översiktsplaner.

Av förslaget till ramjustering är 700 tkr en omfördelning inom regionen då interndebering som Samhällsbyggnadsförvaltningen gör till Teknikförvaltningen gällande Visborgsprojekt upphör 2023. Detta ska i stället vara justerat på ram.

Stadsarkitekt

- Vid överflytten av världsarvssamordnaren 2021 till Samhällsbyggnadsförvaltningen och enhet Stadsarkitekt minskade budget. Dessa medel behövs för att kunna genomföra uppdraget, de uppgår till 200 tkr.

Bygglov

- Enheten behöver en resurs förstärkning för att möta upp på de nya nivåer av ärenden som enheten ansvarar för. Bedömningen är sex personer vilket innebär en ramökning med 1 750 tkr, efter hänsyn självfinansieringsgraden.

Plan

- Behovet av rekryteringar bedöms vara fyra planarkitekter, vilket motsvarar ca 3 200 tkr. Vid full debiteringsgrad är ramjusteringsbehovet 1 500 tkr vilket troligtvis kan uppnås under 2024.
- Arbetsinsatser gällande översiktsplanen ska finansieras genom ramtilldelning. Tilldelad ram för ansvarsområdet översiktsplan för 2022 täcker inte personal- och overheadkostnaderna för två stycken heltidstjänster, för detta behövs en ramökning med 500 tkr inför 2023. Redan under 2022 äskas ett tilläggsanslag med 500 tkr.

- Från och med 2023 upphör interndebitering för Visborg. Beräkning i första skedet som är mycket osäkert uppgår till 700 tkr. Detta belopp omfattar fler enheter på samhällsbyggnadsförvaltningen.

Trainee

- Att kompetensförsörja mark- och exploateringsverksamheten innebär en stor utmaning. Under 2021-2022 har Samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen ansvarat för var sin traineeanställd. Det här har varit en lyckad satsning och förslagsvis rekryteras två nya trainees för funktioner inom samhällsbyggnadsprocessen även 2022-2023 på vardera teknikförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Ett ramtillskott på vardera förvaltningen skulle erfordras om 1 200 tkr.

Geografisk information

- Bedömningen är att enhet Geografisk Information kommer att behöva tillföras resurser med 600 tkr först under 2024 för ytterligare en GIS-ingenjör.

Livsmedel

- En extra resurs behöver tillföras på enhet Livsmedel & Alkohol för att kunna genomföra den nya riskklassningen av livsmedelsverksamheterna på hela Gotland. Behovet uppskattas till 600 tkr. Detta arbete är av engångskaraktär och därmed äskas ett tilläggsanslag under 2023 med 600 tkr.
- En ny livsmedelskontrollant som behövs redan 2022 som till 65-70 procent är intäktsfinansierad uppgår en ökad budget till 210 tkr. För detta äskas om en ramjustering till 2023.

Miljö- och hälsoskydd

- Inom enhet Miljö-och hälsoskydd är prioriteringarna förbättrad tillsyn till följd av musikbuller samt ny anmälningsskyldighet för vattentäkter, 450 tkr.
- Förstärkningen inom arbetet med enhet bygglov och plan. Behovet uppskattas till 350 tkr.

5.1 Driftbudget 2023-2025

Stadsarkitekt

Enhet Stadsarkitekt har en balans i driftbudgeten förutom med de medel som minskade vid övergången av världsarvsamordnarentjänsten. Bedömningen är att världsarvsamordnaren inte kan nå målen för tjänsten utan dessa medel. Stadsarkitektenheten äskar därför med en ramökning med 200 tkr vilket har lyfts fram i förslag till ramjustering.

Bygglov

Eftersom det stora antal ärenden som kom in under 2021 som ser ut att öka under 2022 tilltar obalansen mellan uppdrag och de personella resurser som finns att tillgå. Enheten behöver en resurs förstärkning för att möta upp på de nya nivåer som enheten ansvarar för. Bedömningen är sex personer behöver rekryteras med start under 2022.

Enhet Bygglov ser ett behov av att upphandla ett nytt handläggarssystem som stöder den interna processen samt kan kopplas ihop med övriga digitala plattformar inom regionen.

Detta innebär på sikt att förbättra för enhetens kunder att få information. Dagens handläggarssystem är ett gammalt system som delvis är egenutvecklat och inte anpassat för de nya regler som infördes 2019. Dessutom är det svårt att underhålla då det är delvis egenutvecklat.

Plan

En utökad ram för rekrytering på enhet är en förutsättning för att kunna genomföra sitt uppdrag och öka effektivitet samt arbeta med den plankö som finns samtidigt som det finns utrymme finns att medverka i den större de större exploateringsprojekten så som projekt Visborg, arbetet med Östercentrum och inre hamnen. Sammantaget bedöms konsekvensen av att tillkommande uppdrag ökar och att en för liten ram i förhållande till uppdrag blir att plankön kommer att fortsatt växa under de närmaste åren.

Trainee

Ett kompetensförsörja mark- och exploateringsverksamheten innebär en stor utmaning. Under 2021-2022 har Samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen ansvarat för var sin traineeanställd. Det här har varit en lyckad satsning och förslagsvis rekryteras två nya trainees för funktioner inom samhällsbyggnadsprocessen även 2022-2023 på vardera teknikförvaltningen och Samhällsbyggnadsförvaltningen. Ett ramtillskott på vardera förvaltningen skulle erfordras om 1 200 tkr.

Geografisk Information

Pandemin har givit upphov till ökad efterfrågan på Geografisk Information olika tjänster. Dels har beställningar på kart- och mätuppdrag ökat externt men även internt finns en allt större efterfrågan på Geografisk Information och digitala kartmaterial. Även lagstiftningens krav på digitala detaljplaner ökar antalet uppdrag. Den ökade mängden uppdrag rymms inom ramen 2023 då vidareutvecklingen av processerna i kartproduktion har effektiviserats främst genom digitaliseringen och modern utrustning.

Livsmedel

Livsmedelsverkets nya riskklassningsmodell kommer att kräva avsatta resurser under främst 2023. Ett arbete som kommer att kräva en heltidstjänst under 2023. Riskklassningen ligger till grund för hur många timmar kontrolltid, som myndigheten ska utföra, och således kan uppdraget för kontrollmyndigheten förändras. Livsmedelskontrollen har varit underfinansierad vilket även påpekats av Länsstyrelsen vid tidigare genomförda revision. För att klara detta behövs det rekryteras en livsmedelskontrollant som till 35 procent måste finansieras genom ram 2022.

Miljö- och hälsoskydd

Den ordinarie tillsynsverksamheten är till stor del finansierad via taxor. Inga större justeringar behöver göras för denna del av verksamheten. Taxan kan komma att indexjusteras och mindre justeringar kan göras i samband med revideringar av taxan.. Enheten medverkar i både bygglovsprocessen och planprocessen. I takt med att byggandet ska öka på Gotland kommer de resursförstärkning som görs inom enheterna Plan och Bygglov genererar ett behov även inom enhet Miljö-och hälsoskydd. Inom enheten är VA-granskning och naturvärdesgranskning av bygglov och detaljplaner organiserad. Ett behov finns att stärka dessa funktioner så att inte det skapas ”flaskhalsar” i processen. Resursen har uppskattats till en halvtidstjänst och kostnaden är ca 350 tkr. Denna kostnad borde på sikt omfattas i

plankostnadsavtalet, men då inte denna funktion finns med i nuvarande kostnadsberäkning (plankostnadsavtal) behöver detta justeras via ram.

Förvaltningsstöd

Enhet Förvaltningsstöd ser under åren 2023-2025 en ökad efterfrågan och ett ökat behov av stöd från övriga enheter i förvaltningen, dels genom flertal inkomna förbättringsförslag som är genomförbara men också i form av stöd, support, processledning, kommunikation, projektredovisning och ekonomisk uppföljning. För att möta den uppväxlingen som sker inom Samhällsbyggnadsförvaltningen utökar sin kapacitet inom framförallt inom ekonomistöd under 2023.

Utifrån Regionfullmäktiges (RF 2021§98) beslut att ge alla nämnder i uppdrag att öka antalet arbetsplatser för personer utanför den reguljära arbetsmarknaden har Samhällsbyggnadsförvaltning och Teknikförvaltningen enats om att samordna denna funktion. Att ha en gemensam funktion för två förvaltningar ger också goda möjligheter till lärande utveckling och samarbete över förvaltningsgränserna. Detta blir en nyetablerad funktion i förvaltningarna. Uppdraget blir tidsbegränsat och omfattar ett år, 2023. Under 2023 utvärderas funktionen, för att fatta beslut om eventuell permanent tillsättning. Kostnaderna beräknas till 230 tkr för Samhällsbyggnadsförvaltningen som under 2023 måste rymmas inom befintlig ram. Framgent kan det komma att ändra beroende på resultatet av utvärderingen.

5.2 Kompensation för externa avtal

Inget att redovisa

5.3 Interna priser samt externa taxor och avgifter

Plankostnadsnivåerna behöver ses över och tas i ett politiskt beslut. Det arbetet har påbörjats. Förslaget är att plankostnadsnivåerna höjs från 1 januari 2023. Då enheten är i stort behov av ramökning under 2023-2024 för att fokusera på effektiva processer och ökad leverans. Till år 2025 kan det då vara rimligt att kunna sänka ramen och mer förlita sig på att planintäkterna ska täcka upp kostnaderna.

6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

För anskaffning av inventarier, utrustning och övriga investeringar har Miljö- och byggnämnden en årlig pott på 500 tkr. Den årliga potten var tidigare 1 000 tkr men reviderades till hälften inför 2021.

Kategori av investering	Investeringsbudget, brutto tkr				Driftkonsekvens, (kapitalkostnader + övr. kostnader) tkr		
	2023-2025				2023	2024	2025
Investeringar	2023	2024	2025	Totalt	2023	2024	2025
Årlig pott	500	500	500	1 500	101	182	246
GPS utrustning	500			500	105	104	103
	1 000	500	500	2 000	206	286	349

Till enhet Geografisk Information äskas 500 tkr utöver potten till mätinstrument. Den existerande instrumentparken på enhet Geografisk Information är väl anpassad till uppdraget.

Enstaka instrument börjar bli föråldrade och kommer att behöva bytas ut under de kommande åren. Instrument är en viktig del i effektiviseringen av arbetet.

7. Uppdrag

Samhällsbyggnadsförvaltningen får i uppdrag att återrapportera en genomlysning av ekonomi och bemanning (för räddningstjänsten) till budgetberedningen 2022. (RS 2021-10-27, § 297)

8. Medarbetarperspektiv

Samhällsbyggnadsförvaltningen har identifierat ett par bristyrken, där vi även ser att vi ligger lågt i lön i jämförelse med riket. För att kunna genomföra särskild satsning på bristyrken, behövs riktade medel. Det är något som inte ryms inom nämndens ram. Samhällsbyggnadsförvaltningen har lagt fram förslag till HR-strateg, som tar detta i beaktande inför tilldelning av framtida satsningar inom bristyrken. Nämnden ser att det är viktigt att få till en satsning på bristyrken, både för att kunna behålla erfaren personal, samt att kunna rekrytera ny personal till marknadskraftiga löner.

Några av enheterna inom Samhällsbyggnadsförvaltningen har lyft behovet av att utöka antalet medarbetare för att kunna utföra det uppdrag som de är ålagda att utföra. Om det inte finns tillräckligt med resurser för det som ska utföras, kan det innebära att arbetsmiljön försämras. Långsiktigt kan det bli mer kostsamt. Behovet, som enheterna har identifierat, ryms inte inom befintlig ram och därför behöver det tillföras extra medel för detta. Vidare finns det önskemål från enhet Plan att inrätta en ny befattning i planarkitektrollen för att locka nya och behålla medarbetare. Genom att införa befattningen senior planarkitekt ökar dessutom förutsättningen till karriär inom enheten.

Barn- och utbildningsnämnden

PLAN

Strategisk plan och budget 2023–2025

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2022-03-22

Ärendenr BUN 2022/6

Version 1.0

Strategisk plan och budget 2023–2025

Innehåll

Strategisk plan och budget 2023–2025 BUN	3
1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	3
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	4
2.1 Förskolan	6
2.2 Grundskolan	8
2.3 Särskolan	10
2.4 Kulturskolan.....	11
2.5 Barn- och elevhälsa	12
2.6 Kompetensförsörjning	13
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023–2025	14
4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	16
5. Bedömning av resurser 2023–2025	16
5.1 Inledning, behov prioriteringar	16
5.1.1 Grundskolan.....	17
5.1.2 Särskolan.....	17
5.1.3 Barn- och elevhälsa	17
5.1.4 Kompetensförsörjning genom vidareutbildning	17
5.1.5 Gotlands löneläge och fortsatta satsningar	18
5.1.6 Tilläggsbelopp	18
5.1.7 Digitalisering	18
5.1.8 Fjärr- och distansundervisning	19
5.1.9 Kvalitetsutveckling	19
5.2 Driftbudget 2023 - 2025	20
5.2.1 Ramförändringar i sammandrag	20
5.2.2 Jämförelse med andra kommuner	20
5.2.3 Resursfördelningsmodell	21
5.2.4 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	23
5.3 Taxor och avgifter, interna och externa	24
5.4 Kompensation för externa avtal	24
6. Investeringsförslag med motiveringar 2023–2027	24
6.1 Lokaler	24
6.3 Redovisning kring Alléskolan	25
6.2 IT-investeringar	25
Bilageförteckning	26

Strategisk plan och budget 2023–2025 BUN

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

Utbildning- och arbetslivsförvaltningens (UAF:s) uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig och hälsofrämjande lärmiljö med verksamheter av hög kvalitet som främjar alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: vi ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

UAF:s statliga uppdrag

- **Det statliga uppdraget** för skolväsendet (förskola, grundskola, särskola, gymnasium, vuxenutbildning) regleras i **skollagen** (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret
- **Barnkonventionen** gäller som lag från och med 1 januari 2020
- **Folkhögskolans** uppdrag, som utgår bland annat från **förordning** (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen
- **Fenomenalen Science Center**. En del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket

UAF:s kommunala uppdrag

- **Arbetsliv och etablering** arbetar med arbetsmarknadsinsatser på individnivå och att ge nyanlända förutsättningar för etablering i det gotländska samhället.
- **Ungdomsavdelningens** uppdrag är att bedriva ungdomsgårdar samt ungdokumenthus. Fältfritidsledare ingår med uppsökande uppdrag.
- **Kulturskolan Gotland** är en frivillig verksamhet inom Region Gotland. Uppdraget är att erbjuda undervisning och aktiviteter för barn, ungdomar och i mån av plats även vuxna.
- **Studieförbundens** kommunala bidrag hanteras inom ramen för gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar. Förening eller enskild kulturutövare kan samarbeta med studieförbund och få hjälp med till exempel lokaler, studiematerial, resor eller arrangemang av kulturprogram

¹ Skollagen omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

I barn- och utbildningsnämndens verksamhetsberättelse för 2021 lyfts fyra väsentliga händelser fram som påverkat 2021 och som får fortsatt stor bäring på verksamhet och resurser för 2022,

- Pandemin och dess effekter
- Arbetet för en likvärdig skola
- Lärarbristen/kompetensförsörjningsutmaningen
- Barn- och elevhälsans förebyggande och främjande arbete utifrån att fler elever är i
- behov av stöd

Naturligtvis finns en koppling till resurser och efter två år med pandemi där staten har kompenserat ekonomiskt och nu ett geopolitiskt osäkert läge gör att det finns en osäkerhet kring den ekonomiska bärigheten framåt för verksamheterna trots att 2021 var ett positivt resultatår för Region Gotland.

Det säkerhetspolitiska läget påverkar och kommer framåt att påverka nämndens verksamheter. På vilket sätt är osäkert. Redan nu ser vi en ökad oro bland elever, deltagare och medarbetare samt att de första flyktingarna från Ukraina har anlänt till Gotland. Utifrån det av EU beslutade massflyktdirektivet ökar ansvaret för nämndens verksamheter att ordna barnomsorg och skola.

Pandemin och dess effekter

Det har varit en exceptionell tid för nämndens verksamheter. Corona har präglat arbetet de senaste två åren. Under pandemin har det visat sig att gotländsk skola står stadigt, senast tillgängliga betygsstatistik visar att elevernas resultat ännu inte har påverkats men förvaltningen behöver ta höjd för befarade negativa effekter som då måste kompenseras. Pandemin har i olika omfattning och på olika sätt påverkat barn, elever och alla som jobbar i och för den gotländska skolan

Sjukfrånvaro hos medarbetarna och elever har tidvis varit hög men vi har kunnat hålla våra skolor öppna. För att förebygga smittspridning i samhället och effekter av mer resande och mer social samvaro under skollov har högstadiееleverna till del övergått till distansundervisning i början av vårterminen 2021. Under hösten 2021 samt vårvintern 2022 har verksamheterna haft det fortsatt kämpigt med hög sjukfrånvaro pga. pandemin. Det har under vårvintern 2022 varit hög smittspridning och svårt med vikarieanskaffningen. Några förskolor har fått vädja till vårdnadshavare om att ha barnen hemma, som längst en vecka. Några av de mindre grundskolorna har haft delvis stängt under en kort period av samma anledning. Även några av fritidshemmen har precis som förskolorna skickat ut vädjan om att ha barn hemma i möjligaste mån under korta perioder.

Totalt är det ändå en minskad sjukfrånvaro i förskolan under 2021 på jämfört med tidigare år. Anledning till detta tros vara hårdare restriktioner kring handhygien, att barnen varit hemma vid symptom och sjukdom samt att hämtning och lämning skett utomhus.

Det är för tidigt att dra några säkra slutsatser kring de långsiktiga effekter pandemin har på den gotländska skolan. Vi vet ännu inte hur elevernas kunskapsutveckling har påverkats av pandemin.

Pandemin har också gett möjligheter och nya tankar. Vi har upplevt en situation där digitala verktyg, rätt använda, inte bara bidrar till elevers lärande utan där de faktiskt varit en absolut förutsättning för undervisningen. Detta har gett skolans digitaliseringsarbete en kraftig skjuts framåt. Fortsatt satsning på kompetensutveckling för lärare i att hantera digitala arbetssätt, inköp av digitala plattformar och satsningar på tekniskt stöd och IKT-pedagoger kommer att innebära ökade kostnader. Det är mycket svårt att se att den, som en av fyra prioriterade delar i effektiviseringsprogrammet, kan ge en besparing.

Arbetet för en likvärdig skola

Det arbetet som startade med översyn av den kommunala förskole- och grundskoleorganisationen fortsätter i form av arbetet för en likvärdig förskola och grundskola. Då var uppdraget att utifrån en kostnadsbild närma sig referenskostnaden i kostnadsutjämningsystemet med minst en bibehållen kvalitetsnivå. Kompetensförsörjning och lokaler skulle särskilt belysas. Målbilden är fortsatt en kostnadseffektiv förskole- och grundskoleverksamhet av likvärdig och god kvalitet på hela ön som är möjlig att kompetensförsörja. Förskolan och grundskolan beskriver mer om arbetet för likvärdighet under sina respektive rubriker.

På nationell nivå presenteras just nu en mängd skarpa förslag för ökad likvärdighet. Beroende på vilka av dessa som vinner majoritet kommer verksamheterna att påverkas.

Lärarbristen och likvärdighet hänger ihop

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebildningen och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

I Skolverkets prognos för kommuner som har störst lärarbrist fram till 2035 så pekas Gotland ut som den del av landet som har störst utmaning. Men kompetensförsörjningsutmaningen visar sig redan idag vid rekrytering av tjänster där utbildad personal går i pension. Det är svårt att ersätta med behörig personal.

En förutsättning för en likvärdig skola och undervisning av god kvalitet är att alla barn och elever möter kompetenta och behöriga lärare och förskollärare. Väl fungerande styrning och ledarskap är avgörande för att lärare och förskollärare ska kunna få förutsättningar att bedriva en undervisning med hög kvalitet, liksom för att säkerställa att alla skolor är bra skolor. Det är barn och elever med mindre gynnsam bakgrund som drabbas hårdast när skolan inte erbjuder likvärdiga förutsättningar.

På frågan om varför det finns en bristande likvärdighet och varför den svenska skolan inte når ännu längre i sitt samlade uppdrag ser Skolverket en tilltagande brist på behöriga lärare och en ökad skolsegregation som två avgörande förklaringar. Därför ser Skolverket att styrning och ledarskap, lärarförsörjning och skolsegregation är tre avgörande utvecklingsområden för svensk skola.

Ökat antal elever i behov av stöd och behov av stärkt elevhälsa

Både 2019 och 2020 har Skolinspektionens bedömt att ”Gotlands kommun inte uppfyller författningskraven avseende att se till att det på grundskoleenheterna finns tillgång till elevhälsa för eleverna i förskoleklass och grundskola, så att den kan användas främst förebyggande och hälsofrämjande och för att stödja elevernas utveckling mot målen. Nämnden behöver även säkerställa att lokaler för elevhälsa uppfyller lagkraven. Barn- och elevhälsan är viktig och verksamheten behöver ha goda förutsättningar att utföra sitt uppdrag - inte minst mot bakgrund av att antalet elever med behov av särskilt stöd ökar. Det visar sig i ett ökat antal ansökningar om tilläggsbelopp, ökat antal skolremitter till BUP, ökat antal orosanmälningar till socialtjänsten, ökat antal ansökningar till Region Gotlands resursskolor, fler rapporter om hot och våld i avvikelssystemet Flexite och ett ökat antal elever som riskerar att skolplikten inte fullgörs.

För att organisera en elevhälsa som lever upp till Skolinspektionens och skollagens krav behöver nämnden äska om tilläggsmedel. En barn- och elevhälsa som uppfyller kraven är helt i linje med omställningen till en God och Nära vård.

Det av regionfullmäktige fastställda effektiviseringsuppdraget, på 7,2 miljoner kronor, är känt och kommunicerat till verksamheterna, arbetet med effektiviseringar kopplat till besparingar har pågått under flera år. Nämnden har beslutat att hantera effektiviseringen som generell vilket påverkar alla verksamheter inom nämndens områden vilket motsvarar nästan en procent av verksamheternas budget år 2022. Åtgärder eller andra förutsättningar som påverkar nämnden att klara verksamheten inom beslutad budget för 2022 är framför allt att budgeten till skola, särskola samt barn- och elevhälsan har förstärkts med 17 miljoner kronor. Oavsett budgetförstärkningen så finns en osäkerhet gällande kostnader och budgettäckning inom skolans ekonomi, där det under de senaste åren varit svårigheter att uppnå ett balanserat resultat. Det går inte att bortse från att pandemiersättningarna har hjälpt till att reducera de ekonomiska underskotten som varit inom skolan de två senaste åren som exempelvis statsbidrag avseende kompensation för sjukfrånvarokostnader. Nämnden har ingen buffert för året.

2.1 Förskolan

Totalt sett kommer inte barnantalet de närmsta åren att öka mer än vad förskolan kan hantera inom befintliga förutsättningar i kombination med nytänkande runt flexibla lösningar för perioder av året.

I samband med pandemin har det skett en liten ökad inflyttning av småbarnsfamiljer. Utmaningar uppstår när barnen bor på platser där förskolorna är underdimensionerade och det gäller i första hand i Visby men även närliggande orter i närheten av Visby. Därför är det av största vikt för förskolan på Gotland att skapa flexibla strukturer för att möta behoven för barn som står i kö. Det kan innebära att hitta lösningar för att snabbt kunna skapa uteavdelningar när behov finns. Dessa är då inte så beroende av fasta byggnader men där möjligheter till vindskydd/uterum/växthus, lunch och värme finns. De kan sedan, när trycket är mindre, användas i den dagliga undervisningen och aktiviteterna för alla barn.

Under början av 2022 skapades en ”pop up” avdelning för ettåringar i Liens lokaler då söktrycket till Törnekvivors förskola var högt. I stället för att sprida ut dessa ettåringar på

olika förskolor går de nu tillsammans som grupp under våren i Liens lokaler med personal från Törnekvior's förskola. Till hösten börjar de sedan på Törnekvior och är då redan bekanta med både varandra och pedagogerna.

Den rådande kompetensförsörjningsutmaningen behöver lösas genom nya strukturer eller sätt att organisera verksamheterna. Tankar om olika lösningar såsom mobila tjänster och speciellt utvalda ambulerande förskollärare med uppdrag på tilldelade förskolor är några av de lösningar som diskuteras för att se om det skulle kunna vara ett sätt att kvalitetssäkra undervisningen för öns förskolor. Organisationen för förskolan har under 2021 förändrats för att skapa ekonomiskt mer bärkraftiga enheter som lockar till sig utbildade medarbetare samt att det finns ett större utrymme till att anställa specialtjänster. Detta har hittills gett att två förskoleområden har kunnat anställa pedagogiska utvecklare.

Förskolorna arbetar mycket kring organisation och strukturer inom enheterna för att både förebygga och möta de behov som finns hos barnen för att de ska få en fungerande tillvaro på förskolan. Det här görs utifrån tanken om Tillgängliga lärmiljöer och hur miljön kan anpassas för att barnen ska få en god undervisning under hela sin dag på förskolan. Det kan innebära att Förskolan Gotland erbjuder föräldrar till barn med stora behov att vara på en annan förskola i närheten där det har anpassats i gruppstorlek och individers behov. Barnen får en lugnare dag som är formad utifrån deras förutsättningar. Detta gör även att andra förskolor i stället kan ta emot fler barn i barngrupper där de annars skulle ha behövt göra stora anpassningar. Det här sättet att arbeta stämmer väl överens om tankarna som finns runt tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd. Behov av särskilt stöd har innan ofta önskats i form av resurs som kan stötta och även finnas med om barnen behöver vistas i mindre sammanhang under delar av dagen vilket inte alltid är den optimala lösningen för individen eller gruppen. Genom det här arbetssättet, när det är möjligt, skapas det en mer tillgänglig lärmiljö för barn vars behov ser annorlunda ut än på gruppnivå. Förhoppningsvis gynna varje individ så att verksamheterna bland annat lägger pengar på att ordna miljöerna.

Förskolorna på Gotland ligger under riket gällande antal barn per årsarbetare enligt SCB:s årliga mätning. Arbetet med att anpassa barngruppernas storlek är en av de åtgärder som arbetas med för att ha en budget i balans. Under våren 2021 publicerades det nya siffror från statistikmyndigheten (SCB) och resultaten visar på att 2020 har förskolan gått ned från 4,8 barn per årsarbetare till 4,7 barn per årsarbetare. Siffrorna för år 2021 har ännu ej publicerats vid färdigställande av Strategisk plan och budget. En av anledningarna till den nedgång på 0,1 procentenheter som skett har varit att en friförskola har utökat med 75 nya barnplatser samt att alla fristående förskolor har ökat sitt barnintag på helheten.

En osäker faktor för ekonomin och den långsiktiga planeringen är ovissheten kring antalet barn som börjar på förskolorna vilket gör det svårt för rektorerna att sja om intäkterna för barnvolymen när budgeten läggs inför nästkommande budgetår. Estimatet som ligger till grund för budgeten kan snabbt ändras och det svänger kraftigt med antal barn på en och samma förskola mellan till exempel vår och höst eller inom loppet av några månader. Sedan hösten 2019 har de kommunala förskolorna märkt av ett tapp av barn då de ökade besparingskraven gjort att friförskolorna tagit in fler barn/årsarbetare i sina verksamheter för att klara ekonomin. Barn som ofta tackat jag till plats i juni inför placering till hösten tackar sedan nej i augusti till sin plats inom den kommunala förskolan. Det här skapar stora svårigheter för rektorerna att hinna ställa om verksamheterna för en bärkraftig ekonomi.

Lönerevisionen är även den en stor påverkansfaktor på förskolornas ekonomiska utfall. Regionen arbetar mycket gott kring att utjämna löneskillnader och tar därmed ansvar för att grupper som behöver höjas blir tillgodosedda genom ”brist- och jämställdhetspengar”. Dessa pengar fördelas ut innevarande år i lönerörelsen och verksamheterna ska sedan planera och ta höjd för dessa fortsatta ökade kostnader. Förskolan har identifierat ett behov av att gemensamt hantera det ekonomiska läget för att skapa ökad kompetens och trygghet. Workshops, individuella sittningar samt mallar som möjliggör att kunna simulera olika lägen har ökat säkerheten i budgetprognoser och utfall vilket gynnar det långsiktiga arbetet på förskolorna.

2.2 Grundskolan

Nationellt föreslås flera förändringar för grundskolan framåt ett flertal propositioner skall behandlas under året för utveckling av Sveriges skolor. En mycket stor förändring är att 2026 börjar den första kullen sexåringar börja i vad som blir den nya grundskolan. Utredningen ”En tioårig grundskola – Införandet av en ny årskurs 1 i grundskolan. Då försvinner förskoleklass som skolform i grundskolan.

Uppdraget som gavs med nämndens beslut kring ”Framtidens förskola och grundskola” påverkar planering och organisation under planperioden. De utmaningar som pekades ut i förvaltningens förslag till beslut finns kvar och verifieras av den revisionsgranskning gällande grundskola som gjordes under 2021. Där pekas särskilt brister i likvärdighet gällande särskilt stöd, svenska som andraspråk och möjlighet till likvärdigt elevhälsostöd ut.

Arbetet med att skapa mer bärkraftiga och effektiva skolområden med en samlad ledningsfunktion fortsätter. Uppdraget som gavs med nämndens beslut kring ”Framtidens förskola och grundskola” påverkar planering och organisation under planperioden. De utmaningar som pekades ut i förvaltningens förslag till beslut finns kvar och verifieras av den revisionsgranskning gällande grundskola som gjordes under 2021. Där pekas särskilt brister i likvärdighet gällande särskilt stöd, svenska som andraspråk och möjlighet till likvärdigt elevhälsostöd ut.

Skolorna Lärbro, Fårösund, Solklint och Fole bildar ett rektorsområde ”Gotland norr” med en rektor och biträdande rektorer med start ht -22. Stenkyrka övergår till Solbergalinjen och kopplas ihop med Väskinde skola. Solbergaskolan går mot en 7-9 skola och Tjelvarskolan mot F-6 skola, ambitionen är att detta skall vara fullt utbyggt ht -24. En ambition är även att Tjelvarskolan och Polhemskolan bildar ett nytt gemensamt rektorsområde på sikt.

Antalet elever i förskoleklass och grundskolan har de senaste åren ökat, den senaste befolkningsprognosen² bedömer en något svag ökning av elever de kommande åren. En utmaning är att eleverna om det följer dagens mönster inte kommer att bo där Region Gotlands befintliga skollokaler finns. Inflyttningen till Visby är fortsatt hög och det fria skolvalet påverkar kommunala grundskolan. Inför ht 2021 utökade en friskola till två paralleller år F-6. Det påverkade kommunala grundskolan med ökat elevtapp och minskad ekonomi. Det går inte att bortse från att elevtapp med 140 elever motsvarar 11 miljoner i minskade intäkter i den kommunala skolan för år 2022.

Många önskar placering på en skola i Visby. I strategisk plan och budget för år 2020–2022 prognostiserades ett behov av 16 nya lektionssalar varav 14 i Visby under de närmaste åren.

² Statisticon befolkningsprognos 2022–2031

Etableringen av friskolor i Visby påverkar ständigt förvaltningens beräkningar då de även ser behov och anpassar sig snabbt till dessa.

Den psykiska ohälsan bland unga på Gotland är uttalad, vilket är bekymmersamt eftersom en god hälsa är en viktig förutsättning för att klara skolan och omvänt har en elevs skolprestationer stor betydelse för den mentala hälsan. Hälso- och sjukvården, socialtjänsten, rektorer samt barn- och elevhälsan ser tendensen att fler barn och unga är i behov av stöd och insatser utifrån bland annat psykiatriska diagnoser och psykisk ohälsa. Andelen elever med hög skolfrånvaro har ökat och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har blivit fler. Rektorer, Skolsköterskor, skolpsykologer och skolkuratorer beskriver att behovstrycket och efterfrågan på deras insatser från både elever, rektorer, lärare och föräldrar är större än deras resursmöjligheter. I avvikelssystemet Flexite märks oroande tendenser att fler elever än tidigare är utåtagerande och uppvisar ett ökat utmanande beteende.

Skolfrånvaro är ett nationellt ökande problem, vilket även gäller på Gotland. Skolfrånvaron har inte enbart ökat, utan även förändrats. Här finns även kopplingar till ökad psykisk ohälsa bland unga. Detta ställer större krav på samverkan mellan socialtjänst, sjukvård och skola kring insatser för barn, elever och deras familjer.

För att möta det ökade antalet elever som har behov av ett förstärkt särskilt stöd har två av våra Regionövergripande särskilda undervisningsgrupper fått status av resursskolor "Lövssta" samt "Tal och språk", gemensamt benämnt Gotland resursskola. För att alla elever oavsett huvudman skall få möjlighet att ansöka om plats samt att tydliggöra styrning och ansvar för dessa verksamheter. För att kunna växla upp ytterligare utifrån elevers behov och ökat söktryck behöver resursskolan tillgång till en utökning av lokaler.

Över lag är behovet av differentierade lösningar växande. Den kommunala grundskolan har en mängd kompletterande lösningar tillsammans i linjerna och tillsammans med särskolan i form av samundervisningsgrupper. Kriterier för arbetssätt och organisation av särskilda undervisningsgrupper behöver bli än tydligare. Grundskolan ser ett ökat behov av särskilda undervisningsgrupper i alla skollinjer på Gotland. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro och bättre mående och blir därför ett viktigt stöd till våra elever i behov av särskilt stöd. När det gäller fritidshem ser grundskolan ett behov att öka antal platser på "särskolans fritidshem" Det gäller främst de elever med allra störst behov och som har det svårt att få sina behov tillgodosedda i fritidshemmens ordinarie verksamhet.

Dagens hantering av tilläggsbelopp³ påverkas av nulägesbeskrivningen ovan. Antalet ansökningar ökar och hanteringen kräver väldigt mycket administration. Fakta är, att de medel vi avsätter för tilläggsbelopp inte är tillräckliga. Dels är det generellt en översökning vilket gör att utdelningen av avsatta medel för ett läsår och individ blir väldigt litet.

Elevernas socioekonomiska bakgrund fortsätter att påverka deras resultat. Det syns inte bara i internationella studier utan också i betygsstatistik på nationell nivå och på Gotland. Barn till högt utbildade föräldrar fortsätter dessutom att få bättre skolresultat än barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå, pojkar fortsätter att ha sämre betyg än flickor och elever med utländsk bakgrund har fortsatt sämre resultat än elever med svensk bakgrund. Det finns dock skillnader inom grupperna.

³ Tilläggsbelopp, särskild ersättning för enskilda barn och elever som har omfattande behov av särskilt stöd, som är individuellt bestämt utifrån elevens behov. I tilläggsbeloppet ingår också ersättning för modersmåls-undervisning/stöd samt elever som deltar i lovskola.

På Gotland år 2021 är medelvärdet för behörighet till gymnasiets yrkesprogram 87%. Skillnaden mellan olika skolor ligger mellan 92%-77%. Det är en förflyttning åt rätt håll gällande behörighet till gymnasiet.

Bristen på behöriga lärare och tillgång till vikarier spelar stor roll. Det är svårare att rekrytera lärare på samtliga skolor. Försök med att flytta behöriga lärare till de skolor som har störst utmaning med kompetensförsörjning, till exempel genom att rikta karriärtjänster mot dessa enheter har hittills inte varit framgångsrikt. Grundskolan ser en utmaning i likvärdighet mellan olika skolor, bland annat gällande tillgång till elevhälsa, möjlighet att ge särskilt stöd, möjlighet att ge undervisning i svenska som andraspråk samt antal behöriga lärare på olika skolor.

Barn- och utbildningsnämnden har en central mottagningsenhet, Lotsen, för nyanlända elever i åldern 6–19 år med annat modersmål än svenska. Lotsen finns för att säkerställa kvalitet och likvärdighet kring mottagandet. Nu kommer en ny kategori elever till Gotland genom anvisning. Det är ofta elever i behov av stöd och elever med stor avsaknad av skolbakgrund. För att möta det nya behovet finns en vision Lotsen 2.0 där eleverna i åk 5–9 stannar en längre tid i förberedelseklass innan utslussning till blivande hemskola. Även rektorer planerar för förberedelseklass i skollinjer för elever utan skolbakgrund eftersom Lotsen i nuläget har utmaningar att utöka befintliga lokaler.

2.3 Särskolan

Inom särskolans linje fortgår arbetet med att utveckla verksamheten utifrån nuläge och det vi ser framåt. Här är ett nära samarbete med elevhälsan, habilitering, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) avgörande. En viktig samordnande roll har en heltidskurator som är direkt knuten till linjen och ofta agerar ”spindeln i nätet”. Det vi ser är att särskolan de närmaste två åren kommer att få betydligt fler elever. De senaste fem åren har elever i särskolan ökat från 91 till 108 elever. Den ökningen väntas fortgå och det tillsammans med åldersspridningen bland de elever som blir behöriga för grund- eller gymnasiesärskolan samt behovet av såväl anpassade lokaler som behörig personal gör framtiden svårprognostiserad. Bedömningen är att det kommer att innebära ökade kostnader för både personal och skolskjuts.

Fler elever än tidigare kommer att läsa mot ämnesområden jämfört med ämnen. Detta betyder att de eleverna har större behov och behöver mer resurser i form av mer ingående verksamhetsanpassningar och fler personal. 17/18 hade vi 32 elever på grundsärskolan som läste ämnesområden, 22/23 är det 44 elever. Läsår 15/16 hade vi 5 elever med en-till-en-undervisning, 22/23 har vi 17 elever med en-till-en-undervisning. Särskolan köper in plats på Lövsta resursskola för en elev på gymnasiesärskolan. Eleven går år 1 av 4 år.

Särskolan har numer två egna fritidshem. Dessa elever har stora behov vilket innebär att det behöver finnas en personal till varje elev eller två personal till en elev under många timmar per dag. Utökning av fritidshem gör att det krävs fler medarbetare för att täcka upp hela dagen. Det handlar dessutom om elever med behov av en-till-en undervisning. Det är elever på tidig utvecklingsnivå med stora omsorgsbehov och flerfunktionsnedsättningar. Totalt har vi nu 10 elever på fritidshemmet.

För att uppfylla föräldrarnas behov har vi detta år fritidshemmen öppna hela sommaren vilket ger ökade personalkostnader då vi kommer behöva ta in vikarier. Ett eventuellt beslut om skolskjuts till och från fritidshemmet leder till ökad kostnad. Ytterligare ansökningar

görs till våra avdelningar och det handlar om elever stora behov där grundskolans fritidshem har svårt att möta behoven. Här behövs en samsyn och samplanering med grundskolan samt ett tillskott till ramen för att kunna tillgodose behoven.

Inom särskolans linje, fortgår arbetet vidare utifrån SPSM:s tillgänglighetsmaterial, digitalisering, värdegrund och hälsofrämjande arbete. Klassrummen är utrustade med moderna interaktiva tavlor. Investeringar inom digitalisering bör gå till en-till-en satsning för särskolans personal. Pedagoger har egen device medan elevassistenterna ännu inte har det.

Upphandling för specialskolskjutsar är gjord och avtalet löper från den 1 augusti 2020 till den 31 juli 2024. Ett önskemål är att specialskolskjutsar ingår i Regionens kommande skol-skjutsupphandling.

Förändrad tolkning av regelverk hos Försäkringskassan medför att kostnaden för elevassistenter hamnar hos särskolan vilket det saknas full kostnadstäckning för. Särskolan bekostar två tjänster utifrån förändringar i regelverket. När det gäller personlig assistans så har särskolan sedan tidigare anställt en assistent där elev har fått avslag på personlig assistans på dagtid. Till hösten kommer särskolan ha ytterligare två elever där personlig assistans saknas på dagtid. Det gäller elever med stora omsorgsbehov och en-till-en assistans.

Särskolan finns lokaliserad på fler skolenheter och påverkas således av arbete som handlar om förskole- och grundskoleorganisationen. Om särskolan flyttar från befintliga lokaler till nya så behöver lokalerna ha eller genomgå betydande verksamhetsanpassningar. Detta medför då att kostnadstäckning för detta måste göras.

Ett nytt nationellt program på gymnasiesärskolan, Skog, mark och djur, startade hösten 2020. Det innebar en kostnadsökning på 150 000 kronor 2021. Nu utökas antalet dagar i verksamheten för att få till alla kurser för ytterligare en elev. Tjänsten köps in av Gotland grönt centrum i Roma.

Obligatorisk 10-årig grundsärskola, med skolstart vid 6-års ålder, ska träda i kraft 2024 och tillämpas 2026. Detta kommer medföra ett ökat behov av lokaler samt resurser, personal- och utökade skolskjutskostnader. Nya kurs- och ämnesplaner ska implementeras till terminsstarten ht-22 för grundsärskolan. Elever med stora behov och behov av verksamhetsanpassningarna samt att kostnaderna för skolskjuts har ökat och kommer att öka ytterligare gör att ordinarie tilldelad budget inte räcker till.

2.4 Kulturskolan

Kulturskolan har fortsatt en låg andel elever från socioekonomiskt utsatta områden. I olika projekt med stöd av Statens kulturråd försöker Kulturskolan närma sig underrepresenterade grupper och göra utbudet tillgängligt för fler.

Under pandemin har Kulturskolan i några ämnen kunnat arbeta bort köer. Dock har färre elever sökt de lite mer ovanliga instrumenten, medan till exempel pianokön fortfarande är lång. Nya insatser för att sprida information till öns elever och deras vårdnadshavare behöver göras.

Ett fortsatt arbete med att utveckla kulturgarantin såsom den beskrivs i kulturplanen, behövs för att alla elever ska få likvärdiga kulturupplevelser oberoende av vilken förskola eller skola barnen/eleverna finns. Bokningsverktyget ”Navet” är nu i gång, men alla för- och

grundskolor har ännu inte börjat använda det. Verktöget är tänkt att underlätta för personalen på enheterna att se utbudet och kunna göra bokningar hos aktörerna.

Eftersom många av Kulturskolans lärare kör mycket med egna bilar i tjänsten, finns ett stort behov av en översyn av köravtalet.

2.5 Barn- och elevhälsa

Vårterminen 2021: ”Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Gotlands kommun en anmärkning”.

Skolinspektionens bedömer att Gotlands kommun inte har säkerställt att elevhälsans kompetenser, kurator, psykolog och skolsköterska, finns att tillgå i tillräcklig utsträckning för alla elever i förskoleklass och grundskola. Ett bristande förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär en risk för att elevernas förutsättningar att nå utbildningens mål försämras.

Skolinspektionen bedömer att Gotlands kommun inte uppfyller författningskraven avseende att se till att det på grundskoleenheterna finns tillgång till elevhälsa för eleverna i förskoleklass och grundskola, så att den kan användas främst förebyggande och hälsofrämjande och för att stödja elevernas utveckling mot målen. (2 kap. 25 § skollagen).

Med anledning av ovanstående anmärkning erhöll Barn- och elevhälsan utifrån ett nämndbeslut i juni 2021 en miljon kronor för att omedelbart kunna börja vida åtgärder i form av ytterligare anställningar. Lyckosam rekrytering utifrån utökad budget ägde skyndsamt rum under sommaren och nya medarbetare tillträdde under höstterminen.

Under de senaste ca fem åren har barn- och elevhälsan haft samtliga tillsvidare tjänster tillsatta och alltid snabbt lyckats rekrytera de tillsvidare vakanser som uppstått på grund av pensionsavgångar och flytt.

Grundskolans ledningsgrupp och chefen för Gotlands grundskolor bedömer dock att trots den utökade budgeten för barn- och elevhälsan så har Gotlands grundskolor inte tillräckligt mycket av elevhälsans kompetenser och insatser utifrån elevernas behov. Chefen för Barn- och elevhälsan liksom Barn- och elevhälsans medarbetare ser samma problematik. Den tilldelade ramförstärkningen från 2022 på två miljoner kronor från BUN medger inte den utökning som barn- och elevhälsan och grundskolans ledningsgrupp bedömer som nödvändig för att kunna tillhandahålla en elevhälsa utifrån elevernas behov samt arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande som lagen kräver.

Barn- och elevhälsan ser en ökning av antal skolremisser till BUP, en ökning av antal tilläggsbeloppsansökningar, en ökning av elever i behov av särskilt stöd, en ökning av ansökningar till förvaltningens resursskola, en ökning av elever som riskerar skolplikt och en ökning av behov av elevhälsans insatser och kompetenser som konsekvens utifrån covid 19 pandemin.

Barn- och elevhälsan ser att beslutet om att införa en resursskola inte följts av en plan för finansiering av elevhälsa kopplad till resursskolan vilket kan få konsekvenser för de elever som är i störst behov av stöd.

Barn- och elevhälsan ser att tycket på Lotsens verksamhet/efterfrågan från Lotsen på insatser från barn- och elevhälsan verkar öka vilket också medför ökat behov av riktade elevhälsokompetenser dit, vilket i dagsläget inte finns i organisationen. Chefen för Lotsen har framfört behov av kuratorinsatser samt ökat tid av skolsköterska vilket dagens resurser inte

kan möta.

Under planperioden ska arbetet utifrån Region Gotlands färdplan för omställning till ett hälsosystem för god och nära vård på Gotland fortgå. Det är avgörande att målbilden för god och nära vård och förflyttningen i färdplanen införlivas i strategisk plan och budget för respektive nämnd. För BUN:s del är det centralt att tillse att förutsättningar och tillräcklig tillgång finns för ett hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete inom BUN:s ansvarsområde så att omställningen för god och nära vård på Gotland kan realiseras.

Barn- och elevhälsan ser utökat ansvar/uppdrag, utökade arbetsuppgifter för barn- och elevhälsan som konsekvens av omställningen till God och nära vård som regionfullmäktige beslutat ska ske.

Elevhälsans medarbetare har i många fall undermåliga/ej helt lagenliga lokaler att tillgå i sitt yrkesutövande, exempelvis gällande möjligheter för sekretess, hygien och kvalitetsaspekter. Mer än tio skolor har allvarliga lokalbrister och lever inte upp till Hälso- och sjukvårdslagen. För att vi ska kunna åtgärda detta finns olika tänkbara/möjliga lösningar, som till exempel bussning av elever till annan skola och ombyggnation.

2.6 Kompetensförsörjning

Skolans kompetensförsörjning är en utmaning för hela landet. Lärarbristen fortsätter att vara en betydande utmaning även på Gotland, från förskola till vuxenutbildning, med särskolan inkluderad. Många lärare upplever dessutom att arbetsbelastningen är hög och att tiden för det pedagogiska uppdraget inte är tillräcklig. Även andra kategorier inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde är svårrekryterade, till exempel nyckelfunktioner inom barn- och elevhälsan som psykologer och skolsköterskor (där dock barn- och elevhälsan har lyckat med sina rekryteringar under 2021). Förutom att tillgången på kvalificerad arbetskraft är begränsad och förväntningarna på högre lönenivåer har ökat, kommer också en betydande del av medarbetarna inom berörda verksamheter att gå i pension inom de närmaste åren, samtidigt som behoven av lärare ökar. Enligt Skolverkets lärarprognos 2021 behöver Gotlands skolverksamhet rekrytera motsvarande 77 procent av dagens lärarkår inom för- och grundskolan till år 2035. Det innebär att Gotland är det län som relativt sett har den största utmaningen i riket.

Inom skolledarkåren, där vi också har rekryteringssvårigheter, har löneläget i förhållande till lärarkåren krympt kopplat till de statliga satsningarna karriärtjänster och lärarlönelyft. Detta innebär att extra lönesatsningar behöver riktas även till skolledarna. För att kunna rekrytera och behålla medarbetare så är frågor om lön och uppfattningen om Region Gotland som arbetsgivare viktiga. I dagsläget är den allmänna bilden att Gotlands lärare har en låg lön i förhållande till riket i övrigt. Det är viktigt att satsningar på lön görs även framåt, så att Region Gotlands löner hamnar i paritet med större delen av övriga landet.

För att möta kompetensförsörjningsutmaningen krävs dessutom ett brett arbete med utgångspunkt i SKR:s nio strategier med de tre underrubrikerna, attraktiv arbetsgivare, nya lösningar och hållbart arbetsliv. ”Attrahera-perspektivet” innefattar bland annat ett fortsatt arbete tillsammans med Uppsala universitet Campus Gotland, där målet är att få fler studenter till lärarutbildningar. ”Behålla-perspektivet” innebär att det kommer att bli nödvändigt att satsa mer offensivt på att motivera redan anställda lärare att läsa in en lärarutbildning eller att komplettera sin lärarlegitimation med ämnen där behöriga lärare saknas. Här kommer den särskilda problematiken med att säkerställa likvärdigheten mellan Gotlands

grundskolor in, där vissa skolor har betydligt svårare att rekrytera legitimerade lärare. En särskild utmaning kommer troligen bli att möta det förväntade ökade behovet av undervisning i svenska som andraspråk på alla skolor.

En särskild notering i sammanhanget är de interna löneobalanser som finns mellan förvaltningarna, där både yttre och inre faktorer har påverkat och påverkar. Det handlar om löneskillnader mellan olika typer av specialister som finns inom förvaltningarnas stabsfunktioner, men också om obalanser mellan de olika chefsgrupperna. I det senare fallet finns förmodligen strukturer som kan ifrågasättas ur ett jämställdhetsperspektiv.

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023–2025

En bedömning av balansen mellan nämndens uppdrag, mål och resurser baserat på resultat 2021 ger en tudelad bild. Verksamhetsberättelsen 2021 andas mycket stolthet. Nämndens verksamheter lever väl upp till målen i styrkortet. Mot bakgrund av att även 2021 präglats av den pågående pandemin blir omdömet – mycket väl godkänt - och det finns all anledning att vara just stolt över verksamheterna.

Samtidigt finns utmaningar. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro.

Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

Särskilt tre områden pekas ut som kommer att påverka verksamheten; lärarbristen, likvärdigheten och ekonomin. Det här framgår också av den nulägesanalys som förvaltningen gjorde som underlag till beslut för framtidens förskola och grundskola och som under föregående år verifierades av den rapport som Regionens revisorer lämnade gällande likvärdighet och förutsättningar.

Region Gotland står inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder. Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebilden och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Likvärdigheten mellan skolorna är viktig för möjligheten att skapa verksamhet till bra kvalitet över hela ön. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är jämfört referenskostnaden höga utifrån många små och spridda enheter. Referenskostnaderna bygger på kostnadsutjämningsystemet. Enligt modellen kompenseras Gotland för

en skolstruktur bestående av 24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter.

När det gäller ekonomin så redovisas de ekonomiska konsekvenserna under särskilt kapitel nedan. Skolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans, ca 100 miljoner kronor har sparats på sex år.

Nämndens resultat

Nämndens resultat för budgetåret 2021 blev negativt på 9,2 miljoner kronor i och med detta uppnåddes inte besparingskravet på 12,7 miljoner kronor. Nämndens samlade negativa resultat förklaras bland annat av att statsbidrag från Migrationsverket inte har inkommit som planerats, motsvarande 3,2 miljoner kronor. Barn och elevvolymerna redovisade en negativ nettoavvikelse på 5,2 miljoner kronor på grund av fler barn och elever, fler än planerat vid fristående huvudman och färre i kommunal verksamhet. Grundskolan och särskolan redovisade ett negativt resultat på 5,5 miljoner kronor. Det som till viss del balanserade upp underskottet och fick positiva resultat var förskolan, kulturskolan samt avdelningen städ och utveckling. Extra intäkter, statsbidrag, tillfördes nämndens ekonomi på grund av pandemin med 9,6 miljoner kronor motsvarar en halvering av dessa intäkter i jämförelse med föregående år.

I samband med delårsrapport 1 beslutade nämnden att förvaltningen fick i uppdrag att inkomma med åtgärder och konsekvensbeskrivning med syftet att förbättra resultatet hos de verksamheter som redovisat en negativ årsprognos. I april månad inkom förvaltningen med åtgärdsplaner och konsekvensbeskrivning där verksamheterna grundskolan och särskolan förbättrade sin årsprognos med 3,1 miljoner kronor. Vid delårsrapport 2 var nämndens samlade årsprognos negativ på nio miljoner kronor.

Regionfullmäktige fattade på septembersammanträdet beslut att nämnden medgavs överskrida budgetramen med 17,1 miljoner kronor. Grunden för beslutet var att säkerställa att skollagens krav på skolverksamhet och särskilt stöd kan upprätthållas samt att skolan på Gotland fortsatt är likvärdig och håller hög kvalitet utifrån såväl barn och som medarbetare och där ett eventuellt underskott balanseras i bokslutet.

Måluppfyllelsen är god

Den samlade bedömningen är att nämnden i hög utsträckning når måluppfyllelse.

Andelen barn 1–5 år i förskolan på Gotland är 89,8 procent (2020), vilket placerar Gotland bland de kommuner med allra högst andel barn inskrivna i förskolan. Förvaltningen ser detta som positivt då barn som gått i förskola har bättre förutsättningar att lyckas i skolan.

Andelen behöriga elever till ett yrkesprogram på gymnasiet har ökat med 1,5 procent jämfört med föregående år och 4,0 procent jämfört med läsåret dessförinnan. 87,7 procent av eleverna i Gotlands kommunala skolor uppnådde gymnasiebehörighet vårterminen 2021. Detta är något bättre än resultatet för riket, som är 85,8 procent. Det finns dock skillnader i skolresultaten mellan kommunala skolor på Gotland och mellan pojkar och flickors resultat.

Det sammanlagda meritvärdet i årkurs 9 för 2021 var 231,8 vilket är högre än föregående år (225,2). Resultatet är i princip detsamma som för riket.

Det går alltså bra för de allra flesta elever i den gotländska skolan och skolan är på rätt väg när det gäller kunskapsresultaten. Det är dock samtidigt sant att det återstår mycket att göra för att ge alla elever – oavsett bakgrund – möjligheten att nå de nationella målen och att utvecklas så långt som möjligt. Skillnaderna mellan hur väl elever med olika bakgrund lyckas i skolan är stora och vi ser även hur elevernas bakgrund spelar allt större roll för deras resultat. Elever från studieovana hem och utrikes födda elever som kommit till Gotland under sin skolgång lyckas generellt sett sämre i skolan.

Medarbetarundersökningen 2021 visade en positiv förskjutning inom samtliga områden för utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. En större andel medarbetare känner engagemang i sitt arbete. Målen är tydliga och ledarskapet har utvecklats verksamheter. Stoltheten över att arbeta inom Region Gotland har ökat liksom förtroendet för förvaltningsledningen.

Områden som handlar om belastningsfrågor, så som upplevd stressnivå och konflikter på arbetsplatsen har dock fortfarande för stor andel negativa svar.

Den totala sjukfrånvaron har sjunkit inom BUN:s ansvarsområde, med 1,5 procent november 2020 till november 2021.

4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Beslutade besparingar för perioden 2023 – 2024 är sammantaget för nämnden 18 miljoner kronor som fördelas med nio miljoner kronor för år 2023 och nio miljoner för år 2024. Bakgrunden till besparingarna är det effektiviseringsprogram som regionfullmäktige fastställde den 22 november, RF§ 185. Den samlade effektiviseringen för regionen är för perioden 116 miljoner kronor. Besparingen omräknad blir för nämnden:

År	Lokaler	Bemanning	Inköp	Digitalisering	Summa
2023	-	3,6	-	5,4	9
2024	-	3,6	-	5,4	9
Summa		7,2		10,8	18,0

Hur skall effektiviseringen hanteras 2023? Den åtgärdsplan för en budget i balans som lämnades i samband med aprilrapporten 2021 redovisade att effektiviseringen skulle innebära en minskning av antalet medarbetare med 24. Beslutet i Regionfullmäktige blev då att effektiviseringen inte skulle genomföras och nämnden tilläts att lämna ett resultat om högst minus 17,1 miljon kronor för budgetåret 2021. Kostnadsbilden för nämndens verksamheter har inte ändrats för 2022. Förvaltningens bedömning är därför att de effektiviseringar som skall hanteras för 2023 kommer att innebära utbudsminskningar. Utrymmet för s.k. osthyvelsbesparingar för verksamheterna är uttömt.

5. Bedömning av resurser 2023–2025

5.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen⁴ inför 2023 - 2025 är uttryckt som – ser i dagsläget stabilt ut förutsatt att pandemin inte förvärras – detta på grund av den snabba återhämtningen i svensk ekonomi och god befolkningstillväxt. Viss osäkerhet kan ses på längre sikt då det

⁴ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2023–2025

gäller utvecklingen av verksamheternas nettokostnad och utvecklingen av riktade statsbidrag. Regionens budgeterade resultatet för 2022 är 122 miljoner kronor. För 2023 är det budgeterade resultatet 101 miljoner kronor och för 2024 är det 110 miljoner kronor. I de budgeterade resultaten är det medräknat effektiviseringskrav på 43 miljoner kronor år 2022 och 55 miljoner kronor år 2023 och 52 miljoner kronor för 2024.

5.1.1 Grundskolan

Särskilda undervisningsgrupper.

Grundskolan ser ett ökat behov av särskilda undervisningsgrupper i alla skollinjer på Gotland. Dessa satsningar är kostnadskrävande men ger ett tydligt resultat i form av ökad närvaro och bättre mående och blir därför ett viktigt stöd till elever i behov av särskilt stöd.

BUN avser att begära ramförstärkning för särskilda undervisningsgrupper med 3 miljoner kronor

Socioekonomisk resursfördelning

Elevernas socioekonomiska bakgrund fortsätter att påverka skolresultaten. Det syns inte bara i internationella studier utan också i betygsstatistik på nationell nivå och på Gotland. Barn till högutbildade föräldrar fortsätter dessutom att få bättre skolresultat än barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå, pojkar fortsätter att ha sämre betyg än flickor och elever med utländsk bakgrund har fortsatt sämre resultat än elever med svensk bakgrund.

BUN avser att begära ramförstärkning till den socioekonomiska resursfördelningen med 7 miljoner kronor

5.1.2 Särskolan

Personlig assistans samt nytt nationellt gymnasieprogram

Till höstterminsstarten läsåret 22/23 kommer särskolan ha ytterligare två elever där personlig assistans saknas på dagtid och där skolan saknar budgettäckning. Det gäller elever med stora omsorgsbehov och en-till-en assistans. Ett nytt nationellt program på gymnasiesärskolan, Skog, mark och djur, startade hösten 2020 vilket innebär med fler antal elever en kostnadsökning som inte täcks inom befintlig ram.

BUN avser att begära ramförstärkning för personlig assistans och nytt gymnasieprogram med 1 miljon kronor

5.1.3 Barn- och elevhälsa

Grundskolans ledningsgrupp och chefen för Gotlands grundskolor bedömer dock att trots den tidigare utökade budgeten för barn- och elevhälsan så har Gotlands grundskolor inte tillräckligt mycket av elevhälsans kompetenser och insatser utifrån elevernas behov.

BUN avser att begära ramförstärkning med två miljoner kronor för insatser mot grundskolan.

5.1.4 Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Region Gotland måste fortsätta att ta ett eget ansvar för att vidareutbilda egen personal för att undvika en långsiktigt förstärkt lärarbrist, i första hand genom förväntade statliga satsningar på vidareutbildningsmöjligheter för lärare. För att öka möjligheten att motivera redan anställda lärare att läsa in en lärarutbildning eller att komplettera sin lärarlegitimation med ämnen där behöriga lärare saknas behövs dock ett mer offensivt arbetssätt. Detta skulle kunna ske genom ett förstärkt utbildningserbjudande som innebär ytterligare betald ledighet för studier, utöver de förmåner som innefattas i förutsättningarna för aktuellt statsbidrag.

BUN begär en ramförstärkning motsvarande 1 200 000 kronor för att öka attraktiviteten i kommande utbildningserbjudanden.

5.1.5 Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolledarkåren, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skolledare.

BUN uppmanar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningssutrymme i budgetarbetet.

5.1.6 Tilläggsbelopp

Antal ansökningar av tilläggsbelopp⁵ ökar, dagens budgetram för detta är underdimensionerad, utdelningen av avsatta medel för ett läsår och individ blir väldigt litet och hanteringen av ansökningar kräver väldigt mycket administration.

BUN avser att begära ramförstärkning med fem miljoner kronor för tilläggsbelopp.

5.1.7 Digitalisering

Skolväsendet har ett tydligt uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Ny teknik, digitalisering och internet är också några av nycklarna för alla medarbetare att hitta nya effektivare arbetssätt, att samverka och bli en än mer tillgänglig förvaltning. Den nationella digitaliseringsstrategin⁶ har inneburit reviderade läroplaner med krav på att skolan ska ge varje barn och elev en adekvat digital kompetens, vilket innebär att den digitala kompetensen förändras över tid i takt med utvecklandet av såväl användandet av verktyg. Detta innebär att satsningar på ny teknik, underhåll av digital infrastruktur, adekvata digitala verktyg, nya verksamhetssystem och kompetensutveckling, både inom det administrativa och det pedagogiska området, behöver genomföras kontinuerligt. Digitaliseringen syftar till att stärka det pedagogiska uppdraget, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Succesivt kan nya arbetssätt införas och skapa en mer modern, tillgänglig och effektiv förvaltning.

Att följa samhällsutvecklingen, att följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området måste vara högt prioriterat i förvaltningens arbete.

Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer; Det är här viktigt att särskilt nämna följande;

- **Införande av e-arkiv inom region Gotland**
 - Införande av en e-arkivlösning som kan tillgodose Region Gotlands behov av långtidslagring av regionens elektroniska allmänna handlingar.
 - Förvaltningen (UAF) förväntas bidra till effektmål genom anslutning av system till e-arkiv och anpassning av förvaltningens arkivorganisation.
 - Kostnaderna på sikt är i dag inte möjliga att specificera. Det handlar om exportmoduler till system och kringkostnader. Även resurser för egen arkivorganisation är tillkommande kostnader som i nuläget inte är möjliga att specificera.

- **Införande av objektsfövaltarmodell för Region Gotland**

⁵ Tilläggsbelopp, särskild ersättning för enskilda barn och elever som har omfattande behov av särskilt stöd, som är individuellt bestämt utifrån elevens behov. I tilläggsbeloppet ingår också ersättning för modersmåls-undervisning/stöd samt elever som deltar i lovskola.

⁶ Den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet. Beslutad av regeringen 2017

- Objektsförvaltning sker för att på ett effektivt, korrekt och säkert sätt hantera IT-system över tid - inklusive information i system och inklusive de processer systemet stödjer.
- En förvaltningsmodell skall skapa en gemensam syn på ansvarsfördelning, arbetsmetoder, roller och terminologi. Detta innebär att det under införandet kommer att tillkomma nya arbetsmoment, ansvar och roller som förvaltningen i dag inte ansvarar för eller har budget för.
- **Upphandling och införande av ny lärplattform för alla skolformer**
 - Upphandling och införande av system för skolans pedagogiska processer (Learning managing system) LMS
 - Effektmålen är effektivisering och anpassning av processer i den pedagogiska planeringen, kommunikationen och i den lärprocess som används
 - Införandet kräver både investerings- och driftsbudget vilket fastställs i samband med upphandlingsförfarandet

BUN avser att begära ramförstärkning med 530 000 kronor för digitalisering.

5.1.8 Fjärr- och distansundervisning

Sedan 2019 har förvaltningen haft ett utvecklingsarbete i projektform med stöd av Ifous (innovation, forskning och utveckling i skolan), ett fristående forskningsinstitut som verkar för att samordna praktisknära forskning och konkret utvecklingsarbete. Projektet har haft som syfte att utveckla distans- och fjärrundervisning något som blivit än mer aktuellt i samband med pandemin och en ökad lärarbrist. Vuxenutbildningen, gymnasiet och grundskolan har deltagit. Projektet har haft en följeforskare knutet till sig och de arbetsgrupper som ingår i projektet har deltagit på nätverksträffar med andra kommuner i landet.

Nu avslutas projektet och de lärdomar som gjorts skall tas om hand i det ordinarie systematiska utvecklingsarbetet. Möjligheterna är många, hindret är fungerande infrastruktur och fungerande digitala verktyg. Den viktigaste lärdomen är att en väl fungerande fjärr- och distansundervisning kräver en välutbildad lärare. Bra på närundervisning = bra på distans.

BUN avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

5.1.9 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen har i dag en inarbetad struktur med resultatinsamling, analysarbete och uppföljning i dialogform för skolledare. Det finns dock ett behov av att öka delaktigheten i analysarbetet tillsammans med medarbetarna och att förvaltningens alla verksamheter skall känna sig delaktiga och följas upp under året. En del av prioriteringarna under kommande år är följande utvecklingsarbete, i övrigt hänvisas till verksamhetsplan-22.

För att de elever som har förstärkt behov av särskilt stöd ska nå kunskapsmålen behöver förvaltningen samverka med andra förvaltningar. Samarbetet med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen utvecklas ständigt och det är oerhört viktigt. Vi behöver samverka med våra olika professioner för att ge elever/ barn bästa möjliga lycka i framtiden. En ny samverkansmodell, Samverkansforum, ersatte BarnSam och Barnnätverket den 1 januari 2021 och fortsatt utveckling pågår.

Ett fokusområde för samverkansforumet är att fler elever har en problematisk frånvaro från skolan där risk för att uppfylla skolplikten föreligger. Under 2021 genomfördes en gemensam utbildning för de tre förvaltningarna och de lärdomarna tas nu vidare.

Förvaltningen deltar även i Sveriges kommuner och regioners projekt "Fullföljd utbildning" som är ett ESF-projekt. Projektet samarbetar med grundskolans senare årskurser, gymnasiet samt de som återfinns inom Ungdomskraft (det kommunala aktivitetsansvaret KAA). Det finns en förväntan på att projektet kommer att förstärka en redan påbörjad samverkan mellan olika skolformer och leda till att fler elever fullföljer sina gymnasiestudier. Förvaltningens kostnader för att delta i projektet är den arbetstid som ingår för de som är involverade i projektet.

BUN avser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

5.2 Driftbudget 2023 - 2025

5.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Sammanställning av behov av budgetförstärkning 2023–2025

Jämförelse med budget år 2022	2023	2024	2025
Resursfördelningsmodell	15 871	15 521	12 230
Externa avtal samt skolskjutsindex	4 387	8 779	13 167
Grundskola	10 000	10 000	10 000
Särskolan	1 000	1 000	1 000
Barn- och elevhälsan	2 000	2 000	2 000
Kompetensförsörjning	1 200	1 200	1 200
Tilläggsbelopp	5 000	5 000	5 000
Digitalisering	530	530	530
Finansieringsprincipen	2 700	2 700	2 700
Summa, tkr	42 688	46 730	47 828

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Bedömning av resurser 2023–2025”.

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för 2022–2024 är ramjustering för ökat antal barn och elever inarbetade i plankalkylen för åren 2023–2025. Vid omräkning av antalet barn och elever inför strategisk plan och budget 2023–2025 är behovet av ramförstärkning större än vad som tidigare har angetts. Den sammanlagda ramökningen som begärs till resursfördelningen är 15,9 miljoner kronor och avser 189 fler barn och elever. Utöver ramjusteringar för förändringar i barn- och elevvolymerna begärs även kompensation för externa avtal och indexökningar för skolskjutsar med 4,4 miljoner kronor. Äskande enligt finansieringsprincipen avser generella statsbidrag för utökad undervisningstid i lägstadiet samt extra studietid och utökad lovskola, se avsnittet ”Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen”

5.2.2 Jämförelse med andra kommuner⁷

Förvaltningen jämför kontinuerligt nämndens kostnadsutveckling för sina verksamheter med andra kommuner som exempelvis strukturliknande kommuner, samtliga kommuner och kommungruppen. Från och med år 2017 tillhör Gotland kommungruppen mindre stad/tätort. I en jämförelse med kommungruppen (mindre stad/tätort) är den samlade

⁷ Avser här redovisade kostnader för år 2020 i kommun- och landstingsdatabasen (KOLADA) och Region Gotlands barn- och elevtal i kommunal verksamhet hämtat från årsboksåret 2020.

kostnaden för Region Gotland 52,1 miljoner kronor högre i jämförelse med kommungruppen⁸. I en jämförelse med kommungruppen för år 2017 var kostnaden 84,7 miljoner kronor högre, vilket innebär att kostnadsgapet har minskat med 32,6 miljoner kronor från 2017 till 2020, minskningen motsvarar 38,5 procent.

Vid en jämförelse för den kommunala verksamheten är överkostnaden beräknad på inskrivet barn i förskolan tre procent och motsvarar totalt 10,2 miljoner kronor. Grundskolans kostnader ligger 4,8 procent högre räknat som kostnad per elev och motsvarar totalt 27,4 miljoner kronor. Kostnaden per inskrivet barn i fritidshem ligger 12,8 procent högre än kommungruppen, vilket motsvarar totalt 11,9 miljoner kronor. Förskoleklassens kostnader ligger 7,4 procent högre räknat som kostnad per elev och motsvarar totalt 2,7 miljoner kronor.

Enligt statistik hämtad från Kommun och Landstingsdatabasen (KOLADA) har Gotland en högre personaltäthet än kommungruppen; förskola 4,7 inskrivna barn per årsarbetare (kommungruppen 5,1), fritidshem 18,1 antal elever per anställd (kommungruppen 20,1), förskoleklass 15,2 antal elever per lärare (samtliga kommuner 18,3) och grundskolan 10,8 antal elever per lärare (kommungruppen 11,5)

5.2.3 Resursfördelningsmodell

I barn- och utbildningsnämndens strategisk plan och budget för 2023–2025 finns medel upptagna för volymökningar i antalet barn och elever till 15,9 miljoner kronor för 2023, för 2024 en volymminskning motsvarande 350 000 kronor och för 2025 ytterligare volymminskning motsvarande 3,3 miljoner kronor. Ackumulerat för planperioden och i en jämförelse med år 2022 blir detta en ökad kostnad på 12,2 miljoner kronor.

Enligt befolkningsprognos⁹ för 2022–2031 beräknas det genomsnittligafödelseantalet på Gotland ligga på drygt 512 under planperioden 2023–2025 för att öka under perioden 2026–2031.

Nedan tabell 1.5 (a) beskriver den framtida befolkningsutvecklingen per åldersintervall.

Tabell 1.5 (a): Population Gotland-Antal barn och elever 2021 - 2030¹⁰

Skolform ålder och år	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	31-22
0-år	508	506	510	520	529	539	548	558	568	570	62
Förskola (1-5)	2 911	2 864	2 851	2 841	2 885	2 888	2 920	2 961	3 008	3 055	144
Förskoleklass (6)	650	663	630	631	589	640	621	620	624	634	-16
Grundskola (7-9)	1 925	1 951	1 957	1 996	1 979	1 907	1 918	1 909	1 939	1 925	0
Grundskola (10-12)	2 063	2 025	2 047	1 997	2 022	2 029	2 068	2 052	1 985	1 996	-67
Grundskola (13-15)	2 001	2 112	2 129	2 109	2 075	2 096	2 049	2 075	2 082	2 119	118
	10 057	10 122	10 124	10 094	10 079	10 099	10 123	10 175	10 206	10 299	242

I tabell 1.5 (b) anges det förväntade antalet barn och elever inom berörda skolformer. I förskoleklass och grundskola beräknas 100 procent av den prognostiserade populationen delta, i fritidshem 59,4 procent av berörda åldersgrupper och i förskolan beräknas 93,9 pro-

⁸ Avser år 2020 differens per barn och elev multiplicerat med antal barn och elever per årsbokslut 2020

⁹ December 2021

¹⁰ Källa: Statisticons befolkningsprognos 2022 – 2031, december 2021

cent av 1–5 åringarna delta. Förhållandet av fördelningen av barn och elever mellan fristående- och kommunal huvudman baseras på bokslutet 2021. Grunden för planperiodens volymläsningsberäkningar är hämtade från regionens beställda befolkningsprognos från företaget Statisticon AB. Av tabellen framgår att för år 2022 är prognosen¹¹ 121 fler barn och elever i jämförelse med budget 2022, detta kommer att medföra att resursfördelningen beräknas göra ett underskott år 2022. Inför år 2023 är prognosen 189 fler barn och elever i jämförelse med budget 2022.

Tabell 1.5 (b): Förväntat antal deltagande barn och elever 2023 - 2025

År	Budget	Prognos	Plan	Plan	Plan
	2022	2022	2023	2024	2025
Förskola	2 745	2 735	2 689	2 676	2 667
Fritidshem	2 668	2 755	2 756	2 753	2 747
Förskoleklass	631	650	663	630	631
Grundskola	5 964	5 989	6 089	6 134	6 102
Summa	12 008	12 129	12 197	12 193	12 148
<i>Förändring i jämförelse med budget 2022</i>			189	185	140

Tabell 1.5 (c) visar den budgetkompensation som nämnden behöver för att ligga rätt i förhållande till de barn- och elevframskrivningar som tidigare nämnts. År 2023 behövs en budgetförstärkning med 15,9 miljoner kronor för att sedan under resterande del av planperioden minska något.

Tabell 1.5 (c): Behov av budgetkompensation per år för volymförändringar 2023 – 2025, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Jämförelse med budget år 2022, tkr</i>	2023	2024	2025
Förskola	-3 837	-5 250	-6 305
Fritidshem	3 239	3 128	3 128
Förskoleklass	4 507	2 582	2 649
Grundskola	11 962	15 060	12 758
Summa	15 871	15 521	12 230
<i>Förändring i jämförelse per år</i>		-351	-3 290

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för åren 2022–2024 framhölls ett ökat behov av budget inför år 2023. Inför planperioden 2023–2025 har behovet av budget ökat, detta mer än som tidigare angetts. Den huvudsakliga förklaringen till ett ökat behov av budgetmedel beror på att den nya befolkningsprognosen har skrivits upp i jämförelse med tidigare prognos, motsvarar drygt 100 fler barn och elever. Tabell 1.5 (d) nedan visar jämförelser mellan planperiodernas prognoser.

Tabell 1.5 (d): Jämförelse av budgetkompensation för år 2023 avseende volymförändringar, tkr (+ökat behov, - minskat behov)

<i>Resursfördelningsmodell/flöden</i>	<i>Tidigare</i>	<i>Reviderad</i>	<i>Differens</i>
År	2023	2023	Stratplan
Förskola	-5 279	-3 837	1 441
Fritidshem	-66	3 239	3 305
Förskoleklass	1 298	4 507	3 209
Grundskola	6 562	11 962	5 400
Summa	2 516	15 871	13 355

Tidigare, avser äskande i strategisk plan och budget 2022-2024

Reviderad, avser äskande i strategisk plan och budget 2023-2025

¹¹ Detta antagande bygger på befolkningsprognosen

5.2.4 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom skolområdet och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har under en rad år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämningen och berör barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

Enligt den senaste ”Specificeringen av generella statsbidrag för kommuner åren 2021–2024¹²” framgår de generella statsbidrag som tillfaller Region Gotland inom nämndens verksamhetsområden för 2022 - 2023 och framåt.

Nämnden kommer inom ramen för de generella statsbidragen att äska om budgettillskott, enligt tabellen 1.5 (e):

Tabell 1.5 (e) Finansieringsprincipen	Belopp, tkr
Aktivitet	2023
Utökad undervisningstid i lågstadiet	1 300
Extra studietid och utökad lovskola	1 400
Summa	2 700

Noteras bör att det finns stora generella statsbidrag som berör nämndens verksamhetsområden som exempelvis nya och gamla välfärds miljarderna. Där pandemin har spelat roll för tilldelningen men även att flera kommuner befann sig redan innan pandemin i en ansträngd situation. Tillskott har tillförts kommunerna för att bidra med stabilitet och trygga tillgång till en bra skola, vård och omsorg. Region Gotlands del av de gamla välfärds miljarderna på 7 000 miljoner kronor år 2021 var cirka 40,7¹³ miljoner kronor, vilket tillika är lika stort för de nya välfärds miljarderna.

¹² Publicerad 2022-01-21 hos Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

¹³ Folkmängd 2020-12-31 i Region Gotland multiplicerat med 678 kronor per invånare, källa SCB samt SKR

5.3 Taxor och avgifter, interna och externa

Barn- och utbildningsnämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige. Inga kända förändringar i taxor och avgifter planeras under planperioden.

5.4 Kompensation för externa avtal

Behovet av kompensation är beräknat utifrån kravet på ”lika villkor” för förskola, fritidshem skolverksamhet oavsett kommunalt eller fristående huvudmannaskap. Skyldighet finns att bidragen till fristående verksamhet skall ligga på samma nivå som anslagen till regionens skolverksamhet, vilket innebär att exempelvis lönekostnadsökningar till följd av lönerrevision skall kompenseras även fristående huvudman. Här har löneutvecklingen som en funktion av barn och elevtalen beräknats till 2,5 procent per år under perioden 2023 till 2025 och övriga indexantaganden med två procent per år.

Underlag för Externa avtal, jmf 2022	2023	2024	2025
Undervisningsresurs (löner):			
Fristående förskolor: 69 232 tkr			
Fristående fritidshem: 10 505 tkr	3 524	7 055	10 580
Fristående förskoleklass: 5 046 tkr			
Fristående grundskolor: 56 184 tkr			
Köp av stödverksamhet:			
Skolskjutsar index två procent	862	1 725	2 587
Summa, tkr	4 387	8 779	13 167

6. Investeringsförslag med motiveringar 2023–2027

6.1 Lokaler

Nämndens verksamheter har fortsatt behov av investeringar enligt tidigare plan men med vissa justeringar i tid. Behoven som beskrivs exkluderar kostnader för förstudier och projektering. Av erfarenhet vet vi att den kostnaden brukar beräknas till 10 procent av den totala investeringen. I Region Gotlands strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

I arbetet med lokalplanering har skolorna delats in efter Gotlands högstadieskolors upptagningsområden. Tillsammans med teknikförvaltningen som ”hyresvärd” och verksamhetsansvariga har dagens skolor och beräknat framtida behov kartlagts. Detta utefter befolkningsprognosen från Statisticon som även tar hänsyn till arbetsmarknadens förväntade utveckling och planerade bostadsbyggen. I detta arbete har alla förvaltningens verksamheter beaktats och arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Behovet mellan 2023 och 2027 är enligt prognos cirka 153 färre elever F-9 under perioden. Antal barn i åldern 1-5 år bedöms under samma period till ca 100 fler än idag (vilket motsvarar ett behov i kommunal förskola på ca 70 platser). Prognoserna gäller boende per område men behöver med det inte alltid vara detsamma som behov/önskemål av för- och grundskoleplatser på den plats man bor. Detta då fritt val av förskola och fritt val, i mån av plats, av grundskola gäller.

Som följd av besluten som togs i samband med utredningen ”Framtidens förskola och

grundskola”, att så gott som alla enheter inom förskola och grundskola ska finnas kvar, kommer lokalkostnaderna att öka de närmsta åren. Detta till största del som följd av utökade investeringsbehov i lokalerna i jämförelse med förslagets minskade organisationsstruktur. Till viss del beror kostnaderna på ersättande av byggnader med tidsbegränsade bygglov med permanenta byggnader. Även kraven på likvärdighet medför investeringsbehov på ett antal enheter. (Investeringar för också med sig en ökad driftskostnad på cirka 8% av investeringen.)

Det finns ett växande behov av platser inom förskolan för barn med flerfunktionsnedsättningar vilket i viss mån även avspeglar sig i behovet av fler platser inom särskolan. Dessa barn kommer från hela Gotland men måste ha gemensamma avdelningar/förskola där samlad specialkompetens kan erbjudas. Idag finns avdelningar för barn med dessa behov på Humlans förskola och förvaltningen ser det också som det bästa alternativet att antalet platser utökas där.

Bilagda förslag utgör en ökning av det totala antalet skol- och förskoleplatser på Gotland vilket leder till en kostnadsökning i form av hyra även fast effektivisering och samordningsvinster kommer att kunna göras. Den största ökningen av platser inom planperioden sker genom nybyggnationen av Alléskolan som görs med anledning av arbetsmiljö och lagkrav. Även ”Pippi-förskolan” ökar antalet platser i södra Visby. Ett behov som befolkningsutvecklingsprognosen tydligt påvisar.

Fördjupad information återfinns i bilaga 1–2.

6.3 Redovisning kring Alléskolan

Alléskolan på fastigheten Visby Pjäsen 14 startade år 1995 som en provisorisk lösning på ett ökande elevantal i Visby. Skolan är idag en enparallell F-6 skola med nio klassrum och en del biutrymmen. Källaren används idag som matsal och fritidshem. Alléskolan är i många avseenden i ett eftersatt skick med stort renoveringsbehov. Under den tid som skolan varit i drift har investeringar för totalt 3 435 000 kronor genomförts, vilka avsett källare, ventilation och målning. Skolan har i sitt nuvarande skick föreläggande gällande ljudmiljö orsakade av ventilationsanläggningarna och placeringen av dessa. Alléskolan ses med sitt läge i en expansiv del av staden helt nödvändig att behålla.

Inriktningsbeslutet är sedan 2020 att projektera för en nybyggnation av en tvåparallell skola F-6 då renovering av befintlig byggnad ansetts för kostsam och osäker. Nybyggnationen är uppskattad till en kostnad av 117 till 132 miljoner kronor vilket ger en ökad driftskostnad på ca 10 miljoner kronor per år, när det är färdigbyggt.

Projektets genomförande möjliggör också den utökning av antalet platser för barn med flerfunktionsnedsättning inom förskolan som tidigare nämnts. Detta genom att grundskolelever i förskoleklass och åk 1, som idag går på Humlegårdsskolan, fortsättningsvis kan gå på Alléskolan. Som resultat av en utökad verksamhet på Alléskolan möjliggörs även flytt av barnen på Lindens förskola till Humlegårdsskolans nuvarande lokaler vilket i sin tur leder till möjligheten att stänga densamma varpå de inhyrda lokaler Lindens förskola idag befinner sig i inte längre behöver förhyras.

6.2 IT-investeringar

Satsningen på att fortsatt utveckla IT- miljön utifrån förvaltningens handlingsplan för digitalisering pågår. Införandet av ett nytt gemensamt skoladministrativt system slutfördes i mars 2021 och parallellt har en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och

arbetslivsförvaltningen gjorts. Utöver detta tillkommer Regionövergripande arbetet med införande av e-arkiv där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande.

Nya digitala lärverktyg och lärresurser införs kontinuerligt och efterhand kommer dessa integreras i en portal där användare med en inloggning når sina resurser.

Införande av lärplattor och datorer fortsätter och ambitionen är att alla elever ska ha en individuell enhet under år 2022/23

Utifrån behovet av en sammanhållen strategi för digitalisering med en samsyn kring val av digitala verktyg (device) inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens (UAF) verksamheter så har förvaltningen gjort en kartläggning. Inom ramen för kartläggningen har underlag tagits fram med frågeställningar inför beslut. Valmöjligheter, förslag gällande inköp, management, tillbehör och underhåll av digitala verktyg. Efter beslut i förvaltningsledningen kommer en genomförandeplan på 3-4 år att läggas vilket behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden.

Pandemin har hjälpt oss att ta steg framåt inom den digitala världen men har också ökat efterfrågan och behov av utbildningsinsatser och nyare teknik. Satsningar på kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver av den anledningen genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Detta kräver även ett kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen inom förvaltningen.

Succesivt införs flera e-tjänster, både externa och interna, i syfte att hitta effektivare arbetsätt och skapa en mer tillgänglig förvaltning. Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamhetens processer såväl inom administration som inom det pedagogiska området. En effektiv förvaltning av flertalet digitala system och tjänster kräver en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen.

Förstudie av lärplattformar inom BUN:s ansvarsområden slutförs under 2022 och går nu vidare till upphandling. Förstudien har omfattat kartläggning av nuvarande plattformar med fördelar och nackdelar. Syftet har varit att skapa beslutsunderlag för hur förutsättningarna för hur en ny lärplattform inom för-, grund- och särskola kan se ut. Gymnasie- och vuxenutbildning genomför egen förstudie med en senare tidplan och har möjlighet att lära av erfarenheterna från den första.

GDPR (General Data Protection Regulation). Kraven inom området leder till att administration, kontroll, systemförvaltning och säkerställande av hur arbetet genomförs ökar. Detta innebär i förlängningen ett utökat behov av säkra system och lagringsytor och att administrativa resurser avsätts vilket fortsatt leder till ökade kostnader inom förvaltningen.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad IT-investeringsbudget inte är en framkomlig väg för att bibehålla en god utveckling inom digitaliseringsområdet.

Fördjupad information återfinns i bilaga 3

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investering lokaler BUN 2023-2027

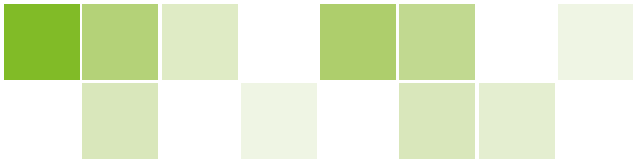
Bilaga 2: Investeringsplan BUN 2023-2027

Bilaga 3: Investering IT BUN 2023-2027

Investeringsplan

2023-2027		Driftskostnader (KSEK)										
Nämnd/Förvaltning: BUN/UAf		Investeringar (KSEK)					Driftskostnader (KSEK)					
BUN/UAf		2023	2024	2025	2026	2027	Total	2024	2025	2026	2027	2028
Kategori 1, Lokaler	Projekttext	Prio 1,2,3	2023	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027	2028
Pott			6 000	6 000	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	
Investeringsspott del av besl. Budget	Möbler, lekredskap, utrustning, etc. (del av pott med IT)	1	6 000	6 000	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	
Investeringar enligt plan (beslut tom 2023)												
VVV-skolan, (Västerhejde, Vibble, Visborg)	Nybyggnation av F-6. Kostnad uppskattad till ca 150 MSEK.	2										0
Fsk. mindre byggnad (fd Nya förskoleplatser/paviljonger)	Mindre om- och/eller nybyggnader, flyttbara paviljonger.	1	2 000	2 000	2 500	2 500	2 500	1 600	320	520	720	920
Grundskolor, mindre byggnad.	Mindre om och tillbyggnader, utemiljö, UV-skydd, lekredskap mm	1	2 000	2 000	2 500	2 500	2 500	1 600	320	520	720	920
Wisborg förskola 1 (Pippi)	Nybyggnation 5 avd. (Ersättning för Korallen 2 avd + exp.)	1			45 000			0	0	3 600	3 600	3 600
Alléskolan	Tidigare beviljat: 2020-12MSEK, 2021-27MSEK, Nybyggnation enligt förnyat uppdrag.	1	44 000					3 520	3 520	3 520	3 520	3 520
Alléskolan	Möbler/inventarier	1	3 000									0
Väskinde	Möbler inventarier i förskola och grundskola.	1		2 500				0	200	200	200	200
För-, sär- och grundskolor	Säkerhet trygghet och tillgänglighet	1	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	120	240	360	480	600
Väskinde förskola	Tidigare beviljat 12 MSEK. Ersättningslokaler förskolepaviljonger	1						0	0	0	0	0
Humlan förskola	Verksamhetsanpassning för förskola inklusive barn med flerfunktionsnedsättning när åk F-1 flyttar till Alléskolan.	1		1 000				0	80	80	80	80
Sanda förskola	Ersättning för pav. F.d. lärobostad och ytor i skolan	1	17 500	12 500								
Idrottshall Roma		1	22 000									
Nya investeringsförslag												
Södervärnskolan	Anpassningar i samband med PU	1						0	0	0	0	0
Särskolan	Verksamhetsanpassningar med anledning av ökat antal elever.	1	2 000					160	160	160	160	160
Västerhejde skola	Ersättningslokaler för "Gröna längan" samt återställning efter dessa tidsbegränsade bygglov.	1				10 500						840
Idrottshall i Roma	Nybyggnad av idrottshall i Roma utifrån förstudie	1	28 000					2 240	2 240	2 240	2 240	2 240
Idrottshall i Visby	Nybyggnad av idrottshall i Visby utifrån förstudie Roma	1	50 000					4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Södervärnskolan	Verksamhetsanpassningar, idrottshall	1	2 000					160	160	160	160	160
Gotlands resursskola, Lövsta	Utökning av verksamheten	1		4 000				0	320	0	0	0
Dalhem förskola	Ersättning pav med tillfälligt bygglov, bygge av 2 avdelningar	1			20 000			0	0	1 600	1 600	1 600
Vänge skola	Ersättning för paviljong med tidsbegränsat bygglov	1	1 600					128	128	128	128	128
Sanda förskola	Ersättning pav-med tidsbegränsat bygglov, lärobostad och lokaler i skolbyggnad.	1						0	0	0	0	0
Sanda skola	Anpassningar Barn- och elevhälsan, administration mm	1		3 000				0	240	240	240	240
Lärbro förskola	Ersättning av paviljong med tidsbegränsat bygglov	1		10 000				0	800	800	800	800
Totalt investeringar			181 600	44 500	78 000	13 000	23 500	10 648	12 728	18 128	18 648	20 008

Anm: Driftkonsekvenser är räknade med en schablon om 8 procent på investerat kapital. Inkluderar fastställd interneränta med två procent. Kapitalkostnad för pott beräknas inte.

PLAN

Investeringsplan Lokaler BUN 2023 – 2027

Barn- och utbildningsnämnden

Fastställt av barn- och utbildningsnämnden
Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2022-02-25
Gäller 2023–2027
Ärendenr BUN 2022/
Version 1.0

Innehåll

Investeringsplan Lokaler BUN 2023 – 2027	1
Investeringsplan grundskolelokaler	3
1. Bakgrund	3
2. Elev- och befolkningsprognos	3
3. Nyanlända	4
4. Idrott	4
5. Säkerhet, trygghet och tillgänglighet	4
5.1. Säkerhet	4
5.2. Tillgänglighet	5
6. Allmänt	5
7. Visbyområdet	5
7.1. Evakuering Visby	5
7.2. Investeringsbehov norra Visbyområdet/Solbergalinjen	5
7.3. Investeringsbehov södra Visbyområdet/Södervärnslinjen.....	7
8. Investeringsbehov Romalinjen	8
9. Investeringsbehov Norrlinjen	8
10. Investeringsbehov Klinte/Sudretlinjen	9
11. Gotlands resursskolor	10
Investeringsplan förskolelokaler	11
1. Barn och befolkningsprognos för förskolegruppen	11
1.1. Andel inskrivna barn i Region Gotlands förskolor	11
2. Investeringsbehov Visbyområdet	11
3. Investeringsbehov Romaområdet	14
4. Investeringsbehov norra Gotland	15
5. Investeringsbehov Klinteområdet	15
6. Investeringsbehov södra Gotland	16
Investeringsplan Särskolelokaler	16
Investeringsplan Barn- och elevhälsan	17

Investeringsplan grundskolelokaler

1. Bakgrund

Barn- och utbildningsnämnden har ett stående uppdrag från regionfullmäktige, att till budgetberedningen varje år redovisa investeringsplan för de närmaste åren.

I regionens strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har även ett uppdrag, från regionfullmäktige, att verka för större och mer ekonomiskt och pedagogiskt bärkraftiga enheter tillsammans med förskolan. Ur kvalitetsperspektiv bör en skolenhet bestå av två paralleller på låg och mellanstadiet och tre paralleller på högstadiet. Ur ett ekonomiskt perspektiv 150 elever.

Barn och utbildningsnämnden har givit förvaltningen i uppdrag att i investeringsplanen också visa på kommande kostnader för periodiskt underhåll (PU). Dessa kostnader och investeringar belastar tekniska nämndens budget och det är teknikförvaltningen som ansvarar för planering och utförande av desamma. Då planeringen av PU ständigt behöver justeras utifrån oförutsedda händelser och att det i och med det sker omprioriteringar är det mycket svårt att korrekt visa den för en kommande period om fem till tio år. Avstämning med teknikförvaltningen är gjord och i de fall relativ säkerhet råder finns dessa kostnader redogjorda för. De är då skrivna i kursiv stil sist på respektive enhet. De utgår från schablonkostnaden 10 000 kronor per m². Vad gäller nyproduktion vid ersättande av verksamhetslokaler utgår dessa från kostnaden 40 000 kronor per m², också det en schablon baserad på erfarenhet och historik.

Driftkostnaden är i alla förslag nedan uträknad med schablonen 8 % av investeringen. (Kapitalkostnad och övriga kostnader som el, värme, vatten mm.)

2. Elev- och befolkningsprognos

Siffrorna på max antal elever per grundskola är de som framkommit i och med utredningen Framtidens förskola och grundskola. Denna beräkning utgår från vad lokalerna klarar med hänsyn till yta, ventilation, kapacitet i matsal mm. Antalet inskrivna elever per enhet är per 2021-09-15. Senaste befolkningsprognosen är från 2021-04-01 och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning, arbetstillfällen och byggnation. Ny prognos väntas i april 2022.

Behovet F-9, mellan 2023 och 2027 är enligt prognos 153 färre elever. Prognoserna gäller boende i området men behöver med det inte alltid vara detsamma som behov/önskemål av grundskoleplatser. Detta då fritt val i mån av plats, gäller.

Folkmängd hela Gotland efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	316	335	336	338	345	351	356	361	365	369	369
1-5	2866	2854	2825	2775	2779	2790	2840	2873	2911	2951	2987
6	654	581	627	651	603	607	577	601	604	608	619
7-9	1943	1963	1905	1919	1918	1938	1919	1849	1849	1847	1877
10-12	2057	2072	2053	2013	2034	1979	1994	1995	2014	1997	1933
13-15	1870	1900	1986	2101	2119	2102	2065	2086	2035	2051	2052
0-15	9706	9705	9732	9797	9798	9767	9751	9765	9778	9823	9837

Prognos 2021-04-01

Elevantal läsåret 21/22, alla elever, kommunala och fristående skolor (210915)

Läsår	För	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Summa
21/22	582	649	637	668	659	691	691	664	605	625	6471

3. Nyanlända

Nyanlända: Prognosen ligger på ca 75 anvisningar inklusive kvotflyktingar per år under 2020–2030.

Lotsen: Baserat på senaste årens mottagande så är det ca 10 elever på Lotsen – ibland upp mot 20. Det är KVOT-flyktingar, anhöriginvandring och barn till EU-medborgare samt barn till svenska medborgare som bott utomlands och flyttat tillbaka till Sverige där barnen är födda i annat land. Den ordinarie Lotsen-verksamheten (8-veckors introduktion) har idag ett rum till sitt förfogande. För fullgod verksamhet behövs både klassrum, grupprum för att dela gruppen då ålderskillnaden är stor (6 år-19 år), ändamålsenliga lokaler för fritidsverksamhet, rum för inskrivningssamtal, kartläggningar och kontor/arbetsytor för personal (ca 5-6 personer).

Modersmålsenheten: Modersmålsenheten har ca 40 modersmåls lärare som är i behov av en gemensam arbetsplats och ett gemensamt mötesrum.

4. Idrott

Idrottsämnet har fått utökad tid i läroplanerna. Det är brist på lediga schematider i idrottshallarna i delar av Visby och i Roma. Förvaltningen har startat en diskussion med Kultur- och fritidsavdelningen för att hitta en lämplig lösning och göra ett grundläggande projekteringsarbete inklusive en kostnadskalkyl som kan tillgodose både skolans och föreningslivets behov.

Förstudie för en fullstor ”enkel” hall i Roma är utförd. Med en enkel hall menas en hall som uppfyller alla krav för skola och föreningsliv inklusive dusch och ombyte men inte plats för åskådare och kafeteria. Förstudien ger en kostnadsindikation på cirka 50 MSEK.

För hall i Visby är det mest önskvärda scenariot att en fullstor hall byggs centralt i Visby (med gångavstånd från Solbergaskolan). Detta skulle innebära att Solbergabadet kan byggas om till en kulturscen när ett nytt badhus står färdigt. Därför äskas 50 MSEK för i hall i Roma och 50 MSEK för hall i Visby år 2023. Driftkostnadsökning 8 MSEK/år.

Ett möjligt alternativ för idrottslokaler i området centrala Visby skulle kunna vara att i samband med nybyggnation av badhus bygga om nuvarande Solbergabadet till en idrottshall. Denna kostnad uppskattas till cirka 8,5 MSEK och en sådan hall skulle uppfylla de behov grundskolan har men ej fullt ut fylla kulturens behov. Kostnaden är beräknad på att motsvarande kostnad för samma upplägg bedömdes till ca 6,5 MSEK för Romabadet i en förstudie från teknikförvaltningen 2018-03-22. Kostnaden 8,5 MSEK är en uppskattad uppräknings av denna kostnad.

5. Säkerhet, trygghet och tillgänglighet

5.1. Säkerhet

Ett antal av våra för- och grundskolor har varit utsatt för hot och incidenter under senare år. Ett flertal brandtillbud har inträffat både inomhus och utomhus. Det har uppstått hotfulla situationer då elever och obehöriga har slagits och hotat personal och elever. Som pilot för arbetet kring att höja säkerheten hänvisas till erfarenheterna från Wisbygymnasiet.

Region Gotland har gjort en ny upphandling av bevakningstjänster vilket underlättar ett framtida samarbete för att på ett enhetligt sätt öka säkerheten. För- och grundskolorna har efter olika incidenter haft diskussioner med personal och vårdnadshavare om hur tryggheten skall förbättras. För- och grundskolegårdar används tyvärr ibland som handelsplats och gömställe för droger.

Åtgärder har oftast inneburit att den närmaste omgivningen rensats på brännbara föremål, förstärkt belysning, montering av kodlås och förbättring av skalskydd samt extra rondering av vaktbolag.

5.2. Tillgänglighet

Ett flertal investeringar har gjorts på ett antal för- och grundskolor för att underlätta för barn och elever med olika funktionsnedsättningar. Taktila stråk har skapats i byggnader och på gångbanor. Översyn av akustisk miljö har gjorts. Ramper och automatiska dörröppnare har installerats. Skolgårdar har anpassats för rörelsehindrade. Dessa arbeten behöver fortlöpa.

För kommande åtgärder inom säkerhet och tillgänglighet äskas 1,5 MSEK/år de följande åren.

6. Allmänt

Investeringspott om 6 MSEK per år för möbler, lekredskap, spisar mm äskas även kommande år. Så även 2 MSEK per år kostnader kring förskoleplatser och de verksamhetsanpassningsbehov som följer med detta. Utöver detta äskas även 2 MSEK per år för verksamhetsanpassningsbehov inom grundskolan. Fakta i kursiverad stil under vissa av enheterna är erhållna från Teknikförvaltningens förvaltningsenhet.

7. Visbyområdet

Folkmängd i Visby Norra efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	74	79	79	79	81	82	84	85	86	87	87
1-5	699	682	656	648	648	645	657	665	674	684	693
6	167	149	165	149	142	147	136	142	142	143	146
7-9	539	528	500	501	486	482	469	453	453	450	457
10-12	597	588	570	564	558	534	536	526	525	514	498
13-15	552	567	604	621	613	599	592	590	570	572	565
0-15	2628	2593	2574	2562	2528	2489	2474	2461	2450	2450	2446

Prognos 2021-04-01

Folkmängd i Visby Södra efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	93	102	103	105	108	111	113	115	116	118	118
1-5	852	857	867	858	860	874	895	910	925	940	954
6	186	176	183	202	193	185	181	190	192	193	197
7-9	583	575	570	570	585	600	599	579	578	583	594
10-12	572	603	615	611	605	598	600	611	623	622	603
13-15	518	541	549	601	628	636	631	627	619	621	630
0-15	2804	2854	2887	2947	2979	3004	3019	3032	3053	3077	3096

Prognos 2021-04-01

Sammanfattning Visbyområdet

Behovet mellan 2023 och 2027 är enligt prognos 101 färre elever F-9 i Visbyområdet.

För norra Visby beräknas en minskning med 124 elever och för södra Visby en ökning med 23 elever. Förvaltningen planerar en översyn av upptagningsområdena för att bättre kunna balansera skolorna i norra och södra Visby.

7.1. Evakuering Visby

Då ett flertal större ombyggnader planeras i Visbyområdet har evakueringslokaler motsvarande 15 klassrum byggts på Södervärnskolans skolgård. Samma lokaler kommer att användas för

1. Södervärnskolans utbyte av ventilationssystem HT2021–VT2022
2. Om och tillbyggnad av Alléskolan HT2022–VT2024
3. Underhållsarbete för Vuxenutbildningen HT2024–VT2025

Kostnaderna, utöver ordinarie hyra för detta, belastar TN:s budget.

7.2. Investeringsbehov norra Visbyområdet/Solbergalinjen

Antal elever i norra Visby bedöms minska med 124 elever mellan 2023 och 2027.

Solbergaskolan 4-9

10338 m². Bedömt max antal elever ca 850.

Inskrivna elever 696. (åk 7-9 ca 619 elever). Skolan planeras bli en 7–9-skola.

Pågående PU. Behov av ytterligare en idrottshall. Uppskattad kostnad för nybyggnation är 50 MSEK vilket äskas till år 2023. Ger en driftkostnad på 4 MSEK per år.

Gotlands resursskola, Tal- och språk 4-9. Inskrivna elever 21.

Planeras att flyttas till Polhemskolan läsåret 23/24.

Norrbackaskolan, F-6

3082 m². Bedömt max antal elever ca 180. Inskrivna elever 163.

S:t Hansskolan, F-6

3177 m². Bedömt max antal elever ca 190. Inskrivna elever 167.

Pågående PU. Översyn av belysning på skolgård kommer göras i samband med PU.

Tjelvarskolan, F-3

2700 m². Bedömt max antal elever ca 200. Inskrivna elever 131.

Skolan planeras succesivt bli en F-6-skola (F-4 läsåret 22/23, F-5 23/24 och slutligen F-6 24/25. (Parallellt blir Solbergaskolan 7–9). Den totala volymkapaciteten sjunker då till cirka 180 elever på grund av förändrat antal klasser.

PU planeras. Uppskattad kostnad ca 27 MSEK.

Gotlands resursskola, Tal- och språk F-3. Inskrivna elever 14.

Planeras att flyttas till Polhemskolan läsåret 23/24.

Väske skola, F-6

2961 m². Bedömt max antal elever blir ca 300 efter att anpassningar görs 2024. Inskrivna elever 227. Skolan är idag 1,5-parallellig och blir 2024 2-parallellig F-6. För denna expansion behöver ytan som förskolan idag disponerar i huvudbyggnaden användas av grundskolan. För beräknade investeringar se Väske förskola.

För inventarier i samband med verksamhetsförändringar äskas 500 KSEK till år 2024.

Polhemskolan F-6

1725 m². Bedömt max antal elever ca 190. Inskrivna elever 123.

Skolan är en-parallellig F-6. Övriga delar av fastigheten används av Barn- och elevhälsan, modersmålsenheten samt av arbetsmarknads- och integrationsenheterna. På fastigheten finns också andra skolformer som särskola, gymnasieskola, särskilda undervisningsgrupper och vuxenutbildning. För att bäst nyttja området resurser pågår en översyn och verksamhet eller delar av verksamhet kommer att flytta från området. Läsåret 23/24 planeras Tal- och språkklasserna flyttas från Tjelvarskolan (F-3) och Solbergaskolan (4-6) till samma byggnad som Polhemskolan.

Verksamhetsanpassningsarbeten kring specialsalar för praktisk-estetiska ämnen med mera i hus 03, ”Långa längan/Mästerhuset” kommer behöva utföras inom de närmsta åren. För detta äskas inte pengar i denna budget men behoven finns och utförandet styrs av att befintlig verksamhet i huset behöver omlokaliseras för att anpassningarna ska kunna utföras.

Alléskolan, 2–6

1857 m². Bedömt max antal elever ca 200. Inskrivna elever 202.

Alléskolan, inklusive Humlegårdsskolan, är idag en F-6-skola där Alléskolan sedan länge har ett renoveringsbehov. Årskurs F-1 går i Humlegårdsskolans lokaler och årskurs 2–6 i Alléskolans lokaler.

Nybyggnation planeras att genomföras med start sommaren 2022 utifrån beviljad budget på 140 MSEK. Nya Alléskolan blir en tvåparallellig F-6-skola med ett ökat elevantal på ca 350 elever. Nybyggnationen möjliggör en utökning av antalet platser för barn med flerfunktionsnedsättning inom förskolan. Detta genom att grundskolelever i förskoleklass och åk 1, som idag går på Humlegårdsskolan, flyttar till Alléskolan. Se förskolan.

Humlegårdsskolan, F-1

677 m². Bedömt max antal elever ca 100. Inskrivna elever 87.

Humlegårdsskolan avvecklas enligt plan och blir förskola när Alléskolan står färdig.

Stenkyrka skola, F-6

1017 m². Bedömt max antal elever ca 135. Inskrivna elever 55.

7.3. Investeringsbehov södra Visbyområdet/Södervärnslinjen

Antal elever boende i södra Visby bedöms öka med 23 elever mellan 2023 och 2027.

Södervärnsskolan, 4–9

7267 m². Bedömt max antal elever ca 700. Inskrivna elever 578.

PU och ventilationsarbete pågår och beräknas klart till sommaren/hösten 2022. Eleverna är evakuerade till tillfälliga paviljonger under denna tid. Anpassning av idrottshallens verksamhetsytor och omklädningsrum kommer inom de närmsta åren behöva utföras för att uppnå högre grad av effektivitet i lokalutnyttjandet. För detta äskas 2 MSEK år 2023. Ger en driftkostnad på 160 KSEK per år.

Västerhejde skola, F-6

2172 m². Bedömt max antal elever ca 320. Inskrivna elever 263.

Skolan är i gott skick och inga åtgärder planeras. När det tidsbegränsade bygglov för den så kallade "Gröna längan" går ut 2027 måste någon form av ersättningslösning vara klar. I Gröna längan finns idag fyra klassrum och ett personalrum. För detta äskas 10,5 MSEK till år 2026. Ger en driftskostnad på 840 KSEK per år. Om VVV-skolan byggs eller motsvarande en parallell flyttas till annan enhet så finns inte detta behov.

VVV-skolan, F-6 (ännu ej befintlig)

4000 m², bedömt max antal elever 350 (jmf Alléskolan)

Enligt ett tidigare beslut skall en ny skola byggas i Västerhejde/Vibble/Visborg (av förvaltningen benämnd VVV-skolan). Detta för att kunna erbjuda plats för den prognostiserade elevökningen. Huvudalternativen är nybyggnation i anslutning till Västerhejdeskolan eller nybyggnation nordost om Kneippbyn rondellen. Enligt den senaste elevprognosen kan den beräknade ökningen i Visby under överskådlig tid ske med Polhem- och Alléskolan varför behovet av en utbyggnad i Västerhejde ej finns kvar i närtid.

Beräknad kostnad runt år 2030 är ca 150 MSEK vilket motsvarar kostnaden för Alléskolan inklusive en uppskattad indexeringsökning.

Eskelhem skola, F-3

899 m². Bedömt max antal elever 75. Inskrivna elever 40.

Lyckåker, F-6 (F-3)

2574 m². Bedömt max antal elever ca 275. Inskrivna elever 167.

Mindre delar av PU återstår.

Gråboskolan, F-6

4561 m². Bedömt max antal elever ca 300. Inskrivna elever 197.

Terra Novaskolan, F-6

1787 m². Bedömt max antal elever ca 190. Inskrivna elever 175.

8. Investeringsbehov Romalinjen

Antal elever boende i Romaområdet bedöms minska med 19 mellan 2023 och 2027.

Folkmängd i Roma efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	41	48	48	48	49	49	50	50	51	51	51
1-5	403	396	388	385	385	381	391	395	399	404	408
6	95	76	89	84	82	87	74	81	81	82	83
7-9	245	263	253	264	255	260	258	248	248	244	251
10-12	281	274	269	255	270	260	270	263	267	265	256
13-15	236	240	258	277	274	270	258	269	260	268	263
0-15	1301	1297	1305	1313	1315	1307	1301	1306	1306	1314	1312

Prognos 2021-04-01

Romaskolan, F-9

5443 m². Bedömt max antal elever ca 350. Inskrivna elever 343.

Det finns ett stort behov av en ny idrottshall och uppdrag finns att utreda detta.

Uppskattad kostnad för nybyggnation är 50 MSEK vilket äskas till 2023. Ger en driftkostnad på 4 MSEK per år. (Behov finns för en utbyggnad av matsalen, uppskattad kostnad 2 MSEK. Driftskostnad ca 160 KSEK per år. Något som ligger under RSF-Måltid.)

Dalhem skola, F-6

1655 m². Bedömt max antal elever ca 175. Inskrivna elever 113.

Ingen planerad åtgärd. Dock kommande platsbrist med anledning av delvis samlokaliserad förskola som måste hanteras. Se Dalhem förskola.

Endre skola, F-6

853 m². Bedömt max antal elever ca 150. Inskrivna elever 83.

Paviljonger med tidsbegränsade bygglov som går ut 23-10-24 för paviljong med förskoleverksamhet samt 24-03-03 för paviljong med grundskoleverksamhet. Paviljongerna planeras ej ersättas enligt nuvarande politiska inriktning.

Kräklingbo skola, F-6

959 m². Bedömt max antal elever ca 150. Inskrivna elever 36.

Vänge skola, F-6

925 m². Bedömt max antal elever ca 110. Inskrivna elever 49.

Tillbyggnad med tidsbegränsat bygglov till 24-06-30. Därefter måste en långsiktig lösning utarbetas. Medel äskas för en ersättning av paviljong på 45 m². Investeringsbehov ca 1,6 MSEK vilket äskas till år 2023. Driftkostnad ca 210 KSEK/år.

Stort behov av PU. Uppskattad kostnad ca 9,3 MSEK.

9. Investeringsbehov Norrlinjen

Fårösund bedöms minska med 15 och Slite bedöms minska med 20 elever mellan 2023 och 2027.

Folkmängd i Fårösund efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	15	14	14	14	14	15	15	15	15	15	15
1-5	133	125	119	117	118	119	120	121	123	124	125
6	28	30	32	27	25	25	25	26	26	26	26
7-9	84	84	86	90	89	86	81	79	80	80	81
10-12	101	104	94	86	87	88	91	91	89	85	83
13-15	85	70	85	95	98	91	86	87	87	90	89
0-15	446	427	430	429	431	424	418	419	420	420	419

Prognos 2021-04-01

Folkmängd i Slite efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	25	25	25	25	25	26	26	26	26	27	27
1-5	221	230	225	212	213	212	213	215	217	220	222
6	52	42	49	57	44	47	45	46	46	46	46
7-9	140	147	140	144	149	149	148	138	140	138	139
10-12	159	153	152	144	149	143	146	150	151	149	142
13-15	159	157	159	155	149	148	142	146	141	144	147
0-15	756	754	750	737	729	725	720	721	721	724	723

Prognos 2021-04-01

Soklintskolan, F-97991 m². Bedömt max antal elever ca 350. Inskrivna elever 200.**Fole skola, F-6**1480 m². Bedömt max antal elever ca 165. Inskrivna elever 114.**Fårösundskolan, F-9**3134 m². Bedömt max antal elever ca 250. Inskrivna elever 119.

Diskussioner om flytt av Strandgårdens tillagningsskök till Fårösundskolan pågår inom RSF.

Lärbro skola, F-61737 m². Bedömt max antal elever ca 175. Inskrivna elever 111.

Ersättningsbehov av lokaler inom förskolan kan påverka grundskolans verksamhet. Se Lärbro förskola. Stort renoveringsbehov av Fritids lokaler.

10. Investeringsbehov Klinte/Sudretlinjen

Klinte bedöms minska med 5 elever och Sudret bedöms öka med 9 elever mellan 2023 och 2027

Folkmängd i Klinte efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	21	26	26	26	26	26	26	27	27	27	27
1-5	237	233	231	221	216	217	223	224	226	229	231
6	54	43	48	56	52	47	42	47	47	47	48
7-9	137	142	142	143	145	151	150	138	136	136	140
10-12	136	139	139	136	140	139	140	141	146	145	136
13-15	130	128	126	138	142	142	139	142	142	142	143
0-15	715	711	712	720	721	722	720	719	724	726	725

Prognos 2021-04-01

Folkmängd på Sudret efter åldersklass

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	48	41	41	41	42	42	43	43	44	44	44
1-5	321	332	340	334	339	342	339	343	346	350	354
6	72	66	63	76	65	68	74	70	70	71	72
7-9	215	224	214	206	210	210	213	212	215	216	215
10-12	211	211	215	217	226	217	211	214	215	216	214
13-15	191	196	206	214	214	216	217	225	217	213	215
0-15	1058	1070	1079	1088	1096	1095	1097	1107	1107	1110	1114

Prognos 2021-04-01

Klinteskolan, F-97466 m² Bedömt max antal elever ca 500. Inskrivna elever 281.**Sanda skola, F-5 (F-3)**810 m². Bedömt max antal elever ca 100. Inskrivna elever 64.

Grundskolan är på läsårsbasis F-3 men ska enligt nuvarande politiska inriktning återgå till F-5(6).

För detta krävs ca 3 MSEK i investeringar för skola, BEH och administrativa ytor. Driftskostnad ca 240 KSEK per år. Se även Sanda förskola.

Högbyskolan, F-9.

8041 m². Bedömt max antal elever ca 500. Inskrivna elever 331.
PU pågår.

Stånga, F-6

1022 m². Bedömt max antal elever ca 140. Inskrivna elever 104.
Behov av PU utvärdigt. Ej planerat när. Uppskattad kostnad ca 10,5 MSEK

Garda, F-6

2124 m². Bedömt max antal elever ca 175. Inskrivna elever 95.

Havdhem, F-6

1032 m². Bedömt max antal elever ca 175. Inskrivna elever 81.
Visst behov av PU och verksamhetsanpassningar. Ej planerat när.

Öja skola, F-6

1824 m². Bedömt max antal elever ca 125. Inskrivna elever 42.
Planerat ventilationsutbyte och visst PU under 2022.

11. Gotlands resursskolor

Gotlands resursskola, Lövsta

Inskrivna elever 9 +1 (år 4-9 + 1 elev GySär).

Skola specialanpassad för elever med särskilda behov. Viss samordning sker med Särskolan. Enheten är placerad i en gynnsam miljö och hyrs via Gotland Grönt Centrum. Till denna verksamhet äskas 4 MSEK för utökning av verksamheten till år 2024.

Tal- och språkklasserna F-3

Placering på Tjelvarskolan. Inskrivna elever 14.

Planerad flytt av verksamheten till Polhemskolan till läsåret 23/24.

Tal och språkklasserna 4-9

Placering på Solbergaskolan. Inskrivna elever 21.

Planerad flytt av verksamheten för åren 4-6 till Polhemskolan till läsåret 23/24.

Investeringsplan förskolelokaler

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har ett uppdrag från regionfullmäktige, att verka för större och mer ekonomiskt och pedagogiskt bärkraftiga enheter tillsammans med förskolan. Ambitionen är därför att alla förskolor bör ha minst tre avdelningar. Befintliga förskolor bör ha minst två avdelningar under förutsättning att de ligger i anslutning till en grundskola.

1. Barn och befolkningsprognos för förskolegruppen

Siffrorna på max antal barn per förskola är de som framkommit i och med utredningen Framtidens förskola och grundskola. Denna beräkning utgår från vad lokalerna klarar med hänsyn till yta, ventilation, kapacitet i eventuella lekhallar mm. Antalet inskrivna barn per enhet är per 2021-01-15. Senaste prognosen är från 2021-04-01 och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning, antaganden om nybyggnation och utveckling av arbetsmarknaden.

Ny prognos förväntas i april 2022. Prognoserna gäller boende i området och är inte alltid detsamma som behov av förskoleplatser.

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	316	335	336	338	345	351	356	361	365	369	369
1-5	2866	2854	2825	2775	2779	2790	2840	2873	2911	2951	2987

Prognos 2021-04-01

Antal inskrivna barn på varje förskola är daterat 2022-01-13.

1.1. Andel inskrivna barn i Region Gotlands förskolor

Andel inskrivna i förskolan är 89 % och andelen av dessa inskrivna inom Region Gotlands förskolor är 78 % och i fristående förskola 22 %.

Antal barn 1-5 år kommer att öka med 98 vilket innebär ett ökat behov 68 kommunala förskoleplatser mellan 2023 och 2027.

2022-01-13:

- 2759 barn inskrivna totalt
- 2145 barn inskrivna på Region Gotlands förskolor (78%)
- 614 barn inskrivna på fristående förskolor (22%)

2. Investeringsbehov Visbyområdet

Folkmängd i Visby Norra

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	74	79	79	79	81	82	84	85	86	87	87
1-5	699	682	656	648	648	645	657	665	674	684	693

Prognos 2021-04-01

Folkmängd i Visby Södra

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	93	102	103	105	108	111	113	115	116	118	118
1-5	852	857	867	858	860	874	895	910	925	940	954

Prognos 2020-04-01

Ökning av barn till Visbys förskolor.

Ökningen mellan 2023 och 2027 bedöms bli 69 fler barn i Visbyområdet. För norra Visby beräknas en ökning med 17 barn och för södra Visby en ökning med 52 barn. Med 78% inskrivna på Region Gotlands förskolor innebär detta 12 barn i norra Visby och 36 barn i södra Visby.

Andra faktorer som påverkar förvaltningens planering är förändringar inom fristående förskoleverksamhet. Bland annat har Guteskolan startat en förskola på Herkulesväg i norra Visby för 75 barn.

Väskekinde förskola

987 m², 6 avd. Bedömt max antal barn 115. Antal inskrivna barn 93.

Förskolan har idag 3 avdelningar i två paviljonger och tre avdelningar i skolbyggnaden. Båda paviljongerna är placerade på fastigheten med tidsbegränsade bygglov.

Budget på 42 MSEK är beviljade för en ny förskola med sex avdelningar som planeras vara klar till 2024. Förskolan lämnar sedan skolbyggnaden som i framtiden kommer nyttjas av grundskolan och då kan bli tvåparallellig.

För möbler och inventarier äskas ytterligare 2 MSEK till år 2024.

Sammanlagd driftskostnad ca 3,5 MSEK per år.

Humlan

660 m², 3 avd. varav en för barn med flerfunktionsnedsättningar. Bedömt max antal barn ca 51 (35+16). Antal inskrivna barn 48.

Efter Alléskolans utbyggnad planeras Humlegårdsskolan avvecklas som grundskola och ytorna kan då frigöras till förskola vilket ger ytterligare två avdelningar (motsvarar Linden) och ytterligare en avdelning specialförskola för barn med flerfunktionsnedsättning. I samband med detta behöver Humlan verksamhetsanpassas. Uppskattad kostnad ca 1 MSEK äskas till 2024. Driftskostnad ca 80 KSEK per år.

Visst PU kommer också behövas och kan förhoppningsvis utföras samtidigt. Komplet PU-kostnad beräknas till 6,6 MSEK.

Storken

847 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 80 (65 + 15 i språkförskola). Antal inskrivna barn 69. (55 + 14)

Forellen

803 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 80. Antal inskrivna barn 80.

Behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad ca 8 MSEK.

Persgränd

551 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 55. Antal inskrivna barn 48.

Vitkålen

904 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 85. Antal inskrivna barn 67.

Behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad är ca 9 MSEK

Blå Huset

751 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 80. Antal inskrivna barn 50.

PU pågår. Uppskattad kostnad ca 7,5 MSEK.

Klubbsvampen

608 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 65. Antal inskrivna barn 61.

Behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad ca 6 MSEK.

Linden

396 m², 3 (små) avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 38.

Hyresvärd, Riksbyggen brf Linden. När Humlans förskola är färdig planeras avveckling av Linden.

Nuvarande kontraktperiod upphör 31 dec 2023 och uppsägning skall ske senast 31/3 2023, annars förlängs kontraktet med tre år till 31/12 2026.

Asken

591 m², 4 avd. Bedömt maxantal barn ca 65. Antal inskrivna barn 53. Hyresvärd Gotlandshem.

Myran

514 m² + ca 200 m², 3 + 1 (Dungen) avd. Bedömt max antal barn ca 60 + 35. Antal inskrivna barn 83. Hyresvärd Gotlandshem.

Bullerbyn

544 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 55. Antal inskrivna barn 50.
Behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad ca 5,5 MSEK.

Bogen

614 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 55. Antal inskrivna barn 47+ 15 kväll/helg.
Värd Gotlandshem. Möjligheter att bygga ut om behov uppstår med anledning av det nya området Gråbo Ängar finns med som information till planenheten (SBF) att utreda. Hyresvärd Gotlandshem.

Kabyssen

1219 m², 6 avd. Bedömt max antal barn ca 120. (I dagsläget max antal ca 100 med anledning av en specialavdelning) Antal inskrivna barn 89.

Lien

623 m², 3–4 avd. Med möjlighet för ca 60 barn.
Förskolan stängd för ordinarie verksamhet. Används för evakuering vid PU samt som ”popup-förskola” när behov uppstår på främst vårterminer (13 barn inskrivna under vt-22). Gården i behov av upprustning samt viss verksamhetsanpassning. Återöppning kan bli aktuell vid nybyggnation av bl.a. Gråbo ängar. Hyresvärd Gotlandshem. *Behov av PU innan återöppning. Uppskattad kostnad ca 6 MSEK.*

Glasmästaren

554 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 55. Antal inskrivna barn 46.

Bryggaren

449 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 31.
Lokalerna planeras att kunna frigöras för Terra Novaskolan eller ev. 5-årsgrupp.
Behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad ca 4,5 MSEK

Skräddaren

488 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 36.

Törnekvior

1010 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 100. Antal inskrivna barn 89.

Eskelhem

300 m², 1,5 avd. (Möjlighet till utökning i gemensamma lokaler med fritids). Bedömt max antal barn i dagsläget är ca 28. Antal inskrivna barn 28.

Västerhejde, Korallen

799 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 95. Antal inskrivna barn 89.
Hyrd paviljong med tidsbegränsat bygglov som upphör 2024-06-19.
Ny lösning är beroende av beslut om Visborg förskola 1 (Pippi) och/eller permanent ökning på Korallen/Torpet.

Västerhejde, Torpet

412 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 40.
Undersöka möjligheter att utöka med två avdelningar (se Korallen).

Visborg förskola 1 (Pippiförskolan, ännu ej befintlig)

Nybyggnation i norra änden av Wisborgfältet, på den så kallade ”Pippitomten”. Investeringsförslaget är senarelagt utifrån fördröjd utvecklingstakt av Visborgsområdet. Uppskattad kostnad ca 45 MSEK 2025. Kostnaden är beräknad på produktionskostnaden för Väskinde fsk med sex avdelningar. Driftskostnad ca 3,6 MSEK per år.

Visborg förskola 2 (Kneippbyn, ännu ej befintlig)

Helt beroende på expansionen av Visborgsområdet och därför mycket svår att uppskatta i tid.

3. Investeringsbehov Romaområdet

Mellan 2023 och 2027 bedöms antalet barn öka med 10. Med 69% (Totalt 89% i förskola och 78% av dessa i kommunal förskola) inskrivna på Region Gotlands förskolor innebär detta 7 barn.

Folkmängd i Roma

Alder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	41	48	48	48	49	49	50	50	51	51	51
1-5	403	396	388	385	385	381	391	395	399	404	408

Prognos 2021-04-01

Endre

417 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 60. Antal inskrivna barn 49.
En avdelning i paviljong med tidsbegränsat bygglov till 23-10-24 (samt ytterligare en paviljong med tidsbegränsat bygglov med grundskoleverksamhet). Enligt nuvarande politisk inriktning ska paviljongerna ej ersättas vid bygglovens utgång. Delar av förskoleverksamheten kan flyttas till huvudbyggnaden.

Dalhem

543 m², 3–4 avd. Bedömt max antal barn ca 60. Antal inskrivna barn 56.
Paviljong med tidsbegränsat bygglov som upphör 2025–08. Behov av ersättning för paviljong med två permanenta avdelningar om förskolans kapacitet ska kunna bibehållas. Uppskattad kostnad ca 20 MSEK äskas till år 2025. Driftskostnad ca 1,6 MSEK per år.

Vänge

286 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 35. Antal inskrivna barn 19.
Stort behov av PU. Ej bestämt när. Uppskattad kostnad ca 3 MSEK.

Roma Kungsallén

646 m² + ca 100 m², 4+1 avd. Bedömt max antal barn ca 70+17. Antal inskrivna barn 66. (En avdelning är i Romaskolans lokaler.)

Roma Skogsglantan

602 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 55. Antal inskrivna barn 46.
Bedömd möjlig att utöka med två avdelningar på fastigheten varav en uteavdelning.

4. Investeringsbehov norra Gotland

Mellan 2023 och 2027 bedöms antalet barn öka med 7. Med 69% inskrivna på Region Gotlands förskolor innebär detta 5 barn.

Folkmängd i Fårösund

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	15	14	14	14	14	15	15	15	15	15	15
1-5	133	125	119	117	118	119	120	121	123	124	125

Prognos 2021-04-01

Folkmängd i Slite

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	25	25	25	25	25	26	26	26	26	27	27
1-5	221	230	225	212	213	212	213	215	217	220	222

Prognos 2021-04-01

Fårösund

556 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 60. Antal inskrivna barn 29.

Lärbro

510 m², 4 avd. Bedömt max antal barn ca 65. Antal inskrivna barn 47.

Paviljongen ”Vargen” har tidsbegränsat bygglov till 2024-09-01. Ny lösning måste utarbetas i samarbete med grundskolan. Förslagsvis i byggnaden ”Folkskolan 1919”. Som en första uppskattning bedöms kostnaden till 10 MSEK som äskas till år 2024.

Slite

923 m², 4 avd. Bedömt max antal barn ca 110. Antal inskrivna barn 63.

Fole

330 m², 2+1 avd. (en uteavdelning). Bedömt max antal barn ca 50. Antal inskrivna barn 46.

Finns idag en uteavdelning. Barnen kan gå in i en provisorisk byggnad vid dåligt väder.

Utreda möjligheten till växthusliknande byggnad med värmekälla, toalett och diskbänk. Ingen uppskattad kostnad.

Stenkyrka

350 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 45. Antal inskrivna barn 43.

5. Investeringsbehov Klinteområdet

I Klinteområdet bedöms en ökning med 3 barn under perioden 2023 till 2027. Med 69% inskrivna på Region Gotlands förskolor innebär detta 2 barn.

Folkmängd i Klinte

Ålder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	21	26	26	26	26	26	26	27	27	27	27
1-5	237	233	231	221	216	217	223	224	226	229	231

Prognos 2021-04-01

Klinte

814 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 100. Antal inskrivna barn 103.

Sanda

640 m², 5 avd. Bedömt max antal barn ca 75. Antal inskrivna barn 78.

Förskolan är beroende av en paviljong med tidsbegränsat bygglov, undermåliga lokaler i före detta lärarbostaden samt lokaler inne i grundskolans byggnad. Tidsbegränsat bygglov till sommaren 2025.

Ersättningslokaler motsvarande 377 m² krävs för att bibehålla dagens kapacitet. Detta motsvarar en uppskattad kostnad på ca 15 MSEK. För att skapa en god och kvalitativ lösning behöver dock en ny byggnad med motsvarande tre avdelningar byggas. Kostnaden för detta uppskattas utifrån erfarenheter till ca 30 MSEK och äskas med 17,5 MSEK till år 2023 och 12,5 MSEK till år 2024. Driftkostnad ca 2,4 MSEK per år.

6. Investeringsbehov södra Gotland

Sudretområdet prognosticeras en ökning med 9 barn 2023 till 2027. Med 69% inskrivna på Region Gotlands förskolor innebär detta 6 barn.

Folkmängd i Sudretområdet

Alder	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0	48	41	41	41	42	42	43	43	44	44	44
1-5	321	332	340	334	339	342	339	343	346	350	354

Prognos 2021-04-01

Hemse, Högby förskola, (Hemsegården)

412 m², 2 avd. samt lokaler för öppen förskola. Bedömt max antal barn ca 40, exklusive öppna förskolan. Antal inskrivna barn 32.

Hemse, Tallen

661 m², 4 avd. Bedömt max antal barn ca 80. Antal inskrivna barn 64

Hemse, Mullvaden

624 m², 3 avd. Bedömt max antal barn ca 65. Antal inskrivna barn 48.

Garda

199 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 29.

Havdhem

325 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 32

Fler toaletter i befintlig byggnad beställda. Inga insatser är planerade i övrigt men lokalerna är i behov av viss verksamhetsanpassning och PU. Ingen uppskattad kostnad.

Öja

325 m², 2 avd. Bedömt max antal barn ca 40. Antal inskrivna barn 24.

Samordning med PU i skolan krävs då förskolan till viss del nyttjar lokaler i skolbyggnaden. Se Öja skola.

Investeringsplan Särskolelokaler

Normalt sett är det ca 1 % av eleverna som är i behov av särskola.

Inför HT 22 och HT 23 förväntas dock en ökning med ett tiotal elever till åk 1 (från ca 10 till 23).

Detta baserat på Habiliteringens uppgifter och bedömning. Om Habiliteringens bedömning är korrekt kommer särskolan att under de följande 13 åren (9 år grundskola och 4 år gymnasieskola) behöva utöka sin kapacitet med ett 10-tal platser i jämförelse med idag.

Det blir fler elever med större behov och med större behov av specialanpassade lokaler.

Något som inte bedöms kunna göras inom befintliga lokaler och befintlig bemanning. För detta äskas 2 MSEK till år 2023.

Ytterligare behov finns för förbättrande insatser kring bland annat ljudmiljö i lokalerna samt byta ut vissa möbler för en bättre ljudmiljö.

Polhem grundskola

För att möta det ökade behovet av särskoleplatser har en avdelning etablerats i hus 03 på området Hackspetten även kallat ”långa längan/Mästerhuset”. Från HT-23 planeras denna verksamhet att flytta till annan plats och utredning av detta pågår. Viktigt med samordning av alla verksamheter och olika behov på området sker inför framtiden (se grundskolan). Verksamheten i ”Sjöfartspaviljongen” kan med fördel flyttas till Lövsta eller annan ”lugn plats” för en bättre utemiljö och mindre störningar från andra verksamheter.

Desideriahuset (Desideria grundskola och Wisbygymnasiet gymnasieskola)

PU-arbeten pågår.

Behov av att förbättra ljudmiljön i ”Kaipenkorridoren”.

”Kafé Dessan” har behov av renovering. Klassrummet vid sidan om har behov av bättre belysning.

Verksamhetsanpassningar för ett ökat elevunderlag behövs. Se inledande stycke.

Utbyte av elevkök planeras. Kostnad ca 300 KSEK.

Komplettering av taktilt stråk i anslutning till det befintliga. (ingången vid tennisplanen)

Förbättringar av uteplatsen pågår och kan komma att behövas ytterligare.

Norrbacka grundskola

Inga åtgärder planerade. Behov av PU och bättre ljudmiljö i 1-2 rum.

Solberga grundskola

Inga åtgärder planerade.

Investeringsplan Barn- och elevhälsan

Barn och elevhälsan har på flera av skolorna icke ändamålsenliga lokaler för verksamheten. På många skolor delas lokaler av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, kulturskolan samt psykolog. Barn- och elevhälsans (BEH) önskan är att skolkurator och psykolog får ett gemensamt rum och att skolsköterskan har ett eget rum samt att dessa uppfyller gällande lagkrav.

Nödvändiga åtgärder kommer i första hand att ske i samband med PU och övriga arbeten/verksamhetsanpassningar och anges under respektive skola/förskola. På vissa enheter kan också elevmedicinska insatser (EMI) komma att ske på närliggande enhet. Detta om inte BEH:s behov och lagkrav kan tillgodoses på den aktuella enheten.

Investeringsäskanden

2023-2027

BUN/UAF	Projekttext	Prio	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Kategori 3, IT		1,2,3						
Pott								
Investeringar								
Objekt								
Nätverk	Utflyggnad , Underhåll av nät	3	255	255	255	255	255	1 275
Digitala Klassrum	Av utrustning	2	1 055	1 055	855	855	1 055	4 875
Devices elever	1 till 1	1	4 517	4 467	4 467	4 467	4 567	22 485
Devices personal	iPad eller PC	1	763	763	763	763	763	3 815
System införande	Lärplattform, skolon	3	350	300	300	300		1 250
Digital utveckling	5G,IoT, VR	4	0	0	0	0	0	0
Totalt investeringar			6 940	6 840	6 640	6 640	6 640	33 700

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

PLAN

Strategisk plan och budget 2023–2025

Fastställt av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2022-03-23

Ärendenr GVN 2022/6

Version 1.0

Strategisk plan och budget 2023–2025

Innehåll

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	3
UAF:s statliga uppdrag	3
UAF:s kommunala uppdrag	3
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	4
2.1 Vuxenutbildning	5
2.2 Folkhögskolan	8
2.3 Ungdomsavdelningen	10
2.4 Arbetsliv och etablering	11
2.5 Wisbygymnasiet	12
2.6 Kompetensförsörjning	15
2.7 Löpande och strukturella förändringar	15
2.8 Elevflöden och demografi kommande år	16
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023–2025	16
4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	18
5. Bedömning av resurser 2023–2025	18
5.1 Inledning, behov prioriteringar	18
5.1.1 Vuxenutbildning	18
5.1.3 Folkhögskolan	19
5.1.4 Ungdomsavdelningen	20
5.1.5 Arbetsliv och etablering	20
5.1.6 Wisbygymnasiet	20
5.1.7 Digitalisering	21
5.1.8 Fjärr och distansundervisning	22
5.1.9 Stärkande insatser för att nå en egen försörjning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5.1.9 Kvalitetsutveckling	22
5.1.10 Tilläggsbelopp	23
5.1.11 Kompetensförsörjning genom vidareutbildning	23
5.1.12 Gotlands löneläge och fortsatta satsningar	23
5.2 Driftbudget 2023 – 2025	23
5.2.1 Ramförändringar i sammandrag inklusive motivering	23
5.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen	24
5.2.3 Jämförelse med andra kommuner	25
5.2.4 Resursfördelningsmodell	26
5.3 Taxor och avgifter, interna och externa	27
5.4 Kompensation för externa avtal	27
6. Investeringsförslag med motiveringar 2023–2027	27
6.1 Lokaler	27
6.2 IT-investeringar	28
Bilageförteckning	29

Strategisk plan och budget GVN

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

Utbildning- och arbetslivsförvaltningens (UAF:s) uppdrag är att erbjuda en god, likvärdig och hälsofrämjande lärmiljö med verksamheter av hög kvalitet som främjar alla barns, elevers, studerandes och deltagares positiva utveckling och lärande. Kort sagt: vi ska skapa förutsättningar för att alla ska få möjlighet att lyckas. Målsättningen är att elever, studerande och deltagare ska fullfölja sin skolgång och studier, ge möjlighet till ett livslångt lärande för enskilda medborgare, ge en god grund för att aktivt kunna delta i samhällslivet, höja utbildningsnivån på Gotland, erbjuda utbildningar som matchar den enskildes, näringslivets och samhällets behov samt att arbeta för en hållbar kompetensförsörjning på Gotland.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har cirka 2200 medarbetare och förvaltningen leds av en utbildningsdirektör. Det politiska ansvaret för verksamheterna delas mellan barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.

UAF:s statliga uppdrag

- **Det statliga uppdraget** för skolväsendet (förskola, grundskola, särskola, gymnasium, vuxenutbildning) regleras i **skollagen** (2010:800)¹ och i övriga nationella styrdokument. Skollagen reglerar även barn- och elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt det kommunala aktivitetsansvaret
- **Barnkonventionen** gäller som lag från och med 1 januari 2020
- **Folkhögskolans** uppdrag, som utgår bland annat från **förordning** (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen
- **Fenomenalen Science Center**. En del av uppdraget är statligt och finansieras via statsbidrag från Skolverket

UAF:s kommunala uppdrag

- **Arbetsliv och etablering** arbetar med arbetsmarknadsinsatser på individnivå och att ge nyanlända förutsättningar för etablering i det gotländska samhället.
- **Ungdomsavdelningens** uppdrag är att bedriva ungdomsgårdar samt ungdokumentation. Fältfritidsledare ingår med uppsökande uppdrag.
- **Kulturskolan Gotland** är en frivillig verksamhet inom Region Gotland. Uppdraget är att erbjuda undervisning och aktiviteter för barn, ungdomar och i mån av plats även vuxna.
- **Studieförbundens** kommunala bidrag hanteras inom ramen för gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvar. Förening eller enskild kulturutövare kan samarbeta med studieförbund och få hjälp med till exempel lokaler, studiematerial, resor eller arrangemang av kulturprogram

¹ Skollagen omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (inkl. svenska för invandrare), särskild utbildning för vuxna samt barn och elevhälsan. Skollagen beskriver även det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

Det gick två dagar från det att förvaltningen hade veckovisa avstämningar med anledning av pandemin till att dagordningen byttes till att handla om det geopolitiska läget och frågor om flyktingmottagande.

Det säkerhetspolitiska läget påverkar och kommer framåt att påverka nämndens verksamheter. På vilket sätt är osäkert. Redan nu ser vi en ökad oro bland elever, deltagare och medarbetare samt att de första flyktingarna från Ukraina har anlänt till Gotland. Utifrån det av EU beslutade massflyktdirektivet ökar ansvaret för nämndens verksamheter.

Med verksamhetsberättelsen 2021 i ryggen måste ändå den samlade bilden av nämndens förmåga att leva upp till statens och samhällets ökade förväntningar vara goda. Resultaten i våra verksamheter håller en hög nivå.

Region Gotland står dock inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder. Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är vikten av att Region Gotland fortsätter ha en balans i lönebildningen och fortsätter utveckla attraktivare arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera.

Statliga reformer och riktade satsningar genom till exempel statsbidrag påverkar i stora delar det utvecklingsarbete som genomförs inom nämndens verksamhetsområde och en del av inriktningen framåt.

Nämndens verksamheter spelar en avgörande roll för flera stora samhällsutmaningar, som nyanländas etablering, individens möjlighet att byta yrke, vägledning till utbildning och arbete samt kompetensförsörjningen till arbetslivet. Detta har blivit än mer tydligt under ett år med pandemi.

Utbildning är en allt viktigare del i arbetsmarknadspolitiken. Vuxenutbildningen har och kommer fortsätta att ha en betydande roll med att erbjuda olika former och nivåer av utbildning, men även ge möjlighet till kompetensväxling och kompetenshöjande insatser. Vuxenutbildningens uppdrag har under 2020 utökats med Komvux som särskild utbildning (tidigare Särvox/Lärvux).

Trots att arbetslösheten är förhållandevis låg på Gotland så finns det personer som står långt från arbetsmarknaden. Samtidigt saknar Gotlands företag och arbetsgivare i hög utsträckning den kompetens de behöver i sina verksamheter. Olika arbetsmarknadsinsatser som till exempel vuxenutbildningar och särskilt riktade insatser mot arbete är därför viktiga komponenter i detta. Till det kommer att flera yrkesgrupper inom vår förvaltning är bristyrken i hela landet och arbetet med att attrahera till dessa yrkesval och flytt till Gotland är fortsatt viktigt.

En utmaning framåt är etablering, meningsfullt arbete - studier och att skapa delaktighet för våra nya medborgare, både kvinnor och män, i vårt gotländska samhälle. Särskilt behöver nyanlända kvinnors situation uppmärksammas och där spelar förskolan en stor roll. Med fler barn till nyanlända i förskolan ökar kvinnornas möjlighet att välja studier och arbete samt barnens fortsatta möjligheter att lyckas i skolan. Ett lyckats samarbete mellan Arbetsförmedlingen, socialnämnden (SON) och GVN är Vuxkomp, som stärker och vägleder

individer med försörjningsstöd mot arbete eller studier för att nå eller närma sig egenförsörjning. Målet är att minska tiden vilken man är beroende av försörjningsstöd och att individen skall få en gemensam planering med aktörerna. Arbetet utvärderades under 2020 och rapporterades till berörda nämnder. Båda nämnder ansåg att verksamheterna var gynnsam för det övergripande målet att få fler gotlänningar i yrkesverksam ålder i arbete och att verksamheten skall fortgå.

Förberedelser för att möta det ökade antalet elever i gymnasieskolan den kommande 10-årsperioden behöver inledas redan nu. Bedömningen är att elevökningen kan hanteras bland annat med hjälp av schemaförändringar för att kunna nyttja lokalerna effektivare, dock förutsätter detta en förändring och samordning av den lokala kollektivtrafiken.

Det av regionfullmäktige fastställda effektiviseringsuppdraget, på 1,9 miljoner kronor, är känt och kommunicerat till verksamheterna, arbetet med effektiviseringar kopplat till besparingar har pågått under flera år. Nämnden har beslutat att hantera effektiviseringen som generell vilket påverkar alla verksamheter inom nämndens områden vilket motsvarar cirka 0,8 procentenheter av verksamheternas budget år 2022. Åtgärder eller andra förutsättningar som påverkar nämnden för att klara verksamheten inom beslutad budget för 2021 är att budgeten avseende intäkter från Migrationsverket för elever i gymnasiet, har reducerats till 0 (noll) – till en nivå som nästan motsvarar inkommen nettoersättning 2021, förra året gjordes ett negativt resultat på den budgetposten med 2,4 miljoner kronor. Resursfördelningsmodellen har fått ramtillskott med 6,3 miljoner kronor på grund av fler elever i gymnasieskolan. Förstärkning av grundbeloppet har gjorts med 4,4 miljoner kronor och utöver detta så har nämnden en elevbuffert på 2,7 miljoner kronor, avser en beredskap för en eventuell ökning av antalet elever i gymnasieskolan.

Avdelningen arbetsliv och etablering har fått ramtillskott med två miljoner kronor för ytterligare satsningar för svenska för invandrare (SFI) och även att säkra så att fler kan undvika utanförskap och komma i arbete. Att öka genomströmningen från mottagande till egen försörjning via SFI. Arbetsliv och etablering har dessutom fått ytterligare ramförstärkning med två miljoner kronor för aktiva arbetsmarknadsinsatser. Det generella ramtillskottet på en miljon kronor har fördelats mellan Vuxenutbildningen, särskild utbildning för vuxna 600 000 kronor samt 400 000 kronor till förstärkning av grundbeloppet till gymnasieskolan.

2.1 Vuxenutbildning

Förändrat uppdrag och förändrade förutsättningar

Under 2021 har det skett förordningsändringar avseende statsbidrag regionalt yrkesvux. En av de större förändringarna är villkoren för kombinationsutbildningarna. Bidragsnivån höjs och medfinansieringskravet tas bort vilket är en tydlig signal från staten att man vill att kommunerna prioriterar utbildningsformen.

Regeringen lämnar i propositionen *Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande* förslag som syftar till att validering inom kommunal vuxenutbildning (Komvux) i högre grad ska tillgodose de behov som finns på arbetsmarknaden och hos enskilda. Med förbättrad validering ökar möjligheterna att tillvarata det kunnande som individen tidigare har förvärvat. Detta bidrar till en effektivare kompetensförsörjning, en snabbare etablering på arbetsmarknaden och ökade möjligheter till omställning under arbetslivet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Riksdagen sa nyligen ja till regeringens förslag i propositionen *En sammanhållen utbildning för nyanlända* som har utbildningsplikt. Nu har regeringen beslutat om närmare föreskrifter om utformningen av den sammanhållna utbildningen och innehållet i planen för utbildningen.

I förordningen om vuxenutbildning tydliggörs det att utbildningen ska utformas utifrån de nyanlända elevernas utbildningsbehov. Vid utformningen av utbildningen ska kommunen samverka med Arbetsförmedlingen och andra berörda aktörer såsom regionen, andra kommuner och enskilda utbildningsanordnare.

Utbildningen ska innehålla svenska för invandrare, orienteringskurser och kurser på grundläggande eller gymnasial nivå. Även andra insatser som är gynnsamma för elevernas kunskapsutveckling ska kunna ingå. De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 augusti 2022.

Pandemin, vuxenutbildningen

Pandemins effekter på arbetsmarknaden och en minskad benägenhet att förflytta sig hos de unga vuxna samt ökade möjligheter till försörjning under studietiden har lett till att fler medborgare under perioden 2020–2021 sökt sig till utbildning. Denna ökning har varit märkbar inom alla områden av vuxenutbildning.

Den ökade arbetslösheten har genererat en större efterfrågan av utbildningsinsatser. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att anvisa till reguljära studier vilket innebär att även de målgrupper som inte på egen hand söker sig till studier kan bli anvisade till att studera. Samverkan inom ramen för Delegationen för unga och nyanlända till arbete kommer ha fortsatt stor de närmaste åren. Förutom Arbetsförmedlingen är även Arbetsliv och etableringen samt Socialförvaltningen viktiga samarbetspartner.

Här nedan en sammanställning av de senaste årens elevantal.

Antal	2021	2020	2019
Grundläggande Vux	89	89	108
Gymnasial Vux	727	530	394
Totalt	816	619	502

Not Totalt antal genomförda poäng delat med 800 poäng, helårsstudier

Antal	2021	2020	2019
SFI	506	514	402
Grundläggande Vux	273	241	245
Gymnasial Vux	1 932	1 636	1 239
Totalt	2 711	2 391	1 886

Not Antal studerande inklusive upphandlad verksamhet

Behörighetsgivande utbildningar, vuxenutbildningen

En fullständig gymnasiekompetens är av avgörande betydelse för att senare få en förankring på arbetsmarknaden och samtidigt minska behovet av bidrag. Efterfrågan på behörighetsgivande kurser på gymnasial nivå har de senaste åren ökat. Att studera behörighetsgivandekurser är en rättighet och i takt med att behovet ökar stiger kommer behovet av lärarresurs samt pedagogiskt stöd att öka.

Ett nytt avtal med utbildningsleverantör av gymnasiala kurser på distans kan även komma att påverka kostnaderna under perioden. Upphandling påbörjas under 2022 och nytt avtal träder i kraft i januari 2023.

Yrkesutbildningar för vuxna (Yrkesvux och Yrkeshögskola)

Att Komvux har ett mer utpekat uppdrag avseende kompetensförsörjning innebär att såväl det kommunala som det regionala uppdraget behöver ha en mer långsiktig plan avseende finansiering. Statsbidrag avseende yrkesutbildningar innefattar fortsatt en medfinansiering

på 3/7 vilket motsvarar cirka 42 procent och i takt med att behoven av yrkesutbildningar ökar inom de flesta yrkesområden behöver ramtilldelningen ytterligare ses över. Äldreomsorgslyftet är ett av de tydligaste exemplen på hur Vuxenutbildningen på kort tid behövt växla upp. För att möjliggöra liknande insatser med kort varsel behöver det finnas en grundorganisation som sedan går att komplettera efter behov.

Ett nytt avtal med utbildningsleverantör av gymnasiala kurser på distans kan även komma att påverka kostnaderna under perioden. Upphandling påbörjas under 2022 och nytt avtal träder i kraft januari 2023. Även övriga avtal med utbildningsleverantörer av naturburksutbildningar, el-utbildningar samt yrkesförarutbildningar löper ut under perioden vilket också kan komma att påverka kostnaderna.

Yrkeshögskola är nationellt en växande utbildningsform. Region Gotlands senaste ansökningar har inte beviljats. Utbildningsledaren för yrkeshögskolan har i stället fått i uppdrag av Regionstyrelseförvaltningen att vara Region Gotlands representant i det nationella ESF-projektet Valideringslyftet under ledning av Myndigheten för Yrkeshögskolan. En ny ansökan kommer arbetas fram och satellitortsutbildningar knyts till Lärcentrum-verksamheten. Detta genererar inte några intäkter men tillgängliggör utbildningsinsatser till Gotland

Yrkesutbildningsinsatserna som beskrivs här ovan kan ses som såväl en kommunal som regional angelägenhet inte minst kopplat till RUS 2040.

Svenska för invandrare (SFI), vuxenutbildningen

Att erbjuda nyanlända elever en utbildning av god kvalitet är en stor utmaning för skolväsendet. Den långsiktiga trenden att vuxenutbildningen fått allt fler utlandsfödda studerande har fortsatt. Det är viktigt att betona att andelen nyanlända elever även resulterar i ökade kostnader för pedagogiskt stöd och studie- och yrkesvägledning i verksamheten.

Pandemin har inte minskat behoven utan snarare ökat. Arbetsförmedlingen på Gotland signalerar att det är bland de utrikesfödda med kort utbildning som man befarar långvarig arbetslöshet vilket innebär att det är en allt större efterfrågan av inte bara svenska för invandrare utan även så kallade kombinationsutbildningar, yrkesvux, SFI och SVA.

Många av de som idag anvisas till Gotland har låg utbildningsbakgrund. Till viss del kompenseras vuxenutbildningen för ökade kostnader genom etableringsersättningen. Det bör beaktas att flera av dessa elever inte kommer hinna bli klara med sin utbildning inom ramen för etableringen som är på två år.

En sammanhållen utbildning för nyanlända som har utbildningsplikten

I propositionen föreslår regeringen att det införs en skyldighet för kommunerna att inom den kommunala vuxenutbildningen tillhandahålla en sammanhållen utbildning för de som tar del av det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som på grund av kort utbildning inte bedöms kunna matchas mot arbete under tiden i programmet. Förslaget innefattar ändringar i 20 kap. och 21 kap. skollagen. Riksdagen har röstat ja till regeringens förslag och ändringarna i skollagen träder i kraft den 1 augusti 2022.

Det är i skrivande stund oklart huruvida kommunerna kommer kompenseras med generella statsbidrag i och med denna lagändring.

Lärcentrum, vuxenutbildningen

Behovet av lärcentrum-verksamheten förväntas öka i och med det ökade behovet av kompetensförsörjning. Detta genererar ett behov av studie- och yrkesvägledning, pedagogiskt stöd samt tentamensservice.

En resursförstärkning behöver göras kopplat till Lärcentrum vilket skulle innebära att ett mer långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete dels kopplat till elever på Vuxenutbildningen, dels för att tillgängliggöra högre utbildning såsom yrkeshögskola och högskole- och universitetsstudier. Utifrån ö-läget är detta av allra största vikt då distansstudier spås bli än vanligare framöver. Då detta uppdrag kan ses som både kommunalt och regionalt är det av största vikt att finansieringen ej enbart är kommunal utan även regional.

Inom ramen för Lärcentrum-verksamheten skulle även validering kunna samordnas.

2.2 Folkhögskolan

Grundförutsättningar, folkhögskolan

Från och med 2020 arbetar folkhögskolan med kraftigt reducerade resurser beroende på en minskad regional budgetram. Nerdragningen infördes samtidigt som staten förväntade sig ytterligare utbildningsinsatser med nya yrkesutbildningsplatser för personer som saknade sysselsättning och stod utanför arbetsmarknaden. Folkhögskolan räknar med att förutsättningarna inför 2023 kommer att innebära nya statliga satsningar med ytterligare utbildningsinsatser. Folkhögskolans ramtilldelning är så låg att det är svårt att tillskapa nya utbildningsplatser.

Pandemin och Folkhögskolan

Reserestriktioner och begränsningar utifrån Pandemin drabbade folkhögskolans externa kurs och konferensutbud i stor omfattning under 2020/21. Flera kurser och erbjudande till externa studerande ställdes in och fick kännbara effekter på volymerna och på ekonomin. Samtidigt har den ökande arbetslösheten skapat en tydlig efterfrågan på utbildningsinsatser. Regeringen har gett ett tydligt uppdrag till Arbetsförmedlingen att anvisa till reguljära studier, vilket innebär att även de målgrupper som inte på egen hand sökt sig till studier kan bli anvisade till att studera. Kombinationen av pandemieffekter och Arbetsförmedlingens omorganisation innebar en olycklig kombination och förlusten av upparbetade relationer och kunniga handläggare har fått märkbara effekter. Folkhögskolan samarbetar med AF, Socialförvaltning och arbetsmarknadsenheten för att nå de grupper som står långt från arbetsmarknaden och i försöken möta behoven i samhället.

Reguljära utbildningar, folkhögskolan

Folkhögskolans utbildningsutbud vänder sig till gotländska studerande men är öppna för sökande från andra delar av landet. Utbildningarna håller över lag mycket hög kvalitet och har stabilt antal sökande. Alla utbildningar är studiemedelsberättigade. Folkhögskolans allmänna linje tar emot studerande som inte tidigare har fullföljt sina gymnasiestudier och ca 70 procent av de studerande får behörigheter och omdömen för att kunna söka vidare till högre studier. Folkhögskolan bedömer att behovet av utbildningsplatser kommer att öka under de närmaste åren.

Särskilt anpassade studier för personer med Autismspektra syndrom erbjuds vid Enter som utgör en särskild del av Allmänna linjen, platserna är avsedda för gotländska studerande med särskilda behov, antalet platser är översökta om det vore möjligt skulle antalet utbildningsplatser kunna fördubblas. Folkhögskolan har saknat möjligheten att finansiera ett utökad antal platser.

De särskilda utbildningarna, profilkurser är utformade så att de utgör en möjlig väg för fortsatta studier vid tex. Musikhögskola, konstfack, tillskärarakademi, fotohögskolan etc.

De flesta av profilkurserna vid Gotlands folkhögskola har ett mycket gott renommé i ett nationellt perspektiv. De flesta profilkurser ges på gymnasialnivå. Utbildningarna utgör en betydande del av kompetensförsörjning till de kulturella och kreativa näringarna som verkar såväl i Sverige som på den internationella arenan.

Yrkesutbildningarna svarar mot ett tydligt kompetensbehov som efterfrågas i de branscher till vilka utbildningarna riktar sig. I stort sett alla som fullföljer någon av folkhögskolans yrkesutbildningar går vidare ut i arbete. Det finns en stor efterfrågan på Socialpedagoger i det gotländska samhället och i landet i övrigt. Filmutbildningarna genererar kompetenta medarbetare till filmbranschen. Story manusutbildningen försöker svara mot den stora efterfrågan av professionella manusförfattare som efterfrågas inom den kraftigt växande branschen. Det senaste tillskottet är vård och omsorgsutbildningen som sannolikt fyller ett ökat behov av rekrytering till just äldrevård och omsorgsaktörer.

Sammanställning av de senaste årens antal deltagare (deltagarveckor)

Kurstyp	Kursnamn	2021	2020	2019
1	Allmänna linjen	1 893	1 892	1 864
4	Allmänna linjen, yrkesinriktad	298	144	0
2	Särskilda kurser	4 270	6 145	4 196
22	Särskilda kurser, extra platser	1956	0	2 264
3	Korta kurser / Sommarkurser	145	72	207
9	Uppdragsutbildning	34	17	-
15	SMF- Studiemotiverande fhsk-kurs	96	174	0
26	Svenska från dag 1	0	157	632
21	Etableringskurs	54	0	382
8	SFI, svenska för invandrare	1 649	1 828	2 683
Totalt antal deltagarveckor		10 395	10 429	12 228

SFI och etableringskurs, folkhögskolan

Det är viktigt för folkhögskolan att kunna erbjuda nyanlända samhällsmedborgare utbildning på den nivå som de befinner sig. Över hela landet har antalet utlandsfödda ökat på olika folkhögskoleutbildningar. Att kunna erbjuda SFI undervisning och Svenska från dag ett är mycket betydelsefullt för det lokala samhället. Vägen till vidare studier går alltid via SFI och kvalificerad språkinläring. Från SFI tar sig många av de utlandsfödda vidare på någon av folkhögskolans utbildningar, antingen högskoleförberedande eller yrkesutbildningar. Den förväntade flyktingströmmen från Ukraina kan komma att kräva utökning av lokaler och personal.

Särskilda anvisningar, folkhögskolan

Arbetsförmedlingen kan anvisa personer som är inskrivna i någon åtgärd till Folkhögskolans studiemotiverande och förberedande kurser. SMF kurser utgör en av de största arbetsmarknads insatserna i ett nationellt perspektiv. Vidare anvisar AF till etableringskurser eller annan reguljär utbildning på folkhögskola för vissa nyanlända invandrare, genom den så kallade utbildningsplikten. Efter omorganisationen av AF och implementeringen av nya LOV aktörer har anvisningsförfarandet haltat betydligt.

Ökad sysselsättning och integration, folkhögskolan

Folkhögskolan bidrar till ökad sysselsättning och minskad segregation genom att ge breda kunskaper och kompetenser som behövs i arbets- och samhällsliv. Uppdraget från såväl staten som regionen är att tillgängliggöra utbildning för människor som inte kan eller vill utbildas hos andra aktörer och främjar övergångar till arbete och fortsatta studier. Folkhögskolan ser ett ökat antal deltagare med avbruten studiegång eller ofullständiga betyg från grund och gymnasieskola.

Folkhögskolan som utbildningsform kännetecknas av den pedagogiska miljön som fokuserar på dialog och delaktighet, möten över gränser samt kollektiva lärprocesser. En framgångsfaktor i mötet med studerande som tidigare misslyckats i sina studieformer är möjligheten till småskalighet och individanpassning som främjas av friheten från fastlagda kursplaner. Folkhögskolan förfogar över ett nationellt godkänt system för validering av formell och reell kompetens som leder till sänkta trösklar för deltagare som platsat i de kursplanestyrd utbildningarna. Det sänker trösklarna för deltagare och förkortar utbildningstiden, det utgör en viktig del av det komplementära uppdraget.

Folkhögskolan bedömer att behovet och efterfrågan på folkhögskoleplatser kraftigt ökar när arbetslösheten ökar andra utbildningsformer misslyckas i sina ambitioner, antingen på grund av pandemin eller snäva regelverk.

Folkhögskolan har korta omställningstider och kan snabbt skapa nya yrkesutbildningar om behov uppstår i samhälle och näringsliv.

2.3 Ungdomsavdelningen

Ungdomar i den offentliga miljön samt stödinsatser för att främja närvaron i skolan

Under de senaste åren har man sett en ökning av ungdomar som rör sig i offentlig miljö. Ökningen av individer och grupper i offentlig miljö kan ses som en effekt av bland annat ett ökat intresse för motorfordon. Det finns också en ökad problematik med alkoholtillgång, droger och andra substanser (bland annat lustgas) samt kriminella nätverk. Denna bild delas av polis, skola och övriga i OSF (operativt samverkans forum).

Under budgetåret 2022 har Ungdomsavdelningen erhållit ett särskilt bidrag motsvarande 2,3 miljoner kronor av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden till två projekt.

Det ena projektets syfte är att en arbetsgrupp jobbar med ungdomar i offentliga miljöer. Detta för att minska de spänningar som bildas i civilsamhället och vara en trygg, varnande och hälsofrämjande insats. Att tidigt identifiera och fånga alkoholdebuter hos minderåriga och uppmärksamma trender och problemområden/platser. Vara i rörelse och föra samtal med de unga som rör sig i dessa miljöer. Fokus är att skapa relationer, trygghet och närvaro. Insatsen sker i samarbete med bland annat polisen, socialtjänsten och vårdnadshavare.

Det andra projektet som också har initierats av ungdomsavdelningen ger en möjlighet att bistå skolor med resurser och kompetens. Att ej fullfölja sin skolgång är en riskfaktor som kan leda till flera svårigheter att inte klara av livet i sin helhet.

I skolan arbetas det hårt för att få elever att ta sig till skolan och många lösningar görs för den enskilde individen men det finns begränsningar i hur långt och mycket skolan kan bistå. Ungdomsavdelningen ser att det finns andra delar att jobba med och att lösningen på svårigheterna inte alltid finns inom skolans väggar. Detta ligger till grunden för projektet ”Stödinsatser för att främja skolnärvaro”. En arbetsgrupp om fyra personer skapar förutsättningar, vägar och lotsar ungdomar tillbaka till skolan. Detta genom socialpedagogiskt och metodiskt upplagt arbete. Projektet ligger väl i linje med Regionens mål ”Alla fullföljer gymnasiet och har goda förutsättningar för ett livslångt lärande”.

Projekttiden för båda dessa projekt är från hösten 2021 till december 2022. Trots att projekten inte är avslutade kan det konstateras att de redan har blivit framgångsrika och gjort skillnad för målgrupperna. Det finns en önskan om att kunna permanenta verksamheterna inom ungdomsavdelningen men för detta krävs en utökad rambudget.

Fenix UngKulturhus

Fenix UngKulturhus på Norra Hansegatan 6b i Visby har varit ett kulturhus och en mötesplats för ungdomar mellan 16–25 år. Verksamheten har arbetat med att hjälpa unga vuxna i deras kulturyttringar men har också funnits som en plats att umgås på. Under februari månad 2022 tömdes hela Fenixhuset på inredning för att ge möjlighet till ett välbehövligt renoveringsarbete. Verksamheten på Fenix är mestadels pausad och personalen är temporärt flyttad till Puma Ungdomsgård. Ett arbete pågår att hitta ny lämplig lokal till verksamheten eftersom annan verksamhet kommer flytta in i huset efter renoveringsperioden. Fenix kommer att behöva extra medel för att bygga upp sin verksamhet igen och etablera sig på annan plats.

2.4 Arbetsliv och etablering

Pandemin, arbetsliv och etablering

Arbetsmarknaden på grund av Coronapandemin varit osäker men siffrorna visar att den nu återhämtar sig i ökat takt. Arbetsförmedlingens senaste siffror visar en arbetslössiffra på 5,6 procent under januari 2022. Det är en minskning mot januari 2021 års siffra på 7,4 procent. 1 544 individer är inskrivna hos Arbetsförmedlingen på Gotland, av de är det 942 personer som varit arbetssökande 6 månader eller längre. Långtidsarbetslösa och stöd till de målgrupper i behov av sammansatt stöd från både kommun och Arbetsförmedling är prioriterade då de fortsatt har svårigheter att nå arbetsmarknaden och matchas mot lediga jobb. Såväl insatser riktade till individerna som satsningar på att öka arbetet med arbetsgivare krävs för att lyckas mer effektivt med uppdraget.

Kompetensförsörjning och anställningar

Utifrån Gotlands demografi och den kompetensförsörjningsutmaning som detta innebär finns det behov inom hela regionen att bredda rekryteringen för att matcha behovet av kompetensförsörjning. Beslut om att samtliga förvaltningarna skall ta emot fler personer som står utanför arbetsmarknaden togs i Regionfullmäktige i juni 2021. Avdelningen för arbetsliv och etablering har i samverkan med projektet NORMA analyserat vad som skapar förutsättningar för att lyckas med detta tagna beslut. En modell för en sådan organisation är framtagen av avdelningen för arbetsliv och etablering och NORMA och presenterad för styrgrupp och samtliga HR-chefer inom Region Gotland. Förslag till beslut gällande modellen skrivs fram i en tjänsteskrivelse skriven av Regionstyrelseförvaltningen.

Arbetslivsinriktad rehabilitering/ utredning i arbete

I ovan nämnda arbetsmarknadsutredning konstaterades att det finns behov av arbetslivsinriktad rehabilitering och kartläggning i arbete av individer som av olika anledningar behöver utredas i sin förmåga till arbete. Det handlar om individer som behöver etablera sig eller återetablera sig i arbetslivet, men som kan ha behov av rehabilitering och anpassning för att nå egen försörjning. Avdelningen för arbetsliv och etablering har under 2021 påbörjat ett arbete med att bygga upp denna spetskompetens. Bland annat har riktade hälsofrämjande och utredande insatser inletts. Bedömningen är att ytterligare satsning på denna insats skulle göra att fler individer får sin förmåga i arbete utredd och att detta i sin tur skulle skapa tydligare vägar vidare mot arbete för denna målgrupp.

Arbetsgivarsamordnare

För att lyckas med uppdraget att fler individer i behov av stöd från både Arbetsförmedling och kommun skall lyckas matchas mot arbete behövs tydliga och samordnade kontakter med arbetsgivare förstärkas. Avdelningen för arbetsliv och etablering har inlettt ett nära samarbete med projektet Alla behövs på Gotland och resultatet av detta samarbete är att det finns behov av en arbetsgivarsamordnare. Funktionen som detta uppdrag skulle ha är att samordna arbetsgivarkontakter i det gotländska näringslivet, stötta arbetsgivare att rekrytera bredare och anställa ur den målgrupp som avdelningen för arbetsliv och etablering möter samt skapa en funktionell väg ut i den privata arbetsmarknaden. Bedömningen är att ett ramtillskott motsvarande en tjänst skulle förstärka förutsättningarna för en minskad arbetslöshet hos nyanlända, unga och långtidsarbetslösa som av olika skäl har behov av mer sammansatt och hållbart stöd för att nå egen försörjning.

2.5 Wisbygymnasiet

Utbildningsutbud

Gymnasieskolan går en intressant tid tillmötes. Elevkullarna ökar enligt Statisticons prognoser och dimensioneringen av gymnasiets utbildningar kommer sannolikt att marknadsanpassas. I januari överlämnade regeringen ett förslag till Lagrådet om att förändra styrningen av gymnasieskolan. Enligt förslaget ska inte bara elevernas efterfrågan vara vägledande för antalet erbjudna utbildningsplatser utan även arbetsmarknadens behov. Detta förutsätter en gemensam analys av lokala och regionala behov tillsammans med program- och branschråd, avdelningen Regional utveckling, Arbetsförmedlingen och andra aktörer. Eftersom lokalerna utgör begränsningen för fler elever på flera yrkesprogram, kan reformen på sikt innebära behov av investeringar och verksamhetsanpassningar. Ett helhetsperspektiv är nödvändigt, där samordning och prioriteringar med bland annat Vuxenutbildningen är nödvändig. Detta för att på såväl kort som lång sikt säkerställa kompetensförsörjningen på ön. Förväntningar på samverkan sträcker sig även utanför Gotland. I lagrådsförslaget anges att kommuner ska samarbeta med minst två andra kommuner för att planera och erbjuda gymnasieprogram i syfte att skapa ett likvärdigt gymnasieutbud över hela landet. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas i utbildning som påbörjas 2025.

Kompetensförsörjning

Ett aktivt och strategiskt arbete med kompetensförsörjning är avgörande för att säkerställa tillgången av behörig och legitimerad personal inom gymnasieskolan. Arbetet på Wisbygymnasiet präglas av en helhetssyn med åtgärder på såväl kort som lång sikt. En framgångsrik kompetensförsörjning förutsätter att man kan erbjuda en god arbetsmiljö, konkurrenskraftiga löner, tillit till professionerna och en ändamålsenlig organisation. Avgörande är också att kunna behålla utbildade medarbetare, det gäller såväl pedagogisk personal som ledning.

För en tillsvidaretjänst som lärare inom gymnasieskolan krävs legitimation. På grund av bristande tillgång på i första hand yrkeslärare, stödjer och stimulerar Wisbygymnasiet icke-behörig pedagogisk personal till lärarlegitimation och ämnesbehörighet. Stödet omfattar partiell tjänstledighet med lön samt ersättning för rese- och litteraturkostnader under högskoleutbildningen. Skolan erbjuder även en fördjupad professionshandledning för nyanställda som saknar tidigare erfarenhet av pedagogiskt arbete. Ovanstående insatser är helt avgörande för att upprätthålla skolans höga andel av behöriga lärare. Under de senaste åren har kostnaderna för insatserna i huvudsak täckts med riktade statsbidrag, men framöver kan dessa behöva tas av egna medel.

Kunskapsstapp och ohälsa

Pandemin har inneburit stora utmaningar för gymnasieskolan. Svåra avvägningar har behövt göras mellan att motverka smittspridning och att begränsa pandemins påverkan på elevers lärande och psykiska hälsa. Perioder med fjärr- och distansundervisning, den bitvis höga frånvaron bland elever och lärare samt lärarnas höga arbetsbelastning har haft verkan på undervisningens kvalitet. Likaså har likvärdigheten i skolan påverkats. Även om särskilt utsatta elever och elevgrupper såsom elever i behov av särskilt stöd eller extra anpassningar, nyanlända elever med flera, så långt det varit möjligt har prioriterats för närundervisning, har skolans kompensatoriska uppdrag inte varit möjligt att upprätthålla på samma nivå. De relativt stabila betygresultaten innebär inte att man kan utesluta att elevernas kunskapsutveckling kan ha påverkats negativt. Det är troligt att lärare har behövt anpassa betygssättningen utifrån förutsättningarna i enlighet med Skolverkets rekommendationer.

Även elevernas psykiska hälsa har påverkats negativt under pandemin. Begränsningar i socialt umgänge, undervisning på distans och att både kommunala verksamheter och civila organisationer tvingats stänga ner viktiga anläggningar, aktiviteter och funktioner har haft stor påverkan på ungdomarnas mående, särskilt de som redan tidigare var i utsatta situationer. Det man upplever är känslor av ensamhet, stress och brist på motivation. Andelen elever som söker hjälp hos elevhälsan har kraftigt ökat under det senaste året.

Det är därför viktigt att skolan ges förutsättningar att arbeta systematiskt för att omhänderta de elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen eller vars mående påverkats under pandemin. Särskilda resurser krävs för elevstödande insatser i form av extra anpassningar och särskilt stöd samt nödvändiga förstärkningar av elevhälsouppdraget. En ökad samverkan med andra aktörer såsom socialtjänst, psykiatri m.fl. är nödvändig.

Digitala läromedel

För att säkerställa en tillgänglig lärmiljö behövs såväl tryckta som digitala läromedel i skolan. Från och med höstterminen 2020 är därför digitala läromedel förstahandsvalet på Wisbygymnasiet. Det innebär att kompletteringsköp av enstaka exemplar av tryckta läromedel är tillåtet, men vid byte ska ett digitalt läromedel väljas. Digitala läromedel har flera fördelar jämfört med tryckta, till exempel är innehållet alltid uppdaterat och kan anpassas så att det stimulerar och utmanar varje enskild elev. Även kommande provsituationer kommer i allt högre grad digitaliseras. De nationella proven kommer vara digitala och utgöra en påtryckande faktor på övriga provsituationer.

Pandemin har påskyndat den digitala utvecklingen på skolan vilket påverkat läromedelsutgifterna. Kostnaden för digitala läromedel är cirka 70 procent högre än för tryckta. Det innebär att skolan kommer att ha signifikant högre kostnader för läromedel under de närmaste åren.

Anläggningsfordon

Vid fördelning av såväl investerings- som reinvesteringsmedel är det viktigt att beakta avdelningens behov utifrån storlek och verksamhet. En otillräcklig tilldelning har medfört att skolan idag står med en omodern maskinpark och tvingats ingå dyra leasingavtal för till exempel maskiner och anläggningsfordon, kostnader som belastar Bygg- och anläggningsprogrammets driftsbudget. Detta är något som i förlängningen riskerar äventyra inriktningens existens. På Bygg- och anläggningsprogrammet *översätter* leasingkostnaden en motsvarande investeringskostnad med ca 1,2 miljon kronor per år. För att över tid säkerställa utbildningen och en långsiktigt hållbar ekonomi på programmet krävs reinvesteringsmedel på 1,6 miljoner kronor var fjärde år. Det innebär en genomsnittlig driftstid för de gula maskinerna på 20 år.

Samverkan kring elever med problematisk skolfrånvaro

En avsiktsförklaring har upprättats mellan Wisbygymnasiet och avdelningen för arbetsliv och etablering avseende elever med problematisk skolfrånvaro. Det övergripande målet för samarbetet är att ungdomar och elever ska stimuleras att påbörja sina gymnasiestudier och fortsätta när motivationen är låg. Aktiviteter planeras att genomföras varje vecka, som leds av lärare från introduktionsprogrammen (IM) och ungdomscoacher från kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Med samarbetet öppnas skolan upp för ungdomar som annars inte hade sökt till gymnasiet eller riskerar problematiska skolfrånvaro. Hälften av deltagarna kommer att vara elever från IM och hälften ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. Indikatorer som kommer att mätas är bland annat antal elever som söker till IM vid sidan om gymnasieantagningen och antal elever på IM som avbryter sina studier. Verksamheten börjar i liten skala med endast 12 elever men är skalbar utifrån insatserna visar sig vara framgångsrika. För effektiv samordning krävs att en gemensam utbildningskoordinator rekryteras.

Behöriga elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF)

Hos personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är hjärnans förmåga annorlunda när det gäller att bearbeta information. Det kan innebära svårigheter med koncentration, uppmärksamhet och arbetsminne eller att förstå längre sammanhang, skilja på viktigt och oviktigt och förmåga att planera. Många gånger har man också svårt med impuls kontroll och att samspela med andra människor. I begreppet NPF ryms diagnoserna ADHD, ADD, autismspektrumstörning, språkstörning och Tourettes syndrom.

Cirka fem till sju procent av eleverna i den svenska skolan har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Räknar man in de elever som har liknande svårigheter men inte uppfyller kraven för diagnos eller ännu inte utretts blir andelen ännu större. Under 2022 genomförs därför en förstudie på Wisbygymnasiet inför en eventuell start av särskild undervisningsgrupp på ett nationellt gymnasieprogram för elever med NPF, som har särskilda behov av struktur, individuella anpassningar och en lugn arbetsmiljö. Utbildningen är tänkt att utformas efter varje elevs unika förutsättningar och behov med utgångspunkt i engagemang, bemötande, individualisering, kunskap och trygghet. Målet är att eleverna ska utveckla de kunskaper, färdigheter och förmågor som krävs för att ta sig vidare i livet. Skolarbetet kommer att ledas av ämnesbehöriga pedagoger med NPF-kompetens. Utgångspunkten är att merkostnaderna för verksamheten ska täckas av tilläggsbelopp.

Teknikcollege

Sommaren 2022 examineras den första årskullen elever som genomfört hela sin utbildning inom Teknikcollege på Wisbygymnasiet. Inom Teknikcollege samverkar gymnasieskolan med gotländska företag kring tekniskt och industriellt inriktade utbildningar, där företagen

är delaktiga i såväl styrningen av utbildningen som utformning av innehållet. Samverkan leder till ökad resurseffektivitet och kvalitet i utbildningarna. Certifieringen av Teknikcollege innebär att eleverna säkerställs rätt kompetens och förutsättningar för att fortsätta utvecklas inom såväl arbetslivet som genom högre studier. Region Gotlands kvalitetssäkringsmodell garanterar arbetsprocesser, måluppfyllelse och utveckling inom utbildningen.

För att finansiera processledning samt drift- och personalkostnader för de 300 poäng som eleverna inom Teknikcollege läser som utökad studiekurs, beslutade Regionstyrelsen 2019 om ett permanent anslag till Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen på två miljoner kronor. För att kunna upprätthålla utbildningens kvalitet behöver beloppet räknas upp utifrån index och även anpassas med hänsyn till antal elever i utbildningen.

2.6 Kompetensförsörjning

Skolans kompetensförsörjning är en utmaning för hela landet. Lärarbristen fortsätter att vara en betydande utmaning även på Gotland, från förskola till vuxenutbildning, med sarskolan inkluderad. Många lärare upplever dessutom att arbetsbelastningen är hög och att tiden för det pedagogiska uppdraget inte är tillräcklig. Även andra kategorier inom gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvarsområde är svårrekryterade, till exempel studie- och yrkesvägledare. Förutom att tillgången på kvalificerad arbetskraft är begränsad och förväntningarna på högre lönenivåer har ökat, kommer också en betydande del av medarbetarna inom berörda verksamheter att gå i pension inom de närmaste åren, samtidigt som behoven av lärare ökar. Yrkeslärare tillhör de mest svårrekryterade grupperna de närmsta åren.

Inom skolledarkåren, där vi också har rekryteringssvårigheter, har löneläget i förhållande till lärarkåren krympt kopplat till de statliga satsningarna karriärtjänster och lärarlönelyft. Detta innebär att extra lönesatsningar behöver riktas även till skolledarna. För att kunna rekrytera och behålla medarbetare så är frågor om lön och uppfattningen om Region Gotland som arbetsgivare viktiga. I dagsläget är den allmänna bilden att Gotlands lärare har en låg lön i förhållande till riket i övrigt. Det är viktigt att satsningar på lön görs även framåt, så att Region Gotlands löner hamnar i paritet med större delen av övriga landet.

För att möta kompetensförsörjningsutmaningen krävs dessutom ett brett arbete med utgångspunkt i SKR:s nio strategier med de tre underrubrikerna, attraktiv arbetsgivare, nya lösningar och hållbart arbetsliv. ”Behålla-perspektivet” innebär bland annat att det kommer att bli nödvändigt att satsa mer offensivt på att motivera redan anställda lärare att läsa in en lärarutbildning, detta gäller särskilt yrkeslärarsidan.

En särskild notering i sammanhanget är de interna löneobalanser som finns mellan förvaltningarna, där både yttre och inre faktorer har påverkat och påverkar. Det handlar om löneskillnader mellan olika typer av specialister som finns inom förvaltningarnas stabsfunktioner, men också om obalanser mellan de olika chefsgrupperna. I det senare fallet finns förmodligen strukturer som kan ifrågasättas ur ett jämställdhetsperspektiv.

2.7 Löpande och strukturella förändringar

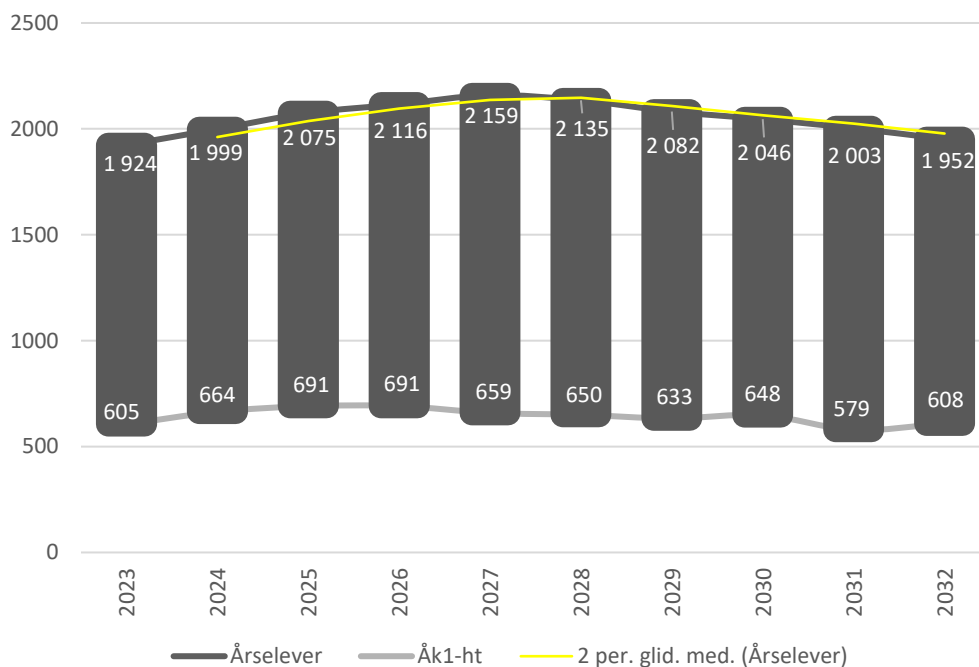
Vuxenutbildningen lyfts ofta fram som en av lösningarna på kompetensförsörjningsbristen. Skolverkets siffror visar att bland annat yrkesutbildningar för vuxna ökar och utifrån de kompetensförsörjningsbehov som Gotland står inför är det av allra största vikt att en planering av yrkesutbildningar sker i samverkan med gymnasieskolan. Utredningen *Planering och dimensionering av gymnasial utbildning* (Kommittee dir.2018:17) ska föreslå hur gymnasieskolan, gymnasiesarskolan, kommunal vuxenutbildning och sarsvux bättre kan planeras och

dimensioneras utifrån regionala och nationella kompetensbehov. Utmaningar finns beträffande samverkan kring personal och lokaler men förhoppningen är att enheterna tillsammans ska kunna erbjuda så kostnadseffektiva utbildningar som möjligt.

2.8 Elevflöden och demografi kommande år

Elevvolymen, antal årselever, är ökande de närmaste tio åren och motsvarar i genomsnitt 643 elever som årligen påbörjar sina gymnasiestudier. Årselever är den prognostiserade volymen av elever som är studerande vid samtliga huvudmän. Den kommunala gymnasieskolan i den egna kommunen har under planperioden cirka 82,8 procent av årseleverna, den resterande delen av årseleverna fördelar sig mellan fristående huvudmän och andra kommunala huvudmän.

Planeringsunderlaget för gymnasieskolan utgörs av elevkullarnas² storlek.

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023–2025

Förändringstakten inom nämndens ansvarområde är fortsatt hög med flera statliga reformer som påverkar verksamheten. Det handlar dels om satsningar på vuxenutbildningar och folkhögskola, dels om omfattande reformer inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, men även förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken och dess påverkan på kommuner och Arbetsförmedlingen. Dessutom pågår utvecklingsarbeten med att förbättra samverkan mellan förvaltningar inom Region Gotland samt andra aktörer för att fler gotlänningar ska komma i arbete eller studier

² Elever folkbokförda på Gotland som är inskrivna i de tidigare skolformerna, statistiken är hämtad från barn- och elevregistreringsprogrammet Procapita – Tieto Enator Education

Andra avgörande utmaningar är hur nämnden ska kunna hantera de demografiska förändringarna med fler elever samtidigt med färre medborgare i arbetsför ålder och ett mer osäkert ekonomiskt läge för Region Gotland.

För att lösa utmaningarna med att dels möta behoven av att försörja det gotländska näringslivet med kompetens och behoven av att ge fler gotlänningar utbildning och sysselsättning krävs en fortsatt utveckling av samverkan mellan nämnder, förvaltningar, dels externa aktörer.

Under 2021 har statsbidragen ökat med 6,9 miljoner kronor. Statsbidragen är en betydande del av nämndens omslutning, nästan 15 procent av omslutningen täcks av statsbidrag. En ökad riktad statlig resurstilldelning medför på längre sikt ett ökat beroende av riktade statsbidrag.

Sammanfattningsvis antas uppdragen för nämnden öka då dels utmaningarna till att matcha arbetssökande med arbetsmarknadens behov av kompetens ökar liksom de statsbidrag som ska stärka dessa verksamheter, dels att etablering av nyanlända gotlänningar fortsatt kommer att vara en utmaning vilket även innebär utvecklingsbehov inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolan.

Nämndens resultat för budgetåret 2021 blev positivt på 5,4 miljoner kronor. Nämndens samlade positiva resultat förklaras bland annat av outnyttjad budget för projektkostnader i samband med investeringar samt viss omorganisation på övergripande nivå. Utöver detta så gjorde avdelningarna arbetsliv och etablering samt Wisbygymnasiet positiva resultat detta beroende på lägre kostnader i förhållande till inkomna statsbidrag. Ungdomsavdelningen hade ett stort överskott vilket var avhängigt att aktiviteter inte kunnat genomföras på grund av pandemin.

I samband med delårsrapport 1 beslutade nämnden att förvaltningen fick i uppdrag att inkomma med åtgärder och konsekvensbeskrivning med syftet att reducera underskottet hos de verksamheter som redovisat en negativ årsprognos. I april månad inkom förvaltningen med åtgärdsplaner och konsekvensbeskrivning där verksamheterna gymnasiet och folkhögskolan reducerade sina prognostiserade underskott med drygt en miljon kronor. Vid delårsrapport 2 var nämndens samlade årsprognos 4,5 miljoner kronor.

Det av regionfullmäktige fastställda besparingsuppdraget på 3,2 miljoner kronor uppnådde nämnden resultatmässigt för budgetåret 2021.

Den samlade bedömningen av måluppfyllelsen är att nämnden i hög utsträckning bidrar till måluppfyllelse beskrivna i koncernstyrkortet.

Studieresultaten har under det senaste året förbättrats något. Den genomsnittliga betygspoängen har ökat från 14,6 (2020) till 14,9 (2021). Det innebär att Wisbygymnasiet fortfarande tillhör de 25% av rikets skolor med högst studieresultat. För den största ökningen står eleverna på de högskoleförberedande programmen. Kvinnorna har högre resultat än männen.

Andel gymnasieelever med examen inom 3 år (kommunala skolor) har ökat med 3,9 procentenheter från 64,3% (2020) till 68,2% (2021). Motsvarande andel i riket är 66,6% (2021). Ökningen beror i huvudsak på förbättrade resultat på yrkesprogrammen. Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år (kommunala skolor) har däremot minskat med 5,2 procentenheter från 68,2% (2020) till 63,0% (2021).

tenheter från 75,6%(2020) till 69,4% (2021). Motsvarande andel i riket är 69,7 (2021). Fortfarande är genomströmningen högre bland kvinnorna, men avståndet mellan könen minskar.

Antalet ungdomar 16–20 år inom det kommunala aktivitetsansvaret har ökat under 2021 till 450 personer (412 – 2020), varav 215 var kvinnor/flickor och 235 män/pojkar. Andel kvinnor/flickor har ökat sedan tidigare år. Den absolut största förklaringen till ökningen är att antalet elever med studiebevis har ökat med 25 sedan föregående år.

4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Beslutade besparingar för perioden 2023 – 2024 är sammantaget för nämnden 4,5 miljoner kronor som fördelas med 2,5 miljoner kronor för år 2023 och två miljoner för år 2024. Bakgrunden till besparingarna är det effektiviseringsprogram som regionfullmäktige fastställde den 22 november, RF§ 185. Den samlade effektiviseringen för regionen är för perioden 116 miljoner kronor. Besparingen omräknad blir för nämnden:

År	Lokaler	Bemanning	Inköp	Digitalisering	Summa
2023	-	1,0	-	1,5	2,5
2024	-	0,8	-	1,2	2,0
Summa		1,8		2,7	4,5

Nämndens ekonomi är i stora delar beroende av riktade statsbidrag. Förmågan att hantera beslutade effektiviseringar blir därför en fråga om vilka statsbidrag som vi kommer att kunna söka och hur medfinansiering av dess statsbidrag kommer att se ut. Därför hanteras effektiviseringen som ett generellt besparingsbeting.

5. Bedömning av resurser 2023–2025

5.1 Inledning, behov prioriteringar

Det ekonomiska läget för regionen³ inför 2023 - 2025 är uttryckt som – ser i dagsläget stabilt ut förutsatt att pandemin inte förvärras – detta på grund av den snabba återhämtningen i svensk ekonomi och god befolkningstillväxt. Viss osäkerhet kan ses på längre sikt då det gäller utvecklingen av verksamheternas nettokostnad och utvecklingen av riktade statsbidrag. Regionens budgeterade resultatet för 2022 är 122 miljoner kronor. För 2023 är det budgeterade resultatet 101 miljoner kronor och för 2024 är det 110 miljoner kronor. I de budgeterade resultaten är det medräknat effektiviseringskrav på 43 miljoner kronor år 2022 och 55 miljoner kronor år 2023 och 52 miljoner kronor för 2024.

5.1.1 Vuxenutbildning

Särskild utbildning för vuxna, vuxenutbildningen

En samordnare för Komvux som särskild utbildning har under 2021 kartlagt och tillsammans med rektor arbetat fram ett förslag på hur undervisningen bäst kan organiseras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Värt att notera är att Komvux som särskild utbildning omfattar alla utbildningsnivåer inom Komvux där kommunen är skyldig att kunna erbjuda ett utbud. Nuvarande ramtilldelning om 600 000 kronor är inte tillräcklig.

³ Källa: Anvisning strategisk plan och budget 2023–2025

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 1,5 miljoner kronor för särskild utbildning för vuxna.

Yrkesutbildningar för vuxna (Yrkesvux och Yrkeshögskola)

För att få en hållbar organisation avseende yrkeshögskoleutbildningar behövs det resursförstärkning som inte baseras enbart på statsbidrag från Myndigheten för Yrkehögskolan.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande två miljoner kronor för yrkesvux och yrkehögskola

Svenska för invandrare (SFI), vuxenutbildningen

Vuxenutbildningen har de senaste åren stärkt upp organisationen med såväl SFI-lärare, studiehandledare och pedagogiskt stöd. Det samarbete med Arbetsliv och etablering utifrån det ramtillskott om två miljoner kronor är påbörjat vilket syftar till att arbeta för en snabbare genomströmning och ökat stöd till egenförsörjning.

Det föreligger även nu en uppenbar risk för ett ökat flyktingmottagande utifrån den uppkomna situationen i Ukraina vilket kan innebära ökade anvisningstal och därmed ett ökat behov av svenska för invandrare.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 1,2 miljoner kronor för SFI

Studie- och yrkesvägledning för vuxna

Då elevantalet under de senaste åren ökat i kombination med att Komvux uppdrag har förändrats har behovet av studie- och yrkesvägledning ökat. Studie- och yrkesvägledarresursen har under de senaste åren nästintill fördubblats från 2,0 till 3,8 även om ramtilldelningen inte har ökats i motsvarande omfattning.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 650 000 kronor för studie- och yrkesvägledning för vuxna

Lärcentrum, vuxenutbildningen

Behovet av lärcentrum-verksamheten förväntas öka i och med det ökade behovet av kompetensförsörjning. Detta genererar ett behov av studie- och yrkesvägledning, pedagogiskt stöd samt tentamensservice.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 650 000 kronor för Lärcentrum

Organisationsförändring lärare semestertjänst

Då det i och med att det fattats beslut om att lärare inom Vuxenutbildningen från och med 15/8 övergår från ferietjänst till semestertjänst kommer ett generellt lönepåslag om 1 000 kr/medarbetare. Helårseffekten gällande ökade personalkostnader äskas enligt nedan.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 750 000 kronor för semestertjänst lärare

5.1.3 Folkhögskolan

Reguljära utbildningar, folkhögskolan

Folkhögskolan bedömer att behovet av utbildningsplatser kommer att öka under de närmaste åren. På allmänna linjen och den särskilda delen Enter är antalet platser översökta, platser avsedda för gotländska studerande med särskilda behov, antalet utbildningsplatser kan med hjälp av en utökad budget fördubblas.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande en miljon kronor för allmänna linjens inriktning Enter

5.1.4 Ungdomsavdelningen

Ungdomar i den offentliga miljön samt stödinsatser för att främja närvaron i skolan

En begäran om att permanenta projektet ungdomar i offentliga miljöer där syftet är att minska de spänningar som bildas i civilsamhället och vara en trygg, varnande och hälsofrämjande insats. Projektet ”Stödinsatser för att främja skolnärvaro” där en arbetsgrupp om fyra personer skapar förutsättningar, vägar och lotsar ungdomar tillbaka till skolan

GVN begär en ramförstärkning motsvarande två miljoner kronor för att permanenta de två projekten

Fenix UngKulturhus

Fenix Ungkulturhus på Norra Hansegatan 6b i Visby har varit ett kulturhus och en mötesplats för ungdomar mellan 16–25 år. Verksamheten är nu flyttad till Puma Ungdomsgård extra medel begärs för att bygga upp verksamheten igen och att etablera sig på nytt.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande en miljon kronor för Fenix UngKulturhus

5.1.5 Arbetsliv och etablering

Arbetslivsinriktad rehabilitering/ utredning i arbete

Bedömningen är att ytterligare satsning på arbetslivsinriktad rehabilitering och kartläggning skulle göra att fler individer får sin förmåga i arbete utredd och att detta i sin tur skulle skapa tydligare vägar vidare mot arbete för denna målgrupp.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande en miljon kronor för arbetslivsinriktad rehabilitering/ utredning i arbete

Arbetsgivarsamordnare

Genom att anställa en arbetsgivarsamordnare förstärks förutsättningarna för en minskad arbetslöshet hos nyanlända, unga och långtidsarbetslösa som av olika skäl har behov av mer sammansatt och hållbart stöd för att nå egen försörjning

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 600 000 kronor för arbetsgivarsamordnare

5.1.6 Wisbygymnasiet

Under planperioden behöver särskilda medel avsättas för att säkerställa verksamhetens resultat inom i huvudsak följande områden.

En avsiktsförklaring har upprättats mellan Wisbygymnasiet och avdelningen för arbetsliv och etablering avseende elever med problematisk skolfrånvaro i syfte att stimuleras och motivera elever till studier. För effektiv samordning krävs att en gemensam utbildningskoordinator rekryteras.

GVN begär ramförstärkning motsvarande 600 000 kronor för att täcka kostnaden av en gemensam utbildningskoordinator för Wisbygymnasiet och avdelningen för arbetsliv och etablering.

För att kunna upprätthålla utbildningens kvalitet på Teknikcollege behöver det årliga anslaget till utbildningen räkas upp utifrån index och även anpassas med hänsyn till antal elever i utbildningen.

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 200 00 kronor för att bibehålla kvalitén på Teknikcollege.

5.1.7 Digitalisering

Skolväsendet har ett tydligt uppdrag i skollagen och läroplanerna att alla barn och elever ska ha samma möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Ny teknik, digitalisering och internet är också några av nycklarna för alla medarbetare att hitta nya effektivare arbetssätt, att samverka och bli en än mer tillgänglig förvaltning. Den nationella digitaliseringsstrategin⁴ har inneburit reviderade läroplaner med krav på att skolan ska ge varje barn och elev en adekvat digital kompetens, vilket innebär att den digitala kompetensen förändras över tid i takt med utvecklandet av såväl användande som verktyg. Detta innebär att satsningar på ny teknik, underhåll av digital infrastruktur, adekvata digitala verktyg, nya verksamhets-system och kompetensutveckling, både inom det administrativa och det pedagogiska området, behöver genomföras kontinuerligt. Digitaliseringen syftar till att stärka det pedagogiska uppdraget, förbättra processer inom administrativa och centrala funktioner samt öka likvärdigheten. Succesivt kan nya arbetssätt införas och skapa en mer tillgänglig förvaltning.

Att följa samhällsutvecklingen, att följa upp och utvärdera genomförda insatser samt att arbeta strategiskt och långsiktigt inom området måste vara högt prioriterat i förvaltningens arbete.

Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamheternas processer. Det är här viktigt att särskilt nämna följande;

- **Införande av e-arkiv inom region Gotland**
 - Införande av en e-arkivlösning som kan tillgodose Region Gotlands behov av långtidslagring av regionens elektroniska allmänna handlingar.
 - Förvaltningen (UAF) förväntas bidra till effektmål genom anslutning av system till e-arkiv och anpassning av förvaltningens arkivorganisation till en processororienterad digital informationsförvaltning
 - Kostnaderna på sikt är i dag inte möjliga att specificera. Det handlar om exportmoduler till system och kringkostnader. Även resurser för egen arkivorganisation är kommande kostnader som i dagsläget inte heller är möjliga att specificera. Enligt projektdirektiv skall detta tas ur befintlig ram men det anses i dag inte vara möjligt och detta bör nämnden beakta

- **Införande av objektsförvaltarmodell för Region Gotland**
 - Objektsförvaltning sker för att på ett effektivt, korrekt och säkert sätt hantera IT-system över tid - inklusive information i system och inklusive de processer systemet stödjer.
 - En förvaltningsmodell skall skapa en gemensam syn på ansvarsfördelning, arbetsmetoder, roller och terminologi. Detta innebär att det under införandet kommer att tillkomma nya arbetsmoment, ansvar och roller som förvaltningen i dag inte ansvarar för eller har budget för.

- **Upphandling och införande av ny lärplattform för alla skolformer**
 - Upphandling och införande av system för skolans pedagogiska processer (Learning managing system) LMS
 - Effektmålen är effektivisering och anpassning av processer i den pedagogiska planeringen, kommunikationen och i den lärprocess som används
 - Införandet kräver både investerings- och driftsbudget vilket fastställs i samband med upphandlingsförfarandet

⁴ Den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet. Beslutad av regeringen 2017

GVN begär en ramförstärkning motsvarande 130 000 kronor för digitalisering.

5.1.8 Fjärr och distansundervisning

Sedan 2019 har förvaltningen haft ett utvecklingsarbete i projektform med stöd av Ifous (innovation, forskning och utveckling i skolan), ett fristående forskningsinstitut som verkar för att samordna praktisknära forskning och konkret utvecklingsarbete. Projektet har haft som syfte att utveckla distans- och fjärrundervisning något som blivit än mer aktuellt i samband med pandemin och en ökad lärarbrist. Vuxenutbildningen, gymnasiet och grundskolan har deltagit. Projektet har haft en följeforskare knutet till sig och de arbetsgrupper som ingår i projektet har deltagit på nätverksträffar med andra kommuner i landet.

Nu avslutas projektet och de lärdomar som gjorts skall tas om hand i det ordinarie systematiska utvecklingsarbetet. Möjligheterna är många, hindret är fungerande infrastruktur och fungerande digitala verktyg. Den viktigaste lärdomen är att en väl fungerande fjärr- och distansundervisning kräver en välutbildad lärare. Bra på närundervisning = bra på distans.

GVN anser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

5.1.9 Kvalitetsutveckling

Det systematiska kvalitetsarbetet inom förvaltningen har i dag en inarbetad struktur med resultatinsamling, analysarbete och uppföljning i dialogform för skolledare. Det finns dock ett behov av att öka delaktigheten i analysarbetet tillsammans med medarbetarna och att förvaltningens alla verksamheter skall känna sig delaktiga och följas upp under året. Prioriterat under kommande år framgår av verksamhetsplanen 2022. Idag är projekten finansierade, under planperioden skall följande utvecklingsarbeten resurssättas;

Under 2020 fick förvaltningen beslut om att en ansökning om ESF-medel hade beviljats, "Framtidens barnskötare i fokus". En lyckad satsning som fortsätter så länge vi har beviljade medel. Om projektet skall ha en fortsättning i ordinarie struktur, förslagsvis genom vuxenutbildningen så behöver den resurssättas.

Förvaltningen har deltagit med grundskolans senare årskurser, gymnasiet samt Ungdomskraft (det kommunala aktivitetsansvaret KAA) i Sveriges kommuner och regioners projekt "Fullföljd utbildning" som är ett ESF-projekt. När nu projektet avslutats så skall lärdomar tas om hand i det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet. Det finns en förväntan på att projektet kommer att förstärka en redan påbörjad samverkan mellan olika skolformer och leda till att fler elever fullföljer sina gymnasiestudier. Förvaltningens kostnader för att delta i projektet är den arbetstid som ingår för de som är involverade i projektet.

För att de elever som har förstärkt behov av särskilt stöd ska nå kunskapsmålen behöver förvaltningen samverka med andra förvaltningar. Samarbetet med socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen utvecklas ständigt och det är oerhört viktigt. Vi behöver samverka med våra olika professioner för att ge elever/ barn bästa möjligheter att lyckas i framtiden. En ny samverkansmodell som ersätter BarnSam och Barnnätverket har startat den 1 januari 2021. Ett fokusområde är de elever som är frånvarande från skolan av olika orsaker. Ett tätt samarbete med socialförvaltning behövs för att lyckas bättre. Det är oroande att den psykiska ohälsan ökar hos våra elever och även går ner i lägre åldrar

Här borde finnas en möjlighet till finansiering av några aktiviteter genom överenskommelsen för en God och Nära vård.

GVN anser att i första hand omfördela resurser inom befintlig budgetram för att finansiera detta.

5.1.10 Tilläggsbelopp

Tilläggsbeloppet är avsett att ge möjlighet till särskild ersättning för enskilda elever som har omfattande behov av särskilt stöd, som är individuellt bestämt utifrån elevens behov. De senaste åren har antalet ansökningar om tilläggsbelopp ökat. Nuvarande budgetram täcker inte de ökade behoven.

GVN *begär en ramförstärkning motsvarande 1,2 miljoner kronor för tilläggsbelopp.*

5.1.11 Kompetensförsörjning genom vidareutbildning

Region Gotland måste fortsätta att ta ett eget ansvar för att vidareutbilda egen personal för att undvika en långsiktig förstärkt lärarbrist, i första hand genom vidareutbildningsmöjligheter för lärare. För att öka möjligheten att motivera redan anställda yrkeslärare att läsa in en lärarutbildning behövs dock ett mer offensivt arbetssätt. Detta skulle kunna ske genom ett förstärkt utbildningserbjudande som innebär ytterligare betald ledighet för studier, utöver de förmåner som ges redan idag.

GVN *begär en ramförstärkning motsvarande 200 000 kronor för att öka attraktiviteten i kommande utbildningserbjudanden.*

5.1.12 Gotlands löneläge och fortsatta satsningar

Förstelärarysningen och lärarlönelyftet har inneburit att lönebildningen har förskjutits påtagligt för stora delar av lärarkåren, vilket alltså också påverkat skolläraledningen där det så kallade respektavståndet har minskat. Inom GVN:s ansvarsområde kan lärarlönelyftet endast tilldelas gymnasieskolans lärare men detta har påverkan på samtliga lärarkategorier, alltså även för lärare inom vuxenutbildningen och inom folkhögskolan. För att stärka konkurrenskraften behöver fortsatta satsningar göras på framför allt de mest svårrekryterade grupperna inom lärarkåren, men också på skolläraledningen, för att både behålla och för att kunna rekrytera duktiga lärare och skollärare.

GVN *uppmärksammar RS att ta hänsyn till behovet av förstärkt löneökningstrymme i budgetarbetet.*

5.2 Driftbudget 2023 – 2025

5.2.1 Ramförändringar i sammandrag

Sammanställning av behov av budgetförstärkning 2023–2025, tkr

Jämförelse med budget år 2022	2023	2024	2025
Gymnasieskola	4 689	11 304	18 479
Externa avtal	800	1 600	2 400
Vuxenutbildning	6 750	6 750	6 750
Folkhögskolan	1 000	1 000	1 000
Ungdomsavdelningen	3 000	3 000	3 000
Arbetsliv och etablering	1 600	1 600	1 600
Wisbygymnasiet	800	800	800
Digitalisering	130	130	130
Tilläggsbelopp	1 200	1 200	1 200
Kompetensförsörjning	200	200	200
Finansieringsprincipen	-	-	-
Summa, (+ökat behov, - minskat behov)	20 169	27 584	35 559

Tabellen sammanfattar budgetbehoven för planperioden som beskrivs i avsnittet ”Bedömning av resurser 2023–2025”.

Enligt tidigare inlämnad strategisk plan och budget för 2022–2024 är ramjustering för ökat antal elever i gymnasieskolan inarbetade i plankalkylen för åren 2023–2024, då beräknades det vara en ökning i antalet elever för budgetåret 2023. Vid omräkning av antalet elever inför strategisk plan och budget 2023–2025 finns behov av ytterligare ramförstärkning. För budgetåret 2023 beräknas det vara 18 elever fler än vad som angivits i tidigare plankalkyl, en ökning med 1,1 miljoner kronor. Den sammanlagda ramökningen som begärs till resursfördelningen för budgetåret 2023 är 4,7 miljoner kronor. Utöver ramjusteringar för förändringar i elevvolymerna begärs även kompensation för externa avtal med 800 000 kronor, vilket i huvudsak avser ersättning till extern huvudman.

5.2.2 Generella statsbidrag enligt finansieringsprincipen

i Finansieringsprincipen tillämpas när riksdagen, regeringen eller statliga myndigheter beslutar om regeländringar som tar sikte på de verksamheter som bedrivs av kommuner och landsting. Exempel på sådana beslut är när:

- införande av nya obligatoriska uppgifter.
- frivilliga uppgifter blir obligatoriska
- det kommunala ansvaret för vissa uppgifter tas bort eller avregleras
- staten ändrar ambitionsnivåerna för befintlig verksamhet

Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och gäller i båda riktningarna. Principen innebär att kommuner och landsting inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut.

På senare år har flera genomgripande reformer genomförts inom nämndens verksamhetsområden och förmodligen kommer det även i framtiden att ställas krav på omställningar och genomförande av nya reformer inom nämndens ansvarsområden.

Förvaltningen har under flera år haft ambitionen att säkra att finansieringen av statliga beslut som regleras i den kommunalekonomiska utjämnningen och berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhetsområden också tillförs den utförande nämnden.

De senaste åren har förvaltningen avstått att äska särskilt för bidrag som varit generella då de riktade statsbidragen har ökat och förvaltningen sökt dessa själva. Enligt den senaste ”Specificeringen av generella statsbidrag för kommuner åren 2021–2024⁵” framgår att det i dagsläget inte går att utläsa några nya generella statsbidrag av avgörande betydelse som tillfaller Region Gotland inom nämndens verksamhetsområden för 2023 och framåt

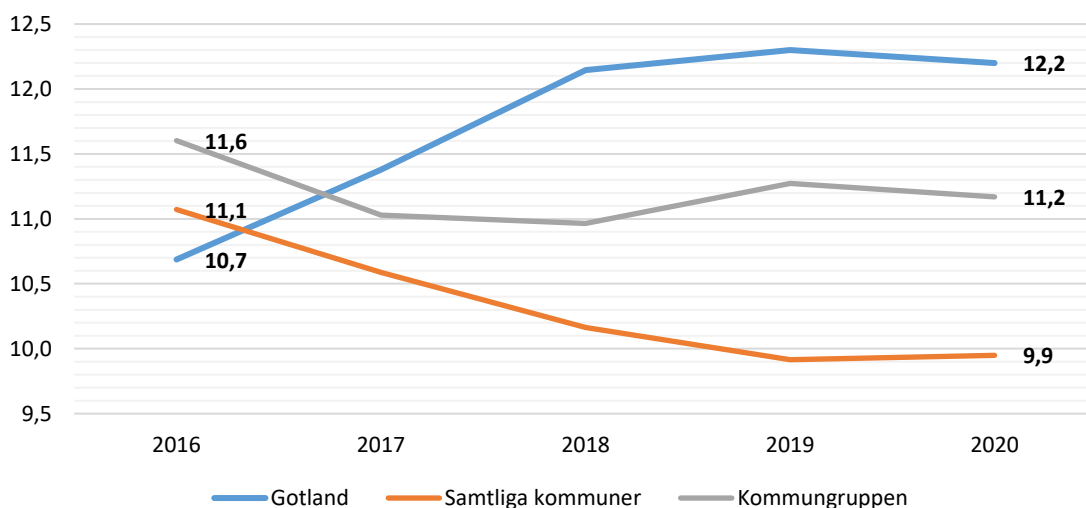
Noteras bör att det finns stora generella statsbidrag som berör nämndens verksamhetsområden som exempelvis nya och gamla välfärdsmiljarderna. Där pandemin har spelat roll för tilldelningen men även att flera kommuner befann sig redan innan pandemin i en ansträngd situation. Tillskott har tillförts kommunerna för att bidra med stabilitet och trygga tillgång till en bra skola, vård och omsorg. Region Gotlands del av de gamla välfärdsmiljarderna på

⁵ Publicerad 2021-01-21 hos Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

7 000 miljoner kronor år 2021 var cirka 40,7⁶ miljoner kronor, vilket tillika är lika stort för de nya välfärds miljarderna.

5.2.3 Jämförelse med andra kommuner

Jämfört med Skolverkets riksprislista är den budgeterade kostnaden för det samlade programutbudet på Gotland 14,4 procent högre än i riket år 2022. I jämförelse med föregående år har den budgeterade kostnaden ökat med en 3,6 procent. Kostnaden för gymnasieutbildning uttryckt som kronor per invånare har de senaste 10 åren minskat, den näst lägsta kostnaden uppnåddes under år 2020. Region Gotland har procentuellt högre kostnader för gymnasieutbildning än vad som motiveras av den egna strukturen enligt det kommunala kostnadsutjämningsystemet. För år 2020 var kostnaden fem procent i avvikelse mot referenskostnaden⁷, vilket motsvarar 11,3 miljoner kronor. Avvikelsen som gymnasieskolan har mot referenskostnaden kan förklaras av höga lokalkostnader per elev. Lokalkostnaden omräknad⁸ som en del av referenskostnaden är cirka 17,4 miljoner kronor det vill säga att om den egna lokalkostnaden låg i paritet med strukturliknande kommuners lokalkostnad för gymnasiet så skulle gymnasiet i Region Gotland ligga under referensvärdet. Gymnasiet har under de senaste fyra åren haft en hög grad av effektivisering, vilket bland annat kan redovisas som antalet elever per lärare.

Diagrammet visar att Region Gotland sedan 2016 har en ökning av antalet elever per lärare i den kommunala gymnasieskolan, ökningen från 2016 till 2020 motsvarar 14 procent.

Grundläggande vuxenutbildning		2019	2020
Gotland		61 074	54 584
Jämförelser	Samtliga kommuner	64 796	73 236
	Kommungruppen	56 016	75 031

Avser nettokostnad år, kronor per heltidsstuderande, kommunal regi

Utbildningskostnaden för grundläggande vuxenutbildning för 2020 är 10,6 procent lägre för 2020, att jämföras med de andra kommunkategoriernas genomsnittliga ökning på 22,7

⁶ Folkmängd 2020-12-31 i Region Gotland multiplicerat med 678 kronor per invånare, källa SCB samt SKR

⁷ Referenskostnaden bygger i sin grund på standardkostnaden det vill säga den kostnad som kommunen skulle ha om verksamheten bedrevs på en genomsnittlig avgifts-, ambitions och effektivitetsnivå med hänsyn till de egna strukturella faktorerna.

⁸ Här räknas det på alla elever i gymnasieskola som är folkbokförda i kommunen

procent. Kostnadsnivån för år 2020 är 26,4 procent lägre än kommunkategoriernas genomsnittliga kostnad och motsvarar 19 549 kronor per heltidsstuderande. Den stora ökningen av kostnader för de andra kommunkategorierna finns det i dagsläget ingen förklaring till.

Gymnasial vuxenutbildning		2019	2020
Gotland		56 836	42 989
Jämförelser	Samtliga kommuner	50 000	45 688
	Kommungruppen	45 649	42 888

Avser nettokostnad år, kronor per heltidsstuderande, kommunal regi

Utbildningskostnaden för gymnasial vuxenutbildning har minskat i den egna kommunen i jämförelse med de andra kommunkategorierna. Kostnadsminskningen för den egna kommunen är 24,4 procent för 2020, att jämföras med de andra kommunkategoriernas genomsnittliga minskning på 7,4 procent. Kostnadsnivån för år 2020 är 2,9 procent lägre än kommunkategoriernas genomsnittliga kostnad och motsvarar 1 299 kronor per heltidsstuderande. Att utbildningskostnaden för Gotland år 2019 var högre förklaras av att gymnasial vuxenutbildning blev påförd nettokostnad för kvalificerad yrkesutbildning (KY/YH) samt lärcentrumverksamhet, de är sina egna verksamheter och skulle inte ha medräknats i gymnasial vuxenutbildning.

Svenska för invandrare		2019	2020
Gotland		319	330
Jämförelser	Samtliga kommuner	356	339
	Kommungruppen	330	333

Avser kostnad kronor per invånare, samtlig regi

Den egna kostnaden har ökat med 3,5 procent för 2020, men ligger lägre än de andra kommunkategorierna. Kostnadsnivån för år 2020 är 1,9 procent lägre än kommunkategoriernas genomsnittliga kostnad och motsvarar 6 kronor mindre per studerande.

5.2.4 Resursfördelningsmodell

Gymnasieskola

Resursfördelningsmodell/flöden (+ökat behov, - minskat behov)

Jämförelse med budget år 2022, tkr

	2023	2024	2025
Kommunala skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	3 996	10 403	15 679
Fristående skolan			
<i>I den egna kommunen</i>	1 281	1 227	2 207
Interkommunal ersättning			
<i>Från annan kommun</i>	-197	-197	-197
<i>I annan kommun, kommunal skola</i>	460	591	1 117
<i>I annan kommun, fristående skola</i>	-851	-720	-327
Statliga ersättningar			
<i>Återsökta ersättningar, Migrationsverket</i>	-	-	-
Summa	4 689	11 304	18 479

Ramtillskott

Jämförelse med budget år 2021, tkr

	2023	2024	2025
Kommunala skolan	-	-	-
Fristående skolan			
<i>Externa avtal</i>	800	1 600	2 400

Summa	800	1 600	2 400
Netto	5 489	12 904	20 879

Inför år 2023–2025 läggs en nollbudget för de återsökta ersättningarna från Migrationsverket, avseende nyanlända och elever i asyl.

Elevflöden för perioden

År	2023	2024	2025
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	1 587	1 660	1 720
Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	227	227	234
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	63	64	68
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	48	49	52
Summa	1 925	1 999	2 074

Not I den kommunala skolan är 9 elever medräknade från annan kommun.

Förändring

Förändring i elevtal, jämförelse med 2022

År	2023	2024	2025
Kommunal skola, <i>egna kommunen</i>	50	123	183
Fristående skolan, <i>egna kommunen</i>	15	15	22
Kommunal skola, <i>annan kommun</i>	3	4	8
Fristående skola, <i>annan kommun</i>	-7	-6	-3
Summa	61	135	210

Not I den kommunala skolan är 9 elever medräknade från annan kommun.

5.3 Taxor och avgifter, interna och externa

Nämnden följer de taxor som är beslutade i lag eller genom regionfullmäktige

5.4 Kompensation för externa avtal

Några externa avtal i strikt mening som påverkar budget 2022 finns inte. Lagen om offentliga bidrag på lika villkor ger däremot effekter som liknar avtal. Kompensationen för 2023 beräknas uppgå till 800 000 kronor.

6. Investeringsförslag med motiveringar 2023–2027

6.1 Lokaler

I regionens strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att följa en linje så att de gynnar våra långsiktiga mål och bidrar till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

Arbetet med lokalplanering och behov beskrivs utförligt i ”Investeringsplan lokaler 2023–2027”. Förvaltningen har tillsammans med teknikförvaltningen som ”hyresvärd” och verksamhetsansvariga kartlagt dagens lokaler och beräknat framtida behov efter Statisticon befolkningsprognos som tar hänsyn till arbetsmarknadens förväntade utveckling och planerade bostadsbyggen. I detta arbete har alla förvaltningens verksamheter beaktats och arbetet skall vara långsiktigt hållbart.

Förvaltningen har även tagit särskild hänsyn till förväntade reformer inom vuxenutbildningen för att få en så riktig prognos som möjligt. Under 2021 genomfördes en utredning

över gymnasiet och vuxenutbildningens behov av lokaler nu och i framtiden. Syftet med projektet var att med utgångspunkt från nulägesanalys säkerställa att dagens tillgång till lokaler kommer att räcka till för de framtida prognoser som skolorna gör och nämnden beslutar. Arbetet fortsätter under 2022 och har påverkats mycket av pandemin då denna gett stora förändringar inom bland annat vuxenutbildningen.

För mer information, se bilagor 1 - 2

6.2 IT-investeringar

Satsningen på att fortsatt utveckla IT- miljön utifrån förvaltningens handlingsplan för digitalisering pågår. Införandet av ett nytt gemensamt skoladministrativt system slutfördes i mars 2021 och parallellt har en översyn av hela systemarkitekturen inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen gjorts. Utöver detta tillkommer Regionövergripande arbetet med införande av e-arkiv där varje förvaltning behöver investeringsutrymme för ett lyckat införande. Nya digitala lärverktyg och läresurser införs kontinuerligt och efterhand kommer dessa integreras i en portal där användare med en inloggning når sina resurser.

Utifrån behovet av en sammanhållen strategi för digitalisering med en samsyn kring val av digitala verktyg (device) inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningens (UAF) verksamheter så har förvaltningen gjort en kartläggning. Inom ramen för kartläggningen har underlag tagits fram med frågeställningar inför beslut. Valmöjligheter, förslag gällande inköp, managering, tillbehör och underhåll av digitala verktyg. Efter beslut i förvaltningsledningen kommer en genomförandeplan på 3-4 år att läggas vilket behöver beaktas i investerings och driftbudget för planperioden, för både BUN och GVN.

Pandemin har hjälpt oss att ta steg framåt inom den digitala världen men har också ökat efterfrågan och behov av utbildningsinsatser och nyare teknik. Satsningar på kompetensutveckling och utbildningsinsatser inom digitaliseringsområdet behöver av den anledningen genomföras kontinuerligt och parallellt med införanden av nya system och ny teknik. Detta kräver även ett kontinuerligt underhåll av den digitala infrastrukturen inom förvaltningen.

Succesivt införs flera e-tjänster, både externa och interna, i syfte att hitta effektivare arbetsätt och skapa en mer tillgänglig förvaltning. Under planperioden planeras flera projekt i syfte att utveckla verksamhetens processer såväl inom administration som inom det pedagogiska området. En effektiv förvaltning av flertalet digitala system och tjänster kräver en central hantering av processer och system samt att erforderliga resurser avsätts för att klara uppdragen.

Förstudie av lärplattformar inom GVN:s ansvarsområden pågår under 2022 och skall efter det gå vidare till upphandling. Förstudien omfattar kartläggning av nuvarande plattformar med fördelar och nackdelar. Syftet är att skapa beslutsunderlag för hur förutsättningarna för hur en ny lärplattform inom gymnasie- och vuxenutbildning kan utformas. För, grund och särskola är klara med sin förstudie och här har gymnasie- och vuxenutbildning möjlighet att lära av erfarenheterna från den.

GDPR (General Data Protection Regulation). Kraven inom området leder till att administration, kontroll, systemförvaltning och säkerställande av hur arbetet genomförs ökar. Detta innebär i förlängningen ett utökat behov av säkra system och lagringsytor och att administrativa resurser avsätt vilket fortsatt leder till ökade kostnader inom förvaltningen.

Utifrån ovanstående sammanfattning är det tydligt att en reducerad IT-investeringsbudget inte är en framkomlig väg för att bibehålla en god utveckling inom digitaliseringsområdet.

Fördjupad information återfinns i bilaga 3

Bilageförteckning

Bilaga 1: Investering lokaler GVN 2023 - 2027

Bilaga 2: Investeringsplan GVN 2023 - 2037

Bilaga 3: Investering IT GVN 2023 - 2027

**Investeringsäskanden
2023-2027
Nämnd/Förvaltning: GVN/UAF**

GVN/UAF Kategori 1, Lokaler Pott	Projekttext	Prio					Total					Kapitalkostnad				
		1,2,3	2023	2024	2025	2026	2027	2023-2027	2024	2025	2026	2027	2028			
Maskiner, inventarier	Pott maskiner, verktyg, inventarier (100/år)		3 200	3 200	3 200	3 500	16 600									
Investeringar enligt plan						0										
Wisbygymnasiet	Maskiner bygg och anläggning	1	1 600			1 600	3 200	128	0	0	0	128				
Vuxenutbildningen	Renovering och anpassning. 10 mnkr beviljat 2020-2021. Genomförs 2022-2023	1	4 000				4 000	320	320	320	320	320				
Vuxenutbildningen	Möbler inventarier		1 000				1 000	80	80	80	80	80				
Nya investeringsförslag																
Wisbygymnasiet/Vux/ ungdomsgårdar	Tillgänglighet: Syn, hörsel, allergi mm Säkerhet: Belysning, kortläs, kameror, larm	1	700	700	700	700	3 500	56	112	168	224	280				
Folkhögskolan i Hemse, kök	Kök, disk, matsal och förvaring	1			5 000		5 000		0	400	400	400				
Wisbygymnasiet	Lokaler för anläggningsteknik	1					0	0	0	0	0	0				
Fenix Ungkulturhus	Verksamhetsanpassning, renovering	1	5 400				5 400	432	432	432	432	432				
Totalt investeringar			15 900	3 900	8 900	5 800	38 700	1 016	1 328	2 040	2 376	2 840				

1. lokalinvesteringar – prioriteras
2. övriga byggnads- och anläggningsinvesteringar – prioriteras
3. IT-investeringar som berör gemensam infra-struktur – prioriteras
4. investeringar i affärsdrivande verksamhet – prioriteras
5. ev. investeringar i maskiner och inventarier utöver potten
6. reinvesteringar och planerat underhåll – utifrån plan och prioritering

Anm: Driftkonsekvenser är räknade med en schablon om 8 procent på investerat kapital. Inkluderar internränta med två procent. Kapitalkostnad för pott beräknas inte.

Investeringsplan Lokaler 2023 – 2027

Fastställt av gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2022-02-25

Gäller 2023–2027

Ärendenr GVN 2022/5

Version 1.0

Innehåll

Investeringsplan Lokaler 2023 – 2027	1
1. Bakgrund	3
2. Elevprognos	3
3. Framtida lokalisering av Gymnasie- och vuxenutbildning	3
4. Utrikesfödda	3
5. Säkerhet, trygghet och tillgänglighet	3
5.1. Säkerhet och trygghet.....	3
5.2. Tillgänglighet	4
6. Wisbygymnasiet (WG).....	4
6.1. Befolkningsprognos.....	4
6.2. Broväg och Herkulesväg.....	4
6.3. Lundbygatan	4
6.4. Solrosenområdet.	5
7. Gotlands folkhögskola (GFH)	5
7.1. Hemse.....	5
7.2. Fårösund	5
8. Vuxenutbildningen	6
8.1. Befolkningsprognos.....	6
8.2. Lokalbehov	6
9. Arbetsliv och etablering (AoE).....	8
10. Ungdomsavdelningen.....	8

1. Bakgrund

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har ett stående uppdrag från Regionfullmäktige, att till budgetberedningen varje år redovisa investeringsplan för de närmaste åren.

I regionens strategiska lokalplanering är det övergripande målet ”Att nå balans mellan organisationens behov av och tillgång till lokaler med beaktande av den långsiktiga regionnyttan”. Strävan är att få de kortsiktiga insatserna att gynna våra långsiktiga mål och bidra till Region Gotlands strategiska lokalplanering.

Anmärkning: Driftkostnaden är i alla förslag nedan uträknad med schablonen 8 % av investeringen. (Kapitalkostnad och övriga kostnader som el, värme, vatten mm.)

Kostnader för renovering och nybyggnation är beräknade enligt schablon som utgår från erfarenhet och historik. Vid överslag används 10 000 kronor per kvadratmeter för renovering och 40 000 kr för nyproduktion.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har givit förvaltningen i uppdrag att i investeringsplanen också visa på kommande kostnader för periodiskt underhåll (PU). Dessa kostnader och investeringar belastar tekniska nämndens budget och i förlängningen hyreskostnaden. Teknikförvaltningen ansvarar för planering och utförande av desamma. Då planeringen av PU ständigt behöver justeras utifrån oförutsedda händelser och att det sker omprioriteringar är det mycket svårt att korrekt visa den för en kommande period. Avstämning med teknikförvaltningen är gjord och i de fall relativ säkerhet råder finns dessa kostnader redogjorda. De är då skrivna i kursiv stil sist på respektive enhet.

2. Elevprognos

Senaste prognosen är från 2021-04-01 och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning samt antaganden om nybyggnation och arbetsmarknad.

Wisbygymnasiet förväntas få fler elever samtidigt som Vuxenutbildningen och Folkhögskolan expanderar. Detta har gjort att tillgången på lokaler blivit en begränsande faktor för verksamheternas tillväxt.

- Antalet innevånare i åldersgruppen 16–18 år som kan söka till Wisbygymnasiet kommer **att öka med 224 (11 %)** mellan år 2023 och 2027.
- Antalet innevånare i åldersgruppen 19–64 som kan söka till Gotlands Folkhögskola och Kommunala Vuxenutbildningen kommer **att öka med 550 st (2 %)** mellan år 2023 och 2027.

3. Framtida lokalisering av Gymnasie- och vuxenutbildning

Förvaltningen har startat ett projekt om hur lokalbehoven för gymnasieskolan och Vuxenutbildningen ska lösas på lång sikt. För att kartlägga dagens lokalutnyttjande är en utredning genomförd gemensamt mellan Vuxenutbildningen och Wisbygymnasiet som analyserat beläggningen av salar och verkstäder. Schemaläggning av verkstadslokaler och lektionssalar skall ske i samarbete mellan skolorna. Det bör beaktas att vuxenutbildning till skillnad från ungdomsgymnasiet inte är beroende av samma arbetstider eller terminstider varför det bör finnas möjligheter att kunna använda samma lokaler under olika tider. Beroende på var flaskhalsarna uppstår kommer alternativa lösningar att tas fram.

4. Utrikesfödda

Denna prognos bygger på ca 75 anvisningar per år under 2023–2027.

5. Säkerhet, trygghet och tillgänglighet

5.1. Säkerhet och trygghet

Ett antal av våra enheter har varit utsatt för hot och incidenter under senare år. Ett flertal brandtillbud har inträffat både inomhus och utomhus. Det har uppstått hotfulla situationer då elever och obehöriga har slagits och hotat personal och elever. Ett allt hårdare samhällsklimat ger även avtryck i skolan

En första etapp av kameraövervakning har genomförts 2019. I nästa etapp bör fler fastigheter ges motsvarande förutsättningar. Matsal, idrott samt övriga hus på Solrosenområdet har behov att säkra upp

kameror för en trygghetsskapande effekt. En översyn av utrymnings- och inrymningsförutsättningar behöver göras och utbildning i PDV (pågående dödligt våld) är ett komplement till teknisk utrustning.

Region Gotland har gjort en ny upphandling av bevakningstjänster vilket underlättar ett framtida samarbete för att på ett enhetligt sätt öka säkerheten.

5.2. Tillgänglighet

Ett flertal investeringar har gjorts på ett antal enheter för att underlätta för barn och elever med olika funktionsnedsättningar. Taktila stråk har skapats i byggnader och på gångbanor. Översyn av akustisk miljö har gjorts. Ramper och automatiska dörröppnare har installerats. Skolgårdar har anpassats för rörelsehindrade. Dessa arbeten behöver fortlöpa.

För kommande åtgärder inom säkerhet och tillgänglighet åskas 700 KSEK/år de följande åren.

6. Wisbygymnasiet (WG)

6.1. Befolkningsprognos

Senaste prognosen är från **2021-04-01** och bygger på Statisticons beräkningar med demografisk framskrivning samt antaganden om byggnation och arbetsmarknad.

Ålder/år	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
16-18 år	1809	1855	1900	1948	1997	2050	2156	2172	2158	2125	2147

Prognos 2021-04-01

Gymnasieskolan år 2023 – 2027

Enligt prognos ökar antalet innevånare i gymnasieålder med 224st. Idag är ca 1500 elever inskrivna vilket motsvarar ca 80 % av populationen. Om ökningen är proportionell så innebär det **179 nya** elever (ca 60 per årskurs).

WG:s lokalbehov är beroende av vilket programval eleverna gör och det är svårt att förutse hur eleverna kommer att välja och vilket utbud GVN kommer att erbjuda. Därför är strävan att så många som möjligt av lokalerna är flexibla och passar samtliga program. De speciallokaler som behövs för yrkesprogrammen begränsas till endast det som är specifikt för dessa yrkeskurser. Enligt elevprognosen har skolan fortsatt stora lokalbehov och troligtvis även utökat. Detta gör att samverkan med andra aktörer är mycket begränsat under dagtid under de kommande åren. En nyligen inlämnad lagrådsremiss innehåller förslag om att dimensionera och bättre anpassa gymnasieutbildning utifrån arbetsmarknadens behov. En hög efterfrågan på till exempel byggtutbildning kan komma att kräva utökning av såväl personal som lokaler. Lagrådsremissen föreslår att förändringar i skollagen ska träda i kraft 2023 och börja tillämpas från 2025.

6.2. Broväg och Herkulesväg.

Lokalerna på Broväg är nyrenoverade och ett underhåll/renovering/nybyggnation pågår på Herkulesvägen. Beräknas vara färdigt under 2023.

6.3. Lundbygatan

75 % av lokalerna hyrs av Bergkvarabuss AB och 25 % hyrs av Wisbygymnasiet, anläggningsteknik.

Kortsiktigt har Bergkvarabuss AB och Wisbygymnasiets genomfört åtgärder för att öka säkerheten för elever och personal. Detta gör att verksamheterna kan fortsätta enligt dagens hyresavtal till sommaren 2023.

Från och med sommaren 2023 är hela lokalen uttyrd till den blivande kollektivtrafikoperatören. För att erbjuda ersättningslokaler i anslutning till dagens övningsområde har 5 MSEK beviljats och ett projekt i samarbete med UAF/Wisbygymnasiet och TKF har startat för att förverkliga detta. Bygglov behöver sökas under 2022 för att ställa upp tillfälliga paviljonger. Även påkoppling av vatten och avlopp krävs

under den period som Bygg- och anläggningsprogrammet bygger de moduler som krävs till den nya permanenta skolbyggnaden på Lundbygatan. Nybyggnationen beräknas stå klart till senast hösten 2026.

6.4. Solrosenområdet.

De flesta byggnader på Solrosenområdet har fått förnyad ventilation och värmeåtervinning som uppfyller kraven på en modern, arbetsmiljövänlig och energieffektiv drift. Det finns emellertid flera fastigheter som helt eller delvis saknar periodiskt underhåll.

- **Polhemhuset med Fordons- och transportprogrammet (FT).** Pågående PU som delvis avstannade under 2021 men fortsätter 2022. En omfattande renovering krävs av tak och fasad. Underhållet beräknas vara färdigt under 2023. Snickeriverkstaden behöver även ses över. Arbetet görs i nära samverkan med projektavdelningen för att samordna PU med verksamhetsanpassningar.
- **Hansahuset.** Inga åtgärder planerade men ett kommande behov av PU är att vänta före planens utgång 2028.
- **Desideriahuset.** Ett slutförande av periodiskt underhåll kvarstår ännu.
- **Steffenhuset.** Iordningställande av larm behövs, i övrigt inga åtgärder planerade.
- **Sävehuset.** Senaste 5-årsbesiktning ej färdigställd. I övrigt inga planerade åtgärder.
- **E-huset.** Ett mycket utnyttjat hus med stora behov av periodiskt underhåll och verksamhetsanpassning.
- **Q-huset.** (f.d. ITT-huset) Inga åtgärder planerade.
- **Matsal och kök.** Avdelningen för måltid på Regionstyrelseförvaltningen planerar ombyggnad av Wisbygymnasiets restaurang. Medel till förstudie är avsatt och arbete pågår.
- **Idrottshallarna.** Tidigare periodiskt underhåll har ej tagit hänsyn till skolans behov att iordningställande av arbetsrum eller de nya förutsättningar som krävs för att hantera dagens förändrade dusch- och omklädningsutmaningar. Underhåll och Anpassningar behöver göras under 2023.

7. Gotlands folkhögskola (GFH)

Folkhögskolan finns i Hemse och Fårösund. Antalet elever förväntas vara oförändrat de närmaste åren. Detta innebär att de åtgärder som planeras är underhåll och modernisering av befintliga lokaler. På lång sikt finns önskemål om att skapa nya utbildningsplatser. Vård och omsorg, omställning, tolkutbildning. Totalt är det cirka 800 elever inskrivna helt eller delvis under ett år.

7.1. Hemse

Idag ca 200 helårsstuderande elever varav 64 inackorderade. Elevhemmen är fullbelagda. Foto och textilhuset har förändrat sina utbildningar och önskar en ombyggnad. Ta bort väggar samt ordna en förbipassage. Kök och matsal har behov av förbättrad köksutrustning, diskinlämning och diskutrustning. Mycket grovt uppskattad kostnad, förstudie ej gjord, 5 MSEK 2025.

7.2. Fårösund

Idag ca 150 studenter. Lokalerna i Fårösund hyrs av Offentliga Hus i Bunge AB som ägs av Samhällsbyggnadsbolaget i Norden AB, (SBB).
42 inackorderade

8. Vuxenutbildningen

8.1. Befolkningsprognos

Antalet innevånare i åldersgruppen 19–64 ökar med 721 mellan år 2023 och 2028.

Ålder/år	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
19-24	3722	3759	3755	3774	3794	3850	3871	3937	4038	4130	4163
25-44	13156	13267	13390	13501	13653	13753	13850	13975	14078	14201	14320
45-64	15835	15693	15605	15486	15475	15438	15425	15399	15366	15253	15207
Summa	32713	32719	32750	32761	32922	33041	33146	33311	33482	33584	33690

Prognos 2021-04-01

Vuxenutbildningen, idag är ca 2700 elever inskrivna under ett år, heltid eller delar av året. Många elever läser på distans.

Prognosen för vuxenutbildning är osäker men mycket tyder på att kompetensförsörjningsbristen framöver kommer att innebära en ökning av behovet av vuxenutbildning. Det handlar dels om att höja utbildningsnivån för kortutbildade och nyanlända. Även att kunna erbjuda kompetenshöjande insatser och yrkesväxling för de som redan har ett arbete

Antalet elever ökar stadigt till Vuxenutbildningen. Det finns flera orsaker; efterfrågan på rätt arbetskraft från offentliga och privata arbetsgivare, karriärväxling. Lagrådsremiss som föreslår förändringar inom gymnasie- och vuxenutbildningarna från 2025.

Fler studier genomförs som del- eller heldistans vilket medför anpassade lokaler och att undervisningen också sker på kvällar. Ökat antal elever innebär också behov av förstärkning inom personalgruppen till exempel pedagoger, studiestödjare, studie- och yrkesvägledning samt administration. Validering av förvärvade kunskaper är en växande verksamhet som kan medföra behov av fler lokaler.

Särvux/Lärvux är en ny elevgrupp som idag är en del av Vuxenutbildningen. Det är svårt att förutse antalet elever men erfarenhet från Särskolan visar att det finns behov av anpassade salar, yrkeslokaler och ytterligare tillgänglighetsanpassning.

8.2. Lokalbehov

Vuxenutbildningen har stora delar av sin verksamhet på Gesällgatan (Hackspetten 17) och har tillgång till F-huset på Hackspetten (tidigare Lotsen) vilket förbättrat situationen. Vuxenutbildningen bedriver också verksamhet i lokaler som delas med Wisbygymnasiet på Broväg (Svetsutbildning) och Solrosen (Kock, finsnickeri, Yrkeshögskola samt Vård och omsorgsutbildning). Vuxenutbildningen hyr också lokaler för byggtutbildning i Flexhuset.

Vuxenutbildningens lokaler är inte anpassade och funktionella för dagens verksamhet. Detta i kombination med att det är för få ytor och rum. Brist på arbetsrum och idag används två fullstora klassrum som kontor.

Inom kort krävs stora investeringar i belysning, brandskydd, säkerhet och ventilation då aggregat och system är gamla och behöver bytas ut.

Vuxenutbildningen behöver idag lokaler för såväl administration, teoretisk och praktisk undervisning som är mer flexibla då verksamheten snabbt förändras. Det behövs fler grupprum för studier på egen hand men också för elever med särskilt stöd. Fler platser för distansstudier önskas också.

För att klara den förväntade ökningen har Vuxenutbildningen, enligt egen bedömning, behov av ytterligare cirka 2-3 klassrum, 4 grupprum/samtalsrum, 6–8 arbetsplatser, personalrum, vilrum, tvättstuga och förrådsutrymmen. Allt beror också på i vilken omfattning lokalerna kan nyttjas i samverkan med Wisbygymnasiet.

Det förändrade utbudet ger också ett ökat behov av anpassade lokaler för yrkesutbildningar (verkstad, restaurang, vård- och omsorg, elteknik med mera). Yrkesutbildningar och de lokalbehov som detta

medför ska samplaneras med Wisbygymnasiet. Idag bromsas start och utveckling av yrkes- och lärlingsutbildningar upp på grund av bristande möjlighet att samutnyttja lokaler. En kartläggning i samarbete med Wisbygymnasiet är genomförd som analyserat beläggningen av salar och verkstäder. Denna visa på möjligheter att samnyttja lokaler i större utsträckning än vad som idag sker.

Schemaläggning av verkstadslokaler och lektionssalar sker idag i samma schemaprogram. Koordinering och dialog av verksamheterna och planeringsprocesserna skall utvecklas vidare med Wisbygymnasiet. Målet är att till höstterminen 2022 skall schemaläggningen mellan WG och Vux koordineras för bättre lokalutnyttjande.

UAF kommer i samarbete med TKF att genomföra ett omfattande anpassnings- och underhållsarbete av de befintliga lokalerna. Planändringar, ny ventilation, vatten, värme och avlopp. Golv, tak och belysning. För detta arbete finns 10 MSEK beviljat för år 2024.

Vid detta arbete behöver evakueringslokaler erbjudas. Vux planerar att använda samma lokaler som byggts för renoveringen av Södervärnskolan och för Alléskolan. Detta gör att arbetet på Vuxenutbildningen kan ske 2024-2025. Vuxenutbildningens huvudbyggnad som ska renoveras rymmer idag cirka 2500 kvm och antalet klassrum är 17, till detta tillkommer Lärcentrumverksamheten med tentamenssal, Studietek, verkstad och Infotek.

Lokalerna på Gesällgatan 7 består av en huvudbyggnad som ägs av Region Gotland och en paviljong som hyrs av en extern hyresvärd. Paviljongen har stora brister bland annat i temperaturreglering och ljudmiljön. En plan för att ersätta paviljongen behöver göras under 2023.

Hackspettenkvarteret med många olika verksamheter

9. Arbetsliv och etablering (AoE)

AoE arbetar med vuxnas etablering i arbetslivet. AoE ger stöd för individer och för grupper. Genomför samverkansmöten med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Socialtjänsten, Hälso och Sjukvården. AoE arbetar med skyddade anställningar, extratjänster, ungdomskraft och ungdoms-coacher. Mycket av arbetet bedrivs på fältet.

AoE expanderar, idag ca 60 anställda varav 40 på plats. Uppskattningsvis kommer avdelningen att ha 70 anställda varav 50 på plats i en nära framtid.

Sedan en tid använder avdelningen den så kallade Cleandesk-principen där medarbetarna delar ca 30 arbetsplatser. Behov av samlingsplats typ lektionssalar. För att frigöra yta på Hackspettenområdet så planeras verksamheten flytta till hus 09 (fd Fenixhuset) på området Korpen under hösten 2022.

10. Ungdomsavdelningen

Ungdomsgårdarna på Gotland emotser motsvarande ökning som högstadieskolorna. I åldersgrupperna 10-18 år prognosticeras en ökning på cirka 190 ungdomar. (3%)

Fårösund, samverkar tillsammans med Bubblan. Finns sedan 2019 i samma byggnad som Fårösundskolan. Nyrenoverade lokaler. Tillgång till idrottshall.

Lite (BUBBLAN), samverkar tillsammans med Fårösund. Bubblan Ungdomsgård ligger i Solklintsskolan lokaler. Lokalerna är nyrenoverade och i gott skick.

Roma (AMOR), samverkar tillsammans med Citygården. Amor Ungdomsgård delar byggnad med bibliotek och apotek. Nyrenoverade lokaler.

Hemse (HUGG), samverkar tillsammans med KUFF. HUGG ungdomsgård finns på övervåningen i kommunhuset. Lokalerna är nyrenoverade och i gott skick.

Klintehamn (KUFF), samverkar tillsammans med HUGG. Finns i anslutning till Klinteskolans och delar byggnad med idrottshallen och har även tillgång till denna på fredagskvällarna. Slitna lokaler med behov av periodiskt underhåll.

Visby, Gråbo (PUMA), Puma finns i egna lokaler i anslutning till Gråboskolan. Delar lokaler med storbarnsfritids. Tillgång till idrottshall.

Visby, Solberga (Citygården), samverkar tillsammans med Amor. Finns i Solbergaskolans elevcafé. Behov av samtalsrum. Bättre belysning av skolgården utanför Citygården för att öka säkerhet och trygghet.

Visby, Korpen, (Hus 09 fd Fenix ungekulturhus) Norra Hansegatan 4 i Visby.

Fenix är en mötesplats för ungdomar mellan 16–25 år. Verksamheten kommer har lämnat Fenixhuset under februari 2022 och förvaltningen söker alternativa lokaler.

Investeringsaskanden**2023-2027****Nämnd/Förvaltning:**

GVN/UAF	Projekttext	Prio	2023	2024	2025	2026	2027	Total
Kategori 3, IT		1,2,3						
Pott								
Nätverk	Utbyggnad,underhåll	3	350	135	135	135	135	890
Digitala Klassrum	AV utrustning	2	380	280	280	280	280	1 500
Hårdvara elever	Ipad,Mac,	2	745	880	620	1 100	920	4 265
Hårdvara lärare	Mac	1	535	535	535	535	535	2 675
System införande	Lärplattform	3	275	175	0	0	0	450
Total			2 285	2 005	1 570	2 050	1 870	9 780

Socialnämnden

Strategisk plan och budget 2023-2025

Socialförvaltningen

Fastställd av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2022-03-15
Gäller 2023-2025
Ärendenr SON 2022/6
Version 1.0

Strategisk plan och budget 2023-2025

Nora och Hampus är funktionsexperter i planeringsverktyget Wellbe och deltar i daglig verksamhet. Digitaliseringen är en viktig del framåt, för att förbättra både för brukare och medarbetare.

Innehåll

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	3
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	3
2.1 Omvärldsanalys	3
2.2 Fokusområden – Strategiskt viktiga områden	4
2.2.1. God och nära vård	5
2.2.2. Psykisk hälsa	5
2.2.3. Våld i nära relation	6
2.2.4. Lagstiftningar	6
2.2.5. Fokus LSS-verksamheten	8
2.2.6. Verksamhetsutveckling och digitalisering	11
2.2.7. Sociala bostäder	12
2.2.8. Delaktighet	12
2.2.9. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling	13
2.2.10. Frisknärvaro och sjukfrånvaro	14
2.2.11. Förändrade arbetssätt	15
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025	15
3.1 Balans mellan nämndens uppdrag, mål och resurser	15
3.1.1. Resultat 2021	16
3.1.2. Prognos 2022	17
3.1.3. Ekonomi i balans framåt	17
3.1.4. Stor ökning av investeringar	18
3.2 Ekonomiska förutsättningar verksamheter	19
3.2.1. Ekonomiska förutsättningar äldreomsorg, personer med psykisk funktionsnedsättning	19
3.2.2. Ekonomiska förutsättningar LSS-verksamhet	19
3.2.3. Ekonomiska förutsättningar individ- och familjeomsorgen	20
4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	20
5. Bedömning av resurser 2023-2025	22
5.1 Driftbudget 2023-2025	22
5.2 Planlagd besparing 12 mnkr 2023	23
5.3 Taxor och avgifter, interna och externa	23
5.4 Kompensation för externa avtal	23
5.5 Statsbidrag	24
5.6 Löneprioriteringar 2023	25
6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	25
6.1 Sammanställning av investeringsbehov	25
6.2 Motiv till behov av investeringsmedel	26
6.2.1 Särskilt boende för äldre	26
6.2.2 Bostad med särskild service enligt LSS (gruppboende)	27
6.2.3 Bostad med särskild service enligt SoL	27
6.2.4 Övriga lokaler	27
6.2.5 Pott för investeringar i IT-utveckling, lokalanpassning och utrustning	27
6.3 Finansiering av driftkonsekvenser	28
6.4 Effektivisering/besparing	29
7. Uppdrag	30

1. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

Socialförvaltningens uppdrag är att bidra till goda livsvillkor för människor som vistas på Gotland. Socialförvaltningens arbete syftar till att de medborgare som har behov av socialtjänstens stöd ska uppleva att de får tjänster av god kvalitet och som utgår från individens behov. Socialförvaltningens verksamheter har cirka 1 700 medarbetare som dygnet runt ger stöd, vård och omsorg till brukarna. Socialförvaltningen arbetar också med ett flertal privata utförare.

Socialförvaltningen ansvarar för:

- Stöd till personer med funktionsnedsättning
- Stöd till barn och ungdomar
- Stöd till personer med missbruk eller beroendeproblematik
- Ekonomiskt stöd
- Hemtjänst
- Särskilt boende
- Hemsjukvård
- Hälsöfrämjande arbete

Socialförvaltningens kärnuppdrag rymms inom processerna:

- Bedriva hälso- och sjukvård
- Bedriva omsorgsverksamhet
- Stödja förutsättningar för ett självständigt liv

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

I detta avsnitt beskrivs först hur faktorer i omvärlden bedöms påverka socialförvaltningen framåt. Sedan lyfts strategiskt viktiga områden, fokusområden, och vilka utmaningar som finns och aktiviteter förvaltningen ser för att arbeta med detta.

2.1 Omvärldsanalys

Pandemin har påverkat vårt samhälle. Bland annat genom social distansering, ekonomisk osäkerhet, begränsade möjligheter att resa, rädsla för att bli sjuk och ökad risk för våld i nära relationer. Det har också påverkat hur omvärlden ser på kvaliteten inom vård och omsorgen och behovet av kompetens. I tid med tuffa ekonomiska utmaningar ökas fokus på vård och omsorg och en ökning i riktade statsbidrag och stimulansmedel skapar både möjligheter och svårigheter. Socialförvaltningen behöver möta framtidens utmaningar med öppenhet och förändringsvilja.

Socialförvaltningen måste alltid arbeta utifrån ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv. Där samverkan med andra är en viktig förutsättning inom de flesta områdena för att få ett bredare perspektiv och använda resurserna på ett effektivt sätt. Exempel är god och nära vård, arbetsmarknadsinsatser, psykisk hälsa och arbete med att få elever att fullfölja sin skolgång. Det handlar också om medarbetare och chefer med kompetenssatsningar och satsningar för att öka frisknärvaron.

Socialtjänsten har att förhålla sig till den styrning som sker på nationell nivå både när det gäller förändringar i lagstiftning, handlingsplaner eller andra prioriterade överenskommelser så som till exempel psykisk hälsa och god och nära vård vilka ska ske i nära samverkan med hälso- och sjukvården. Den nationella styrningen är ett stöd i vilka områden som måste prioriteras. Inom en snar framtid kommer också en ny socialtjänstlag och en ny LSS-lagstiftning. Samtidigt diskuteras förslaget till äldreomsorgslag som ska komplettera socialtjänstlagen.

Den psykiska ohälsan ökar, framförallt bland barn och unga, men även bland den yrkesverksamma befolkningen samt för den äldre delen av befolkningen. Våld i nära relationer är också ett stort samhällsproblem. Inom förvaltningen byggs en struktur upp och resurser tillsätts för att möta behovet och nå upp till lagstiftningens mål och intention.

Den demografiska utvecklingen på Gotland är en utmaning med en äldre befolkning som innebär att socialtjänstens välfärdstjänster behöver utökas och förändras. Förvaltningens uppdrag behöver ständigt förändras för att möta brukarnas behov. Utvecklandet av nya arbetsmetoder för att kunna tillmötesgå kommande efterfrågan på välfärdstjänster är nödvändigt. För närvarande är mottagandet av ensamkommande flyktingungdomar väldigt lågt vilket påverkar nuvarande organisation och struktur.

Det är stora svårigheter att rekrytera personal med önskad kompetens. Förvaltningen måste fortsätta att arbeta med att säkra kompetensförsörjningen då medarbetarna har relativt hög genomsnittsålder. Det är också brist på flera yrkeskategorier samtidigt som behovet av medarbetare ökar i och med ökat antal äldre brukare. Förvaltningen har höga sjuktal och arbetet med att öka frisknärvaron måste fortsätta.

2.2 Fokusområden – Strategiskt viktiga områden

Socialförvaltningens ledningsgrupp har tagit fram strategiskt viktiga områden, fokusområden, som förvaltningen behöver arbeta med framåt. Fokusområdena har redovisats för socialnämndens arbetsutskott. Fokusområdena är följande för 2023-2025:

1. God och nära vård
2. Psykisk hälsa
3. Våld i nära relationer
4. Lagstiftningar
 - Ny socialtjänstlag
 - Ny äldreomsorgslag
 - Ny LSS-lagstiftning
 - Lagrådsremiss för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation
 - Samsjuklighetsutredningen
5. Fokus LSS-verksamheten
6. Verksamhetsutveckling och digitalisering
7. Sociala bostäder
8. Delaktighet
9. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling
10. Frisknärvaro och sjukfrånvaro
11. Förändrade arbetssätt

För de flesta av dessa områden behövs ingen ytterligare finansiering de närmaste åren då utveckling drivs med statsbidrag, förutom vad gäller LSS-verksamhet och sociala bostäder. Förändrad lagstiftning skulle dock kunna öka kostnaderna. För att satsa på att öka frisknärvaro, och sänka sjukfrånvaron, behövs en bredare satsning för hela regionen. Nedan följer beskrivning av fokusområdena med utmaningar och aktiviteter.

2.2.1. God och nära vård

Utmaning: Nationell och lokal omställningen till god och nära vård.

Aktivitet: Följa och anpassa verksamheten utifrån pågående omställningsarbete till god och nära vård.

Den nationella målbilden med god och nära vård är:

- Hälso- och sjukvården bör ställa om så att primärvården är navet i vården och samspelar med annan hälso- och sjukvård och med socialtjänsten.
- Målet med omställningen av hälso- och sjukvården bör vara att patienten får en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan.
- Målet bör också vara att patienten är delaktig utifrån sina förutsättningar och preferenser och att en effektivare användning av hälso- och sjukvårdens resurser ska kunna uppnås.

Målbilden, dess innebörd och behov av påföljande aktiviteter ska definieras utifrån medborgaren. Syftet med målbilden är att visa riktningen, vad den i sin tur i praktiken innebär i form av vilka aktiviteter som behöver göras i enskilda verksamheter och av olika aktörer behöver utforskas av, och i dialog mellan, dessa. Att medborgaren involveras som en självklar aktör är avgörande.

Projektet ”Trygg omsorg i hemmet” är en del av arbetet med god och nära vård och uppdraget är att utveckla arbetsformer och en organisation som syftar till att:

- Bedriva en god och nära vård och omsorg i ordinärt boende.
- Brukare/patient få komma hem samma dag som man är utskrivningsklar.
- Skapa än mer effektiva, sömlösa och förebyggande processer som gynnar brukare och verksamheter.

Utgångspunkten och nyttan i ”Trygg omsorg i hemmet” kommer beskrivas och ha sitt fokus utifrån perspektiven brukare, medarbetare och ekonomi.

Målområde: *Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.*

2.2.2. Psykisk hälsa

Utmaning:

Den psykiska ohälsan ökar, framförallt bland barn och unga, men även bland den yrkesverksamma befolkningen samt för den äldre delen av befolkningen.

Psykisk ohälsa hindrar barn och unga från att fungera och utvecklas optimalt och leder till att de mår dåligt. Barn med sämre socioekonomiska förutsättningar och placerade barn har en ökad risk för psykisk ohälsa. Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Depression är det vanligaste psykiska hälsoproblemet hos äldre personer. Social gemenskap, fysisk aktivitet och bra matvanor är några faktorer som är viktiga för att förebygga psykisk ohälsa hos äldre

personer. Den psykiska ohälsan är utbredd bland personer med intellektuell funktionsnedsättning eller autism och som tillhör LSS personkrets. Den psykiska ohälsan är särskilt hög bland kvinnorna. Detta tyder på att sårbarheten för psykisk ohälsa är högre bland personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism, jämfört med övriga befolkningen.

Aktivitet:

Arbeta utifrån de prioriterade områden som är framtagna i Handlingsplan för psykisk hälsa inom Region Gotland

***Målområde:** Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.*

2.2.3. Våld i nära relation

Utmaning: Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Regeringen har beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld i nära relation som pågår fram till 2026.

Aktivitet: Arbete pågår med att bygga upp struktur och tillsätta resurser för att möta behovet och nå upp till lagstiftningens mål och intention.

- Förvaltningen har fått ett budget tillskott för att kunna möta behoven och leva upp till lagstiftningen. Rekrytering och planering pågår på såväl förvaltningsnivå som avdelningsnivå.
- På nationellnivå pågår ett arbete kring styrande dokument inom området. Att upptäcka och stödja utsatta är en viktig del i arbetet mot våld i nära relationer. Men lika viktigt är att upptäcka och förändra beteendet hos våldsutövare. Därför infördes en ändring i socialtjänstlagen 2021 som innebär att socialnämnden ska verka för att den som utsätter närstående för våld ska ändra sitt beteende.

***Målområdet** Social Hållbarhet: mål 2 Befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor. **Kvalitet:** mål 12 Hög kvalitet och effektiva processer i verksamhet och tjänster säkras genom ständiga förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelsesprång.*

2.2.4. Lagstiftningar

Konsekvenser av ny socialtjänstlag

Utmaning: Nya förutsättningar för socialförvaltningens verksamheter i och med förändrad lagstiftning.

Aktivitet: Följa pågående process kring utredningen.

Utredningen Framtidens socialtjänst har lämnat förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering och planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Lagförslaget är ute på remiss och förväntas träda ikraft 1 januari 2023. Region Gotland är inte remisskommun.

***Målområde** Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.*

Förslag på ny äldreomsorgslag

Utmaning: Nya förutsättningar för socialförvaltningens verksamheter i och med eventuellt förändrad lagstiftning.

Aktivitet: Följa pågående process kring förslaget och utredningen.

Förslaget till äldreomsorgslag ska komplettera socialtjänstlagen. Den ska inte i detalj reglera stöd och insatser inom äldreomsorgen, utan fortsatt ge kommunerna utrymme att anpassa verksamheten efter lokala förhållanden. Ett motiv med äldreomsorgslagen är en ökad tydlighet och också en ökad likvärdighet. Variationen mellan kommunerna ska inte vara så stor som idag. Ett exempel är att en enskild ska oberoende var den bor informeras om rätten till samordnad individuell planering (SIP). Idag varierar riktlinjerna gällande detta med stor spridning mellan kommunerna. Även preventivt arbete som riskbedömningar är centralt i förslaget då det råder stor spridning även där.

Målet är att få till långsiktiga förutsättningar för äldreomsorgen, tydliggöra äldreomsorgens uppdrag och innehåll samt säkerställa tillgången till god hälso- och sjukvård och medicinsk kompetens inom äldreomsorgen. Utredaren ska bland annat föreslå en äldreomsorgslag som kompletterar socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg om äldre och som bland annat innehåller bestämmelser om en nationell omsorgsplan. Utredaren ska även överväga och vid behov lämna förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022.

Målområde Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.

Konsekvenser av ny LSS-lagstiftning

Utmaning: Nya förutsättningar för socialförvaltningens verksamheter i och med förändrad lagstiftning.

Aktivitet: Följa pågående process kring utredningen.

Den statliga utredningen av LSS lagstiftningen är sedan länge klar. I de remiss svar som går att ta del av på regeringens hemsida kan man bland annat läsa att flertalet är positiva till en huvudman för den personliga assistansen, flera nämner också att utredningen är svårtolkad och att de är mycket svårt att se effekterna av de ändringar som föreslås i utredningen.

Många kommuner svarar att utredningens uträkningar kring ökade kostnader för kommunerna är för lågt räknade. Det är sannolikt att kostnaderna kommer öka men med hur mycket går inte i dagsläget inte att prognostisera. Sammanfattningsvis så går det inte att förutse vilka konsekvenser föreslagna förändringar kommer innebära för socialförvaltningen varken ekonomiska eller i andra perspektiv. Trots att utredningen och förslag till förändringar i lagstiftningen varit klar länge har vi inga besked om eventuella förändringar förutom när det gäller personlig assistans. Där ett flertal separata utredningar är gjorda. Den senast tillsatta är kring statligt huvudmannaskap.

Under hösten 2021 gav regeringen uppdrag till socialdepartementet att utreda frågan kring statligt huvudmannaskap för personlig assistans. En särskild utredare har i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap. Utredaren ska analysera hur ett statligt huvudmannaskap kan utformas med en ändamålsenlig reglering och som långsiktigt ger stabila förutsättningar för god kvalitet, kontroll, uppföljning och rättssäkerhet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2023.

Målområde Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.

Lagrådsremiss för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Utmaning: Nya förutsättningar för socialförvaltningens verksamheter i och med förslag på förändrad lagstiftning samt att få verksamhetssystem och behörigheter till varandras områden att fungera på ett effektivt sätt inom så snar framtid.

Aktivitet: Följa pågående process kring förslaget och utredningen samt i förhållande till berörda verksamhetssystem.

Lagrådsremissen innehåller förslag till en ny lag om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. Patientdatalagens (2008:355) bestämmelser om sammanhållen journalföring överförs till den nya lagen och bestämmelser införs rörande de delar av socialtjänstens verksamheter som avser omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Det innebär att vård- och omsorgsgivare, genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, får tillgång till personuppgifter hos andra vård- och omsorgsgivare. I lagen införs integritetsstärkande åtgärder samt uttryckliga bestämmelser om barns samtycke till behandling av personuppgifter. Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Regeringskansliet föreslår också en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen. Dels föreslår utredningen att en verksamhet inom socialtjänsten, som avser insatser för äldre eller personer med funktionsnedsättningar, får lämna uppgifter till andra verksamheter inom samma kommun. Dels föreslår utredningen att alla myndigheter med verksamhet inom socialtjänsten inom samma kommun får lämna uppgifter till varandra. Detta om den enskilde inte motsätter sig att uppgifterna lämnas ut.

Utredningen föreslår dessutom en sekretessbrytande bestämmelse om att en myndighet med hälso- och sjukvårdsverksamhet får lämna uppgifter till en enskild aktör inom hälso- och sjukvårdsverksamhet som myndigheten anlitar. Detta om uppgifterna behövs i den individriktade hälso- och sjukvården. Bestämmelserna ska enligt förslaget börja gälla den 1 juli 2022.

***Målområde** Social hållbarhet: mål 2 befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor.*

Samsjuklighetsutredningen

Samsjuklighetsutredningen är en reform för samordnad, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet (utredning SOU 2021:93). Region Gotland är remissinstans och svar ska vara lämnat senast 2022-04-30.

Samsjuklighetsutredningen avser förslag på förbättrad vård till personer med samsjuklighet i form av både ett skadligt bruk eller beroende och psykisk sjukdom. Förslagen handlar bland annat om hur ansvaret för vård och behandling av skadligt bruk och beroende kan samlas hos en och samma huvudman.

2.2.5. Fokus LSS-verksamheten

Utmaning: Underskott i LSS-verksamheten trots mycket låga kostnader nationellt.

Aktivitet: Säkra LSS-verksamhetens finansiering framåt.

Utifrån den ekonomiska situationen med en långvarig resursbrist för insatser enligt LSS behöver förvaltningen under 2022 lägga extra fokus på detta. De största utmaningarna förvaltningen står inför gäller bristen på gruppbofästigheter samt att de ekonomiska resurserna inte är tillräckliga. En resursfördelningsmodell liknande den som finns inom äldreomsorgen, som bygger på reglering av budget utifrån demografisk utveckling, bedöms inte vara möjlig inom LSS-området. Detta då det är relativt få brukare och behoven varierar. Det är därför svårt att i en modell ta hänsyn till resurser utifrån brukarnas behov.

För att fokusera på LSS-verksamheten har en djupare analys av kostnaderna gjorts, från 2015 till 2020, med jämförelser är mot liknande kommuner och genomsnittet för riket. Den innehåller också en förklaring av vad LSS avser. Det som lyfts här är främst att

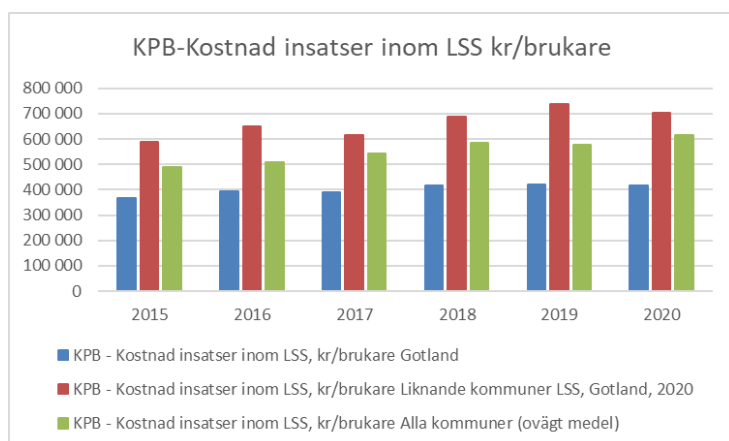
- trots vissa budgetförstärkningar redovisas underskott mot budget, år efter år
- statistik från kostnad per brukare (KPB) och Kolada visar att Gotland har betydligt lägre kostnad för LSS verksamhet jämfört med riket och liknande kommuner
- Gotland har en relativt stor andel personer med LSS-insatser
- resultatet i senaste brukarundersökningen sjönk

Slutsatsen är att förvaltningen bör

- göra en djupare analys av egen regin under 2022 kopplat till sjunkande resultat i brukarundersökning
- begära att mer budgetmedel tillförs för att ha en budget i balans och för att bibehålla kvaliteten.

Nettokostnaden för hela verksamheten har ökat med 36 procent från 2015 till 2020, medan budgeten bara ökat med 31 procent, vilket leder till ett samlat underskott på 40 mnkr. Nettokostnaden för 2021 ökar ytterligare 6 procent mot 2020.

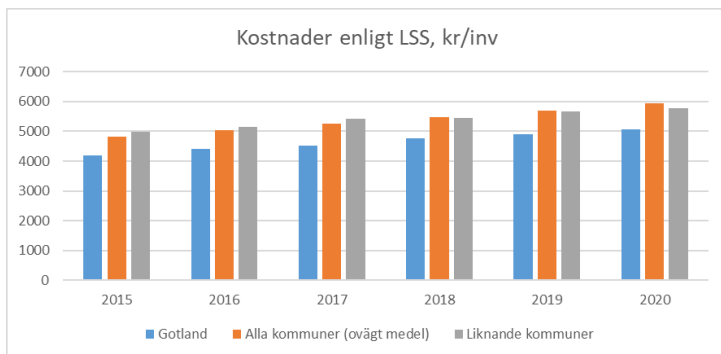
Vid kostnadsjämförelser kan lyftas att det är mycket låg kostnad per brukare jämfört med andra kommuner. En orsak till detta är insatsmixen, alltså vilken typ av insatser som utförs. På Gotland är förhållandevis många brukare som bor i servicebostad. I flera andra kommuner finns det däremot många gruppbofästigheter som är betydligt dyrare att driva. Gotland har också en lägre andel brukare med en årskostnad på över 1 mnkr. En annan orsak är det mesta av verksamheten drivs i egen regi och utförs med relativt låga kostnader.

Kostnad per brukare LSS i Region Gotland 2015-2020; Källa Ensolution

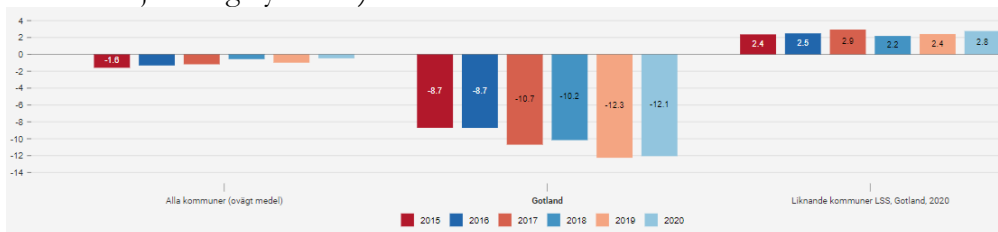
Liknande kommuner LSS Gotland 2020 är enligt Kolada Enköping, Kungsbacka, Kungälv, Mölndal, Norrtälje, Ängelholm och Österåker.

Det är också mycket låg kostnad sett som kronor per invånare

Kostnad per invånare LSS i Region Gotland 2015-2020 jämfört med liknande och alla kommuner; Källa Kolada

De låga kostnaderna slår också igenom vid beräkning av nettokostnadsavvikelse (skillnad mellan nettokostnad och referenskostnad enligt Kolada). Avvikelsen är 12,1 procent under referenskostnaden vilket motsvarar 39 mnkr. Detta innebär att LSS-insatserna på Gotland borde kostat 39 mnkr mer (givet faktorer i referenskostnaden som bland annat baseras på kostnadsutjämningsystemet).

Nettokostnadsavvikelse i % LSS i Region Gotland 2015-2020 jämfört med liknande och alla kommuner; Källa Kolada

Gotland har dock en relativt stor andel invånare; 0,92 procent, som har LSS insatser. I riket är motsvarande andel 0,75 procent och i jämförbara kommuner 0,72 procent.

Den största kostnaden inom LSS-verksamheten är bostad med särskild service. Här ökar också volymer och kostnader för varje år. Bostadsförsörjningsplanen är grunden för förvaltningens framtida behov av bostad med särskild service. Förvaltningen har i flera år påvisat behovet av att tillskapa fler gruppboenden och idag finns det en kö till bostad med särskild service LSS. Ett nytt gruppboende ska dock byggas i Visby och det tillkommer sex nya platser 2023. Dock kommer detta att medföra ökade driftkostnader med cirka 6 mnkr per år.

I nuläget har socialförvaltningen svårt att verkställa beslut om insats i bostad med särskild service på Gotland. På grund av att en sådan insats inte verkställts ålägger IVO (inspektionen för vård och omsorg) förvaltningen att betala särskild avgift med 44 300 kronor per månad från september 2020. Summan uppgår i dag till över 750 000 kronor. IVO menar att dröjsmålet är oskäligt eftersom "platsbrist" är det enda skäl som angetts. IVO anser inte att Region Gotland gjort tillräckligt för att verkställa beslutet. Detta avser endast ett beslut och för närvarande väntar förvaltningen på domar om ytterligare fyra beslut. Det blir mycket kostsamt att inte verkställa beslut om insatser.

Förutom den nya gruppboenden som ska byggas så har förvaltningen kontaktats av en leverantör som planerar att bygga två gruppboenden, en i Visby och en i Slite, med vardera sex platser. En etablering ger ett utökat utbud av platser på Gotland, vilket möjliggör för

förvaltningen att köpa ytterligare platser lokalt. Köp av platser ska föregås av regelmässig upphandling.

Tillskapandet av nya platser innebär att förvaltningen får möjlighet att kunna tillgodose brukares behov av insatsen bostad med särskild service. Inför tillskapandet av platser kommer förvaltningen att inventera det reella behovet av gruppboende. Det finns brukare som bor i ordinärt boende och i serviceboende som har behov av gruppboende redan nu eller som beräknas ha det inom en snar framtid.

Det är underskott för LSS-verksamheten idag och det finns alltså inte budgetmedel för befintlig verksamhet. Ytterligare LSS-insatser, till exempel i form av gruppboende och fler externa platser, ger ökade kostnader. LSS-verksamheten är helt lagstyrd varför det inte går att neka någon insats med hänvisning till att det inte finns resurser. Att inte verkställa insatser, enligt ovan, är också förenat med höga kostnader. För att finansiera LSS-verksamheten begärs därför tillskott av budgetmedel.

Målområde Ekonomi: mål 16 Budgeterat resultat uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden.

2.2.6. Verksamhetsutveckling och digitalisering

Utmaning: Utveckla och bibehålla kvalitet och service inom välfärdsområdet för att möta förändrade behov.

Aktivitet: Förändrade arbetssätt genom digitalisering, utifrån digitaliseringsplan.

Genom den demografiska utvecklingen står socialförvaltningen inför omfattande utmaningar att utveckla och bibehålla kvalitet och service inom välfärdsområdet. En snabbare takt avseende verksamhetsutveckling behöver ske för att möta framtida utmaningar. Inom de närmaste åren behöver fler processer digitaliseras och fler e-tjänster införas. Det behövs även interna stödsystem för kvalitetsuppföljning, dokumentation och planering. Förvaltningen har tagit fram en digitaliseringsplan 2021-2023 där identifierade digitaliseringsaktiviteter finns framtagna och prioriterade. Digitaliseringsplanen revideras och uppdateras årligen.

Under 2022 avslutas det treåriga projektet finansierat av ESF (Europeiska socialfonden) för att kompetensutveckla medarbetare avseende digitala verktyg och välfärdsteknik inom äldreomsorgen. Via statliga stimulansmedel genomförs även ett pilotprojekt för införande av mobil dokumentation samt läkemedelsautomater. Det är av stor vikt att förvaltningen efter den här typen av genomföranden kan fortsätta att driva verksamhetsutveckling och digitalisering framåt utan finansiering via externa projektmedel.

Genom att fler processer digitaliseras och genom det utökade utbudet av välfärdsteknik krävs även nya roller, nya arbetsformer och kompetensutveckling av medarbetare samt utbyggd teknisk infrastruktur. Exempelvis förutsätter ett införande av mobil dokumentation att alla medarbetare har en mobiltelefon eller surfplatta och kostnader uppstår även för att kunna förvalta införd teknik. Även årliga licenskostnader är ett exempel på kostnader som uppstår i samband med digitalisering.

Digital utveckling är ett krav för att välfärden ska kunna upprätthållas och utvecklas och är inte något som kan vänta. Detta då förvaltningen ser ökade behov i kombination med begränsade ekonomiska och personella resurser. Digitaliseringen är ett verktyg för möjliggöra förändring, men förändrar inget i sig själv. För att ta tillvara effekten av digitalisering behöver verksamhetens arbetssätt utvecklas och anpassas.

***Målområde Kvalitet:** mål 10 Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster upplever att det är lätt att komma i kontakt med berörd verksamhet inom regionen; mål 11 Alla som nyttjar Region Gotlands tjänster kan vara medskapande och blir respektfullt bemötta; mål 12 Hög kvalitet och effektiva processer i verksamhet och tjänster säkras genom ständiga förbättringar, digitalisering, innovation och förnyelsesprång.*

2.2.7. Sociala bostäder

Utmaning: Ordna bostäder till personer som inte kan få bostäder via vanliga bostadsmarknaden.

Aktivitet: Tydliggöra vilken verksamhet som har bostadssocialt ansvar inom Region Gotland samt klargöra finansiering av uppdraget.

De senaste åren har behovet av sociala bostäder ökat och frågan är hur långt socialförvaltningens ansvar sträcker sig. SKR har lyft frågan om det utökade ansvar som hamnat på socialtjänsten med avseende på vem som ska ha ansvaret och finansiering. Om förvaltningen ska ha detta uppdrag krävs finansiering av investeringar och/eller inhyrning av bostäder. Bostadsbristen är stor och hårdast drabbas de utsatta medborgare med till exempel beroendeproblematik och försörjningssvårigheter. Det finns en risk för ökad utsatthet i form av hemlöshet för de personer med låg motivation till att förändra sin utsatta situation. Utan fungerande vägar in på en ordinarie bostadsmarknad riskerar även de så kallat strukturellt hemlösa att utveckla en social problematik.

I socialförvaltningens uppdrag ingår inte att tillhandahålla bostäder utan biståndsbeslut. Det helägda allmännyttiga bostadsbolaget Gotlandshem har ett enligt ägardirektivet i uppdrag, att inom ramen för en kostnadsmedveten och effektiv förvaltning, sträva efter att hålla bostadslägenheter med rimliga hyresnivåer förenat med ett bostadssocialt ansvarstagande. Det pågår dock utredningar om olika boendeformer för målgruppen och för närvarande utreds förutsättningarna för lågtröskelboende och förvaltningen kommer också att arbeta vidare med Bostad först. Detta kan medföra behov av nybyggnation och då krävs investeringsmedel och medel för ökade driftkostnader.

Socialförvaltningen har även under senare år tagit över ansvaret för den social- medicinska förturskön som tidigare hanterades av Gotlandshem. Det kan konstateras att den social- medicinska förturskön blir allt längre då behovet av bostäder inte kan tillgodoses. Väntetiden i kön närmar sig nu ett år.

***Målområde Social hållbarhet:** mål 2 Befolkningen har likvärdiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa och alla barn har goda uppväxtvillkor. Målområde Ekonomi: mål 16 Region Gotland har ett resultat som uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden.*

2.2.8. Delaktighet

Utmaning: Utveckla och bibehålla kvalitet och service inom välfärdsområdet för att möta förändrade behov.

Aktivitet: Systematisk fråga våra medborgare och få kunden röst så att vi fångar upp förändrade behov.

Behovet av vård och omsorg är i förändring och förväntningarna på hur våra insatser ska formas och erbjudas är i ändring. Individernas behov är olika och delaktighet är avgörande för att kunna erbjuda kvalitativa och effektiva insatser.

Kraven och förväntningarna på socialtjänstens insatser ökar och behovet av en kontinuerlig och systematisk dialog med mottagarna av insatserna är avgörande för att kunna erbjuda

insatser utifrån individens behov i framtiden. Denna delaktighet handlar om att kunna erbjuda tillgängliga, jämlika och jämställda insatser över tiden. Att arbeta med delaktighet som en process är viktigt i förhållande till både barn och vuxna. Det innebär att man ser delaktighet som något löpande över tid och inte som en isolerad aktivitet eller enstaka händelse. Förvaltningen behöver systematisera, skapa förutsättningar och utveckla detta arbete.

Att ge den enskilda människans tillfälle, förmåga och vilja till delaktighet är viktiga utgångspunkter för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete. Vården och omsorgen har både ansvar och möjligheter att främja delaktighet genom individuellt utformat stöd och genom att ta vara på enskildas erfarenheter och synpunkter. Därmed ökar också förutsättningarna för att behov, önskemål och förväntningar blir kända, och för att vården och omsorgen ger rätt stöd.

Genom delaktighet sker också ett lärande för den som utför vården och omsorgen i form av kunskap om målgruppernas behov och erfarenheter. Det ger bättre kvalitet och bättre service. Det är mer effektivt att utgå från målgruppens faktiska behov än att utgå från behov tolkade av andra än målgrupperna själva.

2.2.9. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Utmaning: Säkra kompetensförsörjningen då förvaltningens medarbetare har relativt hög snittålder. Det råder kompetensbrist inom flera yrkeskategorier samtidigt som behovet av medarbetare ökar i takt med att antal äldre brukare ökar. Behov av att trygga en stabil och följsam bemanning med rätt kompetens som kan anpassas efter verksamhetens behov.

Aktivitet: Avsätta medel till ersättning för medarbetare som går specialistutbildningar. Ge omvårdnadspersonal kompetensutveckling. Omställning av tjänster och ökat administrativt stöd. Arbeta med insatser som traineeprogram, praktikplatser, utbildningsanställningar och kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser. Utforma en arbetsmiljö med hållbar och sammanhållen arbetstid. Avsätta medel för att tydliggöra medarbetarskapet, utveckla organisationskulturen och skapa karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare.

Socialförvaltningen har idag cirka 1 700 anställda och en åldersstruktur med en medelålder på 47 år. Ökade och förändrade behov ställer krav på motiverad personal med rätt kompetens. Förvaltningen behöver därför avsätta medel för ersättning till medarbetare som går specialistutbildning eller som ingår i kompetensutvecklingsinsatser inom framtagna kompetensstegar. Kostnaderna kommer sannolikt att öka i takt med ett ökat behov av att attrahera och rekrytera personal och ge dem rätt introduktion och kompetensutveckling efter att de påbörjat sin anställning.

Kompetensförsörjning kommer fortsätta vara den strategiskt viktigaste frågan de kommande åren. Det är idag brist på bland annat erfarna socionomer, sjuksköterskor och omvårdnadspersonal med gymnasial grundutbildning. Förvaltningens kompetensförsörjningsplan lägger därför fokus på bland annat insatser för att höja kompetensnivån hos omvårdnadspersonalen. Bristen på socionomer och sjuksköterskor leder till omställning av tjänster och etablering av nya arbetssätt såväl som ett ökat behov av kvalificerat administrativt stöd. Med personalbrist står förvaltningen inför problem med att kunna utföra en rättssäker verksamhet vilket riskerar att drabba brukaren.

Under de kommande åren kommer förvaltningen att arbeta med olika proaktiva åtgärder för att tidigt knyta kompetens till verksamhetsområden med bristyrken. Åtgärderna, i form av bland annat studentmedarbetare, traineeprogram, digitala introduktioner, praktikplatser

och utbildningsinsatser för anställda medarbetare, kommer initialt att leda till ökade kostnader men kommer på sikt att minska beroendet av tillfällig personal och öka kvaliteten i utförandet av uppdraget.

En stabil verksamhet med kompetenta medarbetare möjliggör en god kvalitet på utfört arbete med en ekonomi i balans och en god arbetsmiljö. Således behöver verksamheternas bemanning vara så pass stabil i grunden att den endast i nödfall behöver kompletteras med tillfällig personal i form av vikarier eller hyrpersonal. En stabil bemanning innebär också ökade förutsättningar för flexibla och förändrade arbetssätt. Kompetenta medarbetare kan ges ett större arbetsfält med bibehållen kvalitet. För att nå stabil bemanning krävs fortsatt arbete med hållbar arbetstid och förändrade arbetssätt. En högre kontinuitet kan också ge lägre sjuktal.

Även om alla anställda får heltidsanställning återstår att göra arbetstiden hållbar och sammanhållen. Det innebär bland annat att delade turer tas bort precis som arbetspass där medarbetaren slutar sent och börjar tidigt dagen efter, och att långa arbetspass över 10 timmar kortas ner.

Även framgent kommer chefsförsörjningen vara en tydlig grundbult för det hållbara ledarskapet och den psykosociala arbetsmiljön. Ett gott ledarskap är också en förutsättning för ett gott medarbetarskap och en god organisationskultur. Inom omvårdnadsområdets olika kvalitetskrav framgår det att rätt formell kompetens i form av relevant högskoleutbildning är en nödvändighet för att kunna leda verksamheten på ett kvalitetssäkert sätt. Samtidigt innebär kravet att medarbetare får svårt att ta steget till ett ledarskap. Satsningar behöver därför göras för att möjliggöra ledarskapet som en karriär- och utvecklingsväg för medarbetare inom omvårdnadsområdet. Satsningarna kan innebära såväl ekonomiskt stöd vid studier som möjligheten att kombinera arbete med studier.

***Målområde Medarbetare:** mål 13 Region Gotland präglas av en tillitsbaserad kultur; mål 14 Region Gotland lyckas kompetensförsörja genom aktivt och strategiskt arbete; mål 15 Region Gotland är en hälsofrämjande organisation där det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är i fokus.*

2.2.10. Frisknärvaro och sjukfrånvaro

Utmaning: Hög sjukfrånvaro.

Aktivitet: Avsätta medel för att öka frisknärvaron genom att ge tydliga uppdrag, stärka den psykosociala arbetsmiljön och skapa rimliga chefsområden. Ge chefer goda förutsättningar för ett hållbart och nära ledarskap samt minskad upplevd stress.

För att kunna fortsätta öka frisknärvaron och skapa hälsosamma och hållbara arbetsförutsättningar för förvaltningens medarbetare krävs ett fortsatt arbete med tydliga uppdrag och rimliga krav (exempelvis tillräckliga resurser, tydliga metoder och arbetssätt och uttalad prioriteringsordning i arbetet). Att på olika arbetsrelaterade sätt stärka den psykiska hälsan kommer bli avgörande för att säkra frisknärvaron.

Inom avdelningarna pågår ett långsiktigt arbete med att skapa rimliga chefsområden och ge enhetscheferna goda förutsättningar för ett nära ledarskap. Något som initialt kan leda till ökade kostnader men som på sikt kommer kunna minska sjukfrånvaron hos både medarbetare och chefer.

***Målområde Medarbetare:** mål 15 Region Gotland är en hälsofrämjande organisation där det aktiva förebyggande arbetsmiljöarbetet är i fokus.*

2.2.11. Förändrade arbetsätt

Utmaning: Anpassning till nya arbetsätt. Alltid sträva efter att arbeta utifrån ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv, ofta i samverkan med andra verksamheter.

Aktivitet: Utforma tillitsbaserade arbetsmetoder, processer och kompetensbaserat arbetsinnehåll samt möjliggöra digital utveckling och rörlighet som följer verksamhetens behov samt bidrar till bättre hälsa.

För att rusta medarbetare och trygga förvaltningens kompetensförsörjning krävs ett genomgripande arbete med att utforma arbetsinnehåll så att medarbetare kan ge insatser med hög kvalitet till brukarna. Det innebär att tillitsbaserade arbetsmetoder och processer etableras där arbetsinnehållet för dem som utför arbetsuppgifterna kan behöva omformas eller nyskapas. Det innebär också att arbeta förebyggande och hälsofrämjande, till exempel genom aktiviteter som bidrar till att öka frisknärvaron.

De förändrade arbetsätten behöver vara dynamiska och kunna samverka med den digitala utvecklingen inom förvaltningens samtliga områden. Samtidigt ingår förvaltningen i olika samarbeten som kommer kräva förändrade arbetsätt framgent. God och nära vård är ett exempel på ett sådant samarbete. Arbetet med att etablera förändrade arbetsätt ställer krav på delaktighet, tillit och tydlighet.

***Målområde Medarbetare: mål 13** Region Gotland präglas av en tillitsbaserad kultur; Region Gotland lyckas kompetensförsörja genom aktivt och strategiskt arbete.*

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025

3.1 Balans mellan nämndens uppdrag, mål och resurser

Bedömningen är att förvaltningen i nuläget har en balans mellan uppdrag, mål och resurser. För 2020 och 2021 redovisades ett stort överskott vilket till viss del beror på mindre efterfrågan på insatser inom äldreomsorgen än budgeterat, kopplat till pandemin. För närvarande ökar efterfrågan och bedömningen är att den ökningen fortsätter.

Det finns stora behov inom samtliga verksamhetsområden och det krävs att förvaltningen kan fortsätta att arbeta med olika åtgärder i syfte att hushålla med resurserna, så som effektiv bemanning och nya arbetsätt. Det krävs också att äldreomsorgen även i fortsättningen får budgettillskott från resursfördelningsmodellen (utifrån den demografiska utvecklingen med allt fler äldre). Idag finansieras äldreomsorgen till en liten del med statsbidrag, detta ändras dock från år till år och är vanskligt att finansiera nya tjänster med. Dessa tjänster behövs dock för att höja kvaliteten och därmed uppfylla intentionen med statsbidraget. LSS-verksamheten bedrivs med stora underskott mot budget trots mycket lågt kostnadsläge nationellt. När en verksamhet utförs med så låga kostnaderna riskeras kvaliteten så här behövs tillskott av medel. För att vara helt i ekonomisk balans behövs stort tillskott till LSS-verksamheten. För individ- och familjeomsorgen bedöms kostnaderna fortsätta att sjunka något, i och med nya arbetsätt, och målet är att nå en ekonomi i balans.

Den största utmaningen för socialförvaltningen framåt är kompetensförsörjning. För att kunna behålla och rekrytera medarbetare och chefer behövs budgettillskott för att höja lönenivåerna för ett flertal grupper. Detta utöver sedvanlig kompensation för ökade lönekostnader. Just nu sker satsning på kompetenshöjning genom äldreomsorgslyftet där 120

medarbetare studerar till undersköterska. Efter genomförd utbildning höjs lönerna och bedömningen är att personalkostnaderna kommer att öka med cirka 6 mnkr per år från 2023.

Det behövs också budgettillskott för prisökningar avseende externa avtal då förvaltningen köper relativt mycket tjänster från privata utförare. 2021 köptes tjänster för över 400 mnkr.

Framåt behövs investeringsbudget för att möta behovet av fler platser på särskilt boende för äldre. Det behövs två nya äldreboenden med 80 platser vardera fram till 2027, investeringsutgiften är bedömd till 160 mnkr per boende (detta är en utökning av antalet platser per boende mot tidigare). Det behövs också ytterligare en gruppboende LSS samt en ny bostad med särskild service SoL. För att anpassa lokaler till hemsjukvården, behövs troligen också investeringsbudget. Det behövs också en årlig pott för satsning på välfärdsteknologi och anpassning av lokaler samt utrustning.

För att nå en balans mellan uppdrag, mål och resurser behövs följande tillskott:

Driftbudget behov 2023

- resursfördelningsmodell äldreomsorg enligt beräkning
- LSS-verksamheten 25 mnkr
- kompensation löneökningar enligt beräkning
- satsning löneökning svårrekryterade grupper 6,4 mnkr
- prisökningar externa avtal 9,5 mnkr.

Investeringsbudget behov 2023-2027

- 2023 särskilt boende Klintehamn 30 mnkr
- 2024 särskilt boende Klintehamn 135 mnkr samt anpassning lokal hemsjukvård 10 mnkr, totalt 145 mnkr
- 2025 bostad med särskild service SoL 17 mnkr
- 2026 särskild boende 80 mnkr samt bostad med särskild service LSS 30 mnkr, totalt 110 mnkr
- 2027 särskild boende 85 mnkr
- 2023-2027 årlig pott på 8 mnkr varav 5 mnkr anpassningar och utrustning, och 3 mnkr välfärdsteknik.

3.1.1. Resultat 2021

Socialförvaltningens arbete med aktiviteter utifrån verksamhetsplanen bidrog delvis till att uppfylla regionens mål 2021. Målet ekonomi uppfylldes då det var ett överskott på 39 mnkr (16 mnkr 2020). Förvaltningens goda ekonomi beror till stor del på effekter av pandemin samt tillskott av statsbidrag.

Det var ett stort överskott för äldreomsorgen och främsta orsaken är att det är färre insatser än budgeterat, vilket beror på effekter av pandemin. Överskottet var 56 mnkr och nettokostnaderna ökade med drygt 2 procent. Ökningen var lägre än förväntat utveckling, detta på grund av lägre efterfrågan kopplat till pandemin samt tillskott av statsbidrag. Kostnaderna ökade också för särskilt boende i egen regi, dels på grund tomma platser, dels för att införandet av heltider ökar personalkostnaderna då verksamheterna inte fullt ut fått till effektiv bemanning.

För LSS-verksamheten redovisades, även för 2021, ett stort underskott mot budget, trots tillskott av budgetmedel med 10 mnkr. Kostnaderna för LSS-insatser ökade med över 6 procent och underskottet blev 19 mnkr. Ökningen avsåg främst kostnader för externa placeringar i bostad med särskild service.

Individ- och familjeomsorgens ekonomi blev bättre även om det fortfarande var ett underskott mot budget med 6 mnkr (12 mnkr 2020). Kostnaderna för barn- och ungdomsvården fortsatte att minska vilket är en effekt av arbetet med att minska placeringarna. Även kostnaderna för försörjningsstödet och beroendevården minskade men det kan vara tillfälligt.

Socialförvaltningen fick 2021 betydligt mer statsbidrag än tidigare år, bidragen var främst riktade till äldreomsorgen och avsåg kompetensutveckling samt kvalitetshöjning. Dock ersatte statsbidragen i regel ökade kostnader för att nå intentionen med statsbidraget. Förvaltningen fick också mycket statsbidrag kopplat till pandemin, främst för ökade sjuktal.

3.1.2. Prognos 2022

Det är svårt att prognostisera det ekonomiska utfallet för helåret 2022 redan nu i februari. Det har gått för kort tid av året och det kommer att finnas effekter av pandemi som påverkar hela förvaltningen en tid framåt. Dessutom är det osäkert hur pågående aktiviteter som till exempel effektiv bemanning och ändrade arbetsätt påverkar ekonomin. Bedömningen är dock att socialförvaltningen kan nå en ekonomi i balans för 2022. Detta bygger på att arbetet med effektiv bemanning kan fortsätta, nya arbetsätt samt att utlovade statsbidrag betalas ut. Det är dock svårt att bedöma eventuella effekter av pandemin, till exempel om den psykiska ohälsan ökar. När pandemin klingat av kan förvaltningen återuppta och intensifiera arbetet med effektiv bemanning och andra aktiviteter i syfte att minska kostnaderna. Mycket av detta arbete stannade av under 2020 och 2021 beroende på pandemin.

Då det just nu är många som ansöker om insatsen särskilt boende för äldre samt hemtjänst väntas dessa kostnader öka men bedömningen är att det ändå blir ett överskott för äldreomsorgen även 2022. Kostnaderna bedöms fortsätta att öka för LSS-verksamheten. Detta gäller främst för placeringar, dels på grund av brist på platser på Gotland, dels på grund av dyra externa placeringar. Bedömningen är att underskottet för LSS-verksamheten kommer att bli stort, liksom de senaste åren. För individ- och familjeomsorgen är det svårt att veta hur stort behovet av försörjningsstöd kommer att vara 2022. För barn- och ungdomsvården bedöms kostnaderna fortsätta att minska något.

3.1.3. Ekonomi i balans framåt

Bedömningen framåt är att med tillskott från resursfördelningsmodellen, till äldreomsorgen, samt fortsatt arbete med nya arbetsätt inom individ- och familjeomsorgen så finns möjlighet att dessa verksamheter har en ekonomi i balans. Det kommer däremot att krävas tillskott till LSS-verksamheten för att förvaltningens ekonomi som helhet ska vara i balans.

För att ha en ekonomi i balans framåt pågår alltid översyn av utbud, processer och möjligheten att minska kostnaderna. Då socialförvaltningens verksamhet till absolut största del är lagstyrd är det svårt att minska utbudet och dessutom få ekonomisk effekt. Bedömningen är att då förvaltningens insatser idag är i nivå med lagkrav är det svårt att ytterligare sänka kvaliteten. Att minska utbudet är möjligt och det skulle främst gälla icke-lagstadgade förebyggande insatser. Det skulle ge en liten besparing idag men leda till stora kostnadsökningar på sikt. Ett exempel är alkohol- och drogrådgivningen, som idag kan ge brukarna

öppna insatser istället för kostsamma externa placeringar. Förvaltningen ska inte ta på sig nya uppdrag som inte stöds av lagstiftningen och inte är finansierade. Exempel är trygghetsboende, sociala bostäder och lågtröskelboende.

Verksamheterna arbetar ständigt med att optimera bemanningen, det är också flera enheter som ingår i regionens arbete med effektiv bemanning (strategisk hållbar bemanning). Uppdraget för socialförvaltningens rekryterings- och bemanningsenhet har utvecklats till att alltmer innefatta arbete med kompetensutveckling av ordinarie medarbetare inom äldreomsorgen samt att stötta enheter i att hitta nya sätt att hantera sin ordinarie bemanning som ett led i att trygga sin kompetensförsörjning. Rekryterings- och bemanningsenhetens arbete omfattar nu även vikarietillsättning inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen.

Verksamheterna arbetar med alla delar i regionens effektiviseringsprogram: lokalförsörjning, strategisk hållbar bemanning, digitalisering och inköp. Bedömningen är dock att förvaltningen, med tanke på ökade behov, inte kommer att kunna bidra med några större kostnadsminskningar. Varje avdelning har en aktivitetsplan med förslag på kostnadsminskningar och status på aktiviteterna följs upp i ledningsgrupperna. Exempel på aktiviteter är att ersätta fler bilar med cyklar inom hemtjänsten och att samordna verksamhet. Socialnämnden följer speciellt ekonomin för individ- och familjeomsorgen, där de har nya arbetsätt i syfte att sänka kostnadsnivån.

Den höga sjukfrånvaron inom förvaltningen som följt av pandemin måste sänkas och därför arbetar förvaltningen med att öka frisknärvaron och skapa hälsosamma och hållbara arbetsförutsättningar. Att på olika sätt stärka den psykiska hälsan kommer bli avgörande för att säkra frisknärvaron, exempelvis blir det viktigt att fortsätta arbetet med att skapa rimliga chefsområden som ger förutsättningar för ett nära ledarskap, att arbeta för arbetsförhållanden som inte skapar orimlig stress och att fortsätta arbeta för att motverka konflikter som utgör hinder i det dagliga arbetet.

För att möta utmaningarna behövs det en utveckling av ett förebyggande arbetssätt ger bättre förutsättning att möta behovet av omsorg och välfärd tidigare vilket har en positiv påverkan för brukare, ekonomi och medarbetare. Arbetet drivs dels genom programmet god och nära och kommer påverkas av förändrade lagstiftningar.

3.1.4. Stor ökning av investeringar

Framåt kommer det att behövas stora investeringar i lokaler, framför allt nya äldreboenden. Under våren 2022 är den nya korttidsenheten på Korpen med 40 platser klar. Om- och tillbyggnad av äldreboendet Tingsbrogården sätter igång under 2022 och boendet beräknas vara klart för inflyttning under våren 2024. En ny gruppboestad, bostad med särskild service enligt LSS, ska också börja byggas under 2022. För närvarande byggs också en ny entré till individ- och familjeomsorgen.

Det kommer att krävas stora investeringar i äldreboenden för att möta behovet när det blir allt fler äldre medborgare på Gotland. Bedömningen är att det behövs cirka 330 mnkr för två nya boenden fram till 2027. Av detta behövs 30 mnkr 2023 och 135 mnkr 2024 för ett nytt särskilt boende i Klintehamn. För anpassning av lokal för hemsjukvården behövs cirka 10 mnkr 2024. För investering i nytt SoL-boende behövs 17 mnkr 2025. För investering i ny LSS-bostad behövs 30 mnkr 2026. Åren 2026 till 2027 behövs 165 mnkr för investering i ytterligare ett nytt äldreboende. Utöver detta behövs en årlig pott på 8 mnkr för investeringar i välfärdsteknik, lokalanpassning och utrustning.

En satsning på välfärdsteknologi är nödvändigt för att öka delaktighet, självständighet, aktivitet och trygghet samt skapa effektivare arbetssätt. Exempel är digitala tjänster, appar och olika typer av larm samt tillsynskameror som ger bättre kvalitet för brukaren och ett effektivare arbetssätt. För att fortsätta att satsa på detta behövs en pott med investeringsmedel med 3 mnkr per år. För anpassning av lokaler och inköp av utrustning behövs en pott på 5 mnkr per år.

Det totala investeringsbehovet bedöms till 427 mnkr åren 2023 till 2027 (utöver redan beslutad investering i Tingsbrogården 2023 med 18 mnkr). Se vidare avsnitt 6.

3.2 Ekonomiska förutsättningar verksamheter

3.2.1. Ekonomiska förutsättningar äldreomsorg, personer med psykisk funktionsnedsättning

Då antalet äldre personer ökar krävs fler insatser inom äldreomsorgen i form av hemtjänst och särskilt boende. Denna ökning finansieras genom tillskott av medel enligt en resursfördelningsmodell som baseras på demografiska förändringar. Enligt beslut i regionfullmäktige november 2021 ökas socialnämndens budgetram med 28,8 mnkr 2023 och 59,7 mnkr 2024. Denna beräkning bygger på demografin våren 2021 och omräkning kommer att ske under april 2022 varför siffrorna kommer att justeras. Nationellt sett är kostnaderna på Gotland något lägre för äldreomsorgen.

Kostnadsutvecklingen var klart lägre än budgeterat under 2020 och 2021 men bedömningen är nu att kostnaderna kommer att öka. Sedan i höstas är det flera ansökningar om insatser inom äldreomsorgen, sannolikt ett uppdämt behov på grund av pandemin. Det är troligt att ekonomin för området ändå kommer att vara i balans, genom tillskott från resursfördelningsmodellen.

Intäkter från statsbidrag för äldreomsorgen gör att förvaltningen kan öka kostnaderna för till exempel kompetensutveckling, fler sjuksköterskor, aktiviteter och välfärdsteknik som kommer att bidra till utveckling av kvaliteten. Insatser inom välfärdsteknik gynnar även utmaningen kring kompetensförsörjningen.

Under 2022 och framåt kommer personalkostnaderna att minska då två äldreboenden i egen regi upphandlats och lagts ut på entreprenad. De drivs nu av en privat utförare vilket gör att nettokostnaden minskar, då ersättningen till utföraren är lägre än kostnaden i egen regi.

Inom äldreomsorgen väntas behovet av insatser öka vilket finansieras med resursfördelningsmodellen. Det pågår också ett stort arbete med att effektivisera bemanningen samtidigt som heltider införs.

3.2.2. Ekonomiska förutsättningar LSS-verksamhet

Socialförvaltningen har ett stort underskott mot budget för LSS-verksamheten. Underskottet 2021 uppgick till 19 mnkr (2020 var underskottet 17 mnkr). Förvaltningen har inte fått ökad budgetram 2022. Det är en stor obalans mellan behov och tilldelad budget. Verksamheten har betydligt lägre kostnader än andra kommuner. I väntan på förändrad LSS-lagstiftning är det svårt att bedöma kostnaderna framåt. Då verksamheten är underfinansierad behövs ett tillskott på 25 mnkr för att få en ekonomi i balans.

De senaste åren har kostnaderna för placeringar ökat, dels beroende på komplexa behov, dels beroende på brist på platser. Då det är kö till bostad med särskild service och fattade beslut om insats inte kan verkställas kommer förvaltningen nu att få betala särskild avgift till IVO (inspektionen för vård och omsorg) för flera icke-verkställda beslut. Under 2023 kommer dock en nytt boende med sex platser att kunna erbjudas, kostnadsökningen är bedöm till nästan 6 mnkr per år. Volymförändringar inom verksamheten är svåra att förutspå då det handlar om relativt få brukare. Generellt sett har brukarna med åren fått högre livskvalitet och blir allt äldre vilket ger ökade behov. Se vidare under 2.2.5 Fokusområden 2023-2025.

3.2.3. Ekonomiska förutsättningar individ- och familjeomsorgen

Barn- och ungdomsvården har under senaste åren påverkats av ett stort inflöde av ärenden och högt kostnadsläge vilket resulterat i underskott mot budget. Det är hög förekomst av psykisk ohälsa på Gotland och förhållandevis många barn och unga har kontakt med socialtjänsten och/eller barn- och ungdomspsykiatri. Det pågår flera aktiviteter med förändrade arbetsätt för att sänka kostnaderna. Detta sker inom individ- och familjeomsorgen och i samarbete med hälso- och sjukvården samt skolan.

Behovet av försörjningsstöd ökar både på Gotland och nationellt. Senaste året har detta främsta orsakats av ökad arbetslöshet. Försörjningsstödet riskerar att påverkas av att statliga myndigheter förändrar förutsättningarna till ersättning vilket gör att kommunerna istället får tillgodose behoven. För att möta denna ökning arbetar verksamheten tillsammans med utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. SKR ser en förskjutning till att studier ska ske med aktivitetsstöd och kompletterande försörjningsstöd, vilket i praktiken innebär att kommunerna finansierar arbetsmarknadspolitiska reformer med försörjningsstödet.

I dagsläget har socialförvaltningen kostnader för tillfälliga lösningar, för att personen ska undvika att hamna i hemlöshet. Det pågår utredningar om olika boendeformer och sysselsättning för denna målgrupp. För närvarande utreds förutsättningarna för lågröskelboende och förvaltningen kommer också att arbeta vidare med Bostad först. Detta kan medföra behov av nybyggnation och då krävs investeringsmedel och medel för ökade driftkostnader samt utveckling av verksamhet.

4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Enligt uppdrag från regionfullmäktige 2021-11-22 § 185 ska arbete med regionens effektiviseringsprogram bedrivs genom att respektive nämnd och förvaltning tydligt beskriver hur dessa områden ska hanteras i den egna verksamheten och vilka effekthemtagningar som kommer att göras. Nedan följer en beskrivning hur det ser ut för socialförvaltningen inom respektive område.

Lokalförsörjning

Kostnaderna ökar för boenden med hänsyn till demografin med fler äldre personer. Förvaltningen kommer att behöva bygga flera nya stora äldreboenden de närmaste åren för att möta behovet. Kostnadsökningen bedöms kunna finansieras genom tillskott från resursfördelningsmodellen. För övriga lokaler skulle kostnaderna kunna hållas tillbaka, behovet av administrativa lokaler kan komma att minska med hänsyn till effekter av pandemin med mer arbete från hemmet. Förvaltningen strävar efter att samordna verksamheter vilket initialt kan ge högre kostnader, men ger effektivare verksamhet och lägre kostnader totalt sett.

Verksamhet bedrivs helst i egna lokaler, blir lägre kostnader för regionen och större möjligheter att anpassa efter förändrade behov.

Strategisk hållbar bemanning

Kostnadsminskning inom befintlig verksamhet är möjlig dock ökar personalkostnaderna totalt sett kopplat till fler äldre personer och fler insatser inom äldreomsorgen. Förvaltningen arbetar redan med strategisk hållbar bemanning, dock har pandemin saktat ned arbetet. För närvarande pågår projektet inom tre olika verksamheter: beroendevården, hemtjänsten och hemsjukvården. Socialförvaltningen har under 2021 fått fler medarbetare som arbetar heltid, det är färre timanställda och så kallade gröna turer har införts. Satsningen på en stabil och följsam ordinarie bemanning kan förhoppningsvis också minska sjuktalet. Att sänka sjuktalet är mycket viktigt och kommer ge positiv effekt både på arbetsmiljö och ekonomi.

Höjd kompetens genom äldreomsorgslyftet (statsbidrag) gör att bemanningen kan effektiviseras, genom till exempel delegering av arbetsuppgifter.

Personalkostnaderna kommer att minska då driften av två äldreboenden under hösten 2021 gick över till privat utförare. Detta leder till ökade kostnader för köp av tjänster men totalt sett minskar kostnaderna med drygt 5 mnkr per år från 2022. Samtidigt finns det en nationell politisk vilja att höja kvaliteten äldreomsorgen genom att oaktat i alla verksamheter öka personaltätheten, vilket delvis talar emot arbetet med att effektivisera bemanningen där utgångspunkten istället är att bemanningen ska dimensioneras utifrån brukarnas behov kopplat till kraven i uppdrag- och kvalitetskrav.

Digitalisering

Digitaliseringen bedöms minska kostnaderna på sikt. Förvaltningen har tagit fram en digitaliseringsplan som revideras årligen där planerade aktiviteter för kommande år finns inlagda.

Till exempel införs appar kopplade till verksamhetssystem samt planeringsverktyg. Medarbetarna kommer kunna få information och rapportera direkt via mobiltelefoner istället för att fysiskt ta sig till verksamhetslokalen för rapportering.

Tekniska lösningar implementeras även inom den nya korttidsenheten för att förbättra vistelsen för brukare men också för att effektivisera för medarbetare. Även införande av läkemedelsautomater pågår inom förvaltningen vilket både effektiviserar för verksamheten men bidrar även till brukarens självständighet.

Ett flertal e-tjänster kommer att implementeras såsom exempelvis orosanmälan vuxna, intresseanmälan för att bli kontaktfamilj, kontaktperson och familjehem samt inrapportering av inkomstuppgifter och bostadskostnader för beräkning av bland annat hemtjänstavgifter. Andra e-tjänster är exempelvis intresseanmälan för att vara vikarie samt möjlighet för medborgare att ansöka ifrån stiftelser som socialförvaltningen hanterar.

Ett arbete kommer även att startas med att införa SDK - säker digital kommunikation – som möjliggör informationsutbyte av känsliga personuppgifter mellan myndigheter. Hemtjänsten kommer att ta emot trygghetslarm via en app i mobilen istället för sms. Larmen kvitteras och det blir en säkrare hantering.

Under 2023 finns planer på att digitalisera och automatisera olika processer för att göra dessa enklare och komma ifrån pappershantering. Det planeras även för att införa ett beslutsstöd för myndighetsavdelningen vilket kommer att göra det enklare att få fram aktuell statistik och beslutsunderlag.

Den frigjorda tiden medför att medarbetare kan ägna denna tid åt andra, mer kvalificerade och relevanta arbetsuppgifter inom förvaltningen. Tidsvinster görs bland annat genom att man har färre manuella moment, och ansökningar via e-tjänster blir mer fullständiga och korrekta. Men digitaliseringen medför även att det blir både enklare för medborgare i sin kontakt med socialtjänsten och för brukare att upprätthålla sin självständighet.

Inköp

Kostnaderna kommer att öka kopplat till fler äldre personer som har behov av insatser. Detta avser köp av insatser från privata utförare, här ökar kostnaderna rejält i och med att två särskilda boenden gick över till privat regi under 2021. Dock innebär konkurrensutsättning en prispress nedåt, även för egen regi då kostnadsjämförelser alltid görs.

För övriga kostnader är bedömningen att kostnader som hör ihop med äldreomsorgen kommer att öka, till exempel hjälpmedel. Med mer hjälpmedel kan fler äldre personer klara sig själva längre, utan insatser från socialförvaltningen, vilket ger bättre kvalitet och lägre kostnader totalt sett. Det samma gäller flera andra förebyggande insatser. Kostnader för till exempel LSS och beroendevård är svåra att styra då insatser sker efter behov. I och med pandemin och nya mötesvanor har kostnaderna för resor och konferenser sjunkit. Detta är något förvaltningen ska arbeta för att bibehålla.

Slutsats

Socialförvaltningen kan inte göra någon bedömning av hur stor besparingspotential det finns i ovanstående områden. Det kan dock konstateras att kostnaderna totalt sett kommer att öka då det blir fler äldre personer på Gotland. De kommer att ha behov av insatser från förvaltningen och kostnadsökningen finansieras med resursfördelningsmodellen.

5. Bedömning av resurser 2023-2025

5.1 Driftbudget 2023-2025

Socialförvaltningen har haft ett överskott mot budget tre år i rad vilket främst beror på yttre faktorer så som ersättningar för pandemin (främst för sjuklöner), lägre efterfrågan på äldreomsorg samt ökade intäkter från statsbidrag. Verksamheterna ska framåt arbeta ännu mer med effektiv bemanning och nya arbetssätt, när pandemin klingar av. Kostnadsjämförelser mot andra kommuner visar att kostnaderna för äldreomsorgen är något lägre, kostnaderna för LSS-insatser ligger på en mycket låg nivå medan kostnaderna för individ- och familjeomsorgen är höga, men här minskar kostnaderna. Minskningen av kostnaderna beror på ändrade arbetssätt som syftar till att minskat antal placeringar inom barn- och ungdomsvården.

LSS-verksamheten, som bygger på en rättighetslagstiftning, är underfinansierad och här befaras ett fortsatt stort underskott. Kostnaderna kommer att öka framåt med fler brukare och fler placeringar i bostad med särskild service. För närvarande finns inga platser att er-

bjuda på Gotland och förvaltningen har dömts att betala särskild avgift till IVO (inspektionen för vård och omsorg) för ett icke-verkställt beslut. Under 2023 kommer dock en nytt boende med sex platser att kunna erbjudas, kostnadsökningen är bedömd till nästan 6 mnkr per år. **För att finansiera LSS-verksamheten behövs ett budgettillskott på 25 mnkr.**

Förvaltningen har stora utmaningar med att lösa kompetensförsörjningen framåt och en viktig faktor är lönenivåerna. Enligt en preliminär beräkning **behövs 6,4 mnkr i budgettillskott för satsningar på svårrekryterade grupper** (se vidare avsnitt 5.6).

I övrigt behövs budgettillskott för prisökningar avseende **externa avtal med 9,5 mnkr** (avsnitt 5.4), kompensation för generella löneökningar samt tillskott från resursfördelningsmodell för att finansiera ökade behov inom äldreomsorgen.

Behov av tillskott driftbudget, tkr	2023	2024	2025
Resursfördelningsmodell äldreomsorg	enl beräkning	enl beräkning	enl beräkning
LSS-verksamhet	25 000	25 500	26 000
Kompensation löneökningar i nivå med avtal	enl beräkning	enl beräkning	enl beräkning
Satsning löneökningar svårrekryterade grupper	6,4	XXX	XXX
Kompensation prisökning externa avtal	9 500	9 700	9 900

5.2 Planlagd besparing 12 mnkr 2023

I regionens plan finns en besparing på 12 mnkr för 2023 utlagd på socialnämnden. Då socialförvaltningen bedriver två stora verksamheter med underskott, LSS-verksamhet och individ- och familjeomsorg, samt en stor verksamhet med överskott, äldreomsorg, kommer besparingen att läggas på äldreomsorgen. Konsekvenserna av besparingen är att det måste vara ännu mer fokus på nya och ändrade arbetssätt i samtliga verksamheter, fokus på effektiv bemanning och fokus på att minska sjuktalen. Dels för att arbeta in besparing, dels för att arbeta mot en ekonomi i balans.

5.3 Taxor och avgifter, interna och externa

Förvaltningen ser inga större förändringar av intäkter från avgifter framåt. Avgifterna inom äldreomsorgen är styrda av en maxtaxa som för 2022 uppgår till 2 170 kronor per månad och brukare (2 139 kronor 2021). För hemsjukvården erlägger brukaren som är inskriven en avgift på 600 kronor per månad, för enstaka hembesök tas inte ut någon avgift. Intäkter för hemsjukvården uppgick till 1,6 mnkr 2021 vilket är i nivå med 2020.

5.4 Kompensation för externa avtal

Socialförvaltningen köper tjänster från privata utförare inom de flesta verksamheter. Kostnaden för externa avtal, inklusive ersättning till familjehem som inte kompenseras via löne-kompensation, är 476 mnkr 2021 (452 mnkr 2020), exklusive flyktingmottagning. En tredjedel av kostnaden för verksamheterna särskilt boende och hemtjänst dag/kväll avser privata utförare. Av det totala beloppet avser cirka 407 mnkr privata utförare, 33 mnkr Försäkringskassan för personlig assistans, 32 mnkr ersättning uppdragstagare (främst familjehem) samt 4,7 mnkr inhyrd personal. **För att kompenseras för ökade kostnader till privata utförare och familjehem behöver socialnämnden 9,5 mnkr** med ett antagande om

prisökning på 2 procent för 2023. Nedan redovisas köp från privata utförare där kostnaden 2021 översteg 5 mnkr.

Redovisning av köp från privata utförare samt övriga externa ersättningar 2021

Vht kod	Verksamhet	Uppdragsföretag	2021, mnkr	Indexökn 2%, mnkr
52	Vård och omsorg enl SoL	Attendo Sverige AB	89	1,8
52	Vård och omsorg enl SoL	Stiftelsen Gotlands sjukhem	28	0,6
52	Vård och omsorg enl SoL	Gotlands Hemtjänster AB	33	0,7
52	Vård och omsorg enl SoL	Gotlands Serviceboende AB	26	0,5
52	Vård och omsorg enl SoL	Primula Hemtjänst & Städservice AB	21	0,4
52	Vård och omsorg enl SoL	Gotlands Vård AB	19	0,4
52	Vård och omsorg enl SoL	Norlandia Care Kosmo AB	12	0,2
52	Vård och omsorg enl SoL	Nygårds Vård Gotland AB	10	0,2
52	Vård och omsorg enl SoL	Hattstugan Vård & Utbildnings AB	9	0,2
52	Vård och omsorg enl SoL	UNEA Hemtjänster AB	9	0,2
52	Vård och omsorg enl SoL	Ava Care AB	6	0,1
52	Vård och omsorg enl SoL	Övrigt	10	0,2
53	Insatser enl LSS	Hajdes Ek. Förening	18	0,4
53	Insatser enl LSS	Särnmark Assistans AB	8	0,2
53	Insatser enl LSS	Assistans på Gotland AB	6	0,1
53	Insatser enl LSS	Övrigt	36	0,7
54	Individ och familjeomsorg	TG på Gotland	10	0,2
54	Individ och familjeomsorg	Övrigt	57	1,1
	Köp av verksamhet	Summa	407	8,1
53	Insatser enl LSS	Försäkringskassan personlig assistans	33	0,7
53	Insatser enl LSS	Uppdragstagare	4	0,1
54	Individ och familjeomsorg	Uppdragstagare familjehem	28	0,6
52	Vård och omsorg enl SoL	Inhyrd personal sjuksköterskor	1	0,0
54	Individ och familjeomsorg	Inhyrd personal socionomer	3	0,1
	Övrigt	Summa	69	1,4
		Totalt	476	9,5

De flesta av socialnämndens avtal är indexreglerade med omsorgsprisindex, OPI som tas fram av Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. OPI för 2022 är fastställt till 1,9 procent (2021 1,5 procent). Ersättning till familjehemmen är också reglerade med index utfärdat från SKR. För att få fram utgångsläget 2022 då det inte finns någon helårsprognos har antagits en ökning på 2 procent på 2021-års utfall, exklusive flyktingmottagning.

Kostnaden för köp av extern verksamhet kommer att öka under 2022 då driften av två äldreboenden under hösten 2021 går över till privat utförare.

5.5 Statsbidrag

Socialförvaltningen fick under 2021 statsbidrag med netto cirka 87 mnkr, varav 22 mnkr avsåg ersättning för kostnader kopplat till pandemin och 65 mnkr övriga statsbidrag.

För 2022 förväntas övriga statsbidrag minska något då statsbidraget för utbildningsstatningen äldreomsorgslyftet minskar. Förvaltningen räknar inte med någon mer ersättning för pandemin.

Statsbidragen avser främst stärkt äldreomsorgen som uppgår till cirka 29 mnkr. Övriga bidrag avser bland annat stimulansmedel för psykisk hälsa, statsbidrag för att arbeta med god och nära vård samt motverka ensamhet och öka kvaliteten för personer med demenssjukdom. Under 2021 har förvaltningen ansökt om statsbidrag för minskat antal timanställda.

Det är oklart hur beräkningen sker och i så fall hur stort beloppet blir, det kan bli upp till 14 mnkr, besked kommer under våren 2022. Statsbidraget för habiliteringsersättning till brukare i daglig verksamhet upphör vilket påverkar brukarnas ekonomi negativt. De flesta av statsbidragen innebär inte att nettokostnaden minskar, bidragen finansierar oftast kostnader för kvalitetshöjande åtgärder, alltså ett nollsummespel.

Enligt SKR kan det vara så att riktade statsbidrag hindrar istället för att utveckla. Ett exempel är riktade bidragen till äldreomsorgen. Under 2021 fick kommunerna cirka 11,5 miljarder kronor mer än 2020 samtidigt som efterfrågan på just äldreboenden och hemtjänst har minskat till följd av pandemin. Det innebär att det har varit svårt att tillgodogöra sig vissa av statsbidragen. Det fungerar inte heller att verksamheten drar på sig stora ökade kostnader ett år för att året därpå inte längre ha några medel som kan fortsätta att täcka upp. Statsbidragen till äldreomsorgen har under 2021 varit många och med olika fördelningsprinciper, olika regelverk, administrerade av olika myndigheter och med många olika datum att hålla reda på för anmälan, ansökan och återrapportering.

5.6 Löneprioriteringar 2023

Trots tidigare genomförda lönesatsningar inom ett flertal yrkesgrupper behöver socialförvaltningens fortsätta göra satsningar för att bibehålla sin konkurrenskraft och erbjuda löner i paritet med jämförbara grupper inom riket. Framförallt behövs satsningar för att öka lönespridningen i de övre löneintervallen inom respektive yrkesgrupp. Vid jämförelse med andra kommuner och regioner kan noteras att det inte bara är Region Gotland som genomför den här typen av lönesatsningar, vilket innebär att socialförvaltningen kommer tappa konkurrenskraft om kommande satsningar uteblir. Behovet av medel för kvarvarande lönesatsningar på medarbetare inom svårrekryterade grupper bedöms för närvarande uppgå till runt 6,4 mnkr för 2023. Samtidigt måste nämnas att satsningarna innefattar en rad antaganden om möjliga utfall i kommande löneavtal som i dagsläget ska betraktas som högst osäkra.

Varje år genomförs en analys av lönenivåerna för förvaltningens yrkesgrupper. Analysen sker både av nivåerna inom regionen och av nivåerna i riket. Utifrån detta görs en sammanställning som visar hur lönenivåerna i förvaltningen är samt vilka justeringar som skulle behövas för att vissa yrkesgrupper ska nå jämställda konkurrenskraftiga lönenivåer. Diskussion sker sedan i regionens HR-nätverk som kommer fram till vilka yrkesgrupper som bör prioriteras (löneökningarna ska rymmas inom tilldelad budgetram så det kan bli fråga om prioritering mellan olika yrkesgrupper).

Socialförvaltningen utbildar för närvarande 120 medarbetare genom äldreomsorgslyftet till att bli undersköterskor. Efter genomförd utbildning erhåller de nya undersköterskorna 3 000 kronor i lönepåslag, vilket innebär en total ökning av lönekostnader för förvaltningen på 503 000 kronor per månad (6 miljoner kronor per år). Kostnaden kommer vara jämt fördelad mellan hemtjänst och särskilda boenden och realiseras under senare delen av hösten 2022.

6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

6.1 Sammanställning av investeringsbehov

Framåt kommer det att behövas stora investeringar i lokaler, framför allt nya äldreboenden, i takt med att det blir allt fler äldre personer på Gotland.

För om- och tillbyggnad av äldreboendet Tingsbrogården är totalt 59 mnkr beviljat varav 24 mnkr 2022 och 17 mnkr 2023. För byggnation av ny gruppbostad är 30 mnkr beviljat, varav 22,5 mnkr 2022.

För perioden 2023-2027 behövs medel för två nya äldreboenden med cirka 160 platser, total investering uppgår till runt 320 mnkr. Medel behövs också för anpassning av lokaler för hemsjukvården med runt 10 mnkr, nytt SoL-boende 17 mnkr samt ytterligare en gruppbostad 30 mnkr. Socialförvaltningen behöver en pott för utrustning så som 3,0 mnkr för investeringar i IT-utveckling och 5,0 mnkr per år för verksamhetsanpassningar och utrustning.

För att läsa mer om socialförvaltningens investeringsbehov framåt hänvisas till SOF investeringsplan 2023-2032, beslutad av socialnämnden 2022-02-09. För att läsa mer om behovet av bostäder framåt hänvisas till plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland som avser 2019-2028 samt plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2020-2028. Revidering av planerna kommer att ske under 2022. För att läsa mer om förvaltningens plan för digitalisering se SOF digitaliseringsplan 2021-2023, Digitaliseringsplanen revideras och uppdateras årligen.

Investeringsplan 2023-2027 socialförvaltningen

Socialnämnden/Socialförvaltningen, tkr	Beslutad 2022	2023	2024	2025	2026	2027	Summa 2023-2027
Lokalinvesteringar							
Tingsbrogården, till- och ombyggnad	24 000	17 000					17 000
Tingsbrogården, utrustning		1 000					1 000
Äldreboende 1 Klintehamn 80 pl		30 000	130 000				160 000
Äldreboende 1 utrustning			5 000				5 000
Äldreboende 2 Slite? 80 pl					80 000	80 000	160 000
Äldreboende 2 Slite? utrustning						5 000	5 000
LSS gruppbostad 2023	22 500						
LSS gruppbostad 2026					30 000		30 000
SoL-boende 10 platser, ersätter Grindvillan				17 000			17 000
Anpassning lokal Hemsjukvård			10 000				10 000
Summa lokalinvesteringar	46 500	48 000	145 000	17 000	110 000	85 000	405 000
Investeringspott							
Välfärdsteknik	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	15 000
Anpassning och utrustning	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	25 000
Summa investeringspott	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	40 000
Summa SON/SOF	54 500	56 000	153 000	25 000	118 000	93 000	445 000

Kursiv stil=beslutad investering

6.2 Motiv till behov av investeringsmedel

6.2.1 Särskilt boende för äldre

Socialförvaltningen har en plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland som avser 2019-2028. För 2021 och 2022 har beviljats investeringsmedel för att bygga 26 nya plat-

ser på Tingsbrogården som beräknas vara klart till våren 2024. Utifrån planen är sedan inriktningen att det behöver byggas tre boenden fram till början av 2030-talet. Inriktningen är att varje boende har 80-90 lägenheter då det bedöms vara mest effektivt ur bemanningssynpunkt. Detta är en förändring mot tidigare år då planeringen var utifrån 60 platser per boende. Det första boendet är planerat att byggas i Klintehamn, det är den enda tillgängliga planlagda mark som finns idag. För det andra boendet är inriktningen Slite men först det måste ske en ändring av detaljplanen. För det tredje boendet är inriktningen Visby men här måste planläggning av mark ske.

Investeringar i äldreboenden är helt nödvändigt för att möta ökat antal äldre och därmed ökat behov av insatsen särskilt boende. I och med att kostnadsläget för att hyra in lokalerna är för högt behöver boenden byggas i egen regi. Detta då två hyresupphandlingar fick avbrytas under 2020 med hänsyn till det höga kostnadsläget.

Att inte bygga i den takt boendena behövs kommer att innebära att brukare med behov blir lidande och att socialförvaltningen inte följer socialtjänstlagen. Att förlita sig till att privata aktörer ska bygga och sälja ramavtalsplatser är vanskligt och dyrt. I dag finns 140 platser på ramavtal vilket innebär att förvaltningen köper platser efter behov. Om dessa platser utnyttjas fullt ut innebär det en överkostnad med över 20 mnkr mot att driva platserna i egen regi. Detta är dock kostnaden för att ha en flexibilitet, om behovet minskar och det riskerar att bli tomma platser så används först platser i egen regi och på entreprenadavtalen. Detta är vad som hänt under pandemin.

6.2.2 Bostad med särskild service enligt LSS (gruppboestad)

Vad gäller bostad med särskild service enligt LSS så kommer det att behövas ytterligare en gruppboestad med sex platser till de närmaste åren, utöver det som kommer att börja byggas nu under 2022. För närvarande det finns inga lediga platser att tillgå varken i egen regi eller hos de privata aktörer som finns på ön.

6.2.3 Bostad med särskild service enligt SoL

Idag finns ett boende med sex platser i egen regi för personer med insatsen bostad med särskild service enligt SoL, Grindvillan. Lokalerna är i stort behov av renovering och det är för få platser för att kunna bedriva verksamheten kostnadseffektivt. Ett nytt boende med fler lägenheter skulle ge lägre driftkostnad per boende samt högre kvalitet för brukaren. Bedömningen är att det behövs ett boende med cirka tio lägenheter för cirka 17 mnkr och detta finns i investeringsplanen 2025. Idag köper socialförvaltningen cirka 40 platser av privata leverantörer. Med fler platser i egen regi kan antalet köpta platser minska och därmed också kostnaden per plats.

6.2.4 Övriga lokaler

Framåt kommer det finnas behov av nya lokaler för bland annat hemsjukvården. Verksamheten bedrivs i hyrda lokaler och när avtalet går ut måste de flytta till andra lokaler. Erfarenhetsmässigt bör verksamheter bedrivas i egna lokaler och här finns samordningsvinster med att placera verksamheten i närheten av andra vård- och omsorgsverksamheter. Det kan behövas investeringsmedel för att anpassa andra lokaler till hemsjukvården, en uppskattning är att det rör sig om cirka 10 mnkr.

6.2.5 Pott för investeringar i IT-utveckling, lokalanpassning och utrustning

Den demografiska utvecklingen innebär att färre personer förväntas ta hand om fler framöver. Nya kommunikationsmönster, krav på ökad tillgänglighet och ökad rörlighet är andra

orsaker som kräver att verksamheten utvecklas. Inom de närmaste åren behöver fler processer digitaliseras och fler e-tjänster införas. Det behövs även interna stödsystem för kvalitetsuppföljning, dokumentation och planering. Socialförvaltningens digitaliseringsplan är därför viktig i det strategiska arbetet framåt och för att tydliggöra vilka aktiviteter och uppdrag som är angelägna att prioritera de kommande åren. Nuvarande plan sträcker sig fram till 2023 som revideras årligen. Planen visar tydligt att behovet är stort av digital utveckling inom förvaltningen.

Prioriteringar i planen är gjorda utifrån nytta, genomförbarhet och angelägenhet. Det kan dock nämnas att investeringskostnaden för att införa teknik i många fall vara låg i jämförelse med den årliga driftskostnaden för införda produkter. För investeringar i IT-utveckling behövs en pott på 3 mnkr per år. Nedan följer några exempel på högt prioriterade digitaliseringsbehov under de kommande tre åren.

2022

- Införande av läkemedelsautomater vilket kan minska kostnader för medicintilldelning
- Fler e-tjänster såsom exempelvis orosanmälan vuxna, intresseanmälan för att bli kontaktfamilj, kontaktperson och familjehem samt inrapportering av inkomststoppgifter och bostadskostnader för beräkning av bland annat hemtjänstavgifter.
- Införande av planeringsverktyg inom hemtjänsten.
- Larmapp i mobilen inom hemtjänsten.

2023

- Breddinförande av mobilappar kopplade till verksamhetssystem.
- Införande av beslutsstöd inom myndighetsavdelningen för att enklare ta fram beslutsunderlag och statistik.
- Digital tillsyn på dagtid.
- Chattfunktion

2024

- Brukares tillgång till socialjournalen digitalt
- Digitala beställningar ifrån andra vårdgivare
- Egenmonitorering i hemmet av patient.

Förvaltningen behöver också en investeringspott på 5 mnkr som framför allt kommer att användas till att anpassa lokaler efter verksamheternas behov. Det kommer också att användas för att byta ut utrustning.

6.3 Finansiering av driftkonsekvenser

Driftkonsekvenserna av de nya äldreboendena täcks med tillskott av medel från resursfördelningsmodellen (som bygger på demografin där ökat antal äldre ger tillskott av medel). Vad gäller bostad med särskild service LSS kommer utökning av antalet platser att vara ofinansierat. Detta är dock en rättighetslagstiftning så om inte socialförvaltningen verkställer beslutad insats om bostad kan det bli beslut om särskild avgift, vilket nu är fallet.

Om lokalkostnaderna för övrig verksamhet skulle öka tas det inom befintlig budgetram.

6.4 Effektivisering/besparing

När det gäller äldreboenden och bostad med särskild service finns i regel ingen effektivisering för det bygger på ett ökat behov, i takt med att befolkningen åldras och/eller behovet ökar.

När det gäller investeringar i övriga verksamhetslokaler, så som flytt av verksamhet från hyrda till egna lokaler kan det bli lägre kostnader. Dels genom samordningsvinster med andra verksamheter, dels genom lägre lokalkostnader. Det kan också bli lägre kostnader för regionen som helhet om lokalerna i fråga är vakanta.

När det gäller investeringar i IT- och välfärdsteknik kan det leda till minskade kostnader men framför allt höjer det kvaliteten för brukare och medarbetare.

7. Uppdrag

1. *Socialnämnden ska löpande, vid budgetberedning och budgetavstämning under de år som byggandet av nytt korttidsboende på Korpen pågår, återkomma med statusrapport och uppdatering av investeringsbudgeten.*

Den nya korttidsenheten på Korpen i Visby beräknas vara klar för inflyttning runt 1 april, enligt plan. Den totala investeringsutgiften redovisas senare vid slutredovisning av teknikförvaltningen.

2. *Nämnderna får i uppdrag att beskriva hur de arbetar vidare med prioriterade aktiviteter för att minska livsstilssjukdomar. Uppdraget ska redovisas på budgetberedningen 2022. (RF 2021-06-21, §89)*

Förvaltningen stödjer genom vårt grunduppdrag våra brukare till att göra livsstilsförändringar, men det bygger på enskildes önskemål. Vi erbjuder stöd till barn, unga och vuxna gällande psykisk hälsa, våld, missbruk och beroende.

Inom omsorg för personer med funktionsnedsättning (OOF) har det utsetts nyckelpersoner i hälsofrämjande i alla enheter. De ska borga för att ämnet lyfts och påminns om på arbetsplatsträffar (APT).

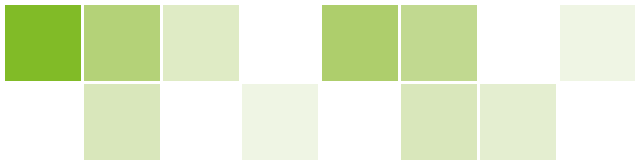
På barnsidan inom OOF arbetar personalen i nära samarbete med anhörig och med stöd av till exempel dietist och/eller habilitering runt varje barn. Behoven är olika och varierar från att man har svåra ätstörningar till att det fungerar av sig själv. Det ska vara kul att röra sig och det är viktigt att barnen får komma ut och röra sig varje dag. I samarbete mellan verksamheterna har en attraktiv och tillgänglig lekplats skapats.

Inom OOFs boende för vuxna jobbar vi med att vägleda till hälsosamma val. Personal stöttar i planering av veckomatsedel och att motivera till rörelse i vardagen, till exempel gå till affären istället för att åka bil eller buss. På vissa gruppboende erbjuds varje vecka ett personal lett gypapass. Vid behov ges stöd att kontakta sjuksköterska som arbetar med livsstilsförändring, och stödjer i förändringen som den enskilde önskar genom exempelvis skriva matdagbok, följa kostplan, stöd vid besök till dietist eller diabetesmottagning.

I daglig verksamhet jobbar man med att integrera friskvård i arbetet. Detta sker på olika sätt, vissa har friskvårdspromenad i schemat, vissa har arbetsuppgifter i kombination med promenad till exempel plocka skräp. Det har även genom en verksamhet varit möjligt att under våren delta studiecirkel en gång i veckan på temat Hälsa, med olika ämnen exempelvis kost och motion.

Förvaltningens hälsofrämjandeenhet har i uppdrag att främja hälsa för personer över 65 år, verka fallförebyggande och motverka ofrivillig ensamhet och isolering. Enheten utvecklar samverkan med föreningsliv och ideell sektor och övriga förvaltningar i syftet att nå längre och att skapa insatserna som gör skillnad. Detta görs genom bland annat gemensamma projekt med föreningslivet och att genom digitala kanaler ge information om goda levnadsvanor till äldre och stöd till anhöriga.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PLAN

Strategisk plan och budget 2023-2025

Fastställt av hälso- och sjukvårdsnämnden
Framtagen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Datum 2022-03-23

Gäller 2023-2025

Ärendenr HSN 2021/11

Version [1.0]

Strategisk plan och budget 2023-2025

Innehåll

1. Sammanfattning	3
2. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag	4
3. Vision och målbild för hälso- och sjukvården	6
4. Omvärldsanalys, förutsättningar och förväntad utveckling	7
5. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025	10
6. Fem viktiga förflyttningsområden	12
6.1 Primärvården är navet för hälso- och sjukvården	12
6.2 Hälso- och sjukvården är samordnad och utgår från individen	13
6.3 Hälso- och sjukvården är jämlik med övriga landet.....	14
6.4 Individens egen kraft, förmåga och hälsa i fokus	14
6.5 Hälso- och sjukvården är en attraktiv arbetsgivare	15
7. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	16
8. Bedömning av resurser 2023-2025	19
9. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	23
9.1 Investeringspott.....	24
9.2 Maskiner och inventarier utöver potten	24
9.3 Bygg- och anläggningsinvesteringar	26

1. Sammanfattning

Strategisk plan och budget 2023-2025 anger den strategiska inriktningen för hälso- och sjukvården på Gotland. Omställningen mot en god och nära vård är en av de största förändringarna under planperioden och framåt, och genomsyrar på många sätt de förflyttningsområden och strategier som presenteras i planen. Visionen är en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård, med en stark primärvård som bas.

De senaste två åren har hälso- och sjukvården kraftigt påverkats av den pågående covid-19-pandemin. Många valde under pandemin att avstå från att söka vård, trots ett upplevt behov. Pandemin har medfört stora påfrestningar och utmaningar för hälso- och sjukvården. Detta har inneburit att patienter har fått inställda och uppskjutna vårdbesök och vårdåtgärder, samt att regionernas förmåga att upprätthålla vårdgarantins tidsgränser har påverkats. En generell slutsats är att de utmaningar som fanns inom hälso- och sjukvården förut, nu har förstärkts.

Gotland ligger redan nu över snittet i antalet äldre per arbetsför ålder jämfört med resten av Sverige. Med stigande ålder ökar dessutom sannolikheten för flera olika sjukdomar. Det innebär inte bara en ökad risk för stort vårdbehov, utan också att allt fler lever länge med tillstånd som kräver olika former av behandling.

Redan idag finns en obalans mellan efterfrågan och utbud av vårdmedarbetare och det kommer att bli än mer utmanande. Idag är hälso- och sjukvården i alltför stor omfattning beroende av inhyrd personal. Detta påverkar på flera sätt såväl arbetsmiljö som kontinuitet för patienter, förutsättningar för verksamhetsutveckling, samt ekonomin.

Det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården ska enligt beslut både nationellt och regionalt implementeras i vården. Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp syftar till ökad jämlikhet, effektivitet och kvalitet i hälso- och sjukvården, samt en mer välorganiserad och helhetsorienterad process för patienten. Vårdförloppen omfattar en stor del av vårdkedjan inklusive hur individens hälsa främjas.

Samverkan mellan olika delar av den regionala och kommunala hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra relevanta aktörer behöver fungera mer effektivt, så att den som har stora behov eller samsjuklighet i beroendesjukdomar, annan psykisk ohälsa, våldsutsatta m.fl. inte ska riskera att falla mellan stolarna.

Primärvården, som har både kommunal och regional huvudman, ska vara basen och navet i hälso- och sjukvården. Patient ska passera sömlöst genom hälso- och sjukvårdssystemet. Primärvården ska finnas nära invånarna och ha goda möjligheter att arbeta främjande, förebyggande och proaktivt. I primärvården byggs kontinuitet upp för att främja relationer och bidra till ökad trygghet och tillgänglighet. Dock så behöver läkarförsörjningen förstärkas avsevärt.

Pandemin har påskyndat ett mer digitalt beteende och ökat den digitala mognaden avsevärt. Förväntningarna på digitala tjänster, både från medarbetare inom vården som från medborgare har ökat.

Utifrån den omställning som hälso- och sjukvården står inför både nationellt och regionalt så har fem övergripande förflyttningsområden definierats.

1. Primärvården är navet för hälso- och sjukvården
2. Hälso- och sjukvården är samordnad och utgår från individen

3. Hälsa- och sjukvården är jämlig med övriga landet
4. Individens egen kraft, förmåga och hälsa är i fokus
5. Hälsa- och sjukvården är en attraktiv arbetsgivare

Balansen mellan hälsa- och sjukvårdsnämndens uppdrag, mål och resurser inför planperioden är avhängigt hur hälsa- och sjukvården utvecklas eller lyckas inom följande områden; omställning god och nära vård, kompetensförsörjning, digitalisering, kostnadsutveckling för utomlänsvård, läkemedel och laboratoriekostnader, samt effektiviseringar. Hälsa- och sjukvården står också inför stora investeringsbehov både på kort och lång sikt när det gäller lokaler, medicinteknik och digitalisering.

Fram till 2024 har hälsa- och sjukvården tilldelats besparingar motsvarande 50 miljoner kronor. Trots flera initierade effektiviseringsområden så är det svårt att se att förvaltningen ska klara av att nå effektiviseringskraven, när hälsa- och sjukvården dessutom sedan många år tillbaka har ett underliggande underskott på 40-45 miljoner.

Hälsa- och sjukvårdsnämnden begär ramförstärkning utöver resursfördelningsmodellen, för hyra för utökade lokaler på Korpenområdet, kostnader för ambulansflyg, helårseffekt av ny leverantör av ambulans, drift av 1177 Vårdguiden i egen regi, kostnad för digitala vårdgivare, prioriterade lönesatsningar, samt viss kompensation för obalans vad gäller finansiering av hyrpersonal. Utöver detta begär hälsa- och sjukvårdsnämnden att kompenseras för kostnadsökningar till följd av externa avtal, personalkostnadsökningar samt förändringar av interna priser.

2. Övergripande beskrivning av nämndens uppdrag

Hälsa- och sjukvårdsnämnden ansvarar för att en hälsofrämjande hälsa- och sjukvård och tandvård tillhandahålls på lika villkor till de som bor och vistas på Gotland. Med hänsyn till den enskildes behov ges vård och behandling som är evidensbaserad och/eller väl beprövad. Den som har det största behovet av vård ska alltid ges företräde.

God vård och hög medicinsk kvalitet

God vård är ett samlingsbegrepp som visar vilka mål och kriterier som ska vara vägledande när man följer upp hälsa- och sjukvårdens processer, resultat och kostnader. Med god vård avses att hälsa- och sjukvården är:

- Kunskapsbaserad och ändamålsenlig
- Säker
- Individanpassad
- Effektiv
- Jämlig
- Tillgänglig

Inom hälsa- och sjukvården på Gotland finns verksamheter inom primärvård, diagnostik/ behandling, rehabilitering/habilitering, somatisk och psykiatrisk specialistvård, samt tandvård. Många patientnära processer sträcker sig över flera verksamhetsområden och förvaltningar och förvaltningen har drygt 1500 medarbetare.

Lagar, förordningar och riktlinjer utgör grundpelare

En grundpelare för hälsa- och sjukvården är de lagar och förordningar som styr hälsa- och sjukvården i Sverige och som finns till för att garantera en god och säker vård, samt för att

stärka patienternas ställning i vården. De viktigaste lagarna är patientsäkerhetslagen, patientlagen, hälso- och sjukvårdslagen, samt tandvårdslagen. Genom att följa lagar, förordningar, nationella riktlinjer och nationella vårdprogram säkerställer vi att vi erbjuder en hälso- och sjukvård på lika villkor.

Patientsäkerhetslagen (2010:659) syftar till att främja en hög patientsäkerhet inom hälso- och sjukvården och tandvården. Lagen innehåller bland annat bestämmelser som riktar sig både till vårdgivare och till hälso- och sjukvårdspersonal. Lagen definierar också flera centrala begrepp som vårdgivare, hälso- och sjukvårdspersonal och vårdskada.

Syftet med **patientlagen (2014:821)** är bland annat att stärka och tydliggöra patientens ställning. Lagen ska främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Lagen bygger huvudsakligen på de skyldigheter som vårdgivarna och hälso- och sjukvårdspersonalen har. Den innehåller bestämmelser som rör patientens möjlighet till inflytande i hälso- och sjukvården eller som har direkt betydelse för vårdens utformning. Patientlagen berör ej tandvården.

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) är en målinriktad ramlag, vilket betyder att den innehåller övergripande mål och riktlinjer för hälso- och sjukvården. Den detaljstyr inte verksamheten eftersom huvudmännen ska ha viss frihet att utforma insatserna efter lokala och regionala behov. I lagen definieras bland annat vad som krävs för att uppfylla kraven på god vård och anges att den som har störst behov ska ges företräde till hälso- och sjukvården.

Som stöd för prioritering har riksdagen fattat beslut om **riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården (Prop. 1996/97:60)**. I riktlinjerna delas vården in i fyra prioriteringsgrupper.

- Grupp I - vård av livshotande akuta sjukdomar, sjukdomar som utan behandling leder till varaktigt invalidiserande tillstånd eller för tidig död, svåra kroniska sjukdomar, vård i livets slutskede samt vård av människor med nedsatt autonomi.
- Grupp II - prevention och habilitering/rehabilitering, i grupp
- Grupp III - vård av mindre svåra akuta och kroniska sjukdomar
- Grupp IV - vård av andra skäl än sjukdom och skada.

Tandvårdslagen (1985:125) är en ramlag precis som hälso- och sjukvårdslagen. Den innehåller övergripande mål och riktlinjer men detaljstyr inte verksamheten. Lagen definierar vad som krävs för att uppfylla krav på god tandvård samt att akuta fall ska behandlas med förtur. Vidare reglerar tandvårdslagen särskilt att när tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas och att vård och behandling så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten.

Patientnytta är utgångspunkten

Patienterna ska uppleva att de får tjänster av god kvalitet, är informerade, delaktiga i sin vård och blir respektfullt bemötta. Patienter och deras närstående är den viktigaste målgruppen och processer och rutiner ska utgå från deras behov. Uppföljning sker genom kvalitetsregister, nationella patientenkäter, samt genom att synpunkter/klagomål inhämtas och hanteras enligt särskild rutin.

Verksamhetsutveckling är en del av uppdraget

Att utveckla verksamheten för att möta dagens och framtidens utmaningar är en viktig del av hälso- och sjukvårdens uppdrag. Utvecklingen är grundläggande och nödvändig både ur ett medicinskt perspektiv och ur ett verksamhetsperspektiv. För att utveckla vården på

verksamhetsnivå är det viktigt att involvera och ta vara på patienters/anhörigas synpunkter på den vård man är direkt berörd av.

En förutsättning för utveckling av verksamheterna är medarbetarnas engagemang och aktiva deltagande i utvecklingsarbetet.

3. Vision och målbild för hälso- och sjukvården

På Gotland liksom i resten av landet pågår omställningen av hälso- och sjukvårdssystemet i syfte att klara framtidens utmaningar och att uppnå hållbarhet ur flera aspekter; socialt, miljömässigt och ekonomiskt. Visionen är en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård, med en stark primärvård som bas.

Hälso- och sjukvården på Gotland har en särskild utmaning i och med såväl litenheten som det isolerade läget. Många, till antalet medarbetare sett, små funktioner och verksamheter leder också till en ökad sårbarhet och skalnackdelar. Ett akutsjukhus på en ö behöver ha en verksamhetsbredd för att klara akutuppdraget som inte står i paritet med befolkningsunderlaget och detta driver kostnader. Utmaningarna är flera men litenheten skapar också möjligheter till nära samarbete mellan verksamheter och över förvaltningsgränser med utgångspunkt från befolkningens behov.

Den av regionfullmäktige beslutade målbilden är ”fyren” i ett långsiktigt utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvården. Förvaltningens strategiska förflyttningsområden/mål och strategier går hand i hand med den regionövergripande färdplanen som ska bidra till en koordinerad gemensam utvecklingsresa.

Omställningen mot en god och nära vård är ett långsiktigt arbete som sträcker sig till 2027. Många processer, förändringsarbeten och strategiska förflyttningar är inom hälso- och sjukvården långsamma och långsiktiga. Fem större förflyttningsområden har identifierats vilka

redovisas nedan, strategierna är framtagna för ett 1-3 årsperspektiv och behöver anpassas över tid utifrån hur omvärldsfaktorer och andra faktorer påverkar genomförandeförmågan.

4. Omvärldsanalys, förutsättningar och förväntad utveckling

De senaste två åren har hälso- och sjukvården kraftigt påverkats av den pågående covid-19-pandemin. Grupper i befolkningen som särskilt har påverkats av pandemins konsekvenser är exempelvis personer med kroniska sjukdomar, äldre, barn och personer med funktionsnedsättning. Många valde under pandemin att avstå från att söka vård, trots ett upplevt behov. Äldre är den grupp som i störst utsträckning har känt oro eller undvikit att söka vård.

Pandemin har medfört stora påfrestningar och utmaningar för hälso- och sjukvården. Detta har inneburit att patienter har fått inställda och uppskjutna vårdbesök och vårdåtgärder, samt att regionernas förmåga att upprätthålla vårdgarantins tidsgränser har påverkats. En generell slutsats är att de utmaningar som fanns inom hälso- och sjukvården förut, nu har förstärkts.

I ett nationellt perspektiv så har dock hälso- och sjukvården på Gotland lyckats upprätthålla en relativt hög tillgänglighet trots pandemin, men det finns ett flertal områden där vårdgarantin ej har uppnåtts och där särskilda insatser krävs.

Det fortsatta tillgänglighetsarbetet måste ta till vara på alla lärdomar från pandemin och bygga på dessa erfarenheter, medarbetarnas engagemang, prioriteringar av kärnverksamheten och samverkan över alla gränser.

Demografisk utveckling

Sveriges befolkning lever allt längre vilket innebär att andelen äldre i befolkningen ökar, samtidigt som personer i arbetsför ålder inte följer samma mönster. Enligt prognoser från Statistiska centralbyrån (SCB) är det främst i åldrarna 75 år och äldre som Gotlands befolkning kommer öka, medan den beräknas minska i många åldrar under 75 år. Gotland ligger redan nu över snittet i antalet äldre per arbetsför ålder jämfört med resten av Sverige. Med stigande ålder ökar dessutom sannolikheten för flera olika sjukdomar. Det innebär inte bara en ökad risk för stort vårdbehov, utan också att allt fler lever länge med tillstånd som kräver olika former av behandling. I takt med att befolkningen ökar och blir äldre behövs ännu mer vikt läggas vid hälsa genom hela livet.

Hälsofrämjande

Det finns tendenser till sämre matvanor och mer stillasittande i befolkningen, vilket kan leda till en sämre folkhälsa som på sikt kan komma att leda till nya vårdbehov. Ett mer hälsofrämjande, förebyggande och proaktivt arbetssätt är en utveckling som kan ge ett mer ändamålsenligt och effektivt resursutnyttjande. Samhället i stort, inte minst hälso- och sjukvården, har en viktig roll både i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Ohälsosamma levnadsvanor ökar även risken för flera sjukdomar och dessvärre pekar utvecklingen i flera fall åt fel håll. Detsamma gäller förekomst av psykisk ohälsa bland befolkningen. Ansvaret för att främja goda levnadsvanor vilar på hela samhället, inte enbart på hälso- och sjukvården.

Jämlik vård på lika villkor

Enligt hälso- och sjukvårdslagen är målet med hälso- och sjukvården en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av

hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Kontinuitet, både för patient och medarbetare, är centralt i den här utvecklingen. Patientens möjlighet till delaktighet och självbestämmande behöver stärkas och principen om vård efter behov tryggas.

Det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården ska enligt beslut både nationellt och regionalt implementeras i vården. Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp syftar till ökad jämlikhet, effektivitet och kvalitet i hälso- och sjukvården, samt en mer välorganiserad och helhetsorienterad process för patienten. Vårdförloppen omfattar en stor del av vårdkedjan inklusive hur individens hälsa främjas. Implementering av vårdförloppen är viktigt men också tidskrävande och behöver stort engagemang och tid från professionen som inte har kunnat prioritera detta arbete under pandemin. Genomförandetakten behöver öka framöver vilket innebär behov av resursförstärkning. Det är ännu oklart vad de olika vårdförloppen kommer att innebära kostnadsmässigt.

Samverkan mellan olika delar av den regionala och kommunala hälso- och sjukvården, socialtjänsten och andra relevanta aktörer behöver fungera mer effektivt, så att den som har stora behov eller samsjuklighet i beroendesjukdomar, annan psykisk ohälsa, våldsutsatta m.fl. inte ska riskera att falla mellan stolarna.

Omställningen till god och nära vård där primärvården är navet

Primärvården, som har både kommunal och regional huvudman, ska vara basen och navet i hälso- och sjukvården. Patient ska passera sömlöst genom hälso- och sjukvårdssystemet. Primärvården ska finnas nära invånarna och ha goda möjligheter att arbeta främjande, förebyggande och proaktivt. I primärvården byggs kontinuitet upp för att främja relationer och bidra till ökad trygghet och tillgänglighet.

För att klara av att möta framtidens hälsoutmaningar, samt ökande vård- och omsorgsbehov är det helt avgörande att fokus framåt ligger på att i samverkan stärka förutsättningar för en god hälsa. God och nära vård handlar om en systemomställning till syfte att säkerställa en god och jämlik hälsa för invånarna på Gotland. Arbetet med omställningen pågår nationellt såväl som lokalt.

Det är en långsiktig stegvis process som kommer att kräva stor uthållighet från alla inblandade. Invånare, medarbetare, verksamheter och politiker behöver dra åt samma håll. Gotlands litenhet och fördelar av att vara en samlad region/kommun ger goda förutsättningar till överblickbarhet, samarbete och integrerade lösningar.

Arbetet fortsätter enligt av regionfullmäktige beslutad målbild och färdplan och under våren 2022 kommer den regiongemensamma färdplanen att revideras för nästföljande period.

Andelen personer med kroniska diagnoser har ökat, exempelvis pekar prognosen för förekomst av cancer på en kraftig ökning och som främsta skäl anges åldrande befolkning och ökad överlevnad. Med stigande ålder ökar dessutom sannolikheten för flera olika sjukdomar. Det innebär inte bara en ökad risk för stort vårdbehov, utan också att allt fler lever länge med tillstånd som kräver olika former av behandling.

Skälen för omställningen är därmed flera. Åtgärderna måste syfta till bibehållen eller ökad kvalitet, ökad jämlikhet och bättre resursanvändning.

Den aktör som bedöms ha bäst förutsättningar att möta behoven genom att arbeta nära tillsammans med invånarna, i bred dialog med berörda aktörer, och över tid är primärvården. Men för att det hälsofrämjande arbetet verkligen ska ge effekt behöver fler aktörer hjälpas åt. Till exempel visar studier att genomgången grundskola är en av de starkaste bestäm-

ningsfaktorerna för god hälsa. Omställningen behöver därför göras i samarbete med invånare och berörda aktörer. Den regiondrivna primärvården (vårdcentralerna) har en särställning i att stödja patienterna och samordna vården med utgångspunkt från patienternas behov. För att en mer omfattande systemomställning ska lyckas är det viktigt med en bred gemensam förståelse för bakgrund och syfte med förändringen.

Digitalisering

Pandemin har påskyndat ett mer digitalt beteende och ökat den digitala mognaden avsevärt. Förväntningarna på digitala tjänster, både från medarbetare inom vården som från medborgare har ökat. Den ökade efterfrågan och snabba utvecklingen kring digitala tjänster har satt ett tydligare strålkastarljus på digitaliseringsfrågorna i vården. Digitaliseringen och en väl fungerande IT-infrastruktur är en förutsättning för att lyckas med andra utvecklings-områden, och för att kunna utnyttja digitaliseringens fulla potential behövs en stabil organisation och kompetens som kan möta upp behoven.

Hälsa- och sjukvården i Region Gotland är till stor del beroende av nationellt utvecklade tjänster via Inera och samarbeten med Region Stockholm när det gäller den digitala utvecklingen. Det utesluter inte mer begränsade satsningar lokalt i samarbete inom regionen, men generellt så saknas resurser och kompetens. Vägval kring upphandling av nytt journal-system tillsammans med Region Stockholm kommer behöva beslutas inom en snar framtid, vilket kommer att få stor påverkan på planering och prioritering framåt.

Det är nödvändigt att förvaltningen fortsätter satsa på ny teknik och digitala tjänster om hälsa- och sjukvården i regionen ska kunna hänga med i den nationella utvecklingstakten och tillmötesgå efterfrågan på välfärdstjänster mot bakgrund av det som beskrivits ovan. Men det är också nödvändigt att vi fattar välgrundade beslut inom området och att roller och ansvar inom IT-området förtydligas mellan RSF och HSF.

Utöver de behov som identifieras så behöver objektförvaltningen av hälsa- och sjukvårdens cirka 100+ system utvecklas avsevärt, vilket är ett mycket omfattande arbete som kräver kompetensförstärkning.

Kompetensförsörjning

Kopplat till demografin och omställningen till god och nära vård är utmaningen att lyckas kompetensförsörja. För att klara kompetensförsörjningen framöver krävs satsningar inom flera olika områden. En god arbetsmiljö, där medarbetare trivs och är engagerade ger ringar på vattnet och lockar nya medarbetare till vården. Samtidigt behövs satsningar på den befintliga personalen, som är den viktigaste resursen. Ett led i detta är att stötta ledare så att de kan skapa förutsättningar för medarbetarna att vara engagerade och motiverade. Nya arbetssätt, inte minst med stöd av ny teknik och ökad samverkan, kan bidra till den utvecklingen.

Redan idag finns en obalans mellan efterfrågan och utbud av vårdmedarbetare och det kommer att bli än mer utmanande. Idag är hälsa- och sjukvården i alltför stor omfattning beroende av inhyrd personal. Detta påverkar på flera sätt såväl arbetsmiljö som kontinuitet för patienter, förutsättningar för verksamhetsutveckling samt ekonomin.

Under 2022 genomförs en nationell upphandling av hyrpersonal, med syftet att stärka regionerna som beställare av inhyrd personal, öka kvaliteten och ge säkrare leveranser till en lägre kostnad för samtliga regioner.

En god arbetsmiljö är en central del i att behålla medarbetare, men även en förutsättning för en god patientsäkerhet. Ett gott samverkansklimat, ett tillitsfullt ledarskap med stor delaktighet skapar förutsättningar för en god arbetsmiljö och är högt prioriterat framåt. Arbetet fortsätter inom hälso- och sjukvården med det förändringsarbete som initierats inom Förändringsresan i syfte att stärka samverkan, utveckla arbetssätt och kommunikation och därmed förbättra arbetsmiljön.

Kris- och katastrofberedskap

Pandemin och uppbyggnaden av försvaret på Gotland har synliggjort vikten av att bygga en långsiktig, hållbar krisberedskap i hela samhället, inte minst inom hälso- och sjukvården. Arbetet med att stärka beredskapen att möta framtida kriser och bygga motståndskraft kommer att behöva prioriteras, vidareutvecklas och fördjupas under lång tid framöver.

Statsbidrag och överenskommelser

Hälso- och sjukvården har under många år fått ökade statsbidrag för olika insatser staten anser extra viktiga. Statsbidragen kommer ofta med ett års medelstulldelning i taget vilket medför utmaningar i hur bidragen ska användas på bästa sätt. För att inte stå med ökade kostnader den dagen statsbidragen inte kommer längre gäller det att arbeta in förändringar kontinuerligt. Verksamhetsutveckling är en viktig del av hälso- och sjukvårdsuppdraget men det är ofta långa processer som inte alltid rimmar med statsbidragens kortfristiga horisont.

5. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser 2023 – 2025

Hälso- och sjukvårdens ekonomiska resultat 2021 slutade på +13,7 miljoner, och en netto-kostnadsutveckling på 3 procent. De senaste två årens positiva resultat är ett resultat av pandemin och de extra statliga bidrag och ersättningar som hälso- och sjukvården har tilldelats. Drygt två år med pandemi och en ”extraordinär” situation med i flera perioder lägre produktion innebär att det inte är helt enkelt att jämföra senaste årens ekonomiska utfall mot historiska utfall.

Att dra slutsatser om kommande års finansiella läge utifrån senaste två årens utfall är med andra ord inte helt rättvisande. Hälso- och sjukvården har sedan många år tillbaka ett underliggande underskott på 40-45 miljoner.

Den demografiska utvecklingen är en ekonomisk utmaning för hälso- och sjukvården, både vad gäller ett ökat vårdbehov, och försämrade förutsättningar för en god kompetensförsörjning. Utveckling av medicinteknik, läkemedel m.m. innebär längre livslängd och höjd levnadskvalitet, men resursbehovet inom sjukvården ökar stadigt.

Investeringsstakten inom hälso- och sjukvården är hög i de flesta av Sveriges regioner. Investeringar i sjukhusbyggnader, i journal- och dokumentationssystem, i ny effektiv och mer patientsäker teknik o.s.v. Vissa delar har syftet att effektivisera, men även för att höja kvaliteten för patienter, öka patientsäkerheten, förbättra för medarbetare och mycket annat. Oaktat typ av investering innebär det inte bara ett inköp. Ofta följer det med andra krav på verksamheten som nyttjar den eller på kringresurser. Det kan vara allt från mer läkartid som behövs för att granska fler röntgenbilder, till förvaltning av system och underhåll av mer och mer utrustning som dessutom kan vara mer kompetenskrävande än tidigare.

Hälso- och sjukvården har lämnat in en investeringsplan som sträcker sig 10 år framåt i tiden. Det råder dock stor osäkerhet kring flera frågor, t.ex. hur det viktiga hälsofrämjande

arbetet ska utvecklas och vad som krävs för att möta de behoven. Detta gäller såväl inom hälso- och sjukvårdens ansvarsområden som inom andra områden som kan bidra till en god folkhälsa.

Digitalisering

Som nämnts ovan driver samhälls- och teknikutvecklingen på digitalisering inom hälso- och sjukvården. HSF har idag över 100 system som ska förvaltas, utvecklas och utbildas kring. Samtidigt är det bara några av dessa som har fullständiga förvaltningsplaner enligt regionens objektförvaltningsmodell; här ses ett stort utvecklingsområde.

Förutom ”interna” system nyttjar sjukvården nationella tjänster via Inera som är riktade till medborgarna, t.ex. tjänster via 1177. Fler och fler tjänster utvecklas som går i linje med den nationella satsningen ”första linjens digitala vård” vilket även innebär ökade kostnader i takt med att nya tjänster införs.

Bedömningen är att hälso- och sjukvården behöver förstärka upp med kompetens inom IT/digitalisering. Kartläggning av behovet är påbörjat men inte klart och hänger ihop med den utredning som pågår på RSF gällande uppdrag för regionens övergripande IT-verksamhet.

Bemanningsituationen och behovet av hyrpersonal

Rekryteringsbehovet och bristen på tillgänglig arbetskraft är idag och bedöms fortsatt vara en stor utmaning. Verksamheten måste i många fall fungera dygnet runt, året runt. För att få verksamheten att fungera och därmed kunna erbjuda den vård den gotländska befolkningen har rätt till är verksamheterna ofta i behov av att nyttja hyrpersonal som är ett betydligt dyrare alternativ än fast anställd personal.

Det finns mycket som pekar mot att situationen inte kommer att förbättras nämnvärt de närmaste åren, snarare tvärt om då signalerna är att det t.ex. blir svårare och svårare att bemanna sommarperioden med säsongsanställd personal. Vikarier som har möjlighet att arbeta på Gotland sommartid tar hellre anställning via bemanningsföretag, eftersom det ger betydligt högre ersättning.

Nuvarande budgetramar täcker inte de merkostnader som behovet av inhyrd personal innebär för hälso- och sjukvården och som måste finnas för att kunna säkra vården.

Kostnad för inhyrd personal finansieras till del av vakanta tjänster, men merkostnaden överstiger värdet av dessa vakanser. För 2021 uppgick avvikelserna mot budget för inhyrd personal med 87 miljoner. På grund av pandemin och de merkostnader som den medfört är det svårt att uppskatta hur stor del av denna summa som finansierats med vakanser. Som nämnts deltar Gotland tillsammans med övriga regioner i ett nationellt projekt kring upphandling av hyrpersonal. Avtalet är tänkt att träda i kraft 2023 och kommer förhoppningsvis att ge viss effekt på kostnaderna.

I dagsläget blir konsekvensen av höga hyrkostnader att hälso- och sjukvården måste göra besparingar på annat som påverkar förmågan till utveckling och att upprätthålla önskad tillgänglighet. Viktigt att komma ihåg är att tillgången till inhyrd personal inte enbart är av ondo. För att hantera toppar i verksamheten och olika satsningar är det ett utmärkt sätt att utöka resurserna tillfälligt.

Förutom problemet att bemanna nuvarande organisation kommer demografi, utveckling inom vården m.m. kräva än mer resurser vilket därmed kan driva på behovet av inhyrd personal ytterligare. För att hyrbolagen ska kunna tillgodose behovet fortsätter de att rekrytera från hälso- och sjukvården. En negativ spiral som är utmanade att stoppa.

Kostnadsutvecklingen för läkemedel och laboratoriekostnader

Området är beroende av eventuellt nya läkemedel som godkänns nationellt, och nya indikatorer och behandlingsområden som uppstår under året påverkar kostnadsutvecklingen.

Allt fler undersökningar utförs där någon form av genprovtagning är involverad; detta görs vid allt fler sjukdomstillstånd för att kartlägga ärftlighet och därmed ökad risk. Den alltmer smala specifika läkemedelsbehandlingen ger behov av betydligt ökad laboratorieprovtagning för att kunna sätta in exakt rätt behandling och också för att veta när behandling ska avslutas. Samtidigt sker analyser av vad friskvård på recept kan göra för läkemedelsanvändningen hos ett antal diagnoser. Mer fysisk aktivitet och bättre levnadsvanor kan minska användningen av läkemedel och samtidigt ge patienten samma positiva resultat. Trots mycket arbete med efterlevnad kring förskrivning av läkemedel så är kostnaden för läkemedel hos den gotländska befolkningen högst i landet. Den behovsmodell som ersätter regionen för förskrivna läkemedel kompenserar inte kostnaden fullt ut, utan det finns en ungefärlig differens mellan modell och faktisk kostnad på cirka 500 kr per invånare (baserat på 2021).

Med en allt äldre befolkning är också behovet av hjälpmedel ökande. Kostnadsökningen för hjälpmedel beror inte enbart på en åldrande befolkning utan även på andra faktorer. Inom området hjälpmedel sker en teknikutveckling som till stor del ger en högre kvalitet till patienterna, men också driver kostnaderna. Ett sådant exempel är insulinpumpar till diabetespatienter. Under 2020 genomförde hälso- och sjukvården en analys av hjälpmedelskostnader som är överlämnat till regionstyrelsen (och senare till TKF) med förslag på analysområden och förtydligande kring regelverket för hjälpmedel. Något resultat har ännu inte presenterats.

Utömlänsvården har fluktuerande kostnader mellan åren, som till stor del beror på skillnader i kostnader, i antal och kostnad, för de kostsamma vårdtillfällena på fastlandet.

Ett par dyra vårdtillfällen kan skapa stora ekonomiska avvikelser. Det vill säga utömlänsvården är svår att prognosticera. Noterbart är även kostnaden för de enskilda vårdtillfällen som genomförs i andra regioner har fått ett dyrare styckpris. Det är framförallt vårdtillfällen som kostar 150 tkr och uppåt som ökar.

2021 var ekonomiskt utfall för utömlänsvården i nivå med budget. Dock har pandemin påverkat antalet remisser till utömlänsvård där det kan konstateras att antalet remisser under en period sjönk med cirka 7 procent, vilket även påverkar kostnaden.

De digitala vårdgivarna har etablerat sig på marknaden. De erbjuder allt från läkarbesök till besök hos psykolog eller artrosskola. Kostnaden har gått från en halv miljon 2017 till att 2021 ligga kring 6 miljoner.

6. Fem viktiga förflyttningsområden

Utifrån nuläges- och omvärldsanalys, samt syfte och målbild för hälso- och sjukvården baseras den strategiska planen på fem prioriterade förflyttningsområden. Inom varje förflyttningsområde definieras ett antal strategier.

6.1 Primärvården är navet för hälso- och sjukvården

Genom stärkt fysisk och digital tillgänglighet

Väntetiderna och köerna inom hälso- och sjukvården behöver minska för att ge patienter vård i rätt tid. Utöver väntetider och köer handlar tillgänglighet om geografisk närhet, öppettider, nyttjande av digital vård och digitala lösningar för kontakter med vården.

I begreppet tillgänglighet ingår också ett bemötande som bidrar till att patienter upplever sig sedda och en hälso- och sjukvård utformad så att den inte utestänger någon. Det kan röra sig om fysiska anpassningar eller om anpassad information och kommunikation utifrån olika patienters behov.

Med hjälp av digitala verktyg kan invånaren göras mer delaktig i sin vård. Digitala kontaktvägar ökar tillgängligheten, men förvaltningen behöver bestämma vilka verktyg som ska användas när. Med för många kommunikationskanaler skapas mer förvirring än tydlighet. Digitala verktyg passar heller inte alltid alla men genom att följa devisen ”digitalt först fysiskt när det behövs” så kan resurser frigöras.

Genom ökad kontinuitet i primärvården

Genom ökad kontinuitet i primärvården kan fler patienter erbjudas fast vårdkontakt. Den fasta vårdkontakten ska utses utifrån individens behov och kan vara olika yrkeskategorier av behandlande personal eller administrativ funktion. I förlängningen handlar det även om att erbjuda fast läkarkontakt till alla som önskar det. En förutsättning för att nå ökad kontinuitet är en ökad andel fast anställd personal, och därigenom ett minskat beroende av hyrpersonal. Ökad andel fast anställd personal är även nödvändigt ekonomiskt.

Genom att den specialiserade vården har en tydlig konsultativ roll för primärvården

I omställningen mot en god och nära vård är vårdgivarna på den primära vårdnivån de som förväntas ha ett helhetsperspektiv om patienten. Den primära vårdnivån, där både vårdcentraler men även andra verksamheter ingår, ska vara den naturliga första kontakten vid sjukdom eller oro för ohälsa och ska också ha en central roll i trygghetsskapande för patienterna. Den specialiserade vården har en mycket viktigt konsultativ roll för primärvården. Patienten ska röra sig sömlöst mellan vårdnivåerna och det ska vara tydligt för de olika vårdaktörerna när ansvaret för patienten börjar och slutar. Inga patienter ska skrivas ut utan en tydlig plan framåt.

6.2 Hälsa- och sjukvården är samordnad och utgår från individen

Genom implementering av patientkontrakt

Patientkontrakt är en överenskommelse mellan vården och vårdtagaren som speglar vad som ska ske i vårdkontaktarna, när det ska ske och vem patienten ska vända sig till. Det ska vara tydligt både vad patienten ska göra själv och vad vården ska göra. Det ska stödja relationen mellan patienten och vården, bygga på samskapande och gemensamt ansvar. Patientkontrakt säkerställer att både patienter och närstående blir delaktiga för planering av vårdinsatserna.

Genom stärkta, riktade och samordnade insatser för prioriterade målgrupper

För att få en jämlik och jämställd vård behöver insatserna riktas och samordnas mot olika målgrupper. Hälsa- och sjukvården och tandvården måste se till olika gruppers individuella behov och utforma insatser och åtgärder utifrån det. Hälsa- och sjukvården har identifierat ett antal prioriterade målgrupper som kräver specifika insatser. Det handlar om:

- Personer med missbruk - Gemensamt med främst socialförvaltningen behöver förvaltningen arbeta med en sammanhållen missbruksvård.
- Våldsutsatta - Hälsa- och sjukvården ska arbeta aktivt för att stödja och hjälpa våldsutsatta.
- Barn - Barnet i vården har en stark ställning genom patientlagen och genom att barnkonventionen blivit lag.

- Personer i behov av geriatrisk vård - En ökande äldre befolkning kommer att ha ett ökat behov av omhändertagande både inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. För att möta behovet krävs ett annat arbetssätt än idag och gränsöverskridande processer.

6.3 Hälsa- och sjukvården är jämlik med övriga landet

Genom ett nationellt gemensamt kunskapsstöd och implementering av personcentrerade sammanhållna vårdförlopp (PSVF)

Kunskapsstyrningssystemet handlar om att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården. Målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte. Det är en utmaning resursmässigt för en liten region som Gotland att fullt ut ta del av systemet och låta det genomsyra hela vården. Men det är också en förutsättning för att vi ska kunna ha en jämlik vård i nivå med övriga landet. Ett mer metodiskt arbetssätt och ett kraftsamlande kring genomförandet är därför nödvändigt. En annan förutsättning är implementeringen av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp.

Genom att säkra systematiskt patientsäkerhetsarbete

En god patientsäkerhet bygger på en säkerhetsfrämjande kultur, som stödjer organisatoriskt lärande och verksamhetsutveckling. Arbetet med att förebygga vårdskador måste pågå kontinuerligt. Både kompetens och kontinuitet är viktiga för ett effektivt patientsäkerhetsarbete. Ett viktigt område för att öka patientsäkerheten och minska förekomsten av vårdskador är att säkerställa rätt patient på rätt plats och därmed även nyttja slutenvårdsplatser till de patienter som verkligen behöver den vårdformen.

Genom att skapa förutsättningar för kontinuerligt lärande och förbättringsarbete

Utvecklingsarbete ska aktivt involvera invånare, patienter, anhöriga och medarbetare. När patienter och närstående inkluderas i utvecklingsarbetet, identifieras andra behov. Behov som inte syns då vi lätt hamnar i verksamhetsperspektivet. Varje verksamhet behöver aktivt skapa förutsättningar för lärande och förändringsarbete.

Kontinuerligt lärande handlar bland annat om närheten till forskningen och genom att främja praktisknära forskning bygger vi långvarig kompetensutveckling. Hälsa- och sjukvårdens FoU-verksamhet behöver utvecklas och är en viktig förutsättning för att ta tillvara intresset för att medverka till utveckling av verksamheten och för att sprida kunskaper och erfarenheter. Projektet Innovationssystem Gotland har gett erfarenheter och lärande att ta tillvara på.

6.4 Individens egen kraft, förmåga och hälsa i fokus

Genom förbättrade förutsättningar för egenvård

Digitalisering kan bidra till egenvård på olika sätt från vardagsfrågor till mer renodlad vård och behandling. Det kan också användas för att ge invånarna stöd i vardagen, för att stärka förutsättningarna för egen omsorg, för att skapa förutsättningar för egenmonitorering respektive förutsättningar för behandling på distans.

”Första linjens digitala vård”, som är under utveckling, handlar om att invånarna ska få rätt vägledning när de har symtom, oro eller frågor och inte redan vet vart de ska vända sig. Den första kontakten med vården ska kunna leda till egenvårdsråd eller till ett digitalt eller ett fysiskt vårdbesök, beroende på vad som passar bäst.

1177 Vårdguidens e-tjänster möjliggör digital kommunikation mellan vårdgivare och invånare på ett säkert sätt. Invånaren kan göra sina vårdärenden, få tips och råd kring egenvård, kontakta vården elektroniskt på tider som passar hen själv, till exempel boka tid, förnya recept och läsa sin journal. Under planperioden ska arbetet med att införa 1177 Vårdguidens e-tjänster fortsätta.

Med egenmonitorering mäter man själv sina värden, när och var man vill. Patienten får bättre kontroll på din sjukdom och får en tydlig signal om och när värdena går åt fel håll. Det ger både patient och vårdpersonal möjlighet att agera. Patienten blir mer delaktig i sin egen vård och det kan också hjälpa anhöriga att känna att de har bättre koll.

Hälsa- och sjukvården har en viktig roll i att både skapa förutsättningar genom att erbjuda möjligheten och stötta invånarna i själva användandet.

Genom tidiga hälsofrämjande insatser

En god folkhälsa innebär att så många som möjligt har en bra hälsa, fysisk och psykisk och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika grupper i samhället. Ohälsosamma levnadsvanor har konstaterats öka risken för flera sjukdomar. Ansvar för att stärka folkhälsan är gemensamt och för hälsa- och sjukvården handlar det framförallt om förebyggande hälsa- och sjukvård. Hälsa- och sjukvården ska stödja medborgarna att göra rätt och prioritera sin hälsa, till exempel genom att föra riktade hälsosamtal och motivera till hälsosamma val.

Att fortsätta och utveckla arbetet med den hälsofrämjande hälsa- och sjukvården är en tydlig strategi för att möta den förväntade ökningen av sjukvårdsbehov i den gotländska befolkningen utifrån den demografiska utvecklingen. Att arbeta med levnadsvanorna, matvanor, rörelsevanor, alkoholvanor och tobaksvanor är i många fall ett långsiktigt arbete och många av effekterna kommer också på längre sikt. Något som inte räknas in bland levnadsvanorna men som också behöver beaktas är den ökande användningen av droger.

6.5 Hälsa- och sjukvården är en attraktiv arbetsgivare

Med hjälp av en tillitsfull kultur

I en kultur som andas tillit och förtroende är det lättare att utvecklas, att lära av sina misstag och arbeta med förbättringsarbete. Det är också en mer attraktiv arbetsmiljö som gör det lättare att behålla befintliga och attrahera nya medarbetare.

En viktig komponent i byggandet av en tillitsfull kultur är tydliga uppdrag, och goda förutsättningar för ledare. Ledarnas uppdrag är att stödja och uppmuntra medarbetarna men också att tydliggöra roller och uppdrag så att medarbetarna vet vilket sammanhang de ingår i samt vilka ramar de har att agera inom. En väsentlig roll för chefer är att fånga medarbetarnas idéer och engagemang och bidra till att skapa en attraktiv arbetsplats som präglas av arbetsglädje och lärande.

Ett sätt att stärka våra ledare är att återkommande skapa mötesplatser för dialog, erfarenhetsutbyte och att stödja varandra. Tydliga uppdrag i ledarkontrakt där aktiviteter och utvecklingsområden diskuteras och följs upp, är viktigt för att utvecklas som ledare.

En välfungerande samverkansstruktur med arbetsplatsträffar och samverkansdialoger är av stor vikt för ett öppet och transparent arbetsklimat och en allmänt god arbetsmiljö. En god arbetsmiljö är även en förutsättning för god patientsäkerhet.

Genom hållbar och långsiktig kompetensförsörjning

Många faktorer påverkar en organisations möjlighet till att bemanna med rätt kompetens utifrån verksamhetens behov. Genom att arbeta med en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning bidrar vi till att vara en attraktiv arbetsgivare. Att behålla och utveckla befintliga medarbetare, säkra rätt använd kompetens (RAK) samt att säkra rätt bemanning utifrån verksamhetens behov är basen i arbetet. Ett bra bemötande som arbetssökande, praktikant eller t.o.m. patient bygger ett positivt arbetsgivarevarumärke över tid likväl som att våra medarbetare känner stolthet och vill rekommendera oss som arbetsgivare.

Som arbetsgivare behöver vi dock kunna erbjuda attraktiva marknadsmässiga löner, goda förmåner samt att ge förutsättningar för och synliggöra möjligheter till kompetens- och karriärutveckling. Arbetstidsfrågor och schemaläggning är viktiga frågor både ur arbetsmiljöperspektiv och för att säkerställa effektiv resursanvändning.

Genom aktivt förebyggande arbetsmiljöarbete

En god arbetsmiljö är grunden för att vara en attraktiv arbetsgivare. Det kräver ett systematiskt arbete med hög delaktighet av medarbetare, chefer, skyddsombud och fackliga. Alla som arbetar inom hälso- och sjukvården ska känna sig sedda och hörda och ges möjlighet att vara delaktiga i utformningen av arbetsmiljö och verksamhet. Med delaktighet och ett aktivt förebyggande arbetsmiljöarbete bidrar vi till att vara en attraktiv arbetsgivare och samtidigt motverka risken för ohälsa. En välfungerande organisation för samverkan, med arbetsplatsträffar och medarbetarsamtal, utgör en viktig grund för att ta tillvara medarbetarnas idéer och tankar samt för att skapa engagemang.

7. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Hälsa- och sjukvården har 2022-2024 tilldelats besparing motsvarande 50 miljoner inom följande områden.

- Bemanning, 23 miljoner
- Inköp, 10 miljoner
- Digitalisering, 17 miljoner
- Lokaler, 0 miljoner

Bemanning

Förvaltningen har initierat flertalet olika projekt som driver mot uppsatta besparingsmål. Inom området bemanning pågår ett arbete kallat Strategisk hållbar bemanning (SHB), där utgångspunkten är verksamhetens behov och där det görs en kapacitetsplanering som leder till en resurssättning. Genom arbetet följer man även upp att schemaläggningen följer de lagar och avtal som finns. På sikt är förhoppningen att detta ska leda till lägre kostnader genom minskat behov av framförallt inhyrd personal. Samtidigt pågår den gemensamma upphandlingen för hyrpersonal, där ett mål är minskade kostnader.

Genom att nyttja IT och digitalisera vissa processer kan resurser frigöras. Initiativ från verksamheten finns också för att minska personalbehovet genom exempelvis ombyggnationer, fler operationer per dag m.m. Att lyckas kompetensförsörja i nivå med behovet bedömer dock förvaltningen vara fortsatt utmanande, och något som på kort sikt kommer leda till stort behov av inhyrd personal på vissa håll. Bedömningen är att de initiativ som

genomförs kommer driva mot de effektiviseringskrav som finns men att demografi, medicinsk utveckling m.m. kräver mer resurser vilket leder till ett nettobehov som ändå är större. Det är mycket svårt att garantera att förvaltningen kommer att klara effektiviseringskravet då behovet av hyr är stort och trenden tyvärr inte är positiv.

Inköp

Förvaltningen arbetar ständigt med att säkerställa att alla inköp som genomförs sker via avtal. Hälsa- och sjukvården har en stor bredd inom inköpsområdet. Inköp sker av utrustning vilka till stor del är investeringar, olika typer av tjänster, förbrukningsmaterial samt olika typer av IT-system. Under senare år har ett stort fokus lagts på inköpsfrågan både i regionen som helhet och inom hälsa- och sjukvården. Ett stort arbete har också genomförts för att utveckla ett nära samarbete med Region Stockholm där förvaltningen tar del av Region Stockholms upphandlingsplaner och deltar även i samordnade upphandlingar. Tillsammans leder alla aktiviteter inom inköpsområdet till ett mer säkert inköps- och upphandlingsförfarande samt till en ökad affärsmässighet. Detta leder också till bättre kontroll och följsamhet och även förhoppningsvis till lägre kostnader. Samtidigt är det ett arbete som tar tid och efterfrågan på inköpsstöd är större än utbudet. Förvaltningen bevakar även avtalsefterlevnad inom ramen för internkontroll. Bedömningen är att vi får löpande effekt inom området men det är mycket svårt att avgöra värdet.

Digitalisering

För att kunna följa beslutad digitaliseringsstrategi och säkerställa en välfungerande drift och förvaltning av hälsa- och sjukvårdens idag en bra bit över 100 system krävs en omstrukturerad verksamhet och en kompetensförstärkning. Det finns ett stort förväntansgap på nuvarande verksamhet jämfört vad de har möjlighet och förmåga att möta.

Under året kommer beslut att fattas om utbyte av journalsystem, troligtvis i samspel med Region Stockholm. Detta är en mycket stor satsning som just nu saknar uppgift om kostnad, men som framförallt kommer att kräva stora resurser och flera kompetenser.

Flertalet initiativ pågår för att nyttja digitaliseringens kraft för att göra arbetsuppgifter enklare, mindre personalberoende, säkrare m.m. Det gäller allt från automatiserad överföring av data till kvalitetsregister till att digitalisera microfilmade journaler. Det gäller att säkra full effekt av de investeringar som görs i nya system och tjänster och ett övergripande arbete kring att säkerställa användning och effekt av nationella tjänster från Inera har startats. Digitalisering kostar och det är inte alltid lätt att beräkna den ekonomiska effekten. Vi ser dock att de satsningar som görs kommer att avlasta vården och att effekthemtagningarna är viktiga att identifiera och synliggöra. Att räkna hem effekter kring digitalisering motsvarande 17 miljoner motsvarar inte idag pågående initiativ.

Lokaler

Bedömningen är att hälsa- och sjukvården har stor lokalbrist vilket kommer att leda till ökade kostnader.

Övrigt

Hälsa- och sjukvården har i sin internbudget för 2022 identifierat flertalet aktiviteter och initiativ som ska bidra till lägre kostnader, men samtidigt i många fall även högre kvalitet och förbättringar för patienter och anställda. Initiativen har i många fall en längre tidshorisont än 2022 innan full ekonomisk effekt kan förväntas.

Initiativ:	Positiv effekt på:	Långsiktigt bedömt helårsvärde:
Strategisk hållbar bemanning som syftar till att säkra efterlevnad av kollektivavtal, bemanning baserat på verksamhetens behov m.m. Just nu pågår genomlysning i flera verksamheter.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Kvalitet • Patient • Medarbetare 	>10 msek
Produktionsuppföljning, genom att verksamheten får tillgång till produktionsdata kan de lära sig mer över patientinflöden, effektivitet gällande besök, köer m.m. Men även få kösituationer som annars kan resultera i dyr utomlänsvård.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Patient 	<5 msek
Hemtagning av viss utomlänsvård, vissa åtgärder inom obstetrik/gynekologi har genomförts. I budgetarbetet har även förslag om att göra CT-kärl på Gotland kommit upp för att minska mängden patienter som skickas till andra regioner för vård.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Patient 	<5 msek
Fortsatt arbete med läkemedel och minska kostnadsutvecklingen och den avvikelse som funnits mellan SKR:s behovsmodell och Region Gotlands faktiska kostnad för förmånläkemedel.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Kvalitet • Patient 	<5msek
Genomföra fler operationer per dag, t.ex. samarbete mellan ortoped och anesthesi/operation/IVA där verksamheten ska effektivisera och göra fler operationer och därmed frigöra resurser.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Patient 	<5 msek
Översyn arbetssätt och fördelning/delegering av arbetsuppgifter mellan professionerna i ökad utsträckning (RAK)	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Patient • Medarbetare 	<5 msek
Prioritera automatiserade överföringar av data till kvalitetsregister för att frigöra tid.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Kvalitet • Medarbetare 	<1 msek
Införande av patientsäkerhetsfunktion för att öka kvalitet och därmed även minska oönskade kostnader inom vården.	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitet • Patient 	<i>Inte värderat i dagsläget</i>
Fler ST-läkare till såväl primärvården som somatiska specialistvården och psykiatri. Målet är att i större utsträckning kunna försörja vården med egen personal istället för inhyrd personal.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi • Kvalitet • Patient • Medarbetare 	<10 msek
Lab-prover, genomlysning vad som analyseras och om det är rätt prover som tas. Vissa prover är mycket kostsamma och då måste vi säkerställa att vi tar rätt prover. Säkerställa kvalitet och kostnadsnivå på verksamheten.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomi 	<1 msek

Olika former av egenvård, självmonitorering utforskas för att öka patientens delaktighet i vården.	<ul style="list-style-type: none">• Ekonom• Kvalitet• Patient	<5 msek
--	---	---------

8. Bedömning av resurser 2023-2025

Driftbudget 2023-2025

Hälsa- och sjukvården har ett utökat behov av medel utöver nuvarande budgetramar. Följande är en summering av de utökningar som förvaltningen ser behov av kortsiktigt. I de fall belopp är okända återkommer förvaltningen till höstens budgetavstämning.

- **Resursfördelningsmodell:** 2,5% på nettobudget.
- **Lokaler Korpen:** Med all sannolikhet kommer hälsa- och sjukvårdsförvaltningen att ta över ansvaret för de lokaler där socialförvaltningen i dagsläget driver korttidsenhet på Korpen. Socialförvaltningen flyttar under våren 2022 in i nybyggt korttidsboende. En utökning av hälsa- och sjukvårdens lokaler som är mycket nödvändig ger en utökad hyreskostnad för förvaltningen med cirka 1,1 miljoner i nuvarande skick. Vad ombyggnation och renovering innebär för ökad driftskostnad finns inte klart i dagsläget då övertagandet inte är klart och än mindre ett ombyggnadsprojekt.
- **Hyrpersonal:** Bemanningssituationen är mycket utmanande och flera aktiviteter pågår för att säkra grundbemanning och försöka minska behovet av hyrpersonal. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll både på Gotland och i flera andra regioner. Hyrpersonal delfinansieras av vakanser, men den merkostnad som uppstår har tidigare inte klarats att budgeteras på faktisk behovsnivå. Omprioriteringar inom ramen för tilldelad budgetram har gjorts under några år, vilket innebär att det idag finns en budget på drygt 30 miljoner (budget 2020: 10 miljoner 2021: 20 miljoner). Under 2021 var merkostnaden över budget 87 miljoner, men då fanns en pandemipåverkan. Att både lyckas förstärka budgeten för hyrpersonal, möta ökat behov av bemanning och samtidigt leva upp till beslutat effektiviseringsbeting är mer än komplext.
- **Prioriterade lönesatsningar**
Årligen analyseras och jämförs hälsa- och sjukvårdens löner med rikets löner och för vissa grupper med Region Gotlands löner i motsvarande befattningar, jämställdhet och brist. De flesta av våra yrkesgrupper ligger generellt bra till när vi jämför medianlöner, ganska mycket lägre jämfört med riket i den 90:e percentilen och bra jämfört med 10:e percentilen. Det innebär att fortsatt fokus behöver läggas på de erfarna som tillför ett stort värde i arbetsgruppen. Det finns en tendens till att de yngre får en mycket snabbare löneutveckling och kommer i kapp de som är mer erfarna med många år i yrket.

De senaste årens pandemi, höga tryck på verksamheten och i vissa delar mediala uppmärksamhet på flera av våra legitimationsyrken bidrar till att förväntningarna på ökad löneutveckling och höjda lönenivåer är stor. Hyrbolagens lukrativa erbjudande med höga löner och möjligheter att styra arbetstiden utgör ett stort hot. Att inte kunna erbjuda en god löneutveckling eller konkurrenskraftig lön medför stora risker för att tappa kompetens. Det handlar inte bara om att attrahera nya utan också att i konkurrensen kunna behålla de medarbetare vi har.

Konkurrensen om arbetskraften från privata aktörer är även märkbar inom t.ex. tandvården. De driver upp lönerna och inom vissa grupper som tandhygienister ligger vi väl till vid en jämförelse med riket (region och kommun), men lokalt erbjuder privata aktörer helt andra lönenivåer.

- Jämställdhet - de flesta yrkesgrupperna i förvaltningen har jämställda löner. I det fall skillnader förekommer finns saklig grund för det.
- Bristyrke - många yrkesgrupper inom förvaltningen faller under benämningen ”bristyrke” (sjuksköterskor, distriktsläkare, men även andra specialiteter, biomedicinska analytiker, arbetsterapeuter, tandläkare, tandhygienister m.fl.)

Det är svårt att få ”rättvisa” jämförelser med rikets medianlöner då lönen kan baseras på individens kompetens mer än arbetsuppgifternas svårighetsgrad.

Extramedel kan behöva tilldelas på individnivå, men för många grupper handlar det om att säkra att vi får behålla personalen med konkurrenskraftiga löner. I äskat belopp för 2023 ingår satsningar på jämställdhet och brist/behålla, samt extra förstärkning till vissa grupper som särskilt har kompetensutvecklats under pandemin. En kompetensförstärkning som är mycket värdefull för arbetsgivaren.

- **Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg:** Kostnaden för ambulansflyg. Från och med 1 april 2022 kommer Svenskt Ambulansflyg att helt ta över flygambulans-transporterna för gotländska patienter. Kommunalförbundet är i full drift fr.o.m. slutet av februari. Förvaltningen har avtal på ambulansflyg till och med 31 mars 2022, men signaler har redan kommit att dessa inte kommer att kunna leverera tjänst i samma omfattning när Svenskt ambulansflyg är i full trafik. Timpriset för en transport med ambulansflyg blir högre med KSA än med nuvarande leverantör som förvaltningen anlitar som mest. Dessutom tillkommer en särskild avgift att faktureras samtliga regioner enligt en framtagen beräkningsmodell. Samtidigt varierar antalet uppdrag relativt stort mellan åren, vilket gör att kostnadsbedömning är svårberäknad. Svenskt ambulansflyg kan också ta tre patienter per resa om det är nödvändigt, vilket gör att timpriset per patient kan variera i transporterna. Nuvarande leverantörer tar också till största del betalt per uppdrag, inte per timme, varför även antalet timmar är svårbedömda. Den bästa möjliga bedömning är dock en kostnadsökning med cirka 2,5 miljon utifrån samma nivå på antalet uppdrag/timmar som idag.
- **1177 vårdguiden:** Verksamheten togs över från privat till egen regi under 2021. När verksamheten bedrevs i privat regi kunde leverantören kombinera tjänsterna med andra typer av telefontjänster vilket gav en effektivare tjänst än vad som är möjligt i nuvarande verksamhet. Samarbete sker nattid med Västmanland och Sörmland. Kostnadsnivån i privat regi var cirka 3,6 miljoner (kombinerat med andra tjänster hos den externa leverantören). Budget 2022 i egenregi är 6,2 miljoner.
- **Utomlänsvård:** Kostnaden för utomlänsvård ökar. Antalet vårdtillfällen är över tid rätt lika men framförallt är kostnaden per vårdtillfälle dyrare. Kostnadsökningar för den remitterade utomlänsvården är hög relativt övriga kostnadsökningar. Enligt beräkningar ökar priset för vården med cirka 1,5% mer än LPIK. Remitterande verksamhet signalerar även för att mer och mer vård kan bli aktuellt att remittera till andra regioner framöver, detta primärt av anledningar som att högspecialiserad vård

bara kommer att genomföras på ett fåtal platser i landet eller som p.g.a. rutin och volymer kan genomföras med högre säkerhet i andra regioner.

- **Digital utomlänsvård:** De digitala vårdgivarna har etablerat sig på marknaden. De erbjuder allt från läkarbesök till besök hos psykolog eller artrosskola. Kostnaden har gått från en halv miljon 2017 till kring 6 miljoner 2021. Kostnaden är en merkostnad för förvaltningen där inget tyder på att det bidrar till mindre vårdbehov på annat håll för egenregion. Förvaltningen har därmed kvar alla tidigare kostnader samtidigt som dessa har tillkommit utöver. Summan kommer med all sannolikhet att öka för varje år som går.

	Önskad kompensation, MSEK
Resursfördelningsmodell	48,0
Helårseffekt av ny leverantör ambulans (redan i RG plan)	2,0
Lokaler korpen (i nuläget före renovering)	1,1
Hyrpersonal - förstärkning av budget (behov >30)	10
Löner – prioriterade satsningar (utöver ordinarie löner.)	7,2
Kompensation för digital utomlänsvård	6,0
1177 drift i egen regi	2,4
Svenskt ambulansflyg	2,5
Externa avtal enligt tabell nedan	16,1
Totalt:	95,3

Kompensation för externa avtal av betydelse

Avtal	Omslutning (tkr)	Beräknad indexhöjning	Kompensation 2023 (tkr)	Kommentar
Alarmering och dirigering (SOS Alarm, MSB, CSAM)	2 773	3,8 %	105	
Privata vårdgivare enl. nationella taxan (läkare o fysioterapeuter)	6 850	3,8 %	260	
Privata vårdgivare enl. LOU-avtal (fysioterapi, fotvård)	2 150	3,8 %	80	
Njursjukvård (B Braun Avitum AB)	22 000	3,42 % (90% av LPIK)	750	
Privat primärvård (Praktikertjänst, Unicare)	59 280	3,8 %	2 250	Exkl. bonusar, ökad ersättningsnivå för utomlänspatienter.
Ambulans (Samariten)	44 937	90 % av pris med LPIK	1 020	
Luftburen ambulanssjukvård (Babcock, KSA)	54 185	90 % av LCI kol H= 3,8%	2 060	
Konsultavtal (till största delen KARGO)	17 772	4,0 %	700	
Prisuppräknings utomlänsvård	222 242	4,0 %	8 800	
Privat barn- och ungdomstandvård och särskilda patientgrupper	3 055	3,8 %	115	
Totalt			16 140	

Aktuella vårdgivare på avtal

Verksamhet	Leverantör	Avtal till	Förlängnings- option	Anmärkning
Ambulans- alarmering	SOS Alarm	2023-12-31	2 x 12 mån	LOU ej tillämplig
Vårdcentral	VC Visborg Praktikertjänst	Tillsvidare		Avtal enl. LOV krav- och kvalitetsbok
Vårdcentral	Unicare vård Gotland AB	Tillsvidare		Avtal enl. LOV krav- och kvalitetsbok
Njursjukvård	B Braun AB	2023-08-31	2 x 24 mån	Avtal från 2018-09-01
Ambulanssjukvård	Samariten ambulans AB	2026-04-30	2 x 24 mån	Nytt avtal från 2022-05-01
Ambulanshelikop- tertjänst	Scandinavian Medicopter	2026-03-31	2 x 24 mån	Nytt avtal från 2021-03-22
Ambulansflyg	Hummingbird, Babcock SAA, Grafair	2022-03-31		Avslutas när KSA tar över tjänsten.
Fysioterapi	Totalhälsan	2025-08-31		
Fotvård	Fothälsan	2022-05-31		Ny upphandling pågår
Fotvård	Fotvården Korpen	2022-05-31		Ny upphandling pågår
Fotvård	Michelles Fotvård	2022-05-31		Ny upphandling pågår
Fotvård	Anne Randleft	2022-05-31		Ny upphandling pågår
Epilering	Min salong	2026-03-31		
Epilering	Skönhets- companiet	2026-03-31		
Utprovning av peruker	Lina Khan	2021-12-31	3 x 12 mån	
Bårtransport för obduktion	Stranges Begravnings- byrå	2023-06-30	2 x 12 mån	

Interna priser samt externa taxor och avgifter

Tandvården består av en sjukvårdande del som är anslagsfinansierad och folktandvården som finansieras av intäkter. Tandvårdstaxan inom folktandvården höjdes senast 2021. Privata tandläkares taxor ligger betydligt högre än taxorna inom folktandvården. Kostnadsökningarna inom folktandvården ökar med cirka 5 procent per år.

Baserat på nuvarande kostnadsnivå och förväntad kostnadsökning kommer förvaltningen lägga fram ett tjänsteärende med avsikten att höja tandvårdstaxan inom folktandvården.

Den egna laboratorieverksamheten kommer att höja sina priser med 2 procent respektive år under 2023-2025. Då förväntan är att externa kostnadsökningar, löneökningar m.m. överstiger 2 procent innebär detta ett effektiviseringskrav på verksamheten.

Ekonomiska förändringar 2023, 2024, 2025

Utvecklingen är svårbedömd, men bedömningen är att kostnadsökningstakten kommer vara på ungefär samma nivå eller högre. Följande punkter bedöms ha störst betydelse för kostnadsutvecklingen, utgångsläget är att pandemin inte kommer påverka sjukvården nämnvärt framöver.

- Förvaltningens förmåga att attrahera och rekrytera rätt kompetens och därmed minska beroendet av inhyrd personal.
- Ökat vårdbehov med anledning av fler äldre och kroniker.
- Förändrade krav och behov vad gäller lokaler.
- Omställning till god och nära vård.

- Medicinteknisk utveckling och behov av investeringar.
- Utveckling av IT och digitala tjänster.
- Digitala vårdgivare, där effekt ej minskar belastning i vården i övrigt.

Under förutsättning att pandemin inte längre har samma ekonomiska påverkan och nettokostnadsutvecklingen är likt åren innan pandemin skulle estimat för nettokostnaden öka med cirka 5 procent per år.

9. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

Uppskattat investeringsbehov 2023-2027

	2023	2024	2025	2026	2027	Totalt
Investeringspott	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	200 000
Maskiner och inventarier särskilda projekt						
Angiografiutrustning		7 000				7 000
PCI - Percutan Coronary Intervention			10 000			10 000
Operationsbord	11 000					11 000
Magnetkamera MR			10 000			10 000
Datortomograf DT				10 000		10 000
Summa maskiner och inventarier	51 000	47 000	60 000	50 000	40 000	248 000

Bygg och anläggningsinvesteringar						
Hab/Rehab	4 000					4 000
Kallelsesignalsystem	2 000	2 000				4 000
Ombyggnation för att inrymma PCI	5 000	15 000				20 000
Tillägg ombyggnation akutmottagning	10 000					10 000
Ombyggnation Korpen korttids		15 000*				15 000
Intensivvårdsavdelningen		5 000**				5 000
Gasarmer och pendlar	3 000***					3 000
Summa bygg och anläggningsinv.	24 000	37 000	0	0	0	61 000

Totalt	75 000	84 000	60 000	50 000	40 000	309 000
---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------

* Investeringbehov endast bedömt utifrån pris/kvm på senaste ombyggnation i samma lokaler, gånger kvadratmeter.

** Investeringens behov som anges är endast en schablonkostnad utifrån rimligt pris/kvm i den typ av lokaler, gånger kvadratmeter, och innehåller egentligen ett spann mellan 4-6 miljoner. Ingen annan kostnadsbedömning finns i nuläget framtagen.

*** Investeringens behov bedömt 2020.

9.1 Investeringspott

Trots att hälso- och sjukvården inför budget 2021 har erhållit en större investeringspott än tidigare, en höjning med 10 miljoner per år, begär nämnden att investeringspotten höjs med ytterligare 8 miljoner till 40 miljoner per år. I potten inryms såväl medicinskteknisk utrustning, mindre lokalombyggnationer, inventarier och IT-system.

Behoven av återanskaffningar och nyinvesteringar ökar inom samtliga områden som potten ska räckta till. På lokalsidan pågår ett arbete med att identifiera mindre omflyttningar, helst genom att flytta ut verksamheter från sjukhuset, för att skapa en bättre miljö för såväl personal som patienter. I samband med dessa ombyggnationer åtgår investeringsmedel för såväl själva ombyggnationen som inventarier. I stort sett samtliga verksamhetsförändringar innebär också behov av en lokalförändring i någon omfattning.

Inom medicinsk teknik finns fortfarande ett stort behov att investera i kapp för de år då investeringarna hölls tillbaka av ekonomiska skäl. Detta samtidigt som den medicintekniska utvecklingen går framåt och behandlingsmetoder förändras. En utrustning som har en ökad efterfrågan är ultraljud. Ultraljud används inom allt fler verksamhetsdiscipliner och flera av de befintliga ultraljuden är ålderstigna. Det finns i nuläget ett åskat behov av ultraljud på mellan 10 och 15 miljoner i förvaltningen. I dagsläget är också leveransförseningar runt om i världen ett problem då planering av nyttjande av investeringspotten försvåras och investeringsutgifterna skjuts framåt, men potten kan inte enligt regelverket kompletteras till nästkommande år. De standardiserade vårdförloppen innefattar också i allt större utsträckning någon form av utredningsundersökning vilket ger allt större efterfrågan på utrustningen.

Ett annat område som är eftersatt inom förvaltningens investeringsramar är olika typer av IT-system. Förvaltningen har idag drygt 100 olika system. Flera av dessa är i stort behov av utbyte eller uppgradering. Alla IT-system köps inte in som investeringar, vissa köps istället som tjänst. Men flertalet kommer att leda till investeringsutgifter som, om inte potten höjs, kommer att ta allt för mycket av denna i anspråk.

9.2 Maskiner och inventarier utöver potten

Angiografiutrustning för genomlysningsundersökning

Utrustningen används bland annat för undersökningar av sväljförlopp, tarmar, kärl och urinvägar och hjärndödsdiagnostik. Utrustningen är också ett hjälpmedel vid införande av stentar, dränage och stomier i urinvägar.

2012 införskaffades befintlig utrustning och har 2023 uppnått sin tekniska livslängd. Angiografiutrustning fanns med även i tidigare års Strategisk plan och budget. Bedömning är att investeringen går att flytta fram ett år jämfört med tidigare strategisk plan utifrån att investeringen finns i upphandlingsplanen under 2023 och kommer att initieras då, men förmodligen kommer slutleverans, testperiod m.m. att sträcka sig in i 2024.

Tillkommande driftkostnader är under garantitiden enbart avskrivningskostnader och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

PCI Percutan Coronal Intervention

Beslut finns sedan tidigare att starta PCI-verksamhet på Gotland. Idag genomförs dessa undersökningar/interventioner främst på Karolinska sjukhuset. Tidigare utredning har påvisat stora positiva förbättringsmöjligheter för patienter som vid en flytt av PCI till Gotland

har större möjlighet att följa de tidsgränser för när sådan behandling ska ske enligt nationella riktlinjer. Den främsta anledningen till att förflytta undersökningarna från Karolinska till Visby lasarett är en förbättrad vårdkvalitet för patienterna. De ekonomiska effekterna är främst minskade resekostnader för dessa patienter och minskad vårdtid. Vårdtiden som idag sker både i Visby och på Karolinska koncentreras till Visby med totalt kortare vårdtid för patienten och minskad kostnad för vårdtid på Karolinska för hälso- och sjukvården.

Investeringsutgiften har funnits med i tidigare strategiska planer efter det att den tidigare hälso- och sjukvårdsnämnden beslutat om att bygga upp PCI-verksamheten på Gotland. Däremot har det inte varit möjligt att realisera uppbyggnaden av verksamheten då inga lokaler för ändamålet varit tillgängliga. Det finns i nuläget en ökad möjlighet att inrymma verksamheten på Visby lasarett med anledning av det projekt om paviljongslösning för att frigöra utrymme för akutmottagningen och PCI-verksamheten som pågår. Paviljongerna beräknas vara inflyttningsklara årsskiftet 2022/2023. Driftkonsekvenser för investering i PCI-utrustning ska ses i sambandet att flytta en hel verksamhet från Karolinska sjukhuset till Visby lasarett, vilket påverkar driftkostnader i sin helhet med såväl höjda som sänkta driftkostnader. Driftkonsekvenserna av själva investeringen är främst kapitalkostnader och höjd hyra på grund av ombyggnationer. En överflyttning av verksamheten från Stockholm till Gotland innebär främst minskade kostnader för vårddygn i Stockholm och minskade transporter till och från fastlandet. Enligt tidigare bedömning är kalkylen att det på totalen blir en lägre kostnad för verksamheten, i denna kalkyl är dock inte ombyggnationer till följd av ny verksamhet medräknad utan endast en schablonmässig lokalkostnad. Projektet för att överföra PCI-verksamheten från Stockholm till Gotland är i uppstartsskede med en pågående projektplanering. Det har gått ett antal år sedan den föregående kalkylen genomfördes och i samband med att projektet startar upp behöver en ny kalkyl för verksamheten genomföras.

Bedömning är att investeringsutgiften kan flyttas fram till år 2025 då installation av denna kommer att ske efter att ombyggnationen är färdigställd och att det kommer att vara en relativt lång testperiod m.m. innan utrustningen godkänns så att slutlig investeringsutgift kan falla ut i början på 2025.

Operationsbord

Ett behov av att återanskaffa nya operationsbord har identifierats. Befintliga operationsbord är inköpta 2012 och har därmed hållit i sin bedömda livslängd. Behovet är totalt 7 operationsbord, varav 5 till centraloperation och 2 till dagoperation.

Operationsborden är efter cirka 11 år välanvända och i behov av allt mer återkommande reparationer. Samordnad upphandling med Region Stockholm pågår och beräknas vara klar under 2022. Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Nuvarande utrustning är sen tidigare avskriven ur bokföringen. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal.

Magnetkamera MR

Magnetkamera används för att avbilda kroppen på insidan, bilderna ser ut som röntgenbilder men är helt gjorda utan den farliga röntgenstrålningen, man använder istället ett starkt magnetfält och radiovågor. Magnetkamera visar skelett men även mjukdelar som diskar i ryggen, senor, muskler etc.

Utrustningen installerades 2010 och en uppgradering genomfördes 2017. 2025 har utrustningen passerat sin tekniska livslängd och behovet av ny utrustning kommer vara stor.

Utvecklingen av MR-diagnostik går snabbt och en återanskaffning av MR behöver göras för att möta sjukvårdens krav på diagnostik.

Efterfrågan på MR-undersökningar har ökat kraftigt genom åren och för närvarande är det en relativt lång väntetid för en planerad icke-akut MR-undersökning. Sedan nuvarande utrustning installerades under 2010 har antalet undersökningar ökat kraftigt. MR-undersökningarna blir också allt mer komplicerade vilket gör att den ”undersökningsvikt” som undersökningarnas tidsåtgång m.m. mäts i, har ökat med cirka 60 procent sedan 2010. Allt fler standardiserade vårdförlopp innehåller en undersökning med magnetkamera.

Redan idag finns ett stort behov av ytterligare en utrustning, men innan ett sådant beslut kan tas behöver en utredning genomföras kring nyttjandet av annan typ av röntgen o.s.v. I dagsläget är det heller inte möjligt att placera ytterligare en MR i lokalen utan detta måste tas med i utredningen kring behandlingsbyggnad 23.

Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

Datortomograf DT

Datortomografi är en särskild form av röntgen som skapar mycket detaljerade bilder av kroppens organ. Den används för att upptäcka sjukdomar och skador i exempelvis huvudet, bröstkorgen eller magen.

Visby lasarett har två stycken datortomografer och båda är inköpta 2016. 2026 har båda passerat sin tekniska livslängd och behöver återanskaffas.

Under garantitiden tillkommer inte några driftkostnader förutom avskrivnings- och räntekostnader. Efter garantitiden tillkommer serviceavtal. Det är 10 års avskrivningstid för denna typ av utrustning vilket innebär att kapitalkostnaderna kommer att ”avlösa” varandra från den gamla till den nya utrustningen. Driftkonsekvenser av tillhörande förbrukningsmaterial går inte att säga förrän upphandlingen är genomförd.

9.3 Bygg- och anläggningsinvesteringar

Habilitering/Rehabilitering

Rehabiliteringsbassängsområdet på Korpen är i behov av ombyggnation framförallt på grund av patientsäkerhetsrisken som idag föreligger då halkrisken i lokalen är stor. Disponering och flöde till, genom och från omklädningsrum behöver ändras för att undvika vattenansamlingar med halkrisk som följd. Investeringsprojektet har skjutits framåt i tid vid flertalet tillfällen.

Under 2021 har ett underhållsbehov av bassängen upptäckts och det förekommer vattenläckage ner till våningen under. En bassäng har generellt en livslängd på cirka 50 år. Rehabbassängen är byggd samtidigt som övriga lokaler i början på 80-talet vilket innebär att bassängen i nuläget är cirka 40 år, vilket endast är några år yngre än bassängen i Hemse var före renovering.

Samtidigt pågår ett projekt kring ett nytt badhus i Visby. I beslutet står att det nya badhuset ska innehålla en multibassäng. Exakt vad multibassängen är ämnad för är inte klarlagt men tolkningen är att det bland annat handlar om rekreation och viss rehabilitering men också riktat till externa verksamheter såsom patientföreningar m.m. Om rehabiliteringsverksamhet som bedrivs inom hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamhet kan bedrivas i det

nya badhuset är oklart. I dagsläget används rehabiliteringsbassängen på Korpen till relativt stor del av såväl socialförvaltningen och externa aktörer såsom patientföreningar. Bassängen är placerad mitt inne i hab/rehabs verksamhetslokaler vilket inte är optimalt i sammanhanget då patientföreningar m.fl. befinner sig i lokalerna framförallt under kvällstid då rehabverksamheten inte är på plats i lokalerna.

Bassängen nyttjas idag till cirka 60 procent av hälso- och sjukvårdsförvaltningen resterande tid av Socialförvaltningen under kontorstid. Utöver detta nyttjas bassängen under cirka 25 timmar av externa aktörer kvällar och lördagar.

Hälso- och sjukvården anser att innan investeringsprojekt kring lokaler till bassängen bör även rehabiliteringsbassäng utredas i samband med projektet av nytt badhus i Visby, för att på det sättet säkerställa att investeringar sker till mest lämpliga och kostnadseffektiva sätt. Om rehabiliteringsbassäng inte ska tillgodose i projektet nytt badhus behöver dock investeringarna i befintligt bassängområde initieras tämligen omgående då detta har skjutits på i flera år. Enligt nuvarande planering är det tänkt en förstudie, med uppdaterade kostnadsindikationer, under 2022 för att kunna genomföra ett byggprojekt under 2023.

Hälso- och sjukvården anser att utredning bör ske kring huruvida det nya badhuset ska tillgodose behovet även för denna verksamhet, alternativt bör investering i kringlokaler och underhåll av själva bassängen ske samtidigt. Underhåll och renovering av bassäng är teknikförvaltningens ansvarsområde.

Kallelsesignalsystem

Ett kallelsesignalsystem, bråk- och överfallslarmssystem som överför kallelsesignal mellan patient och vårdpersonal och larm mellan vårdpersonal och vårdpersonal med hög grad av tillförlighet och säkerhet, kan snart inte tillgodose.

Kallelsesignalsystemet på lasarettet uppfyller inte de krav och behov som verksamheten har. Idag är det manuell hantering av larmkedjor och bråk- och överfallslarm finns bara internt på en enhet, i eget internt system. Moderna kallelsesignalsystem kan också fungera som automatiska fördefinierade larmkedjor samt att det kan kopplas ihop med moduler för bråk- och överfallslarm, sekundärt larm för MT-utrustning etc.

Lasarettets patientkallelsesignalsystem är 25 år och har sedan länge passerat sin tekniska livslängd. Det finns inga reservdelar att tillgå och systemets mjukvara kan inte längre uppdateras. I samband med projektet "Nya Akuten" planerades att påbörja ett utbyte av kallelsesignalsystemet för att sedan utökas till att omfatta hela lasarettet, vilket avbröts i sin nuvarande form till förmån för en större utredning. Upphandlingsarbetet med kallelsesignalsystemet har startats upp i början av 2022. Utbytet av nytt system är omfattande och kommer behöva genomföras i flera etapper därav fördelningen under en 4-årsperiod.

I investeringsbudgeten har medel beviljats med totalt 8 miljoner, 2 miljoner per år med början 2021. 2021 års investeringsmedel har begärts som kompletteringsbudget till 2022 då upphandlingen inte påbörjades under 2021.

Driftskonsekvenser av investeringen är i nuläget inte tillräckligt utrett. I grunden ska inga driftkostnader, förutom kapitalkostnader och eventuellt serviceavtal tillkomma.

Ombyggnation PCI

I samband med avbrytandet av projekt Nya Akuten i dess dåvarande form fick förvaltningen i uppdrag att snarast planera för långsiktigt temporär utökning och anpassning av akutmottagningens lokaler. Visby lasarett har inga lediga ytor och det finns därmed ingen möjlighet att åstadkomma utökade lokaler utan att någon verksamhet flyttas ut till paviljonger. Uppdraget att samtidigt planera för utflytt av verksamhet för att inrymma PCI-verksamheten i sjukhuset innebär att helhetsprojektet kring långsiktigt tillfälliga lokaler innehåller flera avgränsade projekt: paviljonger, ombyggnad av akutmottagningen och PCI.

Paviljongslösningen har en tidshorisont om cirka 10-15 år. För att frigöra lokaler för en permanent placering till PCI verksamhet flyttar läkarexpeditioner, jourrum etc. på plan 4 i sjukhuset till paviljongerna. PCI-verksamheten kräver en stor ombyggnation och kraftfull utrustning varför detta inte kan planeras som en tillfällig placering. En teknisk förstudie är genomförd som visar att det är fastighetsmässigt möjligt att förlägga PCI-verksamheten i tänkta lokaler. Planering går i nuläget vidare med en fördjupad förstudie för att fortsätta utreda hur verksamheten kan inrymmas i lokalerna. Upptagen investeringsutgift är endast en bedömd investeringsutgift på 15-20 miljoner enligt schablonmässig kostnad om 55-60 tkr per kvadratmeter i tänkt ombyggnation. Innan fördjupad förstudie är genomförd finns ingen ny kostnadsindikation.

Ombyggnation av akutmottagningens lokaler

Sedan tidigare har regionfullmäktige beviljat hälso- och sjukvårdsförvaltningen 8 miljoner i investeringsmedel för att utöka och till viss del bygga om akutmottagningens lokaler när väl den tillfälliga paviljongsbyggnaden är på plats och akutmottagningens grannverksamheter har flyttat ut i början av 2023. Arbeta pågår i projektet som är i programhandlingsfas och i samband med detta har det också genomförts en ny kostnadsbedömning. Enligt den nya kostnadsindikationen är den nya bedömningen att investeringsutgift för ombyggnation av akutmottagningen är ytterligare 10 miljoner, dvs totalt 18 miljoner. Även om den sedan tidigare beslutade paviljongen är en tillfällig lösning är 10-15 års tidshorisont tillräckligt lång tid för att åtgärderna ska vara robusta och verkligen åtgärda delar av den problematik som finns idag, och som funnits under lång tid. Problematiken på akutmottagningen är i grunden betydligt mer omfattande än vad denna ombyggnation kan lösa.

Den första kostnadsbedömningen gjordes augusti 2020 och tänkta åtgärder var då relativt få och enkla i enstaka rum. Sedan dess har programhandling tagits fram tillsammans med arkitekt och verksamhet vilket innebar mer omfattande förändringar i delar av akutmottagningen. De mer omfattande förändringarna i rummen innebär också mer omfattande behov av ytskiktetsarbeten m.m. Dessutom tar de mer omfattande förändringarna mer tid i anspråk, vilket är en kostnadsdrivande faktor. En del som ökar investeringskostnaden är att det är ett mycket svår genomförbart projekt då genomförandet ska ske med befintlig verksamhet igång och behöver då ske etappvis.

Erfarenheter av covid-19-pandemin har också påverkat behoven av justeringar av programhandling. Utöver detta har kostnadsutvecklingen varit kraftig sedan den första bedömningen gjordes.

Hälso- och sjukvården begär härmed ytterligare investeringsmedel om 10 miljoner för ombyggnationen i akutmottagningens lokaler som beräknas ske under 2023.

Lokaler på Korpenområdet

Vårdcentralerna Visby Norr, Hemse och Wisby Söder har i dagsläget behov av större lokaler. Förvaltningen har ett uppdrag att på ett mer omfattande sätt titta på hur lokalerna ska kunna utformas för att på ett bättre sätt kunna understödja förändringarna enligt intentionerna i God och nära vård. Korpenområdet är ett vård- och omsorgsområde och det är framförallt socialförvaltningens och hälso- och sjukvårdsförvaltningens verksamheter som finns på området idag.

Korpenområdet är det område där mest vård bedrivs i Visby förutom vid Visby lasarett. Det är en omfattande öppenvårdsverksamhet inkluderat många verksamheter, så även tandvård. På området är också vuxenpsykiatriens lokaler placerade. Området omgärdas i dagsläget av en relativt omfattande säkerhetsproblematik. Ett arbete har gjorts av flera förvaltningar för att identifiera den säkerhetsproblematik som finns. Nu pågår analysarbete för att också identifiera vilka åtgärder som kan bidra till ökad säkerhet på både kortare och längre sikt.

Då socialförvaltningens nya kortidsverksamhet öppnar i april har både socialförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen uttryckt behov av de lokaler som kortidsverksamheten nyttjat tidigare. Lokalerna som är aktuella är belägna till största del bredvid Wisby Söder på plan 2 och BVC på plan 3. Under våren har diskussion förts kring vilken verksamhet som ska få tillgång till lokalerna. I skrivande stund är inget fastslaget men i nuläget lutar det åt att det kommer att bli hälso- och sjukvårdsförvaltningen som kommer att få tillgång till de lokaler som kortidsverksamheten lämnar.

Exakt vad lokalerna ska användas till behöver utredas mer innan beslut tas, behoven är stora och det måste säkerställas att lokalerna kommer till användning på bästa sätt. Inriktning är att lokalerna ska användas till öppenvårdsverksamhet då slutenvården är centrerad till Visby lasarett.

Ett relativt omfattande arbete behöver genomföras. Lokalerna är cirka 40 år gamla och i stort behov av underhåll, samtidigt som en omdaning av lokalerna är nödvändig då lokalerna är anpassad till slutenvårdsverksamhet med vårsalar istället för till öppenvårdsverksamhet. Ingen utredning är ännu gjord av hur omfattande underhålls- och investeringsbehovet är. Utifrån senaste anbudet avseende ombyggnation på Korpen kan en projektkostnad på 19 500 kr per kvadratmeter användas som kalkyl och antalet kvadratmeter är 1192. Detta skulle innebära en total investerings- och underhållskostnad på cirka 23 miljoner. I tidigare projekt på Korpen i hus 01 har TKF bedömt att cirka 40 procent är underhållskostnader. Detta innebär att cirka 15 miljoner investeringsmedel är en bästa bedömning i nuläget utan att en närmare utredning är genomförd.

Intensivvårdsavdelningen

Operation-, anesthesi- och intensivvårdsverksamheten behöver utökade lokaler för att möta framtidens krav på den installations- och utrustningstäta typ av vård som bedrivs.

År 2019 gjordes en förstudie som visade att den yta som operation-, anesthesi- och intensivvårdsverksamheten tillsammans behöver för att driva evidensbaserad vård utifrån dagens regelverk innebär ungefär en fördubbling av nuvarande lokalyta.

År 2021 gjordes en del åtgärder i den så kallade IVA-centralen utifrån krav från arbetstagarorganisationerna.

I dagsläget pågår arbete med en fastighetsutvecklingsplan och en utredning gällande behandlingsbyggnad 23. Dessa ska tillsammans med exempelvis rekommendationen Robusta sjukhuset utgöra en grund för de vägval som behöver göras kring behoven av långsiktigt utökade lokaler för Visby lasarett.

Planeringshorisonten för att den långsiktiga lösningen ska komma på plats är cirka 15 år. Under dessa år ska verksamheten fortsätta att bedriva en intensivvård utifrån dagens och i viss mån framtidens perspektiv.

En behovsanalys för intensivvårdsavdelningen ska tas fram men redan nu vill hälso- och sjukvården ändå signalera att någon form av ombyggnation av lokalerna troligtvis kommer att bli nödvändig.

Gasarmar och pendlar

Gasarmar, kirurgmobiler och pendlar för gas, el, datanätverk etcetera. Nuvarande utrustning är installerad 1994 och inte utbytt sedan dess. Det finns inga reservdelar, ingen leverantör eller servicegivare längre. Behovet omfattar flera enheter på sjukhuset och har förändrats sedan de installerades.

Projektet behöver samordnas med fastighet, medicinsk teknik och verksamhet. Förstudie som utreder behov och inventerar befintligt utrustning samt tar fram förslag på åtgärder och kostnader behöver genomföras innan genomförandeprojekt. Investeringskostnaden bedömdes år 2020 ligga på 3 miljoner.

Övriga behov av lokalförändringar

Hemse vårdcentral

Det är trångt och brist på lokaler på vårdcentralen i Hemse. En beställning på en förstudie gällande lokaler för provtagningen har lämnats till TKF. Provtagningen har idag tre platser men det är bara två som fungerar väl. Det finns också en analysdel av lokalen där det saknas spoldecinfektor. RWC har inget förrum och speglar etcetera för övervakade provtagningar. En utredning med förslag för lokalanpassningar behöver tas fram. Det kommer behövas mer yta till provtagningen vilket kommer innebära ökad brist på lokaler.

Andra problemområden på Hemse vårdcentral är sårvårdsrummet som inte har verksamhetsanpassad ventilation och att personalrummet är alltför trångt. Pandemin har gjort det väldigt tydligt att det behöver finnas ett definierat flöde och lokaler för infekterade patienter där lokalerna idag inte stödjer det behovet.

För att frigöra yta och kunna åtgärda några av problemen ser hälso- och sjukvårdsförvaltningen på om det går att flytta ut några funktioner från vårdcentralen till lokaler vid huvudentrén omfattande ungefär 100 kvm. Förstudie ska genomföras under 2022. Då lokalen inte ägs av Region Gotland kommer diskussion att tas med nuvarande fastighetsägaren Hemsö om behov av investeringar. Om investeringar genomförs leder detta till ökade hyreskostnader för hälso- och sjukvården.

Slite bassängentré

Hälso- och sjukvården ansvarar för badet i Slite och därigenom också för uthyrningen till patientföreningar. För att komma in till badet behöver man gå via vårdcentralens lokaler eller via socialförvaltningens boendelokaler, det finns ingen ingång utifrån.

Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen nyttjar badet på tider när vårdcentralens verksamhet är öppen och då kommer patienter till badet via vårdcentralens lokaler. Att gå via vårdcentralen när den är stängd är inte möjligt ur bland annat säkerhetsperspektiv. Socialförvaltningen har byggt om i sina verksamhetslokaler och nu är tillträdet för patientföreningar bekymmersamt då de antingen ska gå via trädgården med otydliga slingriga hala gångar eller via socialförvaltningens äldreboende.

Både socialförvaltningen och hälsa- och sjukvårdsförvaltningen vill flytta entrén till badet. Hemsö ser på förslag, tekniska möjligheter och vad det kan kosta. En möjlig utveckling med en egen entré skulle kunna vara ett övertagande av ansvaret för bassängen då den då inte längre är knuten till hälsa- och sjukvården. Under åren har diskussioner förts med RSF fritid om övertagande av badet på lång sikt men den diskussionen kan inte föras konkret utan separat ingång. Då lokalen inte ägs av Region Gotland kommer diskussion att tas med nuvarande fastighetsägaren Hemsö om behov av investeringar. Om investeringar genomförs leder detta till ökade hyreskostnader.

Investeringsökanden

2023-2027

Nämnd/Förvaltning:

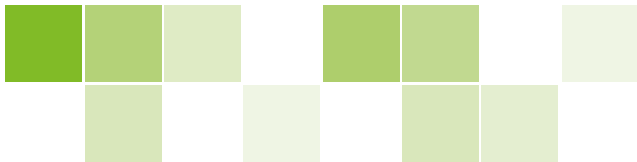
Kategori av investering 1-5 se nedan	Projekttext	Prio 1,2	Investeringsbudget, brutto fler				Driftkostnads, (kapitalkostnader + övr kostnader) tkr	Avstämt med projektavdelningen			
			2023	2024	2025	2026			2027		
1	Pott		40 000	40 000	40 000	40 000	200 000				
1	Angiografutrustning		7 000				7 000	Samtidigt skrivs tidigare investeringar av ur bokföringen Enbart kapitalkostnader i nuläget			
1	Särskilda projekt										
1	Särskilda projekt							Stort projekt som påverkar driftskostnader på många sätt, både högre och lägre. Här redovisas enbart kapitalkostnader.			
1	Särskilda projekt		11 000	10 000	10 000	10 000	10 000	1 450			
1	Särskilda projekt							1 117			
1	Särskilda projekt							1 117			
1	Särskilda projekt							1 015			
1	Särskilda projekt							1 015			
1	Särskilda projekt							1 015			
2	Hab/rehab	2	4 000				4 000				
2	Kallebesignalsystem										
2	Ombyggnation för att inrymma PCI	1	2 000	2 000			4 000	812			
2	Tillägg ombyggnation akutmottagning	1	5 000	15 000			20 000				
2	Ombyggnation korpen kortids	1									
2	Intensivvårdsavdelningen	2									
2	Gasamar och pendlar	1	3 000				3 000	305			
Totalt investeringar			75 000	84 000	60 000	50 000	309 000	6 917	11 513	12 528	12 528

Skattefinansierade investeringar - dela upp i undergrupper enl. beslutad indelning

1. Investeringspott för maskiner, inventarer, löpande IT-investeringar samt mindre ombyggnader. Beloppet är beslutat per nämnd av RF och behöver inte äskas

2. Lokalinvesteringar

Överförmyndarnämnden

[Dokumentets rubrik]

Överförmyndarnämnden

Fastställt av överförmyndarnämnden

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2022-03-08

Gäller 2022-2025

Ärendenr ÖFN 2022/4

Version [1.0]

Innehåll

1. Överförmyndarnämndens uppdrag	2
2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling	2
3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser	3
4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar	3
5. Bedömning av resurser 2023-2025	3
6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027	4

1. Överförmyndarnämndens uppdrag

Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att utöva tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare i Region Gotland. Tillsynen ska garantera rätten åt personer som inte själva kan förvalta sin egendom, bevaka sin rätt eller sörja för sin person. Nämnden är också ansvarig för att engagera, rekrytera och utbilda gode män och förvaltare. Nämnden ansvarar även för att förordna god man för ensamkommande barn.

2. Omvärldsanalys och förväntad utveckling

För överförmyndarnämndens vidkommande är utvecklingen kring *SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn* den fråga som i störst utsträckning kan komma att påverka nämndens verksamhet framöver. Om utredningen blir verklighet, förslaget är att majoriteten av förändringarna ska träda i kraft from 2023-01-01, innebär det många nya arbetsuppgifter med en ökad administrativ börda för överförmyndarnämnden. Det rör sig bland annat om ett övertagande av utrednings- och beslutsuppgifter från tingsrätten och en betydligt mer omfattande informationsplikt gentemot huvudmännen än tidigare. Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) beräkning så behöver överförmyndarna i Sverige utöka sin personalstyrka med en dryg tredjedel för att kunna bära den utökade arbetsbelastningen. Utredningen beräknar en ökad omkostnad för Sveriges kommuner med ca 200 miljoner kronor per år från och med 2027, och en något lägre summa de första åren.¹ En kostnad som ska finansieras med ökade statsbidrag. SKR i sin tur beräknar de faktiska kostnaderna till omkring 393 miljoner kronor årligen.² Förväntad utveckling i frågan är således svårt att säkert uttala sig om. Klart är att om utredningen blir verklighet så kommer nämnden att behöva utökade resurser, såväl personella som ekonomiska. Men med hänvisning till att det ännu är osäkert till när eller i vilken utsträckning förslagen kommer att genomföras kommer nämnden inte att äska några medel i år. Nämnden avser däremot att med det här dokumentet göra regionledningen uppmärksam på den kommande utvecklingen inom området.

Omvärldens ökade digitaliseringsgrad kommer också påverka nämnden i så måtto att man bör hålla jämna steg med den utvecklingen. Hantering av ställföreträdarens redovisningshandlingar blir allt mer digitaliserad för varje dag som går. Ett inköp av en e-tjänst som är helt kompatibelt med kansliets verksamhetssystem är på gång att genomföras under andra halvan av 2022. För inköp finns medel avsatta men den löpande licenskostnaden har nämnden idag inte budgeterat för. Driftskostnaden estimeras uppgå till ungefär 50 tkr per år men bedöms rymmas inom befintlig budgetram.

Överförmyndarnämnden följer också den internationella säkerhetsutvecklingen noga. En eventuell konflikt med stora mängder flyktingar kan komma att påverka verksamheten då ansvaret för förordnandet av gode män för ensamkommande barn som kommer till Gotland ligger hos nämnden. Den framtida utvecklingen i frågan ligger dock utanför nämndens påverkan men en beredskap för ökad arbetsbörda inom området finns. En ökad arbetsbörda inom området kommer dock att påverka den övriga verksamheten.

¹ SOU 2021:36 Ställföreträdarutredningen, *Gode män och förvaltare – en översyn*. 49.

² Kalle Larsson, *Sveriges kommuner och regioners yttrande över Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36)*, 2021. 18.

3. Bedömning av balans mellan uppdrag, mål och resurser

I dagsläget bedömer nämnden att balansen mellan uppdraget, möjligheten att uppnå uppsatta mål och nämndens resurser är god. Under 2021 beviljades nämndens kansli ytterligare en heltidstjänst, där kansliets personella resurser nu motsvarar fem heltidstjänster. Avseende perioden 2023-2025 så kan kansliet komma att behöva utökas ytterligare. I vilken utsträckning är beroende på den politiska hanteringen av *SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn*. SKR har dock gjort bedömningen att överförmyndarna kommer att åläggas en utökad arbetsbörda motsvarande drygt 30 % av nuvarande bemanning. Eventuella extra resurser avseende administrativa kostnader bedöms rymmas inom existerande budget.

Vad gäller resurserna nämnden har att disponera för arvoden till ställföreträdare så är balansen god. Under 2021 uppvisades i positivt resultat i den budgetposten. Detsamma är gällande för nämndens omkostnader.

4. Konsekvenser av föreslagna effektiviseringar

Överförmyndarnämnden har inga föreslagna effektiviseringsåtgärder att implementera under perioden. Däremot kommer kansliet att flytta och byta kontorslokaler som en del av den lokalöversyn som regionen genomför under våren 2022. Vilka konsekvenser de får för nämndens verksamhet är i dagsläget svårt att sja om. Om kansliets krav på lokaler tillgodoses kommer konsekvenserna rimligen inte att bli betydande. Möjligen kommer kostnader för lokaler att minska något vilket är en hänsyn att bära med sig inför tecknandet av överenskommelsen med regionstyrelseförvaltningen för 2023.

5. Bedömning av resurser 2023-2025

Driftbudget för 2022 enligt tabellen nedan.

	Kanslitjänster	8511 Arvoden	8523 Nämnd	Totalsumma
501100 Fasta arvoden			-78	-78
501200 Sammanträdes- och förättn			-123	-123
504100 Uppdragstagare		-2 950		-2 950
552100 Bilersättning, skattefria		-240	-5	-245
553100 Omkostnadsers, skattefria		-250		-250
561100 PO-pålägg		-944	-76	-1 020
705000 Resekostnader (Personal)			-20	-20
743970 Kanslitjänster	-3 639			-3 639
745000 Konsulttjänster			-15	-15
745900 Övriga konsulter		-141		-141
761000 Avgifter			-4	-4
765000 Avgifter kurser, konf mm			-29	-29
Totalsumma	-3 639	-4 525	-350	-8 514

Överförmyndarnämnden bedömer sig behöva minst bibehållen nivå på tilldelade resurser under perioden 2023-2025. Den centrala frågan är utvecklingen kring utredningen *SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn*. Om dess föreslagna åtgärder genomförs kommer nämnden att behöva utökade personella resurser till kansliet, uppskattningsvis motsvarande

ytterligare en heltidstjänst. Det finns också en eventualitet i frågan om minskade lokalkostnader för kansliet med hänvisning till den, i skrivande stund, pågående lokalöversynen på Visborgsområdet. Ökade kostnader i frågan om digitalisering bedöms rymmas inom existerande budget.

Avseende kostnaderna för arvode till ställföreträdare så bedömer nämnden det som nödvändigt att bibehålla nuvarande nivå under perioden. Detta med hänvisning till att den slutliga kostnaden är otroligt svår att prognosticera. Ett flertal faktorer som inte nämnden kan påverka inverkar på den slutliga summan av arvoden. Exempelvis det totala antalet ärenden, andel av ärenden där huvudmannen själv betalar, hur många ställföreträdare som gör anspråk på arvodet, hur arbetsintensiva ärendena är, antalet godmanskap för ensamkommande barn etc.

Nämndens egna omkostnader bedöms befinna sig på en bra nivå inför perioden 2023-2025.

6. Investeringsförslag med motiveringar 2023-2027

Överförmyndarnämnden har, i dagsläget, inga investeringsförslag för perioden.

Protokoll

RS § 53 Strategisk plan och budget 2023-2025 – Regionstyrelseförvaltningen

Ärendenummer: RS 2022/312
Paragraf föregående instans: AU § 40

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner förslag till strategisk plan och budget 2023-2025 för fortsatt hantering vid budgetberedningen våren 2022.

Sammanfattning

Strategisk plan och budget beskriver förvaltningens nuläge och balans mellan uppdrag, mål och resurser med sikte på framtiden. Förvaltningen är medvetna om den ekonomiska situationen och att restriktivitet i äskanden ska råda. Men med utgångspunkt i dagens balans mellan uppdrag, mål och resurser och med sikte på framtidens mål och utmaningar inom **hållbarhet, globalisering, digitalisering, demografi, livskvalitet och demokrati** görs bedömningen att regionstyrelseförvaltningen är i behov av resursförstärkningar.

De specifika uppdrag som enligt anvisningarna ska redovisas till budgetberedningen överlämnas i separata ärenden.

I arbetsutskottet föreslogs att Strategisk plan och budget 2023-2025 kompletteras med en tabell som tydliggör driftäskanden.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Anna Derwinger Hallberg, kvalitetsdirektör, regionstyrelseförvaltningen.

Saga Carlgren (V) yrkar att pausa arbetet med ”strategiskt hållbar bemanning” med den inriktning som gäller idag och göra en ordentlig utvärdering i de verksamheter där arbetet pågår. Samt att behovet av utökning av budgeten för stöd till sociala föreningar arbetas in i strategisk plan och budget.

Claes Nysell (L) yrkar på bifall till arbetsutskottets förslag.

Ordförande ställer proposition på Claes Nysell tillika arbetsutskottets förslag och Saga Carlgrens yrkande och finner att arbetsutskottets förslag bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningen 2022-03-02

Skickas till

Ärende RS 2022/7

RS § 54 Strategisk plan och budget 2023-2025 – räddningstjänsten

Ärendenummer: RS 2022/326
Paragraf föregående instans: AU § 41

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen godkänner räddningstjänstens strategiska plan och budget 2023-2025.

Sammanfattning

Trots att RiB personal (räddningstjänstpersonal i beredskap) är ryggraden i de flesta räddningstjänster så har svårigheterna med att rekrytera och bibehålla personal ökat i hela riket de senaste åren. I Region Gotland har rekrytering av RiB fungerat bra förutom i Slite där ett rekryteringsarbete gjorts i omgångar. Den absolut viktigaste delen för att få en budget i balans är att rekrytera och behålla personal både inom RiB- och heltidsorganisationen. Arbetet med rekryteringen kommer att fortsätta under 2022.

I december 2021 antogs räddningstjänstens nya handlingsprogram som sträcker sig över två år. Ett stort arbete med att ta fram nästa handlingsprogram kommer att startas upp under hösten 2022. Det kommer att sträcka sig över en fyraårsperiod, från år 2024 till och med 2028. I och med ett nytt handlingsprogram kan räddningstjänsten anpassa sin verksamhet och resurser utifrån det givna uppdraget samt den politiska ambitionsnivån.

Rekrytering av ny räddningschef pågår och ska vara klar under hösten och hen är troligen i tjänst någon gång under sommarmånaderna 2022. Detta är också en viktig del för den fortsatta utvecklingen av räddningstjänsten.

Inte sedan 2016 har räddningstjänsten haft en ekonomi i balans, vid en närmare analys är det tydligt att den är underfinansierad med tanke på ambitioner och krav i nuvarande handlingsprogram samt att rekryteringen av RiB i Slite drar ut på tiden. Utfallet av personalkostnaderna 2021 uppgick till 86 procent av budget. Ett budgetäskande föreslås med 2,9 mnkr.

I strategisk plan äskas det för investering utöver ”potten” för lokalanpassningar under de närmaste åren då fem brandstationer på landsbygden saknar dusch och omklädningsrum för både män och kvinnor.

Bedömning

Barn- och genusperspektiv – Beslutet får konsekvenser för barn- och genusperspektivet, detta då de investeringar som kommer genomföras innebär att förutsättningar skapas för en god arbetsmiljö för alla medarbetare inom Räddningstjänsten oavsett genus. Mer om investeringarna finns beskrivet i strategisk plan och budget.

Landsbygdsperspektiv - Beslutet får konsekvenser för landsbygdsperspektivet, detta då investeringar innebär att en förnyelse av fordon, maskinpark, utrustning med mera vilket kommer bidra till att samtliga av räddningstjänsten stationer på landsbygden får likvärdiga förutsättningar och likvärdig arbetsmiljö. Mer finns beskrivet under investeringar i strategisk plan och budget.

Ekonomisk konsekvensanalys – Det framtida investeringsbehovet ryms inte inom befintlig ram, därmed äskas det för extra medel till avskrivningskostnader samt tillhörande räntekostnader. Räddningstjänsten lägger även fram ett förslag till ramjustering för ett ökat utrymme för att klara årliga ej påverkbara kostnader då dessa inte ryms inom nuvarande budgetram.

I arbetsutskottet föreslogs att sidan 5 i Strategisk plan och budget kompletteras och rättas med korrekta uppgifter om vad som är investeringskostnader och vad som är drift. Samt att första raden i tabellen på sidan 5 "Lönesatsning för utjämning mot riket" ändras till annan lämplig rubrik.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Dick Svennefelt, räddningschef, samhällsbyggnadsförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningen 2022-03-28
Bilaga 1 Strategisk plan och budget 2023-2025
Bilaga 2 Investeringsäskande 2023-2027

Skickas till

registrator-mbn@gotland.se

TN § 31 Strategisk plan och budget 2023-2025

Ärendenummer: TN 2022/426

Paragraf föregående instans: TN AU § 34

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden beslutar att godkänna strategisk plan och budget 2023-2025 för teknikförvaltningen.

Sammanfattning

Teknikförvaltningen har tagit fram förslag till strategisk plan och budget för åren 2023-2025 inklusive investeringsplan för perioden 2025-2027. Förslaget är upprättat i enlighet med anvisningarna.

Bedömning

Framtaget budgetförslag speglar väl teknikförvaltningens behov av resurser de kommande åren.

Barn- och genusperspektiv – Perspektiven har beaktats vid planering av exempelvis investeringar.

Landsbygdsperspektiv – Perspektivet har beaktats vid planering av verksamhet och investeringar.

Ekonomisk konsekvensanalys – I planen redovisas ekonomiska konsekvenser för investeringsförslagen samt behov av ramförstärkning de kommande åren för förvaltningens uppdrag.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av ekonomichef Ylva Svangren via länk.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

Tekniska nämnden beslutar att godkänna strategisk plan och budget 2023-2025 för teknikförvaltningen.

Beslutsunderlag

Strategisk plan och budget 2023-2025

Tjänsteskrivelse 2022-03-17

Skickas till

Regionstyrelseförvaltningen, ärendenummer RS 2022/7.

MBN § 42 Strategisk plan och budget 2023 - 2025

Ärendenummer: MBN 2022/7

Paragraf föregående instans: AU § 52

Miljö- och byggnämndens beslut

- Miljö- och byggnadsnämnden godkänner Strategisk plan och budget 2023-2025 med de ändringar som presenterades.

Sammanfattning

Miljö- och byggnämndens ansvarsområde hanteras av enhet Stadsarkitekt, enhet Bygglov, enhet Plan, enhet Geografisk Information, enhet Livsmedel & Alkohol och enhet Miljö- och hälsoskydd.

Region Gotlands vision och mål ska göra Gotland till en ännu mer attraktiv plats att bo och leva på. Det innebär fler nya invånare varje år vilket naturligtvis påverkar arbetsbelastningen för verksamheterna inom Miljö- och byggnämndens område.

Nämndens ambition är att arbeta för en hållbar och dynamisk landsbygd. Nämndens arbete ska bidra till en nytänkande tillväxtkommun och med ett aktivt arbete med energi- och klimatomställningen. För en hållbar samhällsutveckling, ska ett jämställdhetsperspektiv och ungas rätt till delaktighet och utveckling genomsyra arbetet.

Nämnden står inför stora klimat- och miljöutmaningar. Tillgången på dricksvatten av tillräcklig kvantitet och kvalitet är en utmaning och en stor framtidsfråga för Gotland. Inflyttning och turismen ökar på Gotland, fritidshus och tillfälliga boenden nyttjas längre tid och under större delar av året och med det ökar inströmningen av bygglovsansökningar, vilket ställer högre krav på infrastruktur.

Det ställs större krav på snabbare och bättre informationsflöde i samhället, samtidigt som lagstiftningen ständigt förändras och ställer stora krav på den enskilde medarbetaren. Genom en fortsatt satsning på digitalisering och effektivare processer, vill nämnden se att klimatavtrycket minskar på Region Gotland.

Region Gotland vill ha en snabb och rättssäker förmåga att hantera viktiga frågor som bostadsbyggande och företagsetableringar. Kunderna ställer högre krav på enklare och snabbare hantering samtidigt som den ska vara likvärdig och rättssäker. Parallellt som komplexiteten i ärendena och kraven på kvaliteten i besluten har ökat så har lagstiftaren även ställt allt större krav på att handläggningen av ansökningar om förhandsbesked och bygglov ska gå snabbare. Detta påverkar hela samhällsbyggnadsprocessen genom att den blir mer resurs- och tidskrävande.

Under 20201 ökade inströmningen av ärenden exceptionellt gällande bygglov, byggnmälan och tillsynsärende. I början av 2022 har inflödet av ärenden varit ännu större. Förutom att enhet Plan och enhet Bygg behöver ytterligare förstärkning så påverkar mängden ärenden även enhet Geografisk Information, enhet Miljö- och hälsoskydd och enhet Stadsarkitekt.

Nämnden bör ligga på självfinansieringsgrad på ca 70 procent, vilket är en rimlig nivå med hänsyn till vad myndigheten enligt lag får ta ut i avgifter. Resterande del av arbetet, som nämnden bedriver, behöver finansieras av skattemedel genom en ramfördelning.

Sammantaget för samhällsbyggnadsförvaltningen finns ytterst små möjligheter till rena besparingar. Effektiviteten inom förvaltningen finns genom satsningar för att öka produktiviteten. Samhällsbyggnadsförvaltningen har en ambitiös digitaliseringsagenda. Ett mer digitaliserat arbetssätt för våra medarbetare frigör tid till arbetet med ärenden som inkommer till Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Samhällsbyggnadsnämnden äskar 2023 till en ramjustering med 6 860 tkr. Beloppet är inklusive den omfördelning mellan förvaltningarna med 700 tkr som sker på grund av att interndebitering för Visborgsprojektet upphör. För 2024 äskas en ramhöjning med 600 tkr för rekrytering av en mätingenjör.

I strategisk plan äskas det för investering utöver ”potten” till GPS utrustning till enhet Geografisk Information.

Redan under 2022 äskas om tilläggsanslag för att klara arbetet samt att starta upp den rekrytering som behövs framgent. Tilläggsanslag äskas även för världssamordnarens budget och en resurs för att klara av den nya riskklassningen av livsmedelsverksamheterna på Gotland.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Lena Larsen, ekonomichef. Lena informerar om ändringar i texten på sida 4 och sida 7. På sida 9 har 600 000 kr för Riskklassning på enhet Livsmedel flyttats till år 2023, är inte ramhöjande.

Gunnel Lindby (C) yrkar på bifall på förvaltningens förslag.

Ordförande Ingemar Lundqvist (M) yrkar att:

Miljö- och byggnadsnämnden godkänner Strategisk plan och budget 2023-2025 med de ändringar som presenterades.

Ordförande ställer proposition yrkandet och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Strategisk plan och budget 2023-2025

Skickas till

Regionstyrelsen ärende nr; RS 2022/7

BUN § 26 Strategisk plan och budget

Ärendenummer: BUN 2022/6

BUN AU §18

Barn- och utbildningsnämndens beslut

- Plan för investeringsbudget fastställs enligt förvaltningens förslag. (Inklusive bilaga 1-3)
- Plan för driftsbudget fastställs enligt förvaltningens förslag med ändringen att ram för grundskolan utökas med 10 miljoner kronor istället för 15 miljoner kronor.

Sammanfattning

Strategisk plan och budget ger besked om barn- och utbildningsnämndens prioriteringar, vilka mål som ska uppnås, vilka resurser som behövs samt hur de ska finansieras under perioden 2023 - 2025.

En bedömning av balansen mellan nämndens uppdrag, mål och resurser baserat på resultat 2021 ger en tudelad bild. Verksamhetsberättelsen 2021 andas mycket stolthet. Nämndens verksamheter lever väl upp till målen i styrkorten. Mot bakgrund av att även 2021 präglats av den pågående pandemin blir omdömet – mycket väl godkänt - och det finns all anledning att vara just stolt över verksamheterna.

Samtidigt finns utmaningar. Vi har barn och elever som inte har likvärdiga förutsättningar och som saknar goda uppväxtvillkor. Verksamheternas kompensatoriska uppdrag och förmåga att organisera stödfunktioner har blivit allt viktigare. Vi har barn och elever som inte mår bra, som är utsatta för kränkningar och vi har elever med hög frånvaro.

Under planperioden kommer det krävas nya arbetssätt, tillgång till stödfunktioner och samarbete över gränserna. Resurser kommer att krävas för att klara det ökade behovet.

Särskilt tre områden pekas ut som kommer att påverka verksamheten; lärarbristen, likvärdigheten och ekonomin. Det här framgår också av den nulägesanalys som förvaltningen gjorde som underlag till beslut för framtidens förskola och grundskola och som under föregående år verifierades av den rapport som Regionens revisorer lämnade gällande likvärdighet och förutsättningar.

Region Gotland står inför betydande utmaningar beroende på de demografiska förändringarna med fler barn och elever samt färre medborgare i arbetsför ålder.

Forts...

Forts. BUN §26

Kompetensförsörjning är en av de absolut viktigaste frågorna under åren som kommer och får mycket stor påverkan på hur vi kan säkra likvärdigheten för barn och elever över hela ön. Det kommer att krävas många typer av åtgärder, både kortsiktiga och långsiktiga. En del i detta är alltså vikten av att Region Gotland har en balans i lönebildningen och fortsätter utveckla attraktiva arbetsplatser för att så väl behålla befintlig personal som att kunna nyrekrytera. En ytterligare aspekt, av avgörande betydelse, är möjligheten för potentiella nya medarbetare att hitta bostad. Här bör Region Gotland agera gemensamt för att hitta lösningar, då bostadsfrågan kan avgöra om en person, och kanske dess familj, väljer att flytta till Gotland eller inte.

Likvärdigheten mellan skolorna är viktig för möjligheten att skapa verksamhet med bra kvalitet över hela ön. De ekonomiska resurserna är gränssättande då förvaltningens kostnader är jämfört referenskostnaden höga utifrån många små och spridda enheter. Referenskostnaderna bygger på kostnadsutjämnings-systemet. Enligt modellen kompenseras Gotland för en skolstruktur bestående av 24 grundskolor. Idag har Gotland totalt 37 skolor, inklusive fristående verksamheter. Skolan har under en följd av år tagit stort ansvar för en ekonomi i balans, ca 100 miljoner kronor har sparats på sex år.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet lämnade ärendet efter diskussion.

Ärendets behandling under sammanträdet

Föredragande: Förvaltningschef Torsten Flemming, Ekonomichef Jimmy Söderström

Yrkanden

Ordförande Stefan Nypelius(C), föreslår att plan för investeringsbudget fastställs enligt förvaltningens förslag (inklusive bilaga 1-3)

Ordförande ställer proposition på sitt förslag och finner att det vinner bifall.

Ordförande Stefan Nypelius(C), föreslår att plan för driftsbudget fastställs enligt förvaltningens förslag med ändringen att ram för grundskolan utökas med 10 miljoner kronor istället för 15 miljoner kronor.

Oscar Lindster (S) yrkar på att nämnden följer förvaltningens förslag.

Ordförande ställer proposition på sitt och Oscar Lindsters förslag och finner att ordförandes förslag vinner bifall.

Forts...

Forts. BUN § 26

Votering begärs och ordförande meddelar följande omröstningsproposition: Ja för bifall till ordförandes förslag och Nej för bifall till Oscar Lindsters förslag.

Omröstningsresultat

Votering genomförs med resultatet 7 ja-röster och 6 nej-röster. Eva Gustafsson (C), Ingrid Engström (C), Niklas Gahne (C), Bobo Writler (M), Michaela Challnius (M), Hilda Frick (SD) och Stefan Nypelius (C) röstar ja. Linus Gränsmark (S), Oscar Lindster (S), Anna Sundin (S), Jessica Palmgren (S), Lena Lind (MP) och Jennie Jarve (V) röstar nej

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteskrivelse 2022-03-16
Strategisk plan och budget BUN 2023 - 2025 inklusive bilaga 1-3

Skickas till

Regionstyrelsen

Protokollsanteckning

Oscar Lindster (S)

S, V, MP och Fi reserverar sig mot de besparingar som ålagts barn- och utbildningsnämnden för perioden 2023–2024 på sammantaget 18 miljoner kronor, fördelat med nio miljoner kronor för år 2023 och nio miljoner för år 2024.

Vi anser att skola och förskola inte klarar mer besparingar. Förvaltningens egen bedömning är att effektiviseringarna kommer att innebära utbudsminskningar då utrymmet för besparingar är uttömt.

GVN § 21 Strategisk plan och budget 2023 - 2025

Ärendenummer: GVN 2022/6

Paragraf föregående instans: GVN au § 18

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

Strategisk plan och budget för 2023 – 2025 fastställs, inklusive bilaga 1 - 3

Sammanfattning

Strategisk plan och budget för år 2023-2025 visar vilka mål och prioriteringar som gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ska uppnås samt vilka resurser som behövs.

Förändringstakten inom nämndens ansvarsområde är fortsatt hög med flera statliga reformer som påverkar verksamheten. Det handlar dels om satsningar på vuxenutbildningar och folkhögskola, dels om omfattande reformer inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen, men även förändringar inom den statliga arbetsmarknadspolitiken och dess påverkan på kommuner och Arbetsförmedlingen. Dessutom pågår utvecklingsarbeten med att förbättra samverkan mellan förvaltningar inom Region Gotland samt andra aktörer för att fler gotlänningar ska komma i arbete eller studier

Andra avgörande utmaningar är hur nämnden ska kunna hantera de demografiska förändringarna med fler elever samtidigt med färre medborgare i arbetsför ålder och ett mer osäkert ekonomiskt läge för Region Gotland.

För att lösa utmaningarna med att dels möta behoven av att försörja det gotländska näringslivet med kompetens och behoven av att ge fler gotlänningar utbildning och sysselsättning krävs en fortsatt utveckling av samverkan mellan nämnder, förvaltningar, dels externa aktörer.

Under 2021 har statsbidragen ökat med 6,9 miljoner kronor. Statsbidragen är en betydande del av nämndens omslutning, nästan 15 procent av omslutningen täcks av statsbidrag. En ökad riktad statlig resurstilldelning medför på längre sikt ett ökat beroende av riktade statsbidrag.

Sammanfattningsvis antas uppdragen för nämnden öka då dels utmaningarna till att matcha arbetssökande med arbetsmarknadens behov av kompetens ökar liksom de statsbidrag som ska stärka dessa verksamheter, dels att etablering av nyanlända gotlänningar fortsatt kommer att vara en utmaning vilket även innebär utvecklingsbehov inom gymnasieskolan, vuxenutbildningen och folkhögskolan.

Forts..

Forts GVN § 21

Ärendets behandling under mötet

Yrkande

Ordförande Andreas Unger (M), föreslår att besluta i enlighet med förvaltningens förslag.

Ordförande ställer proposition på sitt förslag och finner att det vinner bifall

Beslutsunderlag

Strategisk plan och budget 2023 – 2025 inklusive bilagor
Förvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-03-16

Skickas till

Regionstyrelsen

SON § 50 Strategisk plan och budget 2023-2025

Ärendenummer: SON 2022/6

Paragraf föregående instans: SON/AU § 35

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden antar strategisk plan och budget 2023-2025 med förändring av text på sidan 18 som föreslås nedan i protokollet.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige, utöver tillskott från resursfördelningsmodell äldreomsorg och sedvanliga löneökningar, tilldelar socialnämnden driftbudgetmedel 2023 med:
 - 25 mnkr för LSS-verksamhet
 - 6,4 mnkr för svårrekryterade grupper
 - 9,5 mnkr för prisökningar externa avtal.
- Socialnämnden begär att regionfullmäktige tilldelar socialnämnden investeringsbudget enligt sammanställning i strategisk plan och budget 2023-2025.

Sammanfattning

Den demografiska utvecklingen på Gotland är en utmaning med en äldre befolkning som innebär att socialtjänstens välfärdstjänster behöver utökas och förändras. Den psykiska ohälsan ökar, framförallt bland barn och unga, men även bland den yrkesverksamma befolkningen samt för den äldre delen av befolkningen. Våld i nära relationer är också ett stort samhällsproblem. Förvaltningens uppdrag behöver ständigt förändras för att möta brukarnas behov. Utvecklandet av nya arbetsmetoder för att kunna tillmötesgå kommande efterfrågan på välfärdstjänster är nödvändigt.

Socialförvaltningen måste alltid arbeta utifrån ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv. Delaktighet och samverkan med andra är en viktig förutsättning inom de flesta områdena för att få ett bredare perspektiv och använda resurserna på ett effektivt sätt. Exempel är god och nära vård, arbetsmarknadsinsatser, psykisk hälsa och arbete med att få elever att fullfölja sin skolgång. Det handlar också om medarbetare och chefer med kompetenssatsningar och satsningar för att öka frisknärvaron.

Det finns stora behov inom samtliga verksamhetsområden och det krävs att förvaltningen kan fortsätta att arbeta med olika åtgärder, så som effektiv bemanning och nya arbetssätt, i syfte att hushålla med resurserna och nå en ekonomi i balans. Det krävs också att äldreomsorgen även i fortsättningen får tillskott från resursfördelningsmodellen (utifrån den demografiska utvecklingen med allt fler äldre). LSS-verksamheten bedrivs med stora underskott mot budget, trots mycket lågt kostnadsläge nationellt. När en verksamhet utförs med så låga kostnaderna riskeras kvaliteten. För att vara helt i ekonomisk balans behövs 25 mnkr i budgettillskott till LSS-verksamheten. För individ-

och familjeomsorgen bedöms kostnaderna fortsätta att sjunka något, i och med nya arbetssätt, och målet är att nå en ekonomi i balans.

Den största utmaningen för socialförvaltningen framåt är kompetensförsörjning. För att kunna behålla och rekrytera medarbetare och chefer behövs budgettillskott med 6,4 mnkr för att höja lönenivåerna för ett flertal grupper. Detta utöver sedvanlig kompensation för ökade lönekostnader.

Förvaltningen behöver också 9,5 mnkr i budgettillskott för prisökningar avseende externa avtal då förvaltningen köper många tjänster från privata utförare. Under 2021 köptes tjänster för över 400 mnkr.

Framåt behövs investeringsbudget för att möta behovet av fler platser på särskilt boende för äldre. Det behövs två nya äldreboenden med 80 platser vardera fram till 2027, investeringsutgiften är bedömd till 165 mnkr per boende. Det behövs också ytterligare en gruppbostad LSS samt en ny bostad med särskild service SoL. För att anpassa lokaler till hemsjukvården, behövs troligen också investeringsbudget. Det behövs också en årlig pott för satsning på välfärdsteknologi och anpassning av lokaler samt utrustning. Det totala investeringsbehovet bedöms till 427 mnkr åren 2023 till 2027 (utöver redan beslutad investering i Tingsbrogården 2023 med 18 mnkr).

Bedömning

Strategisk plan och budget 2023-2025 följer anvisningarna från regionstyrelseförvaltningen och tjänar som underlag inför regionstyrelsens budgetberedning. Förvaltningens bedömning är att utvecklingsområden, målsättningar och aktiviteter stämmer väl överens med regionfullmäktiges mål.

Ärendets behandling under mötet

Anna-Lena Gutedal, ekonomichef, Öystein Berge, kvalitetschef, och Roger Nilsson, HR-chef, föredrar ärendet.

Inför socialnämndens sammanträde har slutligt underlag för Strategisk plan och budget 2023-2025 skickats ut till ledamöterna.

Ola Lindvall (C) tar upp en formulering på sidan 18, rubrik 3.1.3. som han föreslår ska ändras. Nu är formuleringen "Förvaltningen ska inte ta på sig nya uppdrag som inte stöds av lagstiftningen och inte är finansierade". Nytt förslag till formulering diskuteras och förslaget är "Om förvaltningen tar på sig nya uppdrag som inte finns i lagstiftningen så ska det finnas finansiering för det".

Fråga ställs om byggnationen av LSS-boende på Terra Nova och var det befinner sig i processen om bygglov. Socialdirektören tar reda på mer information och återkommer till nämnden om det.

Diskussion förs även om ett framtida särskilt boende i Slite där det konstateras att ett detaljplanearbete är en förutsättning för att möjliggöra denna byggnation och kunna söka om bygglov. Ett detaljplanearbete skulle behöva påbörjas under åren 2022-2023 för att kunna hålla tänkt tidplan. Det är därför väsentligt att ledamöterna i socialnämnden lyfter detta till sina kollegor i byggnadsnämnden.

Ordförande yrkar att socialnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag med en förändring av texten på sidan 18 enligt ovan.

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse strategisk plan och budget 2023-2025 socialförvaltningen,
daterad 2022-03-07

Strategisk plan och budget 2023-2025 socialförvaltningen, daterad 2022-03-15

Skickas till

RS registrator

RSF ekonomi och styrning

SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef

HSN § 38 Strategisk plan och budget för 2023-2025

Ärendenummer: HSN 2021/11

Paragraf föregående instans: HSN-AU § 37

Hälso- och sjukvårdsnämndens beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden antar strategisk plan och budget 2023-2025 inklusive bilagor och begär av regionfullmäktige att:

- Utöver resursfördelningsmodell, kompensera hälso- och sjukvårdsnämnden med 47,3 miljoner enligt nedanstående redovisning.
- Tilldelar hälso- och sjukvårdsnämnden medel för personalkostnadsökningar inklusive medel kopplat till bristyrken och jämställdhet.
- Regionfullmäktige tilldelar hälso- och sjukvårdsnämnden investeringsmedel enligt sammanställningen i strategisk plan och budget 2023-2027.

Sammanfattning

Strategisk plan och budget 2023-2025 anger den strategiska inriktningen för hälso- och sjukvården på Gotland. Omställningen mot en god och nära vård är en av de största förändringarna under planperioden och framåt, och genomsyrar på många sätt de förflyttningsområden och strategier som presenteras i planen. Visionen är en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård, med en stark primärvård som bas.

Hälso- och sjukvården har kraftigt påverkats av covid-19-pandemin. Många patienter har även valt att avstå från att söka vård trots ett upplevt behov. Andra svårigheter har varit inställda och uppskjutna vårdbesök och vårdåtgärder samt svårighet i att upprätthålla vårdgarantins.

Gotland är redan nu över snittet i antalet äldre per arbetsför ålder jämfört med resten av Sverige. Med stigande ålder ökar sannolikheten för flera sjukdomar vilket ger en ökad risk för stort vårdbehov.

Hälso- och sjukvården är idag i alltför stor omfattning beroende av inhyrd personal. Detta påverkar såväl arbetsmiljö som kontinuitet för patienter, förutsättningar för verksamhetsutveckling samt ekonomin.

Det nationella systemet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården ska implementeras i hälso- och sjukvården. Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp syftar till ökad jämlikhet, effektivitet och kvalitet i hälso- och sjukvården samt en mer välorganiserad och helhetsorienterad process för patienten.

Primärvården, som har både kommunal och regional huvudman, ska vara basen och navet i hälso- och sjukvården. Patienterna ska passera sömlöst genom hälso- och sjukvårdssystemet. Primärvården ska finnas nära invånarna och ha goda möjligheter att arbeta främjande, förebyggande och proaktivt. I primärvården byggs kontinuitet upp för att främja relationer och bidra till ökad trygghet och tillgänglighet. Dock så behöver läkarförsörjningen förstärkas avsevärt.

Pandemin har påskyndat ett mer digitalt beteende och ökat den digitala mognaden avsevärt. Förväntningarna på digitala tjänster, både från medarbetare som från medborgare har ökat.

Balansen mellan hälso- och sjukvårdsnämndens uppdrag, mål och resurser inför planperioden är avhängigt hur hälso- och sjukvården utvecklas eller lyckas inom följande områden; omställning god och nära vård, kompetensförsörjning, digitalisering, kostnadsutveckling för utomlänsvård, läkemedel och laboratoriekostnader, samt effektiviseringar. Hälso- och sjukvården står också inför stora investeringsbehov både på kort och lång sikt när det gäller lokaler, medicinteknik och IT-infrastruktur.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att Strategisk plan och budget 2022-2024 följer anvisningarna från regionstyrelseförvaltningen och tjänar som underlag inför regionstyrelsens budgetberedning.

Ärendets behandling under mötet

Marie Loob, hälso- och sjukvårdsdirektör, *Monica Forsman*, HR-chef, *Yvonne Skovshoved*, beställarchef och *Markus Swahn*, ekonomichef, föredrar ärendet.

Några ändringar i underlaget kommer att göras efter sammanträdet för att stämma överens med nämndens beslut.

Förvaltningen återkommer med behovsanalys vad gäller intensivvårdens framtida behov av lokaler.

Yrkande 1

Peter Barnard (V) yrkar att:

1. Förslaget att spara 23 miljoner på bemanning stryks.
2. Arbetet med strategisk hållbar bemanning pausas och att det görs en ordentlig utvärdering på de avdelningar där arbetet pågår eller har genomförts om detta verkligen är rätt väg att gå.
3. Förslaget att starta ett tjänsteärende med avsikt att höja tandvårdstaxan stryks.

Anita Jonsson (MP) yrkar bifall till yrkande nr 1.

Mikael Blad (M) yrkar avslag till yrkande nr 1 och 2.

Bibbi Olsson (C) yrkar avslag till yrkande nr 1-3.

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) ställer bifall för Peter Barnards (V) yrkande mot avslag och finner att yrkandet avslås.

Peter Barnard (V) och Anita Jonsson (MP) lämnar en protokollsanteckning, se nedan.

Yrkande 2

Filip Reinbag (S) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till beslut samt lämnar följande tilläggsyrkande:

1. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att återkomma med särskild redovisning till nämnden angående regionfullmäktiges beslut om besparingar på bemanning motsvarande 23 miljoner kronor. Redovisningen ska innehålla åtgärdsplan och konsekvensanalys för arbetsmiljö och patientsäkerhet för de verksamheter som berörs.
2. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen får i uppdrag att återkomma till nämnden med särskild redovisning av analys gällande dimensionering av vårdplatser utifrån lärdomar från pandemin och ur ett kris- och beredskapsperspektiv. Målet för analysen ska vara att minska utlokaliseringar och överbeläggningar och säkra en god beredskap för sjukvården.

Anita Jonsson (MP) yrkar bifall till tilläggsyrkande nr 1.

Bibbi Olsson (C) yrkar avslag till tilläggsyrkande nr 1-2.

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) ställer bifall för Filip Reinbag (S) tilläggsyrkande mot avslag och finner att tilläggsyrkandet avslås.

Yrkande 3

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Ordföranden Mats-Ola Rödén (L) ställer bifall mot avslag och finner att yrkandet vunnit bifall.

Hälso- och sjukvårdsnämndens beslutar därmed enligt förvaltningens förslag till beslut.

Protokollsanteckning

Peter Barnard (V) och Anita Jonsson (MP) lämnar följande protokollsanteckning:

Vi reserverar oss mot delar av strategisk plan och budget 2023–2025:

- Beslutet att spara 23 miljoner på bemanning.
- Beslutet att fortsätta arbetet med strategisk hållbarbemanning utan att göra en utvärdering på de avdelningar där den nya schemalagningen införts.
- Beslutet att starta ett tjänsteärende med avsikt att höja tandvårdstaxan.

Bakgrund HSN-AU § 37

Marie Loo, hälso- och sjukvårdsdirektör, och *Markus Swahn*, ekonomichef, föredrar ärendet.

Resonemang förs kring planen som skickats ut inför arbetsutskottets sammanträde. Några ändringar kommer att göras i den inför nämndens sammanträde.

Arbetsutskottets förslag till hälso- och sjukvårdsnämnden

- Lämnas öppet till hälso- och sjukvårdsnämnden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 17 mars 2022
Strategisk plan och budget 2023-2025
Investeringsblankett äskanden

Skickas till

Regionstyrelsen

ÖFN § 16 Strategisk plan och budget för 2023-2025

Ärendenummer: ÖFN 2022/4

Överförmyndarnämndens beslut

- Överförmyndarnämnden beslutar att fastställa strategisk plan och budget för 2023-2025.
- Överförmyndarnämnden beslutar att översända Strategisk plan och budget till Regionstyrelsen för kännedom.

Sammanfattning

Varje nämnd är ålagd att lämna in ett budgetförslag för planperioden 2021-2023 som skall utgöra underlag för budgetberedningen.

Överförmyndarnämnden är dock, sedan den 21 februari 2022 (RF § 7/2022) undantagna från det kravet. Nämnden kan istället, vid behov, äska om utökad budget. I Strategisk plan och budget för 2023-2025 förekommer förvisso inget äskande. Däremot finns där central information om *SOU 2021:36 Gode män och förvaltare – en översyn*. En statlig utredning som, om den genomförs, kommer att påverka nämndens verksamhet på så vis att mer personella resurser till kansliet kommer att krävas. Överförmyndarnämnden vill med fastställandet och översändandet av Strategisk plan och budget för 2023-2025 till Regionstyrelsen göra regionledningen uppmärksam på den kommande utvecklingen inom området och redan nu signalera om en, eventuell, utökning av nämndens budgetram.

Bedömning

Överförmyndarnämnden bedömer det som av vikt att fastställa Strategisk plan och budget för 2023-2025 och översända den till Regionstyrelsen.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av sekreterare Svante Boström

Eric Martell (s) tillstyrker kansliets förslag.

Yrkanden

Ordförande Gunnel Lindby (c) föreslår att överförmyndarnämnden beslutar enligt kansliets förslag och finner att det vinner bifall.

Beslutsunderlag

RF § 7/2022, daterad den 21 februari 2022

Strategisk plan och budget för 2023-2025, daterad den 8 mars 2022

Tjänsteskrivelse, daterad den 22 februari 2022

Skickas till

Regionstyrelsen